

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ ve EDEBİYATLARI
(JAPON DİLİ ve EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI

**“HARA”, “KOKORO”, “MUNE” SÖZCÜKLERİ İLE
OLUŞTURULAN JAPONCA DEYİMLERDE METAFORİK VE
METONİMİK YAPILANMA**

Doktora Tezi

Gonca VAROĞLU

Ankara-2016

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ ve EDEBİYATLARI
(JAPON DİLİ ve EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI

**“HARA”, “KOKORO”, “MUNE” SÖZCÜKLERİ İLE
OLUŞTURULAN JAPONCA DEYİMLERDE METAFORİK VE
METONİMİK YAPILANMA**

Doktora Tezi

Gonca VAROĞLU

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ayşe Nur TEKMEN**

Ankara-2016

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ ve EDEBİYATLARI
(JAPON DİLİ ve EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI

“HARA”, “KOKORO”, “MUNE” SÖZCÜKLERİ İLE
OLUŞTURULAN JAPONCA DEYİMLERDE METAFORİK VE
METONİMİK YAPILANMA

Doktora Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ayşe Nur TEKMEN

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tez Sınavı Tarihi:

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (...../...../2016)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Gonca VAROĞLU

İmzası

.....

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	x
Kısaltmalar.....	xii
Resimler Listesi.....	xiii
Şekiller Listesi.....	xiv
Tablolar Listesi.....	xxii
Grafikler Listesi.....	xxiii
GİRİŞ.....	1
Alan Yazınında Kullanılan Kavram ve Terimler.....	23

1. BÖLÜM KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. BİLİŞSEL ANLAMBİLİM.....	32
1.1.1. Kavram ve Kavramlaştırma.....	34
1.1.2. İmge Şeması.....	36
1.1.3. Çerçeve.....	37
1.2. KURAMLAR.....	39
1.2.1. Deneyim ve Bedenleşme: Bedenleşmiş Biliş Kuramı.....	39
1.2.2. Sınıflandırma ve Kategori: Prototip Kuram.....	41
1.2.3. Kavramsal Metafor Kuramı.....	43
1.2.4. Kavramsal Metonimi Kuramı.....	46
1.3. METAFOR.....	47
1.3.1. Yapısal Metaforlar.....	51
1.3.2. Yönelim Metaforları.....	52
1.3.3. Ontolojik Metaforlar.....	55
1.3.4. İmge Metaforları.....	57
1.3.4.1. Nabeshima'nın İmge Metaforları Sınıflandırması.....	60
1.3.4.1.1. Görsel Benzerliği Yüksek İmge Metaforu.....	61
1.3.4.1.2. Seçeneğe Dayalı İmge Metaforu.....	62
1.3.4.1.3. Bakış Açısı Değişimi İçeren İmge Metaforu.....	63
1.3.4.1.4. Şemalaştırmaya Dayalı İmge Metaforu.....	64
1.3.4.1.5. Duyusal Özelliğe Dayalı İmge Metaforu.....	64

1.3.4.1.6. Kavramsal Metafora Yakın Kompleks İmge Metaforu	65
1.4. METONİMİ.....	66
1.5. METAFOR VE METONİMİNİN EŞ ZAMANLI VAROLUŞU.....	71

2. BÖLÜM

“HARA 腹”, “KOKORO 心” ve “MUNE 胸” SÖZCÜKLERİ İLE OLUŞTURULAN DEYİMLER ve ÇÖZÜMLEMELERİ

2.1. “hara 腹” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimlerin Çözümlemesi.....	73
2.1.1. <i>hara ga ieru</i> 腹が癒える.....	73
2.1.2. <i>hara ga itamu</i> 腹が痛む.....	75
2.1.3. <i>hara ga iru</i> 腹が居る.....	76
2.1.4. <i>hara ga ōkii</i> 腹が大きい.....	77
2.1.5. <i>hara ga kita</i> 腹が来た.....	78
2.1.6. <i>hara ga kitayama</i> 腹が北山.....	80
2.1.7. <i>hara ga kusaru</i> 腹が腐る.....	81
2.1.8. <i>hara ga kudaru</i> 腹が下る.....	82
2.1.9. <i>hara ga kimaru</i> 腹が決まる.....	83
2.1.10. <i>hara ga kuroi</i> 腹が黒い.....	84
2.1.11. <i>hara ga suwaru</i> 腹が据わる.....	85
2.1.12. <i>hara ga tatsu</i> 腹が立つ.....	86
2.1.13. <i>hara ga dekiru</i> 腹ができる.....	87
2.1.14. <i>hara ga deru</i> 腹が出る.....	89
2.1.15. <i>hara ga nai</i> 腹がない.....	90
2.1.16. <i>hara ga nieru</i> 腹が煮える.....	91
2.1.17. <i>hara ga nie-kaeru</i> 腹が煮え返る.....	92
2.1.18. <i>hara ga haru</i> 腹が張る.....	94
2.1.19. <i>hara ga fukureru</i> 腹が膨れる.....	95
2.1.20. <i>hara ga futoi</i> 腹が太い.....	96
2.1.21. <i>hara ga yojireru</i> 腹が振れる.....	98
2.1.22. <i>hara ni ichi motsu (aru)</i> 腹に一物 (ある)	98
2.1.23. <i>hara ni osameru</i> 腹に納める.....	99
2.1.24. <i>hara ni ochiru</i> 腹に落ちる.....	100
2.1.25. <i>hara ni sue-kaneru</i> 腹に据えかねる.....	101

2.1.26. <i>hara ni motsu</i> 腹に持つ.....	102
2.1.27. <i>hara no kawa ga yojireru</i> 腹の皮が振れる.....	103
2.1.28. <i>hara no suji o yoru</i> 腹の筋を繕る.....	103
2.1.29. <i>hara no mushi ga osamaranai</i> 腹の虫が治まらない.....	104
2.1.30. <i>hara mo mi no uchi</i> 腹も身の内.....	105
2.1.31. <i>hara o awasu</i> 腹を合わす.....	106
2.1.32. <i>hara o itameru</i> 腹を痛める.....	107
2.1.33. <i>hara o iyasu</i> 腹を癒やす.....	109
2.1.34. <i>hara o eguru</i> 腹を抉る.....	110
2.1.35. <i>hara o kakaeru</i> 腹を抱える.....	111
2.1.36. <i>hara o katameru</i> 腹を固める.....	111
2.1.37. <i>hara o kimeru</i> 腹を決める.....	112
2.1.38. <i>hara o kiru</i> 腹を切る.....	113
2.1.39. <i>hara o kukuru</i> 腹を括る.....	115
2.1.40. <i>hara o kudasu</i> 腹を下す.....	116
2.1.41. <i>hara o koshiraeru</i> 腹を拵える.....	117
2.1.42. <i>hara o koyasu</i> 腹を肥やす.....	118
2.1.43. <i>hara o saguru</i> 腹を探る.....	119
2.1.44. <i>hara o sueru</i> 腹を据える.....	120
2.1.45. <i>hara o tateru</i> 腹を立てる.....	122
2.1.46. <i>hara o mi-sukasu</i> 腹を見透かす.....	123
2.1.47. <i>hara o mi-nuku</i> 腹を見抜く.....	124
2.1.48. <i>hara o mirareru</i> 腹を見られる.....	125
2.1.49. <i>hara o mesu</i> 腹を召す.....	126
2.1.50. <i>hara o yojiru</i> 腹を振る.....	126
2.1.51. <i>hara o yomu</i> 腹を読む.....	127
2.1.52. <i>hara o yoru</i> 腹を繕る.....	128
2.1.53. <i>hara o waru</i> 腹を割る.....	129
2.2. “ <i>kokoro</i> 心” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimlerin Çözümlemesi.....	130
2.2.1. <i>kokoro ga arawareru</i> 心が洗われる.....	130
2.2.2. <i>kokoro ga itamu</i> 心が痛む.....	131
2.2.3. <i>kokoro ga ugoku</i> 心が動く.....	131
2.2.4. <i>kokoro ga utsuru</i> 心が移る.....	133

2.2.5. <i>kokoro ga odoru</i> 心が踊る.....	134
2.2.6. <i>kokoro ga oreru</i> 心が折れる.....	135
2.2.7. <i>kokoro ga kayou</i> 心が通う.....	136
2.2.8. <i>kokoro ga karui</i> 心が軽い.....	137
2.2.9. <i>kokoro ga kujikeru</i> 心が挫ける.....	138
2.2.10. <i>kokoro ga komoru</i> 心がこもる.....	139
2.2.11. <i>kokoro ga sawagu</i> 心が騒ぐ.....	140
2.2.12. <i>kokoro ga shizumu</i> 心が沈む.....	141
2.2.13. <i>kokoro ga tsūzuru</i> 心が通ずる.....	142
2.2.14. <i>kokoro ga hazumu</i> 心が弾む.....	143
2.2.15. <i>kokoro ga hareru</i> 心が晴れる.....	144
2.2.16. <i>kokoro ga midareru</i> 心が乱れる.....	145
2.2.17. <i>kokoro ni iru</i> 心に入る.....	145
2.2.18. <i>kokoro ni ukabu</i> 心に浮かぶ.....	147
2.2.19. <i>kokoro ni ukaberu</i> 心に浮かべる.....	148
2.2.20. <i>kokoro ni egaku</i> 心に描く.....	149
2.2.21. <i>kokoro ni oni o tsukuru</i> 心に鬼を作る.....	150
2.2.22. <i>kokoro ni kakaru</i> 心に掛かる.....	154
2.2.23. <i>kokoro ni kakeru</i> 心に掛ける.....	155
2.2.24. <i>kokoro ni kanau</i> 心に適う.....	155
2.2.25. <i>kokoro ni kizamu</i> 心に刻む.....	156
2.2.26. <i>kokoro ni shimiru</i> 心に染みる.....	157
2.2.27. <i>kokoro ni somanu</i> 心に染まぬ.....	158
2.2.28. <i>kokoro ni somu</i> 心に染む.....	159
2.2.29. <i>kokoro ni tsuku</i> 心に付く.....	160
2.2.30. <i>kokoro ni tomeru</i> 心に留める.....	161
2.2.31. <i>kokoro ni nokoru</i> 心に残る.....	162
2.2.32. <i>kokoro ni makaseru</i> 心に任せる.....	163
2.2.33. <i>kokoro ni mo nai</i> 心にもない.....	165
2.2.34. <i>kokoro no oni ga mi o semeru</i> 心の鬼が身を責める.....	166
2.2.35. <i>kokoro no kinsen ni fureru</i> 心の琴線に触れる.....	168
2.2.36. <i>kokoro wa yatake ni hayaru</i> 心は矢竹に逸る.....	169
2.2.37. <i>kokoro o awaseru</i> 心を合わせる.....	170

2.2.38. <i>kokoro o itasu</i> 心を致す.....	172
2.2.39. <i>kokoro o itameru</i> 心を痛める.....	173
2.2.40. <i>kokoro o itsu ni suru</i> 心を一にする.....	173
2.2.41. <i>kokoro o ire-kaeru</i> 心を入れ替える.....	174
2.2.42. <i>kokoro o ireru</i> 心を入れる.....	175
2.2.43. <i>kokoro o ugokasu</i> 心を動かす.....	176
2.2.44. <i>kokoro o utareru</i> 心を打たれる.....	178
2.2.45. <i>kokoro o utsu</i> 心を打つ.....	179
2.2.46. <i>kokoro o utsusu</i> 心に移す.....	179
2.2.47. <i>kokoro o ubau</i> 心を奪う.....	180
2.2.48. <i>kokoro o ubawareru</i> 心を奪われる.....	181
2.2.49. <i>kokoro o oku</i> 心を置く.....	182
2.2.50. <i>kokoro o okosu</i> 心を起こす.....	185
2.2.51. <i>kokoro o odoraseru</i> 心を躍らせる.....	187
2.2.52. <i>kokoro o oni ni suru</i> 心を鬼にする.....	188
2.2.53. <i>kokoro o katamukeru</i> 心を傾ける.....	189
2.2.54. <i>kokoro o kawasuu</i> 心を交わす.....	190
2.2.55. <i>kokoro o kimeru</i> 心を決める.....	191
2.2.56. <i>kokoro o kudaku</i> 心を砕く.....	192
2.2.57. <i>kokoro o kubaruu</i> 心を配る.....	194
2.2.58. <i>kokoro o kumu</i> 心を汲む.....	195
2.2.59. <i>kokoro o komeru</i> 心をこめる.....	196
2.2.60. <i>kokoro o korasuu</i> 心を凝らす.....	197
2.2.61. <i>kokoro o sawagasuu</i> 心を騒がす.....	198
2.2.62. <i>kokoro o sumasuu</i> 心を澄ます.....	199
2.2.63. <i>kokoro o sosoruu</i> 心をそそる.....	199
2.2.64. <i>kokoro o tsukamuu</i> 心を掴む.....	200
2.2.65. <i>kokoro o tsukusuu</i> 心を尽くす.....	201
2.2.66. <i>kokoro o tomeruu</i> 心を留める.....	202
2.2.67. <i>kokoro o toraeruu</i> 心を捉える.....	204
2.2.68. <i>kokoro o toruu</i> 心を取る.....	205
2.2.69. <i>kokoro o nayamaseruu</i> 心を悩ませる.....	206
2.2.70. <i>kokoro o nokosuu</i> 心を残す.....	207

2.2.71. <i>kokoro o hikareru</i> 心を引かれる.....	208
2.2.72. <i>kokoro o hiku</i> 心を引く.....	209
2.2.73. <i>kokoro o hiraku</i> 心を開く.....	211
2.2.74. <i>kokoro o hirugaesu</i> 心を翻す.....	211
2.2.75. <i>kokoro o midasu</i> 心を乱す.....	212
2.2.76. <i>kokoro o mochiiru</i> 心を用いる.....	213
2.2.77. <i>kokoro o motte kokoro ni tsutau</i> 心を以て心に伝う.....	214
2.2.78. <i>kokoro o yaburu</i> 心を破る.....	215
2.2.79. <i>kokoro o yaru</i> 心を遣る.....	216
2.2.80. <i>kokoro o yurusu</i> 心を許す.....	219
2.2.81. <i>kokoro o yoseru</i> 心を寄せる.....	220
2.3. “ <i>mune</i> 胸” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimlerin Çözümlemesi.....	222
2.3.1. <i>mune ga atsuku naru</i> 胸が熱くなる.....	222
2.3.2. <i>mune ga itamu</i> 胸が痛む.....	223
2.3.3. <i>mune ga ippai ni naru</i> 胸が一杯になる.....	224
2.3.4. <i>mune ga odoru</i> 胸が踊る.....	225
2.3.5. <i>mune ga kogaru</i> 胸が焦がる.....	227
2.3.6. <i>mune ga sakeru</i> 胸が裂ける.....	228
2.3.7. <i>mune ga sawagu</i> 胸が騒ぐ.....	229
2.3.8. <i>mune ga suku</i> 胸がすく.....	230
2.3.9. <i>mune ga semai</i> 胸が狭い.....	231
2.3.10. <i>mune ga taka naru</i> 胸が高鳴る.....	232
2.3.11. <i>mune ga tsukaeru</i> 胸が痞える.....	233
2.3.12. <i>mune ga tsubureru</i> 胸が潰れる.....	235
2.3.13. <i>mune ga tsumaru</i> 胸がつまる.....	236
2.3.14. <i>mune ga todoroku</i> 胸が轟く.....	238
2.3.15. <i>mune ga nieru</i> 胸が煮える.....	239
2.3.16. <i>mune ga hari-sakeru</i> 胸が張り裂ける.....	240
2.3.17. <i>mune ga hareru</i> 胸が晴れる.....	241
2.3.18. <i>mune ga fukuramu</i> 胸が膨らむ.....	242
2.3.19. <i>mune ga fusagaru</i> 胸がふさがる.....	243
2.3.20. <i>mune ga yakeru</i> 胸が焼ける.....	243
2.3.21. <i>mune ga warui</i> 胸が悪い.....	244

2.3.22. <i>mune ni ataru</i> 胸にあたる.....	247
2.3.23. <i>mune ni amaru</i> 胸に余る.....	248
2.3.24. <i>mune ni ichi motsu (aru)</i> 胸に一物 (ある)	249
2.3.25. <i>mune ni osameru</i> 胸に納める.....	250
2.3.26. <i>mune ni ochiru</i> 胸に落ちる.....	251
2.3.27. <i>mune ni kiku</i> 胸に聞く.....	252
2.3.28. <i>mune ni kizamu</i> 胸に刻む.....	253
2.3.29. <i>mune ni kugi utsu</i> 胸に釘打つ.....	254
2.3.30. <i>mune ni kotaeru</i> 胸にこたえる.....	255
2.3.31. <i>mune ni sue-kaneru</i> 胸に据えかねる.....	256
2.3.32. <i>mune ni semaru</i> 胸に迫る.....	257
2.3.33. <i>mune ni tatamu</i> 胸に畳む.....	258
2.3.34. <i>mune ni te o ateru</i> 胸に手を当てる.....	259
2.3.35. <i>mune ni te o oku</i> 胸に手を置く.....	259
2.3.36. <i>mune ni hi ga tsuku</i> 胸に火が付く.....	261
2.3.37. <i>mune ni himeru</i> 胸に秘める.....	262
2.3.38. <i>mune ni hi o tsukeru</i> 胸に火を付ける.....	263
2.3.39. <i>mune ni yasuri o kaku</i> 胸に鑢を掛く.....	264
2.3.40. <i>mune no tsukae ga oriru</i> 胸の痞えが下りる.....	265
2.3.41. <i>mune no hi</i> 胸の火.....	266
2.3.42. <i>mune no hima aku</i> 胸の隙あく.....	267
2.3.43. <i>mune no yamai</i> 胸の病.....	268
2.3.44. <i>mune o itameru</i> 胸を痛める.....	268
2.3.45. <i>mune o utsu</i> 胸を打つ.....	269
2.3.46. <i>mune o odoraseru</i> 胸を躍らせる.....	270
2.3.47. <i>mune o kasu</i> 胸を貸す.....	271
2.3.48. <i>mune o kariru</i> 胸を借りる.....	272
2.3.49. <i>mune o kogasu</i> 胸を焦がす.....	273
2.3.50. <i>mune o sasuru</i> 胸を摩る.....	274
2.3.51. <i>mune o tataku</i> 胸を叩く.....	275
2.3.52. <i>mune o tsuku</i> 胸を突く.....	276
2.3.53. <i>mune o tsubusu</i> 胸を潰す.....	278
2.3.54. <i>mune o na de orosu</i> 胸を撫で下ろす.....	279

2.3.55. <i>mune o hazumaseru</i> 胸を弾ませる.....	280
2.3.56. <i>mune o haru</i> 胸を張る.....	281
2.3.57. <i>mune o hiyasu</i> 胸を冷やす.....	282
2.3.58. <i>mune o fukuramaseru</i> 胸をふくらませる.....	283
2.3.59. <i>mune o yamu</i> 胸を病む.....	284
2.3.60. <i>mune o waru</i> 胸を割る.....	284
2.4. Değerlendirme.....	285

3. BÖLÜM

“HARA 腹”, “KOKORO 心” ve “MUNE 胸” SÖZCÜKLERİ İLE OLUŞTURULAN ORTAK EYLEMLİ DEYİMLER

3.1. <i>hara</i> 腹 ve <i>kokoro</i> 心 ile Oluşturulan Ortak Eylemli Deyimler.....	314
3.1.1. <i>hara o kimeru</i> 腹を決める – <i>kokoro o kimeru</i> 心を決める.....	314
3.2. <i>hara</i> 腹 ve <i>mune</i> 胸 ile Oluşturulan Ortak Eylemli Deyimler.....	319
3.2.1. <i>hara ga nieru</i> 腹が煮える – <i>mune ga nieru</i> 胸が煮える.....	319
3.2.2. <i>hara ni ichi motsu</i> 腹に一物 – <i>mune ni ichi motsu</i> 胸に一物.....	322
3.2.3. <i>hara ni osameru</i> 腹に納める – <i>mune ni osameru</i> 胸に納める.....	326
3.2.4. <i>hara ni ochiru</i> 腹に落ちる – <i>mune ni ochiru</i> 胸に落ちる.....	330
3.2.5. <i>hara ni sue-kaneru</i> 腹に据えかね – <i>mune ni sue-kaneru</i> 胸に据えかねる..	335
3.2.6. <i>hara o waru</i> 腹を割る – <i>mune o waru</i> 胸を割る.....	337
3.3. <i>kokoro</i> 心 ve <i>mune</i> 胸 ile Oluşturulan Ortak Eylemli Deyimler.....	339
3.3.1. <i>kokoro ga itamu</i> 心が痛む – <i>mune ga itamu</i> 胸が痛む.....	340
3.3.2. <i>kokoro ga odoru</i> 心が踊る – <i>mune ga odoru</i> 胸が躍る.....	342
3.3.3. <i>kokoro ga sawagu</i> 心が騒ぐ – <i>mune ga sawagu</i> 胸が騒ぐ.....	346
3.3.4. <i>kokoro ni kizamu</i> 心に刻む – <i>mune ni kizamu</i> 胸に刻む.....	350
3.3.5. <i>kokoro o itameru</i> 心を痛める – <i>mune o itameru</i> 胸を痛める.....	354
3.3.6. <i>kokoro o utsu</i> 心を打つ – <i>mune o utsu</i> 胸を打つ.....	358
3.3.7. <i>kokoro o odoraseru</i> 心を躍らせる – <i>mune o odoraseru</i> 胸を躍らせる.....	362
3.3.8. <i>kokoro ga hareru</i> 心が晴れる – <i>mune ga hareru</i> 胸が晴れる.....	366
3.4. Değerlendirme.....	370
SONUÇ.....	374
KAYNAKÇA.....	380

ÖZETLER

Türkçe.....	398
Japonca.....	400
İngilizce.....	402

EKLER

Ek1: “ <i>hara</i> 腹” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimler ve Türkçe Anlamları.....	404
Ek 2: “ <i>kokoro</i> 心” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimler ve Türkçe Anlamları.....	409
Ek 3: “ <i>mune</i> 胸” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimler ve Türkçe Anlamları.....	417
Ek 4: Anket.....	422
Ek 5: Anketin Türkçe Tercümesi.....	427

Önsöz

Deyimler, geçmişten günümüze, ait oldukları toplumun kültür birikimini, yaşam biçimini ve dünyaya bakışını somut olarak yansıtan önemli dil öğeleri olarak karşımıza çıkar. Deneyim ve gözlemlerin bir ürünü olan bu ulusal yapılar, aynı zamanda insanların çevresini ve olayları algılama şeklini doğrudan ortaya koyar.

Bu özellikleri ile incelenmeye değer olan deyimleri araştırma konum olarak belirlediğimde henüz doktora ders aşamasındaydım. Ancak çalışmamın sınırlarını belirlemek o kadar da kolay olmadı benim için. Başlangıçta sadece *hara* 腹 sözcüğü ile oluşturulan deyimlere duyduğum merak, *kokoro* 心 ve *mune* 胸 sözcükleri ile oluşturulan deyimlere götürdü beni. Deyim araştırmalarına farklı bir bakış açısı getiren bilişsel anlambilim ise, bu çalışmanın yönünü belirlememde en büyük yardımcım oldu.

Ders aşamasından şu ana kadar uzun ve zorlu bir süreçti doktora. Bir yandan araştırmamı sürdürürken diğer taraftan birçok şeyi sorgulamama olanak tanıyan bu süreçte kendimi hiç yalnız hissetmedim aslında. Saçtıkları ışıkla yolumu aydınlatanlar, sadece yanımda durmalarıyla bile desteklerini hissettirenler eksik olmadı hayatımdan.

Elbette bu kişilerin en başında, bu tez çalışmasının yürütülmesinde yardım ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, üniversiteye başladığım ilk günden bu güne kadar beni yetiştiren, geniş bilgi birikimi ve rehberliği ile bana yol gösteren, çok değerli hocam ve danışmanım Sayın Prof. Dr. Ayşe Nur TEKMEN gelmektedir. Kendisine en içten teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışmanın kaynak tarama ve veri toplama aşamaları, 19 Temmuz 2013 – 19 Temmuz 2014 tarihleri arasında Japon Vakfı (Japan Foundation) tarafından sağlanan 1 yıllık araştırma bursu çerçevesinde, Nagoya Üniversitesi'nde, Prof. Yōsuke MOMIYAMA danışmanlığında gerçekleştirildi. Nagoya Üniversitesi'nde araştırmalarımın devam ettiğim süre içerisinde bana zaman ayıran, engin bilgisiyle bu çalışmaya katkıda bulunan Sayın Prof. Yōsuke MOMIYAMA'ya çok teşekkür ederim.

Başım her sıkıştığında yanlarına koştuğum, hiçbir konuda yardımlarını esirgemeyen hocalarım Yab. Uz. Dr. Tsuyoshi SUGIYAMA'ya ve Yab. Uz. Akara MATANO'ya ve bana emekleri geçen, bu günlere gelmemi sağlayan Ankara Üniversitesi, Japon Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'ndaki tüm hocalarıma gönülden teşekkür ediyorum.

Son olarak, zor zamanlarımda yanımda olan arkadaşlarıma, karşılaştığım sıkıntıları aşmamda destek olan ve dualarını eksik etmeyen canım aileme, bana olan güveni ve sabrı ile her zaman yanımda olan ve her türlü fedakarlığa katlanan sevgili eşime ve kendisi farkında olmadan benimle birlikte her türlü zorluğu aşan, doktora yeterlik sınavında karnımda taşıdığım, bir ömür boyu yüreğimde taşıyacağım, şu anda 4 yaşında olan ve bu çalışma ile birlikte büyüttüğüm biricik oğlum Mehmet Kaan'a minnet, şükran ve sevgilerimi sunuyorum.

Gonca VAROĞLU

Ankara, 2016

Kısaltmalar

bkz.: Bakınız

diğ.: Diğerleri

ed.: Editör

ET: Erişim Tarihi

s.: Sayfa

S.: Sayı

vb.: ve benzeri

Yay.: Yayınları

Sözlük Adı Kısaltmaları:

DAI: Daijirin Daisanpan

KKKJ: Koji Kotowaza – Kanyōku Jiten

KŌJI: Kōjien Dairokuhan

NKJ: Nihongo Kanyōku Jiten

RKJ: Reikai Kanyōku Jiten

SGRN: Seigorin Koji Kotowaza Kanyōku

YWKJ: Yōrei de Wakaru Kanyōku Jiten

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1: İmge Metaforu: Kum Saati ve Kadın Beli.....	58
Resim 2: Görsel Benzerliği Yüksek İmge Metaforu Örneği: Kılıçık ve Balıksırtı Örgü.....	61
Resim 3: Görsel Benzerliği Yüksek İmge Metaforu Örneği: Göz Bebeği ve Sahanda Yumurta.....	61
Resim 4: Seçeneğe Dayalı İmge Metaforu: Turp ve Bacak.....	62
Resim 5: Seçeneğe Dayalı İmge Metaforu: Armut ve Göbekli İnsan.....	62
Resim 6: Bakış Açısı Değişimine Dayalı İmge Metaforu: Ters Üçgen.....	63
Resim 7: Bakış Açısı Değişimine Dayalı İmge Metaforu: Kedi Sırtı.....	63
Resim 8: Şemalaştırmaya Dayalı İmge Metaforu: Fener Kol.....	64
Resim 9: Şemalaştırmaya Dayalı İmge Metaforu: Su Damlası Desen.....	64
Resim 10: Duyusal Özelliğe Dayalı İmge Metaforu: Balık Yumurtası ve Dudak.	65
Resim 11: Duyusal Özelliğe Dayalı İmge Metaforu: İpek Kumaş ve Saç.....	65
Resim 12: Kavramsal Metafora Yakın Kompleks İmge Metaforu: Defter ve Dizüstü Bilgisayar.....	66

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Metaforik İlişki.....	48
Şekil 2: Metonimik İlişki.....	67
Şekil 3: Referans Noktası Yetisi.....	68
Şekil 4: <i>hara ga ieru</i> 腹が癒える Deyiminin Çözümlemesi.....	74
Şekil 5: <i>hara ga itamu</i> 腹が痛む Deyiminin Çözümlemesi.....	76
Şekil 6: <i>hara ga iru</i> 腹が居る Deyiminin Çözümlemesi.....	76
Şekil 7: <i>hara ga ōkii</i> 腹が大きい Deyiminin Çözümlemesi.....	77
Şekil 8: <i>hara ga kita</i> 腹が来た Deyiminin Çözümlemesi.....	79
Şekil 9: <i>hara ga kitayama</i> 腹が北山 Deyiminin Çözümlemesi.....	80
Şekil 10: <i>hara ga kusaru</i> 腹が腐る Deyiminin Çözümlemesi.....	81
Şekil 11: <i>hara ga kudaruru</i> 腹が下る Deyiminin Çözümlemesi.....	82
Şekil 12: <i>hara ga kimaru</i> 腹が決まる Deyiminin Çözümlemesi.....	83
Şekil 13: <i>hara ga kuroi</i> 腹が黒い Deyiminin Çözümlemesi.....	84
Şekil 14: <i>hara ga suwaru</i> 腹が据わる Deyiminin Çözümlemesi.....	85
Şekil 15: <i>hara ga tatsu</i> 腹が立つ Deyiminin Çözümlemesi.....	86
Şekil 16: <i>hara ga dekuru</i> (1) 腹ができる Deyiminin Çözümlemesi.....	87
Şekil 17: <i>hara ga dekuru</i> (2) 腹ができる Deyiminin Çözümlemesi.....	88
Şekil 18: <i>hara ga deru</i> 腹が出る Deyiminin Çözümlemesi.....	89
Şekil 19: <i>hara ga nai</i> (1) 腹がない Deyiminin Çözümlemesi.....	90
Şekil 20: <i>hara ga nai</i> (2) 腹がない Deyiminin Çözümlemesi.....	91
Şekil 21: <i>hara ga nieru</i> 腹が煮える Deyiminin Çözümlemesi.....	91
Şekil 22: <i>hara ga nie-kaeru</i> 腹が煮え返る Deyiminin Çözümlemesi.....	93
Şekil 23: <i>hara ga haru</i> 腹が張る Deyiminin Çözümlemesi.....	94
Şekil 24: <i>hara ga fukureru</i> (1) 腹が膨れる Deyiminin Çözümlemesi.....	95
Şekil 25: <i>hara ga fukureru</i> (2) 腹が膨れる Deyiminin Çözümlemesi.....	96
Şekil 26: <i>hara ga futoi</i> 腹が太い Deyiminin Çözümlemesi.....	97
Şekil 27: <i>hara ga yojireru</i> 腹が振れる Deyiminin Çözümlemesi.....	98
Şekil 28: <i>hara ni ichi motsu (aru)</i> 腹に一物 (ある) Deyiminin Çözümlemesi.....	99
Şekil 29: <i>hara ni osameru</i> 腹に納める Deyiminin Çözümlemesi.....	99
Şekil 30: <i>hara ni ochiru</i> 腹に落ちる Deyiminin Çözümlemesi.....	100
Şekil 31: <i>hara ni sue-kaneru</i> 腹に据えかねる Deyiminin Çözümlemesi.....	101

Şekil 32: <i>hara ni motsu</i> 腹に持つ Deyiminin Çözümlemesi.....	102
Şekil 33: <i>hara no kawa ga yojireru</i> 腹の皮が振れる Deyiminin Çözümlemesi..	103
Şekil 34: <i>hara no suji o yoru</i> 腹の筋を繕る Deyiminin Çözümlemesi.....	104
Şekil 35: <i>hara no mushi ga osamaranai</i> 腹の虫が治まらない Deyiminin Çözümlemesi.....	104
Şekil 36: <i>hara mo mi no uchi</i> 腹も身の内 Deyiminin Çözümlemesi.....	106
Şekil 37: <i>hara o awasu</i> 腹を合わす Deyiminin Çözümlemesi.....	106
Şekil 38: <i>hara o itameru</i> (1) 腹を痛める Deyiminin Çözümlemesi.....	107
Şekil 39: <i>hara o itameru</i> (2) 腹を痛める Deyiminin Çözümlemesi.....	108
Şekil 40: <i>hara o iyasu</i> 腹を癒やす Deyiminin Çözümlemesi.....	109
Şekil 41: <i>hara o eguru</i> 腹を抉る Deyiminin Çözümlemesi.....	110
Şekil 42: <i>hara o kakaeru</i> 腹を抱える Deyiminin Çözümlemesi.....	111
Şekil 43: <i>hara o katameru</i> 腹を固める Deyiminin Çözümlemesi.....	111
Şekil 44: <i>hara o kimeru</i> 腹を決める Deyiminin Çözümlemesi.....	113
Şekil 45: <i>hara o kiru</i> (1) 腹を切る Deyiminin Çözümlemesi.....	113
Şekil 46: <i>hara o kiru</i> (2) 腹を切る Deyiminin Çözümlemesi.....	114
Şekil 47: <i>hara o kiru</i> (3) 腹を切る Deyiminin Çözümlemesi.....	114
Şekil 48: <i>hara o kukuru</i> 腹を括る Deyiminin Çözümlemesi.....	115
Şekil 49: <i>hara o kudasu</i> 腹を下す Deyiminin Çözümlemesi.....	116
Şekil 50: <i>hara o koshiraeru</i> 腹を拵える Deyiminin Çözümlemesi.....	117
Şekil 51: <i>hara o koyasu</i> 腹を肥やす Deyiminin Çözümlemesi.....	118
Şekil 52: <i>hara o saguru</i> 腹を探る Deyiminin Çözümlemesi.....	119
Şekil 53: <i>hara o sueru</i> (1) 腹を据える Deyiminin Çözümlemesi.....	120
Şekil 54: <i>hara o sueru</i> (2) 腹を据える Deyiminin Çözümlemesi.....	121
Şekil 55: <i>hara o tateru</i> 腹を立てる Deyiminin Çözümlemesi.....	122
Şekil 56: <i>hara o mi-sukasu</i> 腹を見透かす Deyiminin Çözümlemesi.....	123
Şekil 57: <i>hara o mi-nuku</i> 腹を見抜く Deyiminin Çözümlemesi.....	124
Şekil 58: <i>hara o mirareru</i> 腹を見られる Deyiminin Çözümlemesi.....	125
Şekil 59: <i>hara o mesu</i> 腹を召す Deyiminin Çözümlemesi.....	126
Şekil 60: <i>hara o yojiru</i> 腹を振る Deyiminin Çözümlemesi.....	126
Şekil 61: <i>hara o yomu</i> 腹を読む Deyiminin Çözümlemesi.....	127
Şekil 62: <i>hara o yoru</i> 腹を繕る Deyiminin Çözümlemesi.....	128
Şekil 63: <i>hara o waru</i> 腹を割る Deyiminin Çözümlemesi.....	129

Şekil 64: <i>kokoro ga arawareru</i> 心が洗われる Deyiminin Çözümlemesi.....	130
Şekil 65: <i>kokoro ga itamu</i> 心が痛む Deyiminin Çözümlemesi.....	131
Şekil 66: <i>kokoro ga ugoku</i> (1) 心が動く Deyiminin Çözümlemesi.....	132
Şekil 67: <i>kokoro ga ugoku</i> (2) 心が動く Deyiminin Çözümlemesi.....	132
Şekil 68: <i>kokoro ga utsuru</i> 心が移る Deyiminin Çözümlemesi.....	133
Şekil 69: <i>kokoro ga odoru</i> 心が踊る Deyiminin Çözümlemesi.....	134
Şekil 70: <i>kokoro ga oreru</i> 心が折れる Deyiminin Çözümlemesi.....	135
Şekil 71: <i>kokoro ga kayou</i> 心が通う Deyiminin Çözümlemesi.....	136
Şekil 72: <i>kokoro ga karui</i> 心が軽い Deyiminin Çözümlemesi.....	137
Şekil 73: <i>kokoro ga kujikeru</i> 心が挫ける Deyiminin Çözümlemesi.....	138
Şekil 74: <i>kokoro ga komoru</i> 心がこもる Deyiminin Çözümlemesi.....	139
Şekil 75: <i>kokoro ga sawagu</i> 心が騒ぐ Deyiminin Çözümlemesi.....	140
Şekil 76: <i>kokoro ga shizumu</i> 心が沈む Deyiminin Çözümlemesi.....	141
Şekil 77: <i>kokoro ga tsüzuru</i> 心が通ずる Deyiminin Çözümlemesi.....	142
Şekil 78: <i>kokoro ga hazumu</i> 心が弾む Deyiminin Çözümlemesi.....	143
Şekil 79: <i>kokoro ga hareru</i> 心が晴れる Deyiminin Çözümlemesi.....	144
Şekil 80: <i>kokoro ga midareru</i> 心が乱れる Deyiminin Çözümlemesi.....	145
Şekil 81: <i>kokoro ni iru</i> (1) 心に入る Deyiminin Çözümlemesi.....	146
Şekil 82: <i>kokoro ni iru</i> (2) 心に入る Deyiminin Çözümlemesi.....	146
Şekil 83: <i>kokoro ni ukabu</i> 心に浮かぶ Deyiminin Çözümlemesi.....	147
Şekil 84: <i>kokoro ni ukaberu</i> 心に浮かべる Deyiminin Çözümlemesi.....	148
Şekil 85: <i>kokoro ni egaku</i> 心に描く Deyiminin Çözümlemesi.....	149
Şekil 86: <i>kokoro ni oni o tsukuru</i> (1) 心に鬼を作る Deyiminin Çözümlemesi...	150
Şekil 87: <i>kokoro ni oni o tsukuru</i> (2) 心に鬼を作る Deyiminin Çözümlemesi...	151
Şekil 88: <i>kokoro ni oni o tsukuru</i> (3) 心に鬼を作る Deyiminin Çözümlemesi...	153
Şekil 89: <i>kokoro ni kakaru</i> 心に掛かる Deyiminin Çözümlemesi.....	154
Şekil 90: <i>kokoro ni kakeru</i> 心に掛ける Deyiminin Çözümlemesi.....	155
Şekil 91: <i>kokoro ni kanau</i> 心に適う Deyiminin Çözümlemesi.....	156
Şekil 92: <i>kokoro ni kizamu</i> 心に刻む Deyiminin Çözümlemesi.....	157
Şekil 93: <i>kokoro ni shimiru</i> 心に染みる Deyiminin Çözümlemesi.....	157
Şekil 94: <i>kokoro ni somanu</i> 心に染まぬ Deyiminin Çözümlemesi.....	158
Şekil 95: <i>kokoro ni somu</i> 心に染む Deyiminin Çözümlemesi.....	159
Şekil 96: <i>kokoro ni tsuku</i> 心に付く Deyiminin Çözümlemesi.....	160

Şekil 97: <i>kokoro ni tomeru</i> 心に留める Deyiminin Çözümlemesi.....	161
Şekil 98: <i>kokoro ni nokoru</i> 心に残る Deyiminin Çözümlemesi.....	162
Şekil 99: <i>kokoro ni makaseru</i> (1) 心に任せる Deyiminin Çözümlemesi.....	163
Şekil 100: <i>kokoro ni makaseru</i> (2) 心に任せる Deyiminin Çözümlemesi.....	164
Şekil 101: <i>kokoro ni mo nai</i> (1) 心にもない Deyiminin Çözümlemesi.....	165
Şekil 102: <i>kokoro ni mo nai</i> (2) 心にもない Deyiminin Çözümlemesi.....	166
Şekil 103: <i>kokoro no oni ga mi o semeru</i> 心の鬼が身を責める Deyiminin Çözümlemesi.....	166
Şekil 104: <i>kokoro no kinsen ni fureru</i> 心の琴線に触れる Deyiminin Çözümlemesi.....	168
Şekil 105: <i>kokoro wa yatakeni hayaru</i> 心は矢竹に逸る Deyiminin Çözümlemesi.....	169
Şekil 106: <i>kokoro o awaseru</i> (1) 心を合わせる Deyiminin Çözümlemesi.....	170
Şekil 107: <i>kokoro o awaseru</i> (2) 心を合わせる Deyiminin Çözümlemesi.....	171
Şekil 108: <i>kokoro o itasu</i> 心を致す Deyiminin Çözümlemesi.....	172
Şekil 109: <i>kokoro o itameru</i> 心を痛める Deyiminin Çözümlemesi.....	173
Şekil 110: <i>kokoro o itsu ni suru</i> 心を一にする Deyiminin Çözümlemesi.....	174
Şekil 111: <i>kokoro o ire-kaeru</i> 心を入れ替える Deyiminin Çözümlemesi.....	175
Şekil 112: <i>kokoro o ireru</i> 心を入れる Deyiminin Çözümlemesi.....	176
Şekil 113: <i>kokoro o ugokasu</i> (1) 心を動かす Deyiminin Çözümlemesi.....	177
Şekil 114: <i>kokoro o ugokasu</i> (2) 心を動かす Deyiminin Çözümlemesi.....	177
Şekil 115: <i>kokoro o utareru</i> 心を打たれる Deyiminin Çözümlemesi.....	178
Şekil 116: <i>kokoro o utsu</i> 心を打つ Deyiminin Çözümlemesi.....	179
Şekil 117: <i>kokoro o utsusu</i> 心に移す Deyiminin Çözümlemesi.....	180
Şekil 118: <i>kokoro o ubau</i> 心を奪う Deyiminin Çözümlemesi.....	181
Şekil 119: <i>kokoro o ubawareru</i> 心を奪われる Deyiminin Çözümlemesi.....	182
Şekil 120: <i>kokoro o oku</i> (1) 心を置く Deyiminin Çözümlemesi.....	183
Şekil 121: <i>kokoro o oku</i> (2) 心を置く Deyiminin Çözümlemesi.....	184
Şekil 122: <i>kokoro o oku</i> (3) 心を置く Deyiminin Çözümlemesi.....	184
Şekil 123: <i>kokoro o okosu</i> (1) 心を起こす Deyiminin Çözümlemesi.....	185
Şekil 124: <i>kokoro o okosu</i> (2) 心を起こす Deyiminin Çözümlemesi.....	186
Şekil 125: <i>kokoro o odoraseru</i> 心を躍らせる Deyiminin Çözümlemesi.....	187
Şekil 126: <i>kokoro o oni ni suru</i> 心を鬼にする Deyiminin Çözümlemesi.....	188
Şekil 127: <i>kokoro o katamukeru</i> 心を傾ける Deyiminin Çözümlemesi.....	190
Şekil 128: <i>kokoro o kawasuu</i> 心を交わす Deyiminin Çözümlemesi.....	191

Şekil 129: <i>kokoro o kimeru</i> 心を決める Deyiminin Çözümlemesi.....	192
Şekil 130: <i>kokoro o kudaku</i> (1) 心を砕く Deyiminin Çözümlemesi.....	192
Şekil 131: <i>kokoro o kudaku</i> (2) 心を砕く Deyiminin Çözümlemesi.....	193
Şekil 132: <i>kokoro o kubaru</i> 心を配る Deyiminin Çözümlemesi.....	194
Şekil 133: <i>kokoro o kumu</i> 心を汲む Deyiminin Çözümlemesi.....	195
Şekil 134: <i>kokoro o komeru</i> 心をこめる Deyiminin Çözümlemesi.....	196
Şekil 135: <i>kokoro o korasu</i> 心を凝らす Deyiminin Çözümlemesi.....	197
Şekil 136: <i>kokoro o sawagasu</i> 心を騒がす Deyiminin Çözümlemesi.....	198
Şekil 137: <i>kokoro o sumasu</i> 心を澄ます Deyiminin Çözümlemesi.....	199
Şekil 138: <i>kokoro o sosoru</i> 心をそそる Deyiminin Çözümlemesi.....	200
Şekil 139: <i>kokoro o tsukamu</i> 心を掴む Deyiminin Çözümlemesi.....	200
Şekil 140: <i>kokoro o tsukusu</i> (1) 心を尽くす Deyiminin Çözümlemesi.....	201
Şekil 141: <i>kokoro o tsukusu</i> (2) 心を尽くす Deyiminin Çözümlemesi.....	202
Şekil 142: <i>kokoro o tomeru</i> (1) 心を留める Deyiminin Çözümlemesi.....	203
Şekil 143: <i>kokoro o tomeru</i> (2) 心を留める Deyiminin Çözümlemesi.....	204
Şekil 144: <i>kokoro o toraeru</i> 心を捉える Deyiminin Çözümlemesi.....	205
Şekil 145: <i>kokoro o toru</i> 心を取る Deyiminin Çözümlemesi.....	205
Şekil 146: <i>kokoro o nayamaseru</i> 心を悩ませる Deyiminin Çözümlemesi.....	206
Şekil 147: <i>kokoro o nokosu</i> 心を残す Deyiminin Çözümlemesi.....	207
Şekil 148: <i>kokoro o hikareru</i> 心を引かれる Deyiminin Çözümlemesi.....	208
Şekil 149: <i>kokoro o hiku</i> (1) 心を引く Deyiminin Çözümlemesi.....	209
Şekil 150: <i>kokoro o hiku</i> (2) 心を引く Deyiminin Çözümlemesi.....	210
Şekil 151: <i>kokoro o hiraku</i> 心を開く Deyiminin Çözümlemesi.....	211
Şekil 152: <i>kokoro o hirugaesu</i> 心を翻す Deyiminin Çözümlemesi.....	212
Şekil 153: <i>kokoro o midasu</i> 心を乱す Deyiminin Çözümlemesi.....	213
Şekil 154: <i>kokoro o mochiiru</i> 心を用いる Deyiminin Çözümlemesi.....	214
Şekil 155: <i>kokoro o motte kokoro ni tsutau</i> 心を以て心に伝う Deyiminin Çözümlemesi.....	215
Şekil 156: <i>kokoro o yaburu</i> 心を破る Deyiminin Çözümlemesi.....	215
Şekil 157: <i>kokoro o yaru</i> (1) 心を遣る Deyiminin Çözümlemesi.....	216
Şekil 158: <i>kokoro o yaru</i> (2) 心を遣る Deyiminin Çözümlemesi.....	217
Şekil 159: <i>kokoro o yaru</i> (3) 心を遣る Deyiminin Çözümlemesi.....	218
Şekil 160: <i>kokoro o yurusu</i> 心を許す Deyiminin Çözümlemesi.....	219

Şekil 161: <i>kokoro o yoseru</i> (1) 心を寄せる Deyiminin Çözümlemesi.....	220
Şekil 162: <i>kokoro o yoseru</i> (2) 心を寄せる Deyiminin Çözümlemesi.....	221
Şekil 163: <i>mune ga atsuku naru</i> 胸が熱くなる Deyiminin Çözümlemesi.....	222
Şekil 164: <i>mune ga itamu</i> (1) 胸が痛む Deyiminin Çözümlemesi.....	223
Şekil 165: <i>mune ga itamu</i> (2) 胸が痛む Deyiminin Çözümlemesi.....	224
Şekil 166: <i>mune ga ippai ni naru</i> 胸が一杯になる Deyiminin Çözümlemesi...	225
Şekil 167: <i>mune ga odoru</i> 胸が踊る Deyiminin Çözümlemesi.....	225
Şekil 168: <i>mune ga kogaru</i> 胸が焦がる Deyiminin Çözümlemesi.....	227
Şekil 169: <i>mune ga sakeru</i> 胸が裂ける Deyiminin Çözümlemesi.....	228
Şekil 170: <i>mune ga sawagu</i> 胸が騒ぐ Deyiminin Çözümlemesi.....	229
Şekil 171: <i>mune ga suku</i> 胸がすく Deyiminin Çözümlemesi.....	230
Şekil 172: <i>mune ga semai</i> 胸が狭い Deyiminin Çözümlemesi.....	231
Şekil 173: <i>mune ga taka naru</i> 胸が高鳴る Deyiminin Çözümlemesi.....	232
Şekil 174: <i>mune ga tsukaeru</i> (1) 胸が痞える Deyiminin Çözümlemesi.....	234
Şekil 175: <i>mune ga tsukaeru</i> (2) 胸が痞える Deyiminin Çözümlemesi.....	234
Şekil 176: <i>mune ga tsubureru</i> 胸が潰れる Deyiminin Çözümlemesi.....	235
Şekil 177: <i>mune ga tsumaru</i> (1) 胸がつまる Deyiminin Çözümlemesi.....	236
Şekil 178: <i>mune ga tsumaru</i> (2) 胸がつまる Deyiminin Çözümlemesi.....	237
Şekil 179: <i>mune ga todoroku</i> 胸が轟く Deyiminin Çözümlemesi.....	238
Şekil 180: <i>mune ga nieru</i> 胸が煮える Deyiminin Çözümlemesi.....	239
Şekil 181: <i>mune ga hari-sakeru</i> 胸が張り裂ける Deyiminin Çözümlemesi.....	240
Şekil 182: <i>mune ga hareru</i> 胸が晴れる Deyiminin Çözümlemesi.....	241
Şekil 183: <i>mune ga fukuramu</i> 胸が膨らむ Deyiminin Çözümlemesi.....	242
Şekil 184: <i>mune ga fusagaru</i> 胸がふさがる Deyiminin Çözümlemesi.....	243
Şekil 185: <i>mune ga yakeru</i> 胸が焼ける Deyiminin Çözümlemesi.....	244
Şekil 186: <i>mune ga warui</i> (1) 胸が悪い Deyiminin Çözümlemesi.....	245
Şekil 187: <i>mune ga warui</i> (2) 胸が悪い Deyiminin Çözümlemesi.....	245
Şekil 188: <i>mune ni ataru</i> 胸に当たる Deyiminin Çözümlemesi.....	247
Şekil 189: <i>mune ni amaru</i> 胸に余る Deyiminin Çözümlemesi.....	248
Şekil 190: <i>mune ni ichi motsu aru</i> 胸に一物ある Deyiminin Çözümlemesi.....	249
Şekil 191: <i>mune ni osameru</i> 胸に納める Deyiminin Çözümlemesi.....	250
Şekil 192: <i>mune ni ochiru</i> 胸に落ちる Deyiminin Çözümlemesi.....	251
Şekil 193: <i>mune ni kiku</i> 胸に聞く Deyiminin Çözümlemesi.....	252

Şekil 194: <i>mune ni kizamu</i> 胸に刻む Deyiminin Çözümlemesi.....	253
Şekil 195: <i>mune ni kugi utsu</i> 胸に釘打つ Deyiminin Çözümlemesi.....	254
Şekil 196: <i>mune ni kotaeru</i> 胸にこたえる Deyiminin Çözümlemesi.....	255
Şekil 197: <i>mune ni sue-kaneru</i> 胸に据えかねる Deyiminin Çözümlemesi.....	256
Şekil 198: <i>mune ni semaru</i> 胸に迫る Deyiminin Çözümlemesi.....	257
Şekil 199: <i>mune ni tatamu</i> 胸に畳む Deyiminin Çözümlemesi.....	258
Şekil 200: <i>mune ni te o ateru</i> 胸に手を当てる Deyiminin Çözümlemesi.....	259
Şekil 201: <i>mune ni te o oku</i> (1) 胸に手を置く Deyiminin Çözümlemesi.....	260
Şekil 202: <i>mune ni te o oku</i> (2) 胸に手を置く Deyiminin Çözümlemesi.....	261
Şekil 203: <i>mune ni hi ga tsuku</i> 胸に火が付く Deyiminin Çözümlemesi.....	261
Şekil 204: <i>mune ni himeru</i> 胸に秘める Deyiminin Çözümlemesi.....	262
Şekil 205: <i>mune ni hi o tsukeru</i> 胸に火を付ける Deyiminin Çözümlemesi.....	263
Şekil 206: <i>mune ni yasuri o kaku</i> 胸に鑢を掛く Deyiminin Çözümlemesi.....	264
Şekil 207: <i>mune no tsukae ga oriru</i> 胸の痞えが下りる Deyiminin Çözümlemesi.....	265
Şekil 208: <i>mune no hi</i> 胸の火 Deyiminin Çözümlemesi.....	266
Şekil 209: <i>mune no hima aku</i> 胸の隙あく Deyiminin Çözümlemesi.....	267
Şekil 210: <i>mune no yamai</i> 胸の病 Deyiminin Çözümlemesi.....	268
Şekil 211: <i>mune o itameru</i> 胸を痛める Deyiminin Çözümlemesi.....	268
Şekil 212: <i>mune o utsu</i> 胸を打つ Deyiminin Çözümlemesi.....	269
Şekil 213: <i>mune o odoraseru</i> 胸を躍らせる Deyiminin Çözümlemesi.....	270
Şekil 214: <i>mune o kasu</i> 胸を貸す Deyiminin Çözümlemesi.....	271
Şekil 215: <i>mune o kariru</i> 胸を借りる Deyiminin Çözümlemesi.....	272
Şekil 216: <i>mune o kogasu</i> 胸を焦がす Deyiminin Çözümlemesi.....	273
Şekil 217: <i>mune o sasuru</i> (1) 胸を摩る Deyiminin Çözümlemesi.....	274
Şekil 218: <i>mune o sasuru</i> (2) 胸を摩る Deyiminin Çözümlemesi.....	275
Şekil 219: <i>mune o tataku</i> 胸を叩く Deyiminin Çözümlemesi.....	276
Şekil 220: <i>mune o tsuku</i> (1) 胸を突く Deyiminin Çözümlemesi.....	276
Şekil 221: <i>mune o tsuku</i> (2) 胸を突く Deyiminin Çözümlemesi.....	277
Şekil 222: <i>mune o tsubusu</i> 胸を潰す Deyiminin Çözümlemesi.....	278
Şekil 223: <i>mune o na de orosu</i> 胸を撫で下ろす Deyiminin Çözümlemesi.....	279
Şekil 224: <i>mune o hazumaseru</i> 胸を弾ませる Deyiminin Çözümlemesi.....	280
Şekil 225: <i>mune o haru</i> 胸を張る Deyiminin Çözümlemesi.....	281

Şekil 226: <i>mune o hiyasu</i> 胸を冷やす Deyiminin Çözümlemesi.....	282
Şekil 227: <i>mune o fukuramaseru</i> 胸をふくらませる Deyiminin Çözümlemesi.	283
Şekil 228: <i>mune o yamu</i> 胸を病む Deyiminin Çözümlemesi.....	284
Şekil 229: <i>mune o waru</i> 胸を割る Deyiminin Çözümlemesi.....	284

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Klasik Bakış Açısı ve Prototip Kurama Dayalı Bakış Açısı.....	42
Tablo 2: ZAMAN PARADIR (TIME IS MONEY) Kavramsal Metaforuna Ait Dilsel Metafor Örnekleri.....	44
Tablo 3: ZAMAN KAYNAKTIR (TIME IS RESOURCE) Kavramsal Metaforuna Ait Dilsel Metafor Örnekleri.....	45
Tablo 4: AŞK BİR YOLCULUKTUR (LOVE IS A JOURNEY) Yapısal Metaforuna Ait Dilsel Metafor Örnekleri.....	51
Tablo 5: YUKARI-AŞAĞI (UP-DOWN) Yönelim Metaforlarına Ait Dilsel Metafor Örnekleri.....	53
Tablo 6: ENFLASYON BİR ŞEYDİR (INFLATION IS AN ENTITY) Ontolojik Metaforuna Ait Dilsel Metafor Örnekleri.....	56
Tablo 7: GÖRÜŞ ALANLARI TAŞIYICIDIR (VISUAL FIELDS ARE CONTAINERS) Ontolojik Metaforuna Ait Dilsel Metafor Örnekleri.....	57
Tablo 8: “hara 腹”, “kokoro 心” ve “mune 胸” Sözcüklerinin KAP Olarak Kavramlaştırıldığı Deyimler.....	286
Tablo 9: “hara 腹”, “kokoro 心” ve “mune 胸” Sözcüklerinin İçlerinde Barındırdıkları Duygu ve Düşünceleri Kavramlaştırdığı Deyimler.....	288
Tablo 10: “kokoro 心” ve “mune 胸” Sözcüklerinin Somut Bir ŞEY Olarak Kavramlaştırıldığı Deyimler.....	298
Tablo 11: “hara 腹” Sözcüğünün Prototip Anlamını Koruduğu Metaforik Yapılanmaya Sahip Deyimler.....	300
Tablo 12: Deyimin Bütünsel Anlamı ile Deyimi Oluşturan Sözcüklerin Prototip Anlamları Arasında Metonimik İlişki Tespit Edilen Deyimler.....	301
Tablo 13: “hara 腹”, “kokoro 心” ve “mune 胸” Sözcükleri ile Vücutun Başka Bir Bölümünün Kavramlaştırıldığı Deyimler.....	305
Tablo 14: İmge Metaforu ile Kavramsal Metafor Arasında Olan Deyimler.....	309
Tablo 15: Yapısında Aynı Eylemi Barındıran Deyimler.....	311
Tablo 16: Katılımcıların Cinsiyet ve Yaş Dağılımı.....	313

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: <i>hara o kimeru</i> 腹を決める – <i>kokoro o kimeru</i> 心を決める için Anket Sonuçları (1).....	315
Grafik 2: <i>hara o kimeru</i> 腹を決める – <i>kokoro o kimeru</i> 心を決める için Anket Sonuçları (2).....	316
Grafik 3: <i>hara o kimeru</i> 腹を決める – <i>kokoro o kimeru</i> 心を決める için Anket Sonuçları (3).....	317
Grafik 4: <i>hara o kimeru</i> 腹を決める – <i>kokoro o kimeru</i> 心を決める için Anket Sonuçları (4).....	318
Grafik 5: <i>hara ga nieru</i> 腹が煮える – <i>mune ga nieru</i> 胸が煮える için Anket Sonuçları (1).....	319
Grafik 6: <i>hara ga nieru</i> 腹が煮える – <i>mune ga nieru</i> 胸が煮える için Anket Sonuçları (2).....	320
Grafik 7: <i>hara ga nieru</i> 腹が煮える – <i>mune ga nieru</i> 胸が煮える için Anket Sonuçları (3).....	321
Grafik 8: <i>hara ni ichi motsu aru</i> 腹に一物ある – <i>mune ni ichi motsu aru</i> 胸に一物ある için Anket Sonuçları (1).....	323
Grafik 9: <i>hara ni ichi motsu aru</i> 腹に一物ある – <i>mune ni ichi motsu aru</i> 胸に一物ある için Anket Sonuçları (2).....	324
Grafik 10: <i>hara ni ichi motsu aru</i> 腹に一物ある – <i>mune ni ichi motsu aru</i> 胸に一物ある Anket Sonuçları (3).....	325
Grafik 11: <i>hara ni ichi motsu aru</i> 腹に一物ある – <i>mune ni ichi motsu aru</i> 胸に一物ある için Anket Sonuçları (4).....	325
Grafik 12: <i>hara ni osameru</i> 腹に納める – <i>mune ni osameru</i> 胸に納める için Anket Sonuçları (1).....	327
Grafik 13: <i>hara ni osameru</i> 腹に納める – <i>mune ni osameru</i> 胸に納める için Anket Sonuçları (2).....	328
Grafik 14: <i>hara ni osameru</i> 腹に納める – <i>mune ni osameru</i> 胸に納める için Anket Sonuçları (3).....	329
Grafik 15: <i>hara ni osameru</i> 腹に納める – <i>mune ni osameru</i> 胸に納める için Anket Sonuçları (4).....	330
Grafik 16: <i>hara ni ochiru</i> 腹に落ちる – <i>mune ni ochiru</i> 胸に落ちる için Anket Sonuçları (1).....	331
Grafik 17: <i>hara ni ochiru</i> 腹に落ちる – <i>mune ni ochiru</i> 胸に落ちる için Anket Sonuçları (2).....	332
Grafik 18: <i>hara ni ochiru</i> 腹に落ちる – <i>mune ni ochiru</i> 胸に落ちる için Anket Sonuçları (3).....	333
Grafik 19: <i>hara ni ochiru</i> 腹に落ちる – <i>mune ni ochiru</i> 胸に落ちる için Anket Sonuçları (4).....	334
Grafik 20: <i>hara ni sue-kaneru</i> 腹に据えかねる – <i>mune ni sue-kaneru</i> 胸に据えかねる için Anket Sonuçları (1).....	335
Grafik 21: <i>hara ni sue-kaneru</i> 腹に据えかねる – <i>mune ni sue-kaneru</i> 胸に据えかねる için Anket Sonuçları (2).....	336
Grafik 22: <i>hara o waru</i> 腹を割る – <i>mune o waru</i> 胸を割る için Anket Sonuçları (1).....	337

Grafik 23: <i>hara o waru</i> 腹を割る – <i>mune o waru</i> 胸を割る için Anket Sonuçları (2).....	338
Grafik 24: <i>hara o waru</i> 腹を割る – <i>mune o waru</i> 胸を割る için Anket Sonuçları (3).....	339
Grafik 25: <i>kokoro ga itamu</i> 心が痛む – <i>mune ga itamu</i> 胸が痛む için Anket Sonuçları (1).....	340
Grafik 26: <i>kokoro ga itamu</i> 心が痛む – <i>mune ga itamu</i> 胸が痛む için Anket Sonuçları (2).....	341
Grafik 27: <i>kokoro ga itamu</i> 心が痛む – <i>mune ga itamu</i> 胸が痛む için Anket Sonuçları (3).....	342
Grafik 28: <i>kokoro ga odoru</i> 心が踊る – <i>mune ga odoru</i> 胸が躍る için Anket Sonuçları (1).....	343
Grafik 29: <i>kokoro ga odoru</i> 心が踊る – <i>mune ga odoru</i> 胸が躍る için Anket Sonuçları (2).....	344
Grafik 30: <i>kokoro ga odoru</i> 心が踊る – <i>mune ga odoru</i> 胸が躍る için Anket Sonuçları (3).....	345
Grafik 31: <i>kokoro ga odoru</i> 心が踊る – <i>mune ga odoru</i> 胸が躍る için Anket Sonuçları (4).....	346
Grafik 32: <i>kokoro ga sawagu</i> 心が騒ぐ – <i>mune ga sawagu</i> 胸が騒ぐ için Anket Sonuçları (1).....	347
Grafik 33: <i>kokoro ga sawagu</i> 心が騒ぐ – <i>mune ga sawagu</i> 胸が騒ぐ için Anket Sonuçları (2).....	348
Grafik 34: <i>kokoro ga sawagu</i> 心が騒ぐ – <i>mune ga sawagu</i> 胸が騒ぐ için Anket Sonuçları (3).....	349
Grafik 35: <i>kokoro ga sawagu</i> 心が騒ぐ – <i>mune ga sawagu</i> 胸が騒ぐ için Anket Sonuçları (4).....	350
Grafik 36: <i>kokoro ni kizamu</i> 心に刻む – <i>mune ni kizamu</i> 胸に刻む için Anket Sonuçları (1).....	351
Grafik 37: <i>kokoro ni kizamu</i> 心に刻む – <i>mune ni kizamu</i> 胸に刻む için Anket Sonuçları (2).....	352
Grafik 38: <i>kokoro ni kizamu</i> 心に刻む – <i>mune ni kizamu</i> 胸に刻む için Anket Sonuçları (3).....	353
Grafik 39: <i>kokoro ni kizamu</i> 心に刻む – <i>mune ni kizamu</i> 胸に刻む için Anket Sonuçları (4).....	354
Grafik 40: <i>kokoro o itameru</i> 心を痛める – <i>mune o itameru</i> 胸を痛める için Anket Sonuçları (1).....	355
Grafik 41: <i>kokoro o itameru</i> 心を痛める – <i>mune o itameru</i> 胸を痛める için Anket Sonuçları (2).....	356
Grafik 42: <i>kokoro o itameru</i> 心を痛める – <i>mune o itameru</i> 胸を痛める için Anket Sonuçları (3).....	357
Grafik 43: <i>kokoro o itameru</i> 心を痛める – <i>mune o itameru</i> 胸を痛める için Anket Sonuçları (4).....	358
Grafik 44: <i>kokoro o utsu</i> 心を打つ – <i>mune o utsu</i> 胸を打つ için Anket Sonuçları (1).....	359
Grafik 45: <i>kokoro o utsu</i> 心を打つ – <i>mune o utsu</i> 胸を打つ için Anket Sonuçları (2).....	360
Grafik 46: <i>kokoro o utsu</i> 心を打つ – <i>mune o utsu</i> 胸を打つ için Anket	361

Sonuçları (3).....	
Grafik 47: <i>kokoro o utsu</i> 心を打つ – <i>mune o utsu</i> 胸を打つ için Anket Sonuçları (4).....	362
Grafik 48: <i>kokoro o odoraseru</i> 心を躍らせる – <i>mune o odoraseru</i> 胸を躍らせ る için Anket Sonuçları (1).....	363
Grafik 49: <i>kokoro o odoraseru</i> 心を躍らせる – <i>mune o odoraseru</i> 胸を躍らせ る için Anket Sonuçları (2).....	364
Grafik 50: <i>kokoro o odoraseru</i> 心を躍らせる – <i>mune o odoraseru</i> 胸を躍らせ る için Anket Sonuçları (3).....	365
Grafik 51: <i>kokoro o odoraseru</i> 心を躍らせる – <i>mune o odoraseru</i> 胸を躍らせ る için Anket Sonuçları (4).....	366
Grafik 52: <i>kokoro ga hareru</i> 心が晴れる – <i>mune ga hareru</i> 胸が晴れる için Anket Sonuçları (1).....	367
Grafik 53: <i>kokoro ga hareru</i> 心が晴れる – <i>mune ga hareru</i> 胸が晴れる için Anket Sonuçları (2).....	368
Grafik 54: <i>kokoro ga hareru</i> 心が晴れる – <i>mune ga hareru</i> 胸が晴れる için Anket Sonuçları (3).....	369
Grafik 55: <i>kokoro ga hareru</i> 心が晴れる – <i>mune ga hareru</i> 胸が晴れる için Anket Sonuçları (4).....	370

GİRİŞ

Toplumların dilsel özelliklerini ve kültürel değerlerini etkili bir şekilde yansıtan deyimler¹, tarihten günümüze çeşitli dillerde birçok araştırmanın konusu olmuştur ve olmaya da devam etmektedir. Tüm bu araştırmalar birçok deyim tanımını ve deyimlere yönelik farklı bakış açılarını beraberinde getirmiştir.

Miyaji² (1982: 238) deyimini, “İki ya da daha fazla sözcüğün bir araya gelmesi ile oluşan, kalıplaşmış ve bütün olarak belirli bir anlam taşıyan ifadeler” olarak tanımlamaktadır. Kunihiro’nun (1985: 7) deyim tanımı “İki ya da daha fazla sözcüğün bir arada kalıplaşmış olarak kullanılması ile meydana gelen; bütünsel anlamın, yapıyı oluşturan sözcüklerin anlamından tahmin edilemediği birimler” şeklindedir. Momiyama (1997: 30) ise şu sözler ile tanımlamaktadır deyimini: “Sayısız

---

¹ Türkçede önceleri *deyim* yerine *darbimesel*, *ıstılah* ve *ta’bir* sözcükleri kullanılmıştır. Cumhuriyet dönemine kadar *ta’bir* genel olarak kabul görmüştür. Cumhuriyet sonrasında ise, deyim sözcüğü kullanılmaya başlanmıştır (Aksoy, 1988a: 14; Sinan, 2008: 92; Eker, 2012: 134). Japoncada ise *deyim* kavramı *kanyōku* 慣用句, *kanyō hyōgen* 慣用表現, *idiomu* イディオム gibi sözcüklerle karşılanmaktadır.

² “Deyimlerin Anlamı ve Kullanımı (1982) (*Kanyōku no Imi to Yōhō* 慣用句の意味と用法)” adlı kitabın yazarıdır. Miyaji (1985: 63), *seiku* (成句) olarak adlandırdığı kalıp yapıları, deyim (*kanyōku* 慣用句), deyiş (*kakugen* 格言) ve atasözü (*kotowaza* ことわざ) olarak ayırmaktadır. Deyimleri de kendi içerisinde 2 başlık altında sınıflandırmaktadır. Bunlar, eşdizimsel özellik gösteren deyimler (*rengoteki kanyōku* 連語的慣用句) ve figüratif deyimler (*hiyuteki kanyōku* 比喩的慣用句) şeklindedir. Figüratif deyimleri de yine 2’ye ayırmıştır: benzetmeye dayalı deyimler (*chokuyuteki kanyōku* 直喩的慣用句) ve mecazi deyimler (*inyuteki kanyōku* 隱喩的慣用句).

sözcüğün bir arada kalıplaşmış olarak kullanımı ile oluşan; bütünsel anlamına, yapıyı oluşturan her bir sözcüğün tek başına sahip olduğu anlamdan ulaşılamayan ögeler.”³

Bu tanımlar dışında Japonca sözlüklerde de birçok deyim tanımı bulunmaktadır⁴. Ayrıca Türk araştırmacılar tarafından da çeşitli deyim tanımları

---

³ Bu tanıma ek olarak deyim konusuna bazı açıklamalar getiren Momiyama (1997), deyimi oluşturan sözcüklerden bir tanesi temel anlamını koruyorsa ya da tüm deyim anlamı, yapısında barındırdığı sözcükler sayesinde anlaşılıyorsa, bu yapının deyim değil eşdizimsel yapı (Jp: *rengo* 連語 İng: *collocation*) olduğunu vurgulamaktadır. Araştırmacılar deyim ve eşdizimsel yapı için çeşitli tanımlar yapıp, farklar ortaya koymaya çalışsa da, şu an halen bu konuda bir görüş birliği sağlanamamıştır. Dolayısı ile bu çalışmada deyim nedir, eşdizimsel yapı nedir, farkları nelerdir tartışmasına girilmemekte; taranan sözlüklerde, kalıplaşmış olarak bulunan yapıların tamamı deyim olarak kabul edilmektedir.

⁴ Japonca sözlüklerde yer alan deyim tanımlardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Yōrei de wakarū Kan'yōku Jiten (2007: Önsöz): “İkiden fazla sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan, asıl anlamlarını yitirerek yeni bir anlamı işaret eden sözcüklerdir.”

Nihongogaku Kiiwādo Jiten (1997: 89): “İkiden fazla sözcükten oluşan, bütünsel anlamı her bir sözcüğün anlamından tahmin edilemeyen sözcüklerdir.”

Nihongo Bunpō ga Wakarū Jiten (2004: 77): “Birkaç sözcüğün bir arada kullanıldığı, bütün olarak özel bir anlam taşıyan sözcüklerdir.”

Gendai Gengogaku Jiten (1988: 288): “İkiden fazla sözcükten oluşan, yapısı sabit olan, tamamı tek bir sözcük görevi üstlenen, bütünüünün anlamı tek tek sözcüklerin anlamından çıkarılamayan mecazi ve üstü kapalı bir anlama sahip, bir dil ve lehçedeki özel ifadelerdir.”

Kōjien Dairokuhan (2008): “İkiden fazla sözcükten oluşan, anlamı bileşenlerinden tahmin edilemeyen, kalıplaşmış ifadelerdir.”

Seisen Kokugo Jiten (1994): “En az iki sözcükten oluşan, kalıplaşmış olarak kullanılan, özel anlama sahip ifadelerdir.”

yapılmıştır⁵. Tüm bu tanımlardan yola çıkarak deyim özelliklerini aşağıdaki gibi bir araya toplamak mümkündür:

1. En az iki sözcükten meydana gelmektedirler.⁶

Daijirin Dainihan (1995): “İki ya da daha fazla sözcükten oluşan, bütünü tek bir anlam taşıyan, kalıplaşmış şeylerdir.”

⁵ Türk araştırmacılar tarafından yapılan bazı deyim tanımları aşağıda yer almaktadır:

Aksan (1982: 37): “Belli bir kavramı, belli bir duygu ya da durumu dile getirmek için birden çok sözcüğün bir arada, seyrek olarak da tek bir sözcüğün yan anlamında kullanılmasıyla oluşan sözdür.”

Aksoy (1984a: 49): “Çekici bir anlatım kılığı taşıyan ve çoğunun gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük toplulukları.”

Korkmaz (1992: 43): “Gerçek anlamından farklı bir anlam taşıyan ve çekici bir anlatım özelliğine sahip olan kelime öbeği.”

Çotuksöken (1998: 7): “En az iki sözcükten kurulan, konuşmada ve yazıda anlatım gücünü arttıran, anlam yönünden yer yer mantık dışına taşan bölümleri olabilen, yapısındaki kimi sözcükler anlam değişmesine uğrayan, kalıplaşmış söz öbeklerine deyim denir.”

Tülbentçi (1977: 6): “Her ne kadar kesin bir hüküm ifade etmez ise de atasözü değerinde ve ondan daha fazla söylenen sözler vardır ki bunlara da tâbir ve deyim diyoruz.”

Pala (2004: sunuş): “İki ya da daha fazla kelimededen meydana gelen ve kelimelerin öz anlamları dışında bir anlam ifade eden söz gruplarına deyim denir. Eskiler buna tabir derlerdi. Dilin bünyesinde kalıplaşmış ve kökleşmiş olarak değişmeden kullanılan deyimler, hiç şüphe yok ki anlatıma canlılık ve güç katarlar.”

Hatipoğlu (1982: 194): “Deyim, anlatım gücünü artırmak için, az çok mantık dışına kayan bazı sözcükleri değişmediği halde bazıları değişip çekimlere giren kalıplardır.”

Parlatır (2008: önsöz): “En az iki söz varlığından oluşan ve gerçek anlamları dışında mecazi anlam ile pekiştirilmiş bulunan kalıplaşmış söz öbeği ya da deyiş.”

2. Anlamları bileşenlerinin anlamından tahmin edilememektedir.
3. Yapısında birden fazla sözcük bulursa da tek sözcük görevi üstlenmektedirler.

Deyim tanımlarından hareketle belirlenen bu özellikler aslında deyimler için ortaya atılan geleneksel görüşün fikirlerini de yansıtmaktadır. Geleneksel bakış açısına göre, deyimın bütünsel anlamı, yapısındaki sözcüklerin anlamından tahmin edilemez. Katz ve Postal (1963), Weinreich (1969), Fraser (1970), Makkai (1972), Cruse (1986), Carter ve McCarthy (1988) gibi bu görüşün savunucuları deyimi oluşturan sözcüklerin anlamı ile deyimın bütünsel anlamı arasında herhangi bir ilişkinin olmadığı görüşündedirler. Geleneksel görüş, deyim ve deyimi oluşturan sözcükler arasındaki ilişkinin keyfi olduğunu, dolayısıyla deyimlerin çözümlenemez yapılar olduğunu savunur. Ayrıca deyimlere yönelik ortaya atılan ilk görüşlere göre, deyimler bilişsel sistemden bağımsız, sadece dile ait bir sorundur (Arizona, 2009: 4).

Deyimler ile ilgili araştırmaların bir sonraki aşamasında, deyimlerin anlambilimsel açıdan çözümlenebilirliği görüşü ortaya atılmıştır. Newmeyer (1974), Nunberg (1978), Gibbs ve Nayak (1989), Nunberg ve diğ. (1994), Gibbs (1994), Uzun (1988), Cacciari ve Levorato (1998) ve Geeraerts (2002) gibi araştırmacılar deyimın bütünsel anlamı ile deyimi oluşturan sözcükler arasında ilişki olduğunu öne

---

⁶ Türk araştırmacılar içerisinde Doğan Aksan (1982), bazı tek kelimelik mecazi kullanımların deyim sayılabileceğini söylese de, bu konuda Vecihe Hatipoğlu (1964), deyimın en az iki, en çok da yedi sekiz kelime ile kurulduğunu belirtmiş; Ömer Asım Aksoy (1984b) ise önce tek kelimelik deyimleri kabul ettiğini ancak daha sonra bu görüşünü değiştirerek deyim varlığı için en az iki kelimenin gerektiğini dile getirmiştir (Sinan, 2008: 95).

sürmüşlerdir. Bu araştırmacılar deyimlerin çözümlenebilirliği ile ilgili sınıflandırmalar oluşturmuşlardır⁷.

Anlambilimsel yaklaşımın ardından bilişsel dilbilimin gelişimi ile birlikte deyim araştırmaları da farklı bir boyut kazanmıştır. Deyimler bilişsel açıdan incelendiğinde, ortaya çıkışlarının keyfi değil, bir takım zihinsel süreçlere dayalı olduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla deyimler, bireyin kavramsal sisteminin bir ürünüdür (Lakoff ve Johson, 1980, 2010; Lakoff, 1987b; Kövecses ve Szabo, 1996; Kövecses, 2002; Arıca, 2007, 2008, 2010; Arizona, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009). Anlambilimcilerin deyimlerin çözümlenebilirliği olarak açıkladığı duruma, bilişsel dilbilimciler güdülenme (*motivation*) adını vermektedir.

Deyimlerin önemi⁸ hiçbir zaman göz ardı edilmemiş olsa da, deyim araştırmalarında gelinen son nokta, dilin en önemli anlatım seçeneklerinden biri olan

---

⁷ Bu sınıflandırmalar deyimlerin çözümlenebilirlik derecelerine göre “az çözümlenebilir - çözümlenebilir - çözümlenemez” gibi derecelerden oluşmaktadır.

⁸ Bu güne kadar yapılan çalışmalarda deyimlerin önemi birçok araştırmacı tarafından dile getirilmiştir. Bunlardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Aksan (2005: 91) : “Deyimler bir dili konuşan toplumun dünya görüşünü, yaşam biçimini, gelenek ve inançlarını, önem verdiği varlık ve kavramarı kısacası, maddi ve manevi kültürünü yansıtan, o toplumun düşünce biçimini hatta nükte ve buluşlarını ortaya koyan sözlerdir.”

D. Badamdorj (2006): “Deyimler, anlamsal açıdan bakıldığında, yapısında bulunan bileşenlerin anlamlarını yitirerek, tamamının bir anlamı ya da bir kavramı işaret ettiği birimlerdir; bunlar bir milletin düşünce şeklini, yaşamını, alışkanlıklarını, geleneklerini ve inançlarını yansıtan kalıplaşmış ifade topluluklarıdır (aktaran Surenjav, 2014: 4).”

bu öğelerin, toplumların kavramsal dünyalarını ve algıma biçimlerini doğrudan ortaya koyduğunu göstermektedir Buradan hareketle bu çalışmanın konusu, Japonca deyimler olarak belirlenmiştir.

Japonca deyimler konusunda, Türkiye’de ve Japonya’da bu güne kadar yapılmış çalışmalar incelendiğinde, son yıllarda bu konu ile ilgili araştırmaların artış gösterdiği görülmektedir. Ancak bu çalışmaların, daha çok karşılaştırmalı olarak ele alındığı dikkat çekmektedir. Elbette bu tür çalışmaların da gerekliliği ve önemi tartışılmaz. Ancak, karşılaştırmalı çalışmalar, iki dil arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya çıkarma amacındadır. Buna karşın, yukarıda da bahsedildiği gibi deyimler, ait olduğu toplumun hem kültürel hem de kavramsal özelliklerini en iyi şekilde yansıtan birimlerdir. Dolayısıyla, deyimlerden yola çıkarak, ait olduğu toplumun kavramlaştırma şeklini ortaya koymak mümkündür.

Aksoy (1988b: 131): “Sosyoloji, psikoloji, tarih, ahlak, folklor... gibi birçok yönden inceleme konusu edilmeye değer olan bu ulusal varlıklar, deyiş güzelliği, anlatım gücü ve kavram zenginliği bakımından çok önemli dil yapılarıdır.”

Aksoy (1988b: 146) aynı çalışmasında şunları eklemektedir: “Ulusun söz yaratma gücünden doğarlar. Her deyim hoş bir buluştur. Bir küçük söz dağarcığına koca bir alem sığdırılmıştır. En uçucu kavramlar, en ince hayaller, en güzel benzetmeler, çeşit çeşit mecazlar ve söz ustalıkları mini mini bir deyim yapı harçları arasında parlar.”

Turrini ve diğ. (1995): “Deyimler, konuşmacının kültürünü, mantığını, keskin zekasını, gözlemeleme yeteneğini, duygularının şiddetini veya yumuşaklığını su yüzüne çıkarmaktadır (aktaran Güneş, 2009: 60).”

Çotuksöken (1988: 7) :“Deyimler toplumdaki insanların yaşam biçimlerini, değer yargılarını ortaya koyan, az sözle çok kavram ve yargının anlatıldığı söz birlikleridir. Bunlar toplumların var oluş süreci içinde oluşur, kuşaktan kuşağa aktarılır, zamanla bir kısmı unutulup, yeni durumlar ve oluşumlar karşısında yenileri otaya çıkabilir.”

YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde yapılan inceleme sonucunda, Japonca deyimler konusunda 1995 yılında Yoko Takamura tarafından yazılan “Japonca ile Türkçe Arasında Anlambilim Açısından Bir Karşılaştırma (Vücut Organları ile İlgili Deyimler)” adında bir yüksek lisans tezinin varlığı tespit edilmiştir. Bu çalışmada, Japonca ve Türkçe deyimler arasındaki benzerlik ve farklılıklar üzerinde durulmaktadır.

Japan Doctoral Dissertation Bibliographic Database⁹'de ise 1960'dan bugüne kadar deyimler hakkında yazılmış olan Japonca doktora tezleri taranmıştır. Bu tarama sonucunda Japonca deyimleri konu eden 14 tez tespit edilmiştir. Bu tezlerden 9'u, Türkiye'de yapılmış çalışma gibi karşılaştırmalıdır¹⁰. Karşılaştırmalı çalışmalar

---

⁹ https://dbr.nii.ac.jp/infolib/meta_pub/G9200001CROSS (ET: 13.10.2014).

¹⁰ Lim (2002) tarafından yazılan “Japonca ve Korecedeki Kalıplaşmış İfadeler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma: Beden İle İlgili Sözcüklerden Oluşmuş Deyimler Odaklı)” başlıklı bir tez; Agus (2002) tarafından yazılan “Japonca ve Endonezyacada Beden ile İlgili Sözcüklerden Oluşmuş Deyimler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma: Japonca Eğitimine Katkıda Bulunmak Amacıyla” başlıklı bir tez; Itō (2003) tarafından yazılan “Deyim Araştırması-Japonca ve Almancadaki Deyimler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma” başlıklı bir tez; Botoev (2005) tarafından yazılan “Rusça ve Japoncadaki Deyimler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma” başlıklı bir tez; Kirova (2006) tarafından yazılan “Japonca ve Bulgarcadaki Beden ile İlgili Sözcüklerden Oluşmuş Deyimler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma: Japonca Eğitimine Katkıda Bulunmak Amacıyla” başlıklı bir tez; Lee (2008) tarafından yazılan “Japonca ve Korecede Beden ile İlgili Sözcüklerden Oluşmuş Deyimler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma” başlıklı bir tez; Radaporn (2010) tarafından yazılan “Japonca ve Taycada Beden Sözcüklerini İçeren Kalıplaşmış İfadeler: Anlam Genişlemesi Açısından” başlıklı bir tez; Fang (2011) tarafından yazılan “Japonca ve Çincedeki Beden ile İlgili Sözcüklerden Oluşmuş Deyimler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma: Bilişsel Dilbilimin Bakış Açısıyla “Baş” Bölümündeki ifadeler

dışındaki diğer 4 tez ise deyimlerin karakteristik ve anlamsal özelliklerini konu etmektedir¹¹.

Karşılaştırmalı çalışmalar arasından sadece 1 tanesi bilişsel dilbilimin bakış açısı ile “baş” bölümündeki sözcükler ile oluşturulan deyimleri ele almaktadır. Fang (2011) tarafından yapılan bu çalışmada “*atama* 頭 (baş)”, “*kao* 顔 (yüz)”, “*me* 目 (göz)”, “*mimi* 耳 (kulak)”, “*kuchi* 口 (ağız)”, “*hana* 鼻 (burun)” ve “*kubi* 首 (boyun)” sözcükleri ile oluşturulan deyimler temel alınmaktadır. Ayrıca bunlarla yakından ilgili olduğu düşüncesiyle “*kokoro* 心 (kalp, yürek, gönül)” ve “*ki* 気 (ruh, can, enerji)” sözcükleri ile oluşturulan deyimler de konu edilmektedir. Bu çalışma dışında bilişsel dilbilimin bakış açısıyla yazılan diğer tez Arizona (2009) tarafından kaleme alınmıştır. Yazar çalışmasında vücudun çeşitli bölümlerine ait sözcüklerle oluşturulan deyimleri¹² ele almaktadır. Ancak bu çalışmada “*kokoro* 心” sözcüğü ile oluşturulan deyimler kapsam dışı bırakılmıştır.

Odaklı” bir tez; Shō (2012) tarafından yazılan “Japonca ve Çincedeki Beden Sözcükleri ile İlgili Kalıplaşmış İfadelerin Karşılaştırmalı Araştırması” başlıklı bir tez çalışması bulunmaktadır.

¹¹ Bu 4 tez aşağıdaki gibidir:

Ishida (2002) tarafından yazılan “Japonca Deyim Araştırması: Deyimlerin Karakteristiği ve Anlamları Merkezli” başlıklı tez; Nakagawa (2006) tarafından yazılan “Deyimlerdeki Değişim ve Bağlamın Etkisi: Beden ile İlgili İsimleri İçeren Deyimlerin Bütünce Analizine Dayalı Olarak” başlıklı tez; Arizona (2009) tarafından yazılan “Yapısında Beden Sözcüklerini İçeren Japonca Kalıplaşmış İfadelerin Bilişsel Dilbilim Açısından Araştırılması” başlıklı tez ve Ou (2010) tarafından yazılan “Japonca Kalıplaşmış İfadeler Üzerine Bir Araştırma” başlıklı tez.

¹² Son yıllarda Japoncada beden ile ilgili sözcüklerle oluşturulan deyimlerin araştırılmasına önem verildiği görülmektedir. Hoshino (1976: 155), Lim (2002: 5) ve Surenjav (2014: 1), beden sözcükleri ile oluşmuş ifadelerin, insanoğlunun duyguları ve ruhsal durumu dolayısıyla insanın iç dünyası

Bilişsel yaklaşımın benimsendiği bu tezde, yukarıda sözü edilen çalışmalardan farklı olarak, “*hara* 腹”, “*kokoro* 心” ve “*mune* 胸” sözcükleri ile oluşturulan deyimler birlikte ele alınmaktadır. Bu sözcüklerle oluşturulan deyimlerin seçilme nedeni ve birlikte ele alınmasının önemi aşağıda belirtilmektedir.

Bu çalışmanın temelini oluşturan “*hara* 腹” sözcüğünün anlamları *Daijirin* (2006: 2071) adlı sözlükte aşağıdaki gibi açıklanmaktadır:

---

hakkında derin bilgiler içerdiğini vurgulamaktadırlar. Johnson (1987), beden “ruhsal faaliyetlerin kabıdır” demektedir. Tanaka (2003) ve Arizona (2006; 2009) da Japonca beden sözcüklerini ele aldıkları çalışmalarda beden “düşünce ve duyguların kabı” olduğunu dile getirmektedir.

Morita (1989), Japoncada beden ile ilgili sözcüklerden oluşan deyimlerin 300’den fazla olduğunu ve bu sayının Japonca deyimlerin tamamı ile karşılaştırıldığında %23,4 olduğunu söylemektedir. Miyaji (1982) tarafından yapılan “*Jōyō Kanyōku Ichiran* 常用慣用句一覽(Günlük Deyim Listesi)” adlı çalışmaya göre Japoncada yaygın olarak kullanılan deyimlerin sayısı 1261 olup, bunun içerisinde 498 tanesi beden ile ilgili sözcüklerden oluşmaktadır. Cheng (1996), deyimler sözlüğünden yaptığı araştırmaya göre Japoncada 3500 deyim tespit etmiştir ve bunlardan 747 tanesi insan bedeni ile ilgili sözcükleri içermektedir. Fang (2011: 2) ise, Japoncada beden ile ilgili sözcüklerden oluşmuş 1046 deyim tespit ettiğini ve bunun 493 tanesinin beden baş bölümü (göz, ağız, yüz, baş, kulak, boyun, burun) ile ilgili olduğunu belirtmektedir.

Beden ile ilgili sözcükler kapsamında yapılan çalışmalara bakıldığında, ele alınan beden bölümlerinin çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Beden sözcükleri ile ilgili en kapsamlı çalışmalardan bir tanesi Tōgō (2003) tarafından hazırlanan “*Karada Kotoba Jiten* からだことば辞典 (Beden Sözcükleri Sözlüğü)”dir. Bu sözlük bedene ait 75 sözcük ile oluşmuş 6000 ifade içermektedir. Ancak bu 75 sözcük içerisinde “*kokoro* 心” ve “*ki* 気” gibi diğerlerine göre daha soyut sözcükler yer almamaktadır.

1. 1. a. Hayvan vücudunda gövdenin alt yarısı. Memelilerde göğüs boşluğu ile pelvis arasında kalan mide ve bağırsak gibi iç organları içine alan bölüm. Sırtın tersi, bedenin ön tarafı.¹³

b. Sindirim organı, gastrointestinal¹⁴.

c. Anne rahmi. Ayrıca, annenin rahminden doğma.

2. Karında düşüncelerin ve ruhsal hareketlerin olduğu düşüncesinden hareketle

a. Kalpte düşünülenler. Niyet. Kalbin derini. Kalbin içi.¹⁵

b. His. Duygu. Kötü niyet.

c. Enerji. Cesaret. Öfke. Anlayış.¹⁶

3. Bir şeyin tam ortası, büyük ve geniş kısmı.

4. Bir şeyin ters ya da iç kısmı.

5. Dalganın en geniş kısmı.

2. Sayma eki.

1. Balık yumurtalarını saymak için kullanılır.

---

¹³ Bu açıklamaya göre bu bölüm “karın”dır.

¹⁴ Mide ve bağırsak sistemine verilen isim.

¹⁵ Bu anlamlara gelen “hara 腹” sözcüğünün, *Dajirin* (2006: 2071) adlı sözlükte “肚” imi ile de yazılabileceği belirtilmektedir.

¹⁶ Açıklamalardan 2a’da olduğu gibi, bu anlamlara gelen “hara 腹” sözcüğünün “肚” imi ile de yazılması mümkündür (*Dajirin*, 2006: 2071).

2. Vazo, çaydanlık gibi gövdesi şişkin kapları saymak için kullanılır.

Yukarıdaki açıklamalarda “*hara* 腹” sözcüğünün, bedenin belirli bir bölgesini işaret ederken, aynı zamanda soyut olarak düşünce, his, niyet gibi anlamlar taşıdığı görülmektedir.

Tıp alanında yapılan bazı araştırmalar da “*hara* 腹” sözcüğünün sözlük açıklamaları arasında yer alan soyut yönünü destekler niteliktedir. Luczak (2008: 26-53) ve Demirci (2011: 8) “The Second Brain” adlı bir kitaptan bahsetmektedir. 1998 yılında yayınlanan kitap, New York Presbiteryen Hastanesi Hücre Biyolojisi ve Anatomisi Bölümü ve Columbia Üniversitesi Tıp Merkezi’nin yöneticisi Prof. Dr. Michael Gershon tarafından yazılmıştır. Bu kitaba göre, karın bölgesinde ikinci bir beyin bulunmaktadır. Bu konudaki araştırmalar karındaki bu ikinci beyin ile psikolojik durum arasında da yakın ilişki olduğunu vurgulamaktadır.

Bu çalışmalar ile *Daijirin* adlı sözlükteki 2. maddenin örtüşmesi “*hara* 腹” sözcüğü ile oluşturulan deyimlerin araştırma konusu olmasının ilginç olacağını düşündürmektedir.

Yine bu konu ile ilintili olan diğer bir nokta ise, *samuraylar*¹⁷ tarafından geliştirilen intihar ritüelinde “*hara* 腹” yani “karın”ın kesilmesidir. Erdemir (2013: 84-85), “deşmek ve karın imlerinden oluşan *seppuku*¹⁸ sözcüğü Batı’da *harakiri* olarak bilinir ve intihar olarak algılanmaktadır” demektedir. Ayrıca yazar

---

¹⁷ Eski Japonya’da soylu asker sınıfına verilen ad.

¹⁸ Bu sözcük Japoncada şu şekilde yazılır: 切腹; imler yer değiştirdiğinde *harakiri* 腹切 sözcüğü oluşur.

“Seppuku’nun karın deşilerek yapılması nedenine getirilen açıklamalardan biri ruh ve duyguların burada bulunduğu inanılmasıdır” eklemesini yapmaktadır. Bu durumun yukarıda açıklanan duyguların ikinci beyin olarak kabul edilen karında bulunması ile de koşutluk gösterdiği görülmektedir.

Bunların yanı sıra, Japoncada “*hara* 腹” sözcüğü ile oluşturulmuş deyim sayısının oldukça fazla olması bu sözcüğün önemini kanıtlar niteliktedir¹⁹. Bu durum, “*hara* 腹” sözcüğünün çeşitli araştırmalara konu olmasını beraberinde getirmektedir. Ancak bu sözcük, araştırmalarda özellikle öfke bildiren ifadeler içerisinde ele alınmaktadır. Örneğin Matsuki (1995) çalışmasında, “*hara ga tatsu* 腹が立つ²⁰” deyimini ele alarak, öfkenin karında başladığını ve duyulan öfkenin şiddeti arttıkça karından yukarı doğru hareket ettiğini, göğüse ve oradan da başa çıktığını belirtmektedir²¹. Baba (2001, 2002) da çalışmalarında Japoncada öfke bildiren ifadeler ve özellikle “*hara ga tatsu* 腹が立つ” deyimini üzerinde durmaktadır. Ayrıca, öfke bildiren ifadeler konusunda yapılan karşılaştırmalı çalışmalarda da Japoncada “*hara* 腹” sözcüğünü içeren deyimlere dikkat çekilmektedir. Örneğin Fang (2009), Japonca-Çince karşılaştırmalı çalışmasında “*hara ga tatsu* 腹が立つ” deyimini dışında, “*hara* 腹” sözcüğü ile oluşmuş öfke belirten diğer deyimleri de ele almaktadır.

---

¹⁹Varoğlu (2013: 34-49) tarafından yapılan Japoncada *hara* 腹 ve Türkçede *karın* sözcükleri ile oluşturulmuş deyimlerin karşılaştırıldığı çalışmada, Japonca deyimlerin sayısal açıdan çok, anlamsal açıdan derin olduğu görülmektedir.

²⁰ “karın + İlgeç. + kalk-” sözcüklerinden oluşan bu deyim, Japoncada “öfkelenmek” anlamına gelmektedir. (Ayrıntılı çözümlemesi için bkz. 2. Bölüm)

²¹ Tanaka (2003), Matsuki’nin bu çalışmasına karşı çıkararak, öfkenin, doğrudan bedenin göğüs ya da baş gibi diğer bölümlerinde de hissedebileceğini söylemektedir.

Yukarıdaki çalışmalardan da anlaşıldığı gibi, Japoncada öfke belirten ifadeler içerisinde, “*hara* 腹” sözcüğü ile oluşturulmuş deyimler önemli bir yere sahiptir. Ancak Japoncada “*hara* 腹” sözcüğü ile kavramlaştırılan sadece öfke değildir. Örneğin, Natsume Sōseki’nin “*Kokoro*²²” adlı eserinde “*hara* 腹” sözcüğü sıkça farklı kavramlaştırmalar için kullanılmaktadır²³. Aşağıda bu eserden seçilmiş birkaç örnek ele alınmaktadır:

1. *ani no hara wa kono ten ni oite, chichi to mattaku onaji mono de atta*

兄の腹はこの点において、父と全く同じものであった。

Abimin niyeti/düşüncesi, bu noktada, babamla tamamen aynı idi.

2. *watashi wa hara no naka de, tada jibun ga warukatta to kurikaesu dake deshita*

私は腹の中で、ただ自分が悪かったと繰り返すだけでした。

İçimde, kötü olan sadece benim diye tekrarladım durdum.

3. *shikashi hara no soko de wa, yo no naka de jibun ga motto mo shinai shite iru tatta hitori no ningen sura, jibun o rikai shite inai no ka to omou to, kanashikatta no desu*

---

²² http://www.aozora.gr.jp/cards/000148/files/773_14560.html (ET: 15.05.2012).

²³ “Gönül” adıyla Türkçe’ye çevrilen bu eserde “*hara* 腹” sözcüğünün bu kadar sık kullanılmasının tesadüfi olmadığı düşünülmektedir (Tekmen ve Varoğlu, 2016). Ayrıca bu eserde “*kokoro* 心” ve “*mune* 胸” sözcükleri de yoğun olarak kullanılmaktadır. Ancak bu konu çalışma dışı bırakılmıştır.

しかし腹の底では、世の中で自分が最も信愛しているたった一人の人間すら、自分を理解していないのかと思うと、悲しかったのです。

Fakat içten içe, dünyada en samimi olduğum insan bile, beni anlamıyor mu diye düşününce, üzuldüm.

4. ....*watashi no himitsu toshite, subete o hara no naka ni shimatte oite*

kudasai .....私の秘密として、すべてを腹の中にしまっておいて下さい。

.....benim sırrım olarak, hepsini kalbinde sakla lütfen.

Yukarıdaki örnek tümceler içerisinde geçen “*hara* 腹” sözcüğünün kullanımına dikkat edildiğinde bu sözcüğün, niyet, düşünce ya da sırların içinde bulunduğu bir yer/kap olarak kavramlaştırıldığı görülmektedir. “*hara no naka* 腹の中 (karnın içi)” ya da “*hara no soko* 腹の底 (karnın dibini)” gibi ifadeler de bu görüşü desteklemektedir.

“*hara* 腹” sözcüğü ile benzer kavramlaştırmalara sahip, duygu ve düşüncelerle yakından ilgili olan bir diğer sözcük “*kokoro* 心²⁴”dur. Bu sözcüğün anlamları *Daijirin* (2006: 898) adlı sözlükte aşağıdaki gibi açıklanmaktadır:

---

²⁴ Ikegami (2008: 169), İngilizce *heart* sözcüğünün karşılığı olarak *kokoro* sözcüğünü vermekte ve şunları eklemektedir: “Başlangıçta hem organ adı olan hem de bu organın üstlendiği duygusal durumları anlatan *kokoro* sözcüğü daha sonradan organ adı olmaktan çok duygusal durumları anlatmak için kullanılır hale geldi. Çince’den alınan *shinzō* sözcüğü ise fiziksel anlamdaki kalp olarak dile yerleşti”. Yapılan araştırmada Japoncada *shinzō* sözcüğü ile oluşturulmuş sadece 1 deyim tespit edilmiştir. *kokoro* sözcüğü ile oluşturulan deyimler incelendiğinde ise bu sözcüğün eskiden olduğu

1. İnsan bedeni içerisinde yer alan, genellikle ruhsal faaliyetleri yönettiği düşünülen şey.

1. İnsanoğlunun ruhsal faaliyetlerini akıl, duygu ve düşünce olarak üçe ayırdığımızda, akli saf dışı bırakıp duygu ve düşünceleri yönetme yetisi.
2. His. Ruh hali. Duygu.
3. Sağduyu. Muhakeme yetisi.
4. Karşı tarafa kendini hissettirme. Samimiyet.
5. Gerçek hisler. Dile getirilmeyen düşünceler. Gerçek duygular.
6. Sanatsal durumları yorumlama duyarlılığı.
7. İtaatsizlik duygusu. İki yüzlülük.

2. Derinde olan şeyler.

1. Birşeyin özü. Ruh.
2. Birşeyin durumu. Durumların aslı. Sebep.
3. Sözcük, şarkı, tümce gibi şeylerin anlamı, içeriği.
4. Birşeyin sebebinin, dayanağının açıklaması. Ayrıca bilmecede cevabın açıklaması.

3. 1. Kalp. Göğüs.

---

gibi organ adı olan *shinzō* sözcüğünü de kapsadığı görülmektedir. *kokoro* sözcüğü, Türkçe'ye "yürek, gönül, kalp" sözcükleri ile çevrilmektedir.

2. Merkez, orta. Derin.

3. Kitap adı.

Sözlükteki açıklamalardan da anlaşıldığı üzere, “*kokoro* 心” sözcüğü bedenin içinde yer alan bir organ olmakla birlikte psikolojik işlevleri üstlenmektedir. Ancak duygu ve düşüncelerle ilgili soyut yönü ağır basmaktadır.

Diğer taraftan, “*hara* 腹” ve “*kokoro* 心” sözcüğünün anlamsal çerçevelerinde de benzerlikler bulunduğu görülmektedir. Bu noktada, “*hara* 腹” sözcüğü ile oluşturulan deyimlerin anlamlarının açıklanması sırasında “*kokoro* 心” sözcüğü dikkat çekmektedir.

*hara ga kuroi: kokoro ni warudakumi ga aru.*²⁵

腹が黒い : 心に悪だくみがある。

(DAI, 2006: 2071)

*hara ni ichi motsu (aru): kokoro no naka ni, nani ka yokaranu koto o takurande iru.*²⁶

腹に一物 (ある) : 心の中に、何かよからぬことをたくらんでいる。

(YWKJ, 2007: 308)

²⁵ Bu deyimın açıklamasının Türkçe çevirisi “kalbinde hile olmak” şeklindedir.

²⁶ Bu deyimın açıklamasının Türkçe çevirisi “kalbinde kötü bir şeyler planlayan” şeklindedir.

*hara o saguru: hito ga kokoro no naka de nani o kangaete iru ka o, sore to naku ukagau.*²⁷

腹を探る：人が心の中で何を考えているかを、それとなくうかがう。

(YWKJ, 2007: 310)

*hara o yomu: aite no kokoro no uchi o suisatsu suru.*²⁸

腹を読む：相手の心のうちを推察する。

(YWKJ, 2007: 310)

Yukarıdaki örneklerde “*hara* 腹” sözcüğü ile oluşturulan deyimler verilmektedir. Bu deyimlerin *Daijirin* adlı sözlükteki açıklamalarının tamamında “*kokoro* 心” sözcüğü kullanılmaktadır. Buradan hareketle, “*hara* 腹” ve “*kokoro* 心” sözcüklerinin anlamsal açıdan örtüştükleri görülmektedir.

Bu noktada, “*kokoro* 心” sözcüğü ile oluşturulmuş deyimlerin “*hara* 腹” sözcüğü ile oluşturulmuş deyimler ile birlikte ele alınarak, Japon toplumunda hangi durumların “*hara* 腹” ve hangi durumların “*kokoro* 心” sözcükleri ile kavramlaştırıldığını ortaya koymak önem teşkil etmektedir.

“*hara* 腹” ile kavramsal açıdan kesişen bir diğer sözcük ise “*mune* 胸” sözcüğüdür. “*mune* 胸” sözcüğünün “*kokoro* 心” sözcüğü ile de örtüştüğü görülmektedir. Bu sözcüğün anlamları *Daijirin* (2006: 2482) adlı sözlükte aşağıdaki gibi açıklanmaktadır:

²⁷ Bu deyim açıklamasının Türkçe çevirisi “insanların kalplerinde (içlerinde) neler düşündüğünü anlamaya çalışmak” şeklindedir.

²⁸ Bu deyim açıklamasının Türkçe çevirisi “karşı tarafın kalbindekileri tahmin etmek” şeklindedir.

1. Bedenin ön tarafında, boyun ile karın arasında kalan kısım. Memelilerde, kaburga ile çevrili, ön ayakların bulunduğu, gövdenin başa devam eden bölümü. İç kısmı yani göğüs boşluğu ise diyafram ile karın boşluğundan ayrılır; solunum ve dolaşım organlarını içine alır.²⁹

2. (Kadının) memesi.

3. Kalp (organ)³⁰.

4. Akciğer.

5. Mide.

6. Kalp. Kalbin içi (ruhsal açıdan)³¹.

7. Kıyafetin göğüs kısmı.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşıldığı gibi “*mune* 胸” sözcüğü organ adı olmanın yanında, ruhsal durumları da yansıtmaktadır.

“*hara* 腹” sözcüğü ile oluşturulan deyimlerin anlamlarının açıklanması sırasında sık sık karşılaşılan “*kokoro* 心” sözcüğü, “*mune* 胸” ile oluşturulan deyimlerin açıklamalarında da dikkat çekmektedir.

---

²⁹ Bu tanıma göre bu bölüm “göğüs”tür.

³⁰ Sözlükte “*shinzō* 心臓” olarak tanımlanmaktadır.

³¹ Sözlükte “*kokoro* 心” sözcüğü ile açıklanmaktadır.

*mune ni ichi motsu (aru): kokoro no naka ni, nanika takurande iru koto ga aru.*³²

胸に一物（ある）：心の中に、何かたくらんでいることがある。

(YWKJ, 2007: 375)

*mune ni kiku: kokoro no naka de yoku kangaeru.*³³

胸に聞く：心の中でよく考える。

(DAI, 2006: 2483)

*Mune ni kizamu: kokoro ni shikkari tomete, wasurenaide oku.*³⁴

胸に刻む：心にしっかり止めて、忘れないでおく。

(DAI, 2006: 2483)

Yukarıda “*mune* 胸” sözcüğü ile oluşturulan üç deyim örnek olarak verilmektedir. Bu deyimlerin tamamının “*kokoro* 心” sözcüğü ile açıklandığı görülmektedir.

Gerek “*hara* 腹”, “*kokoro* 心” ve “*mune* 胸” sözcüklerinin sözlük anlamları, gerekse bu sözcükler ile oluşturulmuş deyimlerin açıklamaları, bu 3 sözcüğün birbiri ile yakından ilgili olduğunu göstermektedir.

³² Bu deyimın açıklamasının Türkçe çevirisi “kalbinde bir takım planları olan” şeklindedir.

³³ Bu deyimın açıklamasının Türkçe çevirisi “(kalbinde) iyice düşünmek, değerlendirmek” şeklindedir.

³⁴ Bu deyimın açıklamasının Türkçe çevirisi “kalbine dikkatlice yerleştirmek, unutmamak” şeklindedir.

Bu açıklamalardan hareketle, bu tezde, Japoncada “*hara* 腹”, “*kokoro* 心” ve “*mune* 胸” sözcükleri ile oluşturulan deyimlerin bilişsel anlambilimin bakış açısıyla çözümlenmesi, hangi durumların bu sözcükler ile kavramlaştırıldığıın belirlenmesi ve dolayısıyla Japon toplumuna ait kavramsal özelliklerin ortaya konması amaçlanmaktadır.

Bugüne kadar yapılmış çalışmalar ile karşılaştırıldığında bu çalışma, “*hara* 腹”, “*kokoro* 心”, “*mune* 胸” sözcükleri ile oluşturulan Japonca deyimleri bir arada ve bilişsel anlambilimin bakış açısı ile ele alması bakımından, Türkiye’de ve Japonya’da yazılacak ilk tez olma özelliğine sahiptir.

Bu çalışma, yöntem açısından da diğer çalışmalardan farklılık göstermektedir. Çalışmada keşfedici sıralı desen adı verilen karma yöntem³⁵ kullanılmaktadır.

Çalışmanın ilk aşamasını, döküman analizi yöntemi³⁶ ile oluşturulan örneklemin metaforik ve metonimik açıdan çözümlenmesi oluşturmaktadır. Çözümlemede, Kövecses’e (2002) ait, metaforik ve metonimik ilişkiyi gösteren şekiller kullanılmaktadır. Ancak bu şekillerin yetersiz kaldığı noktada yine bu şekiller temel alınarak uyarlanan farklı şekiller geliştirilmiştir. Ayrıca deyimler imge metaforu açısından da değerlendirilmektedir. Deyimler konusunda yapılan çalışmalarla karşılaştırıldığında bu tezde, deyimler ilk kez bu açıdan ele alınmaktadır.

---

³⁵ Bu yöntemde, öncelikle nitel veriler toplanır ve çözümlenir. Ardından keşfedilen sonuçlar üzerinden araştırmanın ikinci aşaması oluşturulur (Creswell ve Plano Clark, 2015: 79).

³⁶ Karasar (2005: 183) bu yönteme “belge tarama” demektedir ve “varolan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplamak” şeklinde tanımlamaktadır.

Çalışmanın ikinci aşamasında ise, ilk aşamada çözümlenen deyimler arasından tespit edilen, “*hara* 腹”, “*kokoro* 心”, “*mune* 胸” sözcükleri ile oluşturulan ortak eyleme sahip 15 deyim çifti üzerine Japonca anadil konuşucuları ile gerçekleştirilen bir anket araştırmasına yer verilmektedir. Bu yönü ile de, Japonca deyimler üzerine yapılan çalışmalar arasında anadil konuşucularının görüşlerini yansıtan tek çalışma olma özelliğine sahiptir.

Araştırma örneklemini oluşturan deyimlerin belirlenmesinde, basım yılı 2005 ve üzeri yıllara ait sözlükler kullanılmıştır. Bu sözlükler aşağıdaki gibidir:

- *Nihongo Kanyōku Jiten* 日本語慣用句辞典 (2005) (NKJ)
- *Daijirin Daisanpan* 大辞林 第三版 (2006) (DAI)
- *Yōrei de Wakaru Kanyōku Jiten* 用例でわかる慣用句辞典 (2007) (YWKJ)
- *Kōjien Dairokuhan* 広辞苑 第六版 (2008) (KŌJI)
- *Koji Kotowaza – Kanyōku Jiten* 故事ことわざ・慣用句辞典 (2010) (KKKJ)

Çalışma, yukarıdaki sözlüklerden, “sözcük + ilgeç + ad/önad/eylem” yapısında olan deyimler taranarak, “*hara* 腹” sözcüğü ile oluşturulan 53 deyim, “*kokoro* 心” sözcüğü ile oluşturulan 81 deyim ve “*mune* 胸” sözcüğü ile oluşturulan 60 deyim olmak üzere toplam 194 deyimi kapsamaktadır. Deyimler Japonca sözlüklerdeki sıralamaları göz önünde bulundurularak ele alınmaktadır.

Sonuç olarak, Japonca deyimlerden yola çıkarak Japon toplumuna ait kavramsal özelliklerin ortaya konmasını amaçlayan bu tez, toplam 5 bölümden

oluşmaktadır. Giriş bölümü oluşturan bu bölümde tezin konusu, amacı, önemi, kapsam ve sınırlılıkları ayrıntılı şekilde ele alınmaktadır.

Birinci bölüm olan kuramsal çerçevede öncelikle bilişsel anlambilim ve bilişsel anlambilimi meydana getiren temel kavramlar üzerinde durulmaktadır. Daha sonra, teze yön veren bedenleşmiş biliş kuramı, prototip kuram, kavramsal metafor kuramı³⁷ ve kavramsal metonimi kuramları açıklanmaktadır. Son olarak ise metafor ve metonimi konuları ayrıntıları ile ele alınmaktadır.

İkinci bölümde, Japoncada “*hara* 腹”, “*kokoro* 心” ve “*mune* 胸” sözcükleri ile oluşturulan deyimler metaforik ve metonimik açıdan çözümlenmektedir. Bu çözümlenme ile Japoncada hangi durumların “*hara* 腹”, hangi durumların “*kokoro* 心” ve hangi durumların “*mune* 胸” sözcükleri ile kavramlaştırıldığı ortaya konmaktadır.

Üçüncü bölümde, ikinci bölüm için oluşturulan deyim havuzu içerisinde tespit edilen, ortak eyleme sahip 15 deyim çifti üzerine Japonca anadil konuşucuları ile gerçekleştirilen anket araştırması ve sonuçlarına yer verilmektedir.

Sonuç bölümünde ise, üçüncü ve dördüncü bölümden elde edilen bulgular birlikte değerlendirilerek, tezin sonucu ortaya konmaktadır.

Bu çalışmada Japonca sözcüklerin Latin alfabesi ile yazımı için *Hepburn* biçimi yazım şekli benimsenmiştir³⁸. Bu yazım şekline göre çoğu yazı Türkçedeki sesletimlerle, yazıldığı gibi okunmaktadır.

---

³⁷ Esen (2013), bu kuramın Çağdaş Metafor Kuramı ya da Bilişsel Metafor Kuramı olarak da adlandırıldığını belirtmektedir.

³⁸ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Tekmen, Takano (2005: 37-40).

Alan Yazınında Kullanılan Kavram ve Terimler

Bu tezde kullanılacak belli başlı kavram ve terimler aşağıda alfabetik sıra ile verilmektedir:

Algı (*perception* / *chikaku* 知覚): Ruhbilim Terimleri Sözlüğü'nde "Duyu organları yoluyla, çevrede var olan nesne ve olayların bilincine varmaya verilen ad" olarak tanımlanmaktadır (Enç, 1974). Bu çalışmada ise algı, bu tanımla benzer şekilde, "çevrede olup biten her şeyin bilince yansıması" şeklinde tanımlanmakta ve bu anlamda kullanılmaktadır.

Ansiklopedik Anlam (*encyclopedic semantics* / *hyakkajitenteki imiron* 百科事典的意味論): "Bir sözcüğün anımsattığı bilgilerin tamamıdır." (Momiya, 2010: 94).

Bakış Açısı Değişimine Dayalı İmge Metaforu (*shiten no henkan o fukunda imēji metafū* 視点の変換を含んだイメージメタファー): "İki nesne arasındaki benzerlik ilişkisinin birebir aynı olmadığı imge metaforudur. Örneğin benzeyen bölümlerin yönleri birbirinden farklı olabilir." (Nabeshima, 2011: 126). Bu imge metaforunu ilk ortaya atan Nabeshima'dır.

Bedenleşmiş Biliş Kuramı (*embodied cognition theory* / *shintai kasetu* 身体仮説): Dilbilimsel açıdan bu kuramı ortaya atan Lakoff ve Johnson'dır (1980). Bu kuram, en soyut kavramların bile temelinde bedensel deneyimlerin olduğunu söyler.

Biliş (*cognition* / *ninchi* 認知): Biliş, sözlükte "canlının, bir nesne veya olayın varlığına ilişkin bilgili ve bilinçli duruma gelmesi, vukuf" şeklinde tanımlanmaktadır

(TDK, Büyük Türkçe Sözlük)³⁹. Yayıncı'ya (2005: 103) göre ise, “dünyayı anlamayı, tanımayı ve öğrenmeyi içeren zihinsel süreçlerin tamamı”dır. Bu çalışmada, ikinci tanım benimsenmektedir.

Bilişsel (*cognitive* / *ninchi* 認知): Sözlükte “bilişle ilgili, zekânın işleyişiyle ilgili, kognitif” şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, Büyük Türkçe Sözlük)⁴⁰. Bu çalışmada da bu anlamda kullanılmaktadır.

Bilişsel Anlambilim (*cognitive semantics* / *ninchi imiron* 認知意味論): Bilişsel dilbilimin bakış açısıyla ele aldığı “anlam”ı, insanoğlunun sahip olduğu genel bilişsel yetiler ile ilişkilendirerek açıklamaya çalışan dilbilim dalıdır (Momiya, 2002; Matsumoto, 2003; Taniguchi, 2003; Yamanashi, 2012).

Bilişsel Bilim (*cognitive science* / *ninchi gaku* 認知学): Düşünce, his, hafıza, öğrenim gibi “bilgi” ile ilgili geniş araştırmalar gerçekleştiren, zihin ve zekânın işleyişini ele alan disiplinler arası bir bilim dalıdır (Momiya, 2010: 117).

Bilişsel Dilbilim (*cognitive linguistics* / *ninchi gengogaku* 認知言語学): Bilişsel bilimin bir parçası olan bilişsel dilbilim, dil ile insan zihninin temelinde var olan kavramlar arasındaki ilişki üzerine yoğunlaşan dilbilim dalıdır (Momiya, 2010: 117; Tsuji, 2013: 272).

---

³⁹ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.56ea9892e3e7e5.36071818 (ET: 18. 10. 2013)

⁴⁰ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.56ea9896cd28a4.20244193 (ET: 18.10.2013)

Çerçeve (*frame*): “Günlük deneyimlerin genellenmesi sonucunda ortaya çıkan bilgilerin tamamına verilen addır.” (Momiya, 2010: 86; Tsuji, 2013: 317).

Deneyim (*experient / keiken* 経験): Sözlükte, “bir kimsenin belli bir sürede veya hayat boyu edindiği bilgilerin tamamı, tecrübe, eksperyans” şeklinde tanımlanmaktadır (TDK Güncel Türkçe Sözlük)⁴¹. Bu çalışmada kullanılan deneyim sözcüğü bu tanımla örtüşmektedir.

Deyim (*idiom / kanyōku* 慣用句): Ait oldukları toplum hakkında kültürel özellikler, yaşam şekli, düşünce biçimi gibi önemli bilgiler barındıran, geleneksel bakış açısına göre çözümlenemeyen, anlambilimsel yaklaşıma göre çözümlenebilir, bilişsel görüşe göre ise insanoğlunun sahip olduğu kavramsal sistemin bir ürünü olan öğelere verilen addır. Bu çalışmada bilişsel görüşün bakış açısı benimsenmektedir. Buna göre deyim bu çalışmadaki tanımı, “bir takım zihinsel süreçler sonucunda ortaya çıkan, ait olduğu toplumun kavramsal dünyasını ve algılama biçimini yansıtan ve bilişsel açıdan çözümlenebilen yapılar” şeklindedir.

Duyusal Özelliğe Dayalı İmge Metaforu (*shikkan o fukunda imēji metafū* 質感を含んだイメージメタファー): “Nesneler arasındaki ilişkinin sadece görsellik noktasında değil, diğer duyuşsal özellikler noktasında da benzediği imge metaforudur.” (Nabeshima, 2011: 129). Bu metaforu ilk ortaya atan Nabeshima’dır.

Genelleme (*generalization / ippanka* 一般化): “Herhangi bir nesne veya olayın ortak noktalarının ortaya konmasıdır” (Momiya, 2010: 3).

---

⁴¹ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.54e32c0620c600.37603898 (ET: 18.10.2013)

Görsel Benzerliği Yüksek İmge Metaforu (*shikakuteki ruijisei ga takai imēji metafū* 視覚的類似性が高いイメージメタファー): “Görsel benzerliğin yüksek olduğu fakat işlevsellik, büyüklük, renk gibi özellikler noktasında farkları olan” bu imge metaforu ilk olarak Nabeshima (2011: 124) tarafından ortaya atılmıştır.

Güdülenme (*motivation / dōkizuke* 動機づけ): Bu sözcük bu çalışmada “sözcüklerin prototip anlamları ile imgesel anlamları arasında ilişki kurmayı sağlayan zihinsel yeti” anlamında kullanılmaktadır.

Haritalama (*mapping / shazō* 写像): “Bir alan (kaynak alan) ile başka bir alan (hedef alan) arasındaki elemanların birbiri ile uyumudur.” (Lakoff, 1993; Kövecses, 2002).

Hedef Alan (*target domain / mokuhyō ryōiki* 目標領域): “Başka bir kavramsal alan ile anlamaya çalışılan diğer kavramsal alandır. Bu alan kaynak alana göre daha soyut ve öznelir.” (Kövecses: 2002: 252).

İlişkilendirme (*association / kanrenzuke* 関連付け): “Çeşitli nesne veya olayın, birbirleri ile olan ilgilerinin ortaya konmasıdır.” (Momiya, 2010: 6).

İmge (*image*): Bu sözcük sözlükte “a. 1. Zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenen şey, hayal, hülya. 2. Genel görünüş, izlenim, imaj: *Efsanevi asi kız imgesine, bu imgenin kararlı ödünsüzlüğüne kavuşabilirdi.* -M. Mungan. 3. ruh b. Duyu organlarının dıştan algıladığı bir nesnenin bilince yansıyan benzeri, hayal, imaj. 4. ruh b. Duyularla algılanan, bir uyaran söz konusu olmaksızın bilinçte beliren nesne ve olaylar, hayal, imaj.” şeklinde açıklanmaktadır (TDK Büyük Türkçe

Sözlük)⁴². Akarsu'nun (1975) tanımı ise “bir nesneyi doğrudan doğruya yeniden tanıtmaya yarayacak bir biçimde göz önüne seren şey, duyu organları ile algılanmış olan bir şeyin somut ya da düşüncel kopyası” şeklindedir. Bu çalışmada ise imge sözcüğü “algılanan şeyin zihinde oluşturduğu resim” anlamında kullanılmaktadır.

İmge Metaforu (*image metaphor*): Lakoff (1987a: 219) tarafından “imgeler arasındaki haritalama” olarak tanımlanmaktadır.

İmge Şeması (*image schema*): “İnsanoğlunun dünya ile etkileşimi sırasında genelleme, somutlaştırma yapması sonucunda ortaya çıkan zihinsel tasarımlardır.” (Momiya, 2010: 77). Lakoff'a (1987b: 275) göre, insanoğlu deneyimlerini kavramlaştırırken zihninde şemalar oluşturur. Sözü edilen şemalar imge şemalarıdır.

İmgesel Anlam (*figurative meaning / hiyuteki imi* 比喻的意味): Birçok çalışmada “sözlüksel olmayan anlam; sözlüksel anlamdan kayma” olarak tanımlanmaktadır (Gibbs, 1994: 75; Dobrovolskij ve Piirinen, 2005: 11). Bu çalışmada ise bu tanımlarla benzer ancak daha anlaşılır olması düşünülerek “bir sözcüğün prototip yani ilk akla gelen, bilindik anlamı dışında kullanılan anlamı” şeklinde tanımlanmaktadır.

Karşılaştırma (*comparison / hikaku* 比較): “İki (ya da daha fazla) hedefin, herhangi bir açıdan gözlem ve analizine bağlı olarak, benzer ve farklı yönlerinin ortaya konmasıdır.” (Momiya, 2010: 1).

---

⁴² http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.56ea9d4b27a009.18845746 (ET: 18.10. 2013)

Kategori (*category*): “Sınıflandırma sonucunda ortaya çıkan her bir üyeye verilen addır.” (Momiya, 2010: 18).

Kavram (*concept / gainen* 概念): Sözlükte, “bir nesnenin veya düşüncenin zihindeki soyut ve genel tasarımı, mefhum, fehva, konsept, nosyon” şeklinde tanımlanmaktadır (TDK Büyük Türkçe Sözlük) ⁴³. Aksan’a (2006: 41) göre kavram “İnsanın çevresindeki nesnelere, olay ve durumlara ait kişisel gözlem ve deneyimlerine dayanan tasarımlarının zihninde yer eden ve bir soyutlamayla dile dönüşen yönüdür”. Bunlar dışında birçok tanımı bulunan kavram, bu çalışmada “insanın bildiği herşey” anlamında kullanılmaktadır.

Kavramlaştırma (*conceptualization / gainenka* 概念化): Ruhbilim Terimleri Sözlüğü’nde “Nesne ve olayların algılanan temel öğelerini, örgütleyerek kavram haline getirmeye verilen addır” şeklinde tanımlanmaktadır (Enç, 1974). Bilişsel dilbilimde ise, Langacker (1987) tarafından “Anlam, kavramlaştırmadır.” açıklaması yapılmaktadır.

Kavramsal Alan (*conceptual domain / gainen ryōiki* 概念領域): Bu çalışmada “kavramların içinde bulunduğu alan” olarak tanımlanmaktadır.

Kavramsal Metafor (*conceptual metaphor / gainen metafū* 概念メタファー): “Bir kavram alanının, başka bir kavram alanı vasıtasıyla anlaşılmasıdır.” (Lakoff ve Johnson 1980; Lakoff, 1987b; Lakoff ve Turner, 1989; Kövecses, 2002).

---

⁴³ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.545b36caf26095.74254094 (ET: 10.01.2014)

Kavramsal Metafora Yakın Kompleks İmge Metaforu (*gainen metafā ni chikai fukugōteki imēji metafā* 概念メタファーに近い複合的イメージメタファー): “Görsel benzerlik dışında farklı açılardan da benzerliklere sahip imge metaforudur.” (Nabeshima, 2011: 130). Bu imge metaforunu ilk ortaya atan Nabeshima’dır.

Kavramsal Metonimi (*conceptual metonymy / gainen metonimii* 概念メトニミー): “Aynı alan içerisindeki bir kavramsal varlığın diğer kavramsal varlığa erişimini sağlayan zihinsel bir süreçtir.” (Kövecses ve Radden, 1998: 39).

Kaynak Alan (*source domain / kiten ryōiki* 起点領域): “Diğer bir kavramsal alanı (hedef alan) anlamak için kullanılan kavramsal alandır. Kaynak alanlar hedef alanlara göre daha az soyut ve karmaşıktır.” (Kövecses, 2002: 252).

Metafonimi (*metaphonymy*): “Metafor ve metoniminin birlikte var olduğu” anlamına gelen bu kavram ilk olarak Goossens (1990, 1995) tarafından ortaya atılmıştır.

Metafor (*metaphor*): “Aralarındaki benzerlik ilişkisine dayalı olarak, bir kavram alanının başka bir kavram alanını işaret etmesidir.” (Lakoff ve Johnson, 1980; Matsumoto, 2003: 77; Momiyama, 2002: 65; 2009: 25; Tsuji, 2002: 16; 2013: 19).

Metafor Temelli Metonimi (*metonymy from metaphor*): “Metonimik bir ifadenin temelinde metaforik bir güdülenme olduğu” anlamına gelmektedir (Goossens, 1995).

Metonimi (*metonymy*): “Bir kavramın ilgili, bağıntılı olduğu başka bir kavramı işaret etmesidir.” (Taniguchi ve diğ., 2003: 119; Momiyama, 2009: 30; 2010: 47; Tsuji, 2013: 46).

Metonimi Temelli Metafor (*metaphor from metonymy*): “Metaforik bir ifadenin temelinde metonimik bir güdülenme olduğu” anlamına gelmektedir (Goossens, 1995).

Ontolojik Metaforlar (*ontological metaphors / sonzai no metafā* 存在のメタファー): “Bir olay ya da faaliyeti, bir duygu ya da düşünceyi somut şeyler (*entity*) olarak algılamaya yarayan metafor çeşididir.” (Lakoff ve Johnson, 1980: 38).

Prototip (*prototype*): “Tipik olma şartlarını ve özelliklerini yerine getiren model elemanlara verilen ad.” (Momiya, 2010: 19-20 ; Rosch, 1978).

Prototip Anlam (*prototai pu imi* プロトタイプ意味): Ansiklopedik anlam konusunu açıklarken sözcüklerin prototip anlamı olduğunu belirten Momiya’ya (2010: 96-97) göre, prototip anlam “bir sözcüğün kolaylıkla, akla ilk gelen anlamı”dır. Sözlüklerdeki madde başı anlamlar genellikle prototip anlamı işaret etse de bu her zaman için geçerli değildir.

Seçeneğe Dayalı İmge Metaforu (*sentaku o fukunda imēji metafā* 選択を含んだイメージメタファー): “İki imge arasında benzerlik ilişkisi oluşturulurken, temel alanı oluşturan nesnenin herhangi bir bölümü ile sonraki alanı oluşturan nesnenin herhangi bir bölümü arasında ilişki kurduran; ya da her iki nesnenin de hemen hemen aynı bölümlerini kapsayan imge metaforudur.” (Nabeshima, 2011: 125-126). Bu imge metaforunu ilk ortaya atan Nabeshima’dır.

Şemalaştırmaya Dayalı İmge Metaforu (*sukiimaka o fukunda imēji metafā* スキーマ化を含んだイメージメタファー): “Yuvarlaklık, uzunluk gibi çeşitli açılardan şemalaştırılabilen özellikler sergileyen imge metaforudur.” (Nabeshima, 2011: 127). Bu metaforu ilk ortaya atan Nabeshima’dır.

Sınıflandırma (*categorization*): Çeşitli nesne ve olayları ihtiyaca göre düzenleyip, bir çatı altında toplamaya “sınıflandırma” denmektedir (Momiya, 2010: 18).

Yapısal Metaforlar (*structural metaphors / kōzō no metafā* 構造のメタファー): “Soyut bir kavramı anlatmak için, aynı anlamsal yapıya sahip somut bir kavramın kullanıldığı metafor çeşididir.” (Lakoff ve Johnson, 1980).

Yönelim Metaforları (*orientational metaphors / hōkōzuke no metafā* 方向づけのメタファー): “Bütün bir kavram sisteminin diğer bir kavram sistemine göre organize olduğu metafor çeşididir.” (Lakoff ve Johnson, 1980: 14).

1. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. BİLİŞSEL ANLAM BİLİMİ

1970’li yıllarda kendini gösteren bilişsel anlambilim, bilişsel dilbilimin⁴⁴ bakış açısıyla ele aldığı “anlam”ı, insanoğlunun sahip olduğu genel bilişsel yetiler⁴⁵

---

⁴⁴ Bilişsel dilbilim, düşünce, his, hafıza, öğrenim gibi “bilgi” ile ilgili geniş araştırmalar gerçekleştiren, zihin ve zekanın işleyişini ele alan disiplinler arası bir bilim dalı olan bilişsel bilimin bir parçası olup, insanoğlunun “bilgi”sini geniş açıdan ele alan, özellikle dile odaklanan araştırma alanıdır (Momiya, 2010: 117). Bilişsel dilbilim, dil ile insan zihninin temelinde var olan kavramlar arasındaki ilişki üzerine yoğunlaşmaktadır. Kavramların nasıl yapılandığını, dile nasıl yansıdığını; insanların dünyayı nasıl algıladıklarını ortaya çıkarmaya çalışan bu dilbilim kuramı, özellikle 1970’li yıllarda dilbilim, psikoloji, antropoloji ve nöroloji içerisinde kendini göstermiş; 1980’li yıllardan sonra ise bağımsız olarak çok hızlı bir gelişme göstermiştir (Tsuji, 2013: 272; Croft ve Cruse, 2007).

⁴⁵ Momiya (2010: 1-7), bu bilişsel yetileri “karşılaştırma (*comparison*)”, “genelleme (*generalization*)” ve “ilişkilendirme (*association*)” başlıkları altında ele almaktadır. Karşılaştırma, iki ya da daha fazla hedefin, herhangi bir açıdan benzer ve farklı yönlerinin ortaya konmasıdır. Bu yetinin günlük hayatta sıkça kullanıldığını ifade eden Momiya, market örneğini vermektedir: “Markette kasaya gittiğimizde, sıraya girmiş insanlara bakıp olabildiğince az sayıda kişiden oluşan sıraya girmeye çalışıyoruz. O an, sıranın uzunluğunu (sıraya girmiş insanların sayısını) anında karşılaştırıyoruz. Bu karşılaştırma sonucunda, sıranın uzunluğu, kısıllığı hakkında karar veriyoruz.” Genelleme ise, herhangi bir nesne veya olayın ortak noktalarının ortaya konmasıdır. Buna örnek olarak Momiya (2010: 3), aşağıdaki tümceleri vermektedir.

1. 山手線の8時新宿発の電車はとても混んでいる。

ile ilişkilendirerek açıklamaya çalışan dilbilim kuramıdır (Momiya, 2002; Matsumoto, 2003; Taniguchi ve diğ., 2003; Yamanashi, 2012). Başlıca temsilcileri, Charles Fillmore, George Lakoff, Ronald Langacker, Gilles Fauconnier ve Leonard Talmy'dir. Geleneksel anlam araştırmalarında “gönderge (*referent*)” olarak tanımlanan anlam, bilişsel anlambilimciler tarafından “kavramlaştırma (*conceptualization*)” olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla, bilişsel anlambilimin araştırma konusu, insanoğlunun dünya ile etkileşimi sırasında ortaya çıkan kavramlaştırma sürecidir (Langacker, 1987, 1990, 1991, 2008; Lakoff, 1987b; Fillmore, 1982; Fauconnier ve Turner, 2002; Tsuji, 2013: 264).

Kavramlaştırma sürecinin yapı taşlarını oluşturan sınıflandırma (*categorization*), kategori (*category*), imge Şeması (*image schema*), çerçeve (*frame*), metafor (*metaphor*) ve metonimi (*metonymy*) kavramları bilişsel dilbilim ve bilişsel anlambilimin önemli konuları arasında yer almaktadır. Tüm bu kavramların

---

yamanote-sen no 8-ji shinjuku hatsu no densha wa totemo kondeiru

Yamonete hattının saat 8'deki Shinjuku treni çok kalabalık.

2. 山手線の通勤時の電車はとても混んでいる。
yamanote-sen no tsūkin-ji no densha wa totemo kondeiru

Yamonete hattı işe gidiş-dönüş saatlerinde çok kalabalık.

3. 東京の通勤時の電車はとても混んでいる。
tōkyō no tsūkin-ji no densha wa totemo kondeiru

Tōkyō'da işe gidiş-dönüş saatlerinde trenler çok kalabalık.

4. 日本の通勤時の電車はとても混んでいる。
nihon no tsūkin-ji no densha wa totemo kondeiru

Japonya'da işe gidiş-dönüş saatlerinde trenler çok kalabalık.

Bu örneklerde, gittikçe geniş alanı kapsayan deneyime bağılı genelleme söz konusudur. Son olarak ilişkilendirme ise, nesne veya olayların birbirleri ile ilgisinin ortaya konmasıdır. Kap-malzeme ilişkisi buna örnek verilebilir: kalemlik-kalem, oda-mobilya gibi.

merkezinde ise insanın başından geçen deneyimler yer almaktadır. Çünkü insanın dünyayı algılaması, anlaması ve yorumlaması ile onun deneyimleri, dünya görüşü ve yaşam biçimi arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Deneyimin önemini göz ardı etmeyen bilişsel anlambilim, bu deneyimlerin beden vasıtası ile kazanıldığını vurgulamaktadır (Lakoff, 1987b; Johnson, 1987; Lakoff ve Johnson, 1999; Aoki, 2002). Buradan hareketle, bedensel faaliyetlerin zihinsel süreçlere etki ettiğini söylemek mümkündür.

Aşağıda öncelikle bilişsel anlambilimin temelini oluşturan kavram ve kavramlaştırma, imge şeması ve çerçeve açıklanmaktadır. Ardından bilişsel anlabilime yön veren kuramlardan bedenleşmiş biliş kuramı, prototip kuram, kavramsal metafor ve kavramsal metonimi kuramları ele alınmaktadır. Bu bölümün sonunda ise metafor ve metonimi konuları üzerinde ayrıntılarıyla durulmaktadır.

1.1.1. Kavram ve Kavramlaştırma

En genel tanımı ile kavram (*concept*), “bir nesnenin veya düşüncenin zihindeki soyut ve genel tasarımı, mefhum, fehva, konsept, nosyon”dur (TDK Büyük Türkçe Sözlük)⁴⁶. Aksan’a (2006: 41) göre kavram “İnsanın çevresindeki nesnelere, olay ve durumlara ait kişisel gözlem ve deneyimlerine dayanan tasarımlarının zihninde yer eden ve bir soyutlamayla dile dönüşen yönüdür”. Aksan’a (2000: 3) ait diğer bir tanım ise: “dünyadaki nesnelere, biçimlerin olgu, durum ve devinimlerin

---

⁴⁶ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.545b36caf26095.74254094 (ET: 10.01.2014)

dilde anlatım buluşu, dünyadaki nesnelere ortak niteliklerine dayanan dile özgü bir genelleme” şeklindedir. Cüceloğlu (2009: 214) ise kavramı, “Aralarında belirli özellikleri paylaşan bir grup nesne veya olaya verilen semboldür.” şeklinde tanımlamaktadır. Vardar (1998: 138)’ın kavram tanımı ise şu şekildedir: “Ortak özellikler taşıyan bir dizi olgu, varlık ya da nesneye ilişkin genel nitelikli bir anlam içeren, değişik deneyimlere uygun düşen, dilsel kökenli her türlü tasarım, düşünüş, imge, nesne, varlık ya da oluşun anlaksal imgesi.”

Kavram, sadece dilbilimin konusu olmayıp, felsefe, mantık, psikoloji gibi bilim dalları ile de yakından alakalıdır. Dolayısıyla yukarıda görüldüğü gibi çeşitli tanımları bulunmaktadır. Ancak tüm bu tanımların ortak noktası, kavramın, insanın bildiği her şeyi kapsamasıdır. Bu açıdan bakıldığında, kavramların içerikleri, kişiden kişiye, toplumdan topluma farklılık gösterebilir. Bu konu hakkında Aksan (2006: 42) “ Kavramlar, insanın yetiştiği çevreye, birikimlerine ve ruhsal yapısına göre bireyden bireye ayrımlar göstermekle birlikte, aynı dil birliği içindeki insanlarda, aşağı yukarı belli bir niteliğe sahiptir.” demektedir.

Bilişsel dilbilimin temel konuları arasında önemli bir yere sahip olan kavram için Lakoff ve Johnson (1980:3, 2010: 25) şunları dile getirmektedir: “Düşüncemize yön veren kavramlar sadece zihne özgü sorunlar değildir. Onlar en sıradan detaylara kadar bizim gündelik faaliyetlerimize de yön verirler. Algıladığımız şeyi, dünyada yolumuzu bulma tarzımızı ve diğer insanlarla ilişki kurma biçimimizi kavramlarımız yapıya kavuşturur.”

İnsan, varlıkları, olayları, durumları, doğayı kısacası dünyayı algılama ve yorumlama esnasında kavramlaştırma yoluna gitmektedir. Bu kavramlaştırma, aslında dünyanın insan zihni tarafından bir tür yeniden şekillendirilmesidir.

1.1.2. İmge Şeması

Bilişsel bakış açısına göre, insan deneyimlerini kavramlaştırırken zihninde şemalar oluşmaktadır ve bu şemalar dünyayı algılamada önemli bir rol üstlenmektedir (Lakoff, 1987b). Bilişsel dilbilimde imge şeması adı verilen bu kavram, Momiyama (2010: 77) tarafından “biz insanların, içinde bulunduğumuz dünya ile (bedenimiz vasıtasıyla) çeşitli etkileşimlerde bulunmamıza, olaylarla tekrar tekrar karşılaşmamıza bağlı olarak genelleme ve somutlaştırma yapmamız sonucunda ortaya çıkan bir şemadır” şeklinde tanımlanmaktadır.

Tsuji (2013: 16), imge şemalarının bilişsel yetilerden bir tanesi olduğunu dile getirmektedir. Ancak bu şemalar bireyin deneyimlerine bağlı olarak biçimlendiğinden, kişiden kişiye, hatta toplumdaki topluma farklılık gösterebilmektedir. Örneğin, “bardak” imgesi, zihinlerde farklı şekil ve boyutlarda yer alabilir. Buna karşın, “aşağı”, “yukarı”, “yuvarlak” gibi kavramlara ait şemaların işaret ettiği anlamlar hemen hemen aynıdır.

Bireyin dünyayı tanımak, algılamak ve kavramlaştırmak için oluşturduğu imge şemaları, yeni gelen bilgilerle değişime uğrayıp, yeniden organize olmaktadır. Dolayısıyla imge şemaları durağan değil, değişkendir.

Çetinkaya (2006: 18), imge şemasına örnek olarak “yatmak” eylemini vermiş ve şu şekilde açıklamıştır:

“Yatmak eylemi, insanın hayatındaki temel hareketlerden biridir. Türkçe Sözlük’te yatmak kelimesinin anlamlarına bakıldığında “bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak” ve “uyumak veya dinlenmek için yatağa girmek” anlamlarının verildiği görülür. İnsanın bu eylemdeki vücut pozisyonu esas alınarak, başka varlıkların yaptığı hareketler için de yatmak sözcüğü kullanılabilir: “Rüzgârdan bütün ekinler yattı; gemi limanda yatıyor; gemi sağa yattı”. Dilde bu ifadelerin görülmesi, insanların “bir zemin üzerinde boylu boyunca uzanma” eylemini hayat tecrübeleri ile zihnine bir imge şeması şeklinde oturtması etkili olmuştur. İnsan dış dünyadaki başka varlıkların hareketlerini yorumlarken bu türden şemaları kullanabilmektedir.”

1.1.3. Çerçeve

Momiyama (2010: 86), çerçeve kavramını açıklamak için “restoran” örneğini vermektedir. Aslında aynı örnek deneyim konusunda da ele alınmaktadır. İnsanoğlu, günlük deneyimleri sonucunda genellemeler yaparak birçok bilgi depolamaktadır. Dolayısıyla, deneyim, genelleme ve çerçeve, birbirinden ayrılmaz bir bütündür.

“Restoran” örneği açıklanacak olursa, “Hafta sonu ne yaptın?” diye soran arkadaşına, sadece “Uzun zamandır görmediğim ailemle restorana gittik” diyerek, “Restorana girip, yemek yiyip bir şeyler içtikten sonra, ücreti ödeyip restorandan çıktık” bilgilerinin tamamı verilmiş olur. Burada “restoran” sözcüğü çerçeveyi oluşturmaktadır ve içinde birçok bilgi barındırmaktadır.

Lee (2001: 8) ise, çerçeve kavramını açıklamak için “wicket (krikette kale)” sözcüğünün iyi bir örnek olduğunu belirtmekte ve şu şekilde açıklamaktadır:

“Ana dili İngilizce olmayan birine “wicket” sözcüğünün anlamını sorduğunuzda, bir sözlükten yardım alma ihtiyacı duyacaktır. The Concise Oxford Sözlüğü’nde bu sözcük şöyle açıklanmaktadır: “one set of three stumps and two bails (üç kütük ve iki çemberden oluşan bir set)”. Ancak bu açıklama, kriket oyunu hakkında bilgisi olmayan birisi için hiçbir anlam ifade etmez. “wicket” sözcüğü, normal yaşamda bir anlama sahip değilken, bir oyun içinde görevi bulunmaktadır. Oyunu bilen bir kişi ise “wicket” sözcüğünü şöyle açıklar: bir kişi top atarak “wicket”i devirmeye çalışır; diğer kişi ise “wicket”in önünde durup gelen topa vurarak bunu engellemeye çalışır. Elbette bu uzun bir açıklamadır. Bu bilgilerin tamamını içinde barındıran bu sözcük, çerçeveyi oluşturmaktadır.”

Fillmore (1982), aynı anlama sahip sözcüklerin farklı çerçeveleri olabileceğini belirterek, “land” ve “ground” örneklerini vermektedir. Her ikisi de “kara, toprak” anlamına gelen bu sözcüklerden “land”, “deniz” ile karşılaştırıldığında “toprak parçası” anlamındadır. “ground” ise “hava” ile karşılaştırıldığında “toprak parçası” anlamına gelmektedir.

Kawakami (1996), çerçevenin, bir sözcüğün sadece tipik (prototip) anlamını değil, o sözcükle ilgili tüm bilgileri içerdiğini söylemektedir. Çerçeve sayesinde yukarıdaki restoran örneğinde görüldüğü gibi dili daha ekonomik kullanmak mümkündür.

1.2. KURAMLAR

Aşağıda, deneyim ve bedenleşme temeline dayalı bedenleşmiş biliş kuramı, sınıflandırma ve kategori temeline dayalı prototip kuram, kavramsal metafor kuramı ve kavramsal metonimi kuramı ayrıntılarıyla ele alınmaktadır.

1.2.1. Deneyim ve Bedenleşme: Bedenleşmiş Biliş Kuramı

Bilişsel dilbilim, insanın başından geçen çeşitli “deneyimler”in dil edinimi ve kullanımında önemli bir temel oluşturduğunu düşünmektedir (Lakoff, 1987b). Aynı şekilde beden ve duyular da temel kavramların şekillenmesinde önemli bir yere sahiptir (Tsuji, 2013: 83).

Daha önceki yıllarda yapılan çalışmalarda, kavramların oluşturulması ile beden ya da beden faaliyetleri arasında bir ilişki olmadığı söyleniyordu; ancak son yıllarda bilişsel dilbilim alanında sürdürülen araştırmalar, düşünme, kavramlaştırma ve beden arasında yakın ilişki olduğunu vurgulamaktadır (Momiyama, 2010: 61).

İnsanoğlu çevresini dolayısıyla dünyayı algılamak üzere kendisini koyarak etkileşim içine girmekte ve bu etkileşim sonucunda çeşitli deneyimler kazanmaktadır. Bu deneyimler vasıtası ile dünyayı anlamlandırmaktadır (Yamanashi, 2000: 127). Çevreyle etkileşimin temelinde ise insanoğlunun sahip olduğu bedensel yetiler bulunmaktadır. Buradan hareketle, dilsel ifadelerin, bedensel deneyimleri yansıttığını söylemenin yanlış olmadığı düşünülmektedir.

Dünyada kullanılan diller her ne kadar farklı olsa da, insanoğlunun sahip olduğu beden ve bedensel yetiler temelde aynıdır. İstisnalar dışında her insan iki ele,

iki ayağa, başa, yüze, gözlere, burna, kulaklara vb. sahiptir. Eller, bir şeyler tutup, bir yerlere dokunur; ayaklar ile yürüyüp, koşup, bisiklet ve araba kullanılır. Gözler etrafa bakıp, bir şeyler okumak içindir. Burun ile nefes alınır; kulaklar ile müzik, konuşma vb. dinlenir. Sonuç olarak insan, bedenini kullanarak çeşitli faaliyetlerde bulunur. Bunlar, insanların sahip olduğu ortak yetilerdir. Bu yetiler sayesinde insanoğlu, toplumla etkileşimde bulunup, hayatını devam ettirmektedir. İnsanın sahip olduğu çevre, içinde yaşadığı toplum, benimsediği kültürel değerler farklı olsa da tek başına yaşayamayan insan, belli kurallar çerçevesinde topluma karışıp, eğitimine, işine yaşamına dört elle sarılmaktadır. Bunun sonucunda insan sürekli deneyim kazanmaktadır ve bu deneyimler dilsel ifadelerle de yansımaktadır.

Sonuç olarak, beden, deneyimler ve dilsel ifadeler arasında yakın bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu konu felsefe alanında da “zihin – beden problemi” olarak birçok araştırmacı tarafından ele alınmıştır. Tüm çalışmalar sonucunda birçok araştırmacı, bedenin ve içinde bulunulan çevrenin, biliş (*cognition*) ve zihin üzerinde son derece etkili olduğunu kabul etmiştir. Bunun sonucunda “bedenleşmiş biliş (*embodied cognition*)” kuramı ortaya atılmıştır.

Bedenleşmiş biliş kuramına göre aklın bedensel bir yaratılışı vardır. Dilbilimsel açıdan bu görüşü destekleyen Lakoff ve Johnson’a (1980) göre, kavramsal düşünceler, bedensel ve sosyal ilişkiler içinde üretilip edinilmektedir. Kavramlar, bedenin özellikleri ve yapabildikleri ile bir şekle kavuşmaktadır (Lakoff ve Johnson, 1999). Soyut kavramların bile temelinde bedensel deneyimler olduğunu belirten bu araştırmacılar, bedenin işleyişine göre anlam kazanan bazı temel

kavramları YUKARI-AŞAĞI, İÇERİ-DIŞARI, ÖN-ARKA, AYDINLIK-KARANLIK, SICAK-SOĞUK, ERKEK-DİŞİ olarak belirlemişlerdir.

1.2.2. Sınıflandırma ve Kategori: Prototip Kuram

Çeşitli nesne ve olayları ihtiyaca göre düzenleyip, bir çatı altında toplamaya “sınıflandırma” denmekte; bunun sonucunda ortaya çıkan her bir üye ise “kategori”yi oluşturmaktadır (Momiya, 2010: 18). Örneğin “yemek masası”, “bilgisayar masası” ve “çalışma masası”, “masa” sınıflandırmasını oluşturur ve bu masalardan her biri bu sınıflandırmanın bir üyesi yani kategorisidir. Bir sınıflandırmayı oluşturmak için, kategorilerin benzer özellikler taşıması gerekmektedir.

Murphy (2004) insan bilişinin temel ögesi olarak kabul edilen kategorilerin “zihinsel dünyamızı bir arada tutan tutkal” olduğunu dile getirmektedir. Klasik görüşe göre kategoriler, gerekli ve yeterli özellikleri ile tanımlanır. Örneğin “kare”, kapalı, dört kenarı olan, eşit uzunluğa sahip ve iç açıları da eşit olan bir şekildir. Ancak Labov (1973), bu görüşe karşı çıkarak, bazı kategorilerin gerekli ve yeterli özelliklerinin tanımlanmasının zor olduğunu, dolayısıyla bazı kategorilerin bulanık sınırlara sahip olduğunu ve birbirleri ile benzerlik gösterdiğini vurgulamaktadır.

Momiya (2010: 19), diğer bir sınıflandırma yönteminin “prototipe dayalı sınıflandırma” olduğunu belirtmektedir. Prototip görüşünü ortaya atan kişi Eleanor Rosch’tur (1973, 1978, 1981). Prototip, tipik elemanlara, tipik olma şartlarını ve özelliklerini yerine getirenlere verilen addır. Prototipi “model eleman” olarak tanımlamak da mümkündür. Bir sınıflandırma içerisinde prototip kategoriler olduğu

gibi prototip olmayan kategoriler de bulunmaktadır (Rosch, 1973). Örneğin “kuş” sınıflandırması düşünüldüğünde “güvercin” ya da “serçe” gibi kategoriler hemen ve kolaylıkla akla gelirken “penguen” akla daha zor gelmektedir. Barsalou’nun (1985) yaptığı kuş sınıflandırmasında ise, bülbül en tipik kuştur; serçe ise onun arkasından gelmektedir. Devekuşu ve penguen ise son sırada yer almaktadır. Dolayısıyla, bir sınıflandırmanın üyeleri arasında tipiklik açısından yani prototip olup olmama açısından farklılıklar vardır.

Klasik bakış açısı ve prototip kurama dayalı bakış açısını aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür:

Klasik Bakış Açısı	Prototip Kurama Dayalı Bakış Açısı
Kategoriler ortak özelliklere dayandırılarak tanımlanır.	Kategoriler en iyi örneğe dayandırılarak tanımlanır.
Kategorilerin kesin sınırları vardır.	Kategorilerin bulanık sınırları vardır.
Tüm üyeler eşit özelliklere sahiptir.	Bazı üyeler diğerlerine göre daha iyi bir örnektir.
Kategorilerin anlamı değişmez.	Kategorilerin anlamı kültürel özellikler taşıyabilir.

Tablo 1: Klasik Bakış Açısı ve Prototip Kurama Dayalı Bakış Açısı

Momiyama (2010: 21), “kuş” ile alakalı olan prototip bilgisinin, dilsel ifadelerin temelini oluşturduğunu belirtmekte ve şu örneği vermektedir: “*umare kawattara tori ni naritai* 生まれ変わったら鳥になりたい yeniden doğsam kuş olmak

isterim”. Bu tümce işitildiğinde ilk akla gelen “gökyüzünde uçabilmek isterim” şeklindedir. Aslında, bütün kuşlar uçar diye bir şey söz konusu değildir ama prototip kuşların uçabildiği bilgisi, bizi o şekilde düşündürmektedir.

Momiyama (2010: 96-97) ansiklopedik anlam konusunu açıklarken de prototip özellikten bahseder ve şöyle açıklar:

“İnsanlara “balık” resmi çizin denildiğinde, çoğu insan “mercan balığı” şeklinde bir balık çizerken, “yılan balığı” gibi balık şekilleri çizen olmayacaktır. Bunun nedeni, kolayca akla gelen yani balıkla ilgili tipik bilgiye sahip olduğumuzdan, balık denildiğinde akla gelen tipik örnektir. Dolayısıyla, tüm balıklar için geçerli olmasa da, tipik bir “balık” şekli vardır; balığın ansiklopedik anlamının içinde de bu tipik anlam mutlaka olmalıdır.”

Sonuç olarak, temelde sınıflandırma ile ilgili olan prototip konusu, aslında anlam ile de yakından alakalıdır. Bir sözcüğün anlamları arasında diğerlerine göre daha tipik olan prototip anlam mevcuttur.

1.2.3. Kavramsal Metafor Kuramı

Kavramsal metafor, bir kavram alanının başka bir kavram alanına bağlı olarak anlaşılması anlamına gelmektedir (Lakoff ve Johnson 1980; Lakoff, 1987b; Lakoff ve Turner, 1989).

Metafor kuramını ortaya atan *Metaphors We Live By* (1980a) adlı eserleri ile Lakoff ve Johnson’dır. Lakoff ve Johnson’a göre metaforun dilde ve zihinde gerçekleşen iki boyutu vardır. Dil düzeyinde olanlar dilsel metaforu yani metaforik ifadeleri, zihinsel düzeyde olanlar ise kavramsal metaforu oluşturmaktadır. Örneğin

“ZAMAN PARADIR (TIME IS MONEY)” kavramsal metafor iken, aşağıdaki tabloda sunulan bazı ifadeler bu kavramsal metafora ait dilsel metafor örnekleridir⁴⁷:

You're <i>wasting</i> my time.	Zamanımı <i>harcıyorsun</i> .
You're <i>running out</i> of time.	Zamanını <i>tüketiyorsun</i> .
<i>Put aside</i> some time for ping pong.	Pinpon için biraz <i>zaman ayır</i> .
Do you <i>have</i> much time <i>left</i> ?	Çok zamanın <i>kaldı</i> mı?
I <i>lost</i> a lot of time when I got sick.	Hastalandığımda <i>çok zaman yitirdim</i> .

Tablo 2: ZAMAN PARADIR (TIME IS MONEY) Kavramsal Metaforuna Ait Dilsel Metafor Örnekleri

Çalışkan (2010: 30-31) da, ZAMAN PARADIR kavramsal metaforuna dayalı aşağıdaki örnekleri vermekte ve eğik yazılan sözcüklerin para için de kullanılabilceğini belirtmektedir:

Zamanını boşa *harcıyorsun*.

Derslerden *arta kalan* zamanı aileme ayırıyorum.

Zamanını iyi *değerlendirmelisin*.

Zaman *kazanmak* için başka ne yapabiliriz?

Zaman *kaybetmeyelim*.

⁴⁷ İngilizce tümceler Lakoff ve Johnson'dan (1980: 7-8), Türkçeleri ise aynı kitabın Türkçe çevirisinden (2010: 30) alınmıştır.

Daha fazla zamanınızı *almayayım*.

Yukarıdaki örnekler dışında, Lakoff ve Johnson (1999: 161-169), “ZAMAN KAYNAKTIR (TIME IS RESOURCE)” kavramsal metaforuna ait bir çok dilsel metafor örneği vermektedir. Bunlardan bazıları aşağıdaki tabloda sunulmaktadır:

I don't have <i>enough</i> time to do that.	Bunu yapacak <i>yeterli</i> zamanım yok.
He <i>uses</i> his time efficiently.	Zamanını verimli <i>kullanıyor</i> .
I <i>need</i> more time.	Daha fazla zamana <i>ihtiyacım var</i> .
I hope I haven't <i>too much of</i> your time.	<i>Çok fazla</i> zamanını almayacağımı umuyorum.
<i>Thank you for</i> your time.	Zaman ayırdığınız için <i>teşekkür ederim</i> .

Tablo 3: ZAMAN KAYNAKTIR (TIME IS RESOURCE) Kavramsal Metaforuna Ait Dilsel Metafor Örnekleri

Momiyama (2010: 40) ise, kavramsal metafora örnek olarak aşağıdakileri vermekte ve şu şekilde açıklamaktadır:

1. *mā, korekara to iu, ...onna ni shite mo tsubomi no ima, dōshite shinō nante shitandesuyo*

まあ、これからと言う、...女にしても蕾のいま、どうして死のうなんてしたんですよ。

...şimdi bir gonca gül iken, neden öleyim diye düşündün?

2. *hana mo aku jūhassai no haru, tōkyō wa joshi tandai no eigoka ni hairi*

花も開く十八歳の春、東京は女子短大の英語科に入り。

Çiçek açtığı 18 yaşının baharında, Tōkyō Kadın Üniversitesi İngilizce Bölümü'ne girdi.

3. *ano kata wa ima de mo kaka no koto o omotte naite imasu. ano kata wa onna no subete o anatani sasagete karete shimatta no desu.*

あの方は今でも閣下のことを思って泣いています。あの方は女のすべてをあなたに捧げて枯れてしまったのです。

O şimdi bile sizi düşünüp ağlıyor. O bütün kadınlığını size feda edip soldu.

Yukarıdaki tümcelerın tamamı “kadın”ın olgunlaşma süreci ile ilgili olmasına rağmen, “çiçek” ile ilgili ifadeler kullanılmıştır. Bu ifadelerin arka planında “kadının olgunlaşma sürecinin, çiçeğin gelişim süreci ile ilişkilendirilmesini” sağlayan “KADINLAR, ÇİÇEKTİR” kavramsal metaforu bulunmaktadır. Yani, “gonca”, “çiçek açmak” ve “solmak” ifadelerinin tamamı, yukarıdaki dilsel ifadelerde metafora dayanmaktadır. Kısacası, kavramsal metafor, dilsel ifadelerde, metaforun gerisinde bulunup, kavramlaştırma sürecini desteklemektedir.

1.2.4. Kavramsal Metonimi Kuramı

Kavramsal metonimi konusu, kavramsal metafor kadar üzerinde durulmuş bir konu değildir. Metonimi çalışmaları, daha çok sözcükler üzerinden dilsel veriler ile sınırlandırılmış olsa da Lakoff ve Johnson (1980), Lakoff (1987b), Langacker (1987,

1993), Croft (1993), Radden ve Kövecses (1999) ve Kövecses (2002) gibi araştırmacılar, metoniminin öncelikle kavramsal olduğunu ortaya koymuşlardır. Dolayısıyla, kavramsal metonimi de, kavramsal metafor gibi, metoniminin zihinde gerçekleşen boyutudur⁴⁸.

Kövecses ve Radden (1998: 39) metonimiği “Aynı alan içerisindeki bir kavramsal varlığın diğer kavramsal varlığa erişimini sağlayan zihinsel bir süreçtir.” şeklinde tanımlamaktadır. Bu tanım aynı zamanda kavramsal metonimin tanımıdır.

1.3. METAFOR

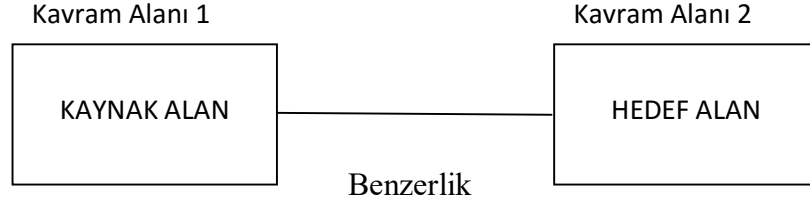
Bilişsel dilbilim araştırmalarında önemli bir yere sahip olan metafor⁴⁹ “iki nesne ya da kavramın herhangi bir açıdan benzerliklerine dayalı olarak, bir nesne ya da kavramın kullanılarak diğer nesne ya da kavramın anlatılması; mecaz” olarak açıklanmaktadır (Lakoff ve Johnson, 1980; Matsumoto, 2003: 77; Momiyama, 2002: 65; Tsuji, 2002: 16). Buna ek olarak Lakoff (1993: 42) metaforu “kavramsal alanlar arasındaki haritalama” şeklinde tanımlamaktadır. Buna benzer bir tanım yapan

---

⁴⁸ Metonimi ve metafor zihinsel bir süreç sonucunda ortaya çıkmaları açısından benzerlik göstermektedir. Her ikisinin de kavramsal olması en büyük ortak noktalarıdır (Lakoff ve Turner, 1989). Ancak metaforda kaynak ve hedef olmak üzere iki alan söz konusu iken metonimide tek kavramsal alan bulunmaktadır. Ayrıca metafor benzetme ilişkisine dayanırken, metonimide bitişiklik ilişkisi vardır.

⁴⁹ Lakoff ve Johnson’un *Metaphors We Live By* (1980) adlı eserini “Metaforlar –Hayat, Anlam ve Dil” adıyla Türkçe’ye kazandıran Demir (2010: 11), metafor sözcüğünün kökeninin eski Yunancadaki *metaphoraya* dayandığını, *meta* sözcüğünün, “öte”; *phrein* sözcüğünün ise “taşımak” anlamlarına geldiğini belirtmektedir.

Kövecses (2002: 147), kaynak alan ile hedef alan arasındaki ilişkiyi aşağıdaki şekil ile göstermektedir:

Şekil 1: Metaforik İlişki

Bilişsel dilbilim ile birlikte farklı bir boyut kazanan metafor çalışmaları, tarihi Aristo'ya dayanan klasik yaklaşımdan ayrılmaktadır. Geleneksel anlamda metafor bir söz sanatı olarak ifadeyi etkili kılmaktan başka bir işleve sahip değildir. Ancak bu görüş Lakoff ve Johnson'ın 1980 yılında yayınladıkları *Metaphors We with Live by* isimli eserle büyük ölçüde değişmiştir (Akşehirli, 2006; Lüleci, 2010).

Bilişsel dilbilime dayalı olarak artış gösteren çalışmalar metaforun, gündelik hayatta, sıradan insanlar tarafından da sıkça kullanıldığını bildirmektedir. Bu da gösteriyor ki insanların kavramsal sistemi ve düşünce süreci metaforik bir yapıya sahiptir. (Lakoff ve Johnson, 1980; Satō, 1992; Seto, 1995, 2005; Lüleci 2010; Varoğlu, 2011).

Yaylagül (2011), bilişsel dilbilime göre, insan zihni ve davranışlarının metaforlar yoluyla anlaşıldığını dile getirmektedir. Ayrıca, “bütün deneyimler, “kavrama” tarafından süzüldüğü için, sonuçta ortaya çıkan dil gerçek dünya (veya olabilir bir dünyanın) tanımından çok gerçek insan kavrayışının tanımıdır” şeklinde eklemektedir.

Lakoff ve Johson (2010: 13), klasik yaklaşımın metafora dair yanılgıları olduğunu söylemektedir. Bu yanılgılar şu şekildedir:

1. Metafor kelimelere has bir niteliktir ve dolayısıyla linguistik bir fenomendir.
2. Metafor bir takım sanatsal ve retorik amaçlarla kullanılır.
3. Metafor karşılaştırılan iki entite / şey (*entity*) arasındaki benzerliğe dayanır.
4. Metafor kelimelerin iradi ve düşünülmüş kullanımınıdır ve dolayısıyla özel bir yetenek gerektirir.
5. Metafor onsuz da yapabileceğimiz bir konuşma figürüdür. Bu yüzden insani iletişimin ve gündelik düşünme ile akıl yürütmenin ayrılmaz bir unsuru değildir.

Lakoff ve Johson'ın geliştirdikleri metafor görüşünde ise, klasik yaklaşımın yanılgıları şu şekilde düzeltilmektedir:

1. Metafor kelimelerin değil, kavramların niteliğidir.
2. Metaforun fonksiyonu salt sanatsal veya estetik kaygılar değil, belirli kavramları daha iyi anlamaktır.
3. Metafor çoğunlukla benzerliğe dayanmaz.
4. Metafor özel bir yeteneği olmayan sıradan insanlarca gündelik hayatta büyük bir zihin faaliyeti gerektirmeksizin kullanılır.

5. Metafor dilsel bir süs, gereksiz bir dekor değil, insani düşüncenin ve akıl yürütmenin ayrılmaz bir unsurudur.

Lakoff ve Johnson (1980: 225), metaforun sadece benzerlik temeline dayanmadığını söylemektedir. Onlara göre metafor, yukarıda da belirtildiği gibi, kaynak alandan (*source domain*) hedef alana (*target domain*) gerçekleşen metaforik haritalamadır (*mapping*). Metafor, deneyimsel benzerlik (*experiential similarity*) ve deneyimsel birliktelik (*experiential cooccurrence*) ilişkisine dayanmaktadır. Örneğin MORE IS UP (FAZLA YUKARIDIR) kavramsal metaforunda “miktarın fazlalığı” ile “yukarı” arasında benzerlik ilişkisinden çok deneyimsel bir birliktelik söz konusudur. Dolayısıyla günlük deneyimler de metaforun temelini oluşturmaktadır.

Metaforu “iki kavram alanı arasındaki haritalama” olarak gören Lakoff ve Johnson’ın (1987b, 1993) metafor tanımı şu şekildedir: “Metafor, kaynak alandan hedef alana doğru olan imge şeması haritalamasıdır.”

Lakoff ve Johnson (1980), metaforları 3 gruba ayırmaktadır:

- Yapısal Metaforlar (Structural Metaphors)
- Yönelim Metaforları (Orientational Metaphors)
- Ontolojik Metaforlar (Ontological Metaphors)

Bunlara ek olarak bu çalışmada, bu güne kadar üzerinde pek durulmayan imge metaforları da bir metafor çeşidi olarak ele alınmaktadır.

- İmge Metaforları (Image Metaphors)

1.3.1. Yapısal Metaforlar

Yapısal metaforunda, soyut bir kavramı anlatmak için, aynı anlamsal yapıya sahip somut bir kavramdan faydalanılmaktadır. Örneğin ZAMAN, HAREKETTİR kavramsal metaforu üzerinde düşünülürse, bu kavramsal metaforun iki özel görünümü vardır: ZAMAN, HAREKET EDEN BİR NESNEDİR (zamanı gelecek; gelecek hafta vb.) ve ZAMAN SABİTTİR VE BİZ ONUN İÇİNDE HAREKET EDERİZ (yıllar geçerken; yılın sonuna yaklaşıyoruz vb.).

Başka bir örnek olarak, “AŞK BİR YOLCULUKTUR (LOVE IS A JOURNEY)” yapısal metaforu verilebilir. Bu metaforun dile yansımalarına ait bazı örnekler⁵⁰ ise aşağıda tablo halinde sunulmuştur:

<i>Look how far we've come.</i>	<i>Ne kadar uzaktan geldiğimize bir bak.</i>
<i>We're at a crossroads.</i>	<i>Dönüm noktasındayız.</i>
<i>We'll just have to go our separate ways.</i>	<i>Şimdi ayrı yollara gitmek zorundayız.</i>
<i>We can't turn back now.</i>	<i>Artık geri dönemeyiz.</i>
<i>Where are we?</i>	<i>Neredeyiz?</i>
<i>We're stuck.</i>	<i>Saplanıp kaldık.</i>
<i>It's been a long, bumpy road.</i>	<i>Uzun ve dikenli bir yol.</i>

⁵⁰ İngilizce tümceler Lakoff ve Johnson'dan (1980: 44-45), Türkçeleri ise aynı kitabın Türkçe çevirisinden (2010: 71) alınmıştır.

Our marriage is <i>on the rocks</i> .	Evliliğimiz <i>kayaya çarptı</i> .
We've gotten <i>off the track</i> .	<i>Raydan çıkmaya</i> başladık.

Tablo 4: AŞK BİR YOLCULUKTUR (LOVE IS A JOURNEY) Yapısal Metaforuna Ait Dilsel Metafor Örnekleri

Yukarıda da görüldüğü gibi, hem İngilizcede hem de Türkçede “aşk” kavramını “yolculuk” kavramı vasıtasıyla algılamak mümkündür.

1.3.2. Yönelim Metaforları

Yapısal metaforunda, bir kavram metaforik olarak diğerine göre yapıya kavuşmaktadır. Yönelim metaforlarında ise bütün bir kavram sistemi diğer bir kavram sistemine göre organize olmaktadır (Lakoff ve Johnson, 1980: 14). Yönelim metaforlarına örnek olarak *YUKARI-AŞAĞI*, *İÇERİ-DIŞARI*, *ÖN-ARKA*, *DERİN-SATIŞ*, *MERKEZ-ÇEVRE* vb. verilebilir. Bunlar insanın mekan ile ilgili fiziksel ve kültürel deneyimlerine dayanmaktadır.

Lakoff ve Johnson’ın (1980) ele aldığı *YUKARI-AŞAĞI* (UP-DOWN) yönelim metaforlarına ait bazı dilsel metafor örnekleri⁵¹ aşağıda tablo halinde sunulmuştur:

⁵¹ İngilizce tümceler Lakoff ve Johnson’dan (1980:15-16), Türkçeleri ise aynı kitabın Türkçe çevirisinden (2010: 37-39) alınmıştır.

Yukarı Metaforu	Aşağı Metaforu	Deneyimsel Temel
<p>HAPPY IS UP</p> <p>(MUTLU OLAN YUKARIDADIR)</p> <p>That <i>boosted</i> my spirits.</p> <p>Bu moralimi <i>yükseltti</i>.</p>	<p>SAD IS DOWN</p> <p>(KEDERLİ OLAN AŞAĞIDADIR)</p> <p>My spirits <i>sank</i>.</p> <p>Ruhen <i>dibe vurdum</i>.</p>	<p>Eğilme, genellikle keder ve depresyona, dik duruş ise pozitif bir duygu durumuna eşlik eder.</p>
<p>CONSCIOUS IS UP</p> <p>(BİLİNÇLİ OLAN YUKARIDADIR)</p> <p>Wake <i>up</i>.</p> <p><i>Uyan</i>.</p>	<p>UNCONSCIOUS IS DOWN</p> <p>(BİLİNÇSİZ OLAN AŞAĞIDADIR)</p> <p>He's <i>under</i> hypnosis.</p> <p>Hipnoz <i>altında</i>.</p>	<p>İnsanlar ve diğer birçok memeli yatarak uyur ve uyandıklarında ayağa kalkarlar.</p>
<p>HEALTH AND LIFE ARE UP</p> <p>(SAĞLIK VE HAYAT YUKARIDADIR)</p> <p>He's at the <i>peak</i> of health.</p> <p>Sağlığının <i>zirvesinde</i>.</p>	<p>SICKNESS AND DEATH ARE DOWN</p> <p>(HASTALIK VE ÖLÜM AŞAĞIDADIR)</p> <p>He <i>dropped</i> dead.</p> <p>Ölümün pençesine <i>düştü</i>.</p>	<p>Ciddi hastalıklar insanı yatmaya zorlar. Ölünce, beden yere yıkılır.</p>

<p>HAVING CONTROL OR FORCE IS UP</p> <p>(KONTROL VEYA GÜÇ SAHİBİ YUKARIDADIR)</p> <p>I have control <i>over</i> her.</p> <p>Üzerinde kontrolüm var.</p>	<p>BEING SUBJECT TO CONTROL OR FORCE IS DOWN</p> <p>(KONTROLE VEYA GÜCE MARUZ KALAN AŞAĞIDADIR)</p> <p>He is <i>under</i> my control.</p> <p>Kontrolüm <i>altında</i>.</p>	<p>Fiziksel büyüklük, fiziksel güç demektir. Galip olan genellikle yukarıdadır.</p>
<p>MORE IS UP</p> <p>(ÇOK OLAN YUKARIDADIR)</p> <p>My income <i>rose</i> last year.</p> <p>Gelirim geçen yıl <i>yükseldi</i>.</p>	<p>LESS IS DOWN</p> <p>(AZ OLAN AŞAĞIDADIR)</p> <p>His income <i>fell</i> last year.</p> <p>Geliri geçen sene <i>düştü</i>.</p>	<p>Miktar arttıkça yükseklik artar. Kabın içi ne kadar doluysa yüksekliği o kadar fazladır. Dağdaki karın kalınlığı, karın ne kadar biriktiği ile alakalıdır.</p>
<p>HIGH STATUS IS UP</p> <p>(YÜKSEK STATÜ YUKARIDADIR)</p> <p>He has a <i>lofty</i> position.</p>	<p>LOW STATUS IS DOWN</p> <p>(DÜŞÜK STATÜ AŞAĞIDADIR)</p> <p>She <i>fell</i> in status.</p>	<p>Toplumsal statü toplumsal güç ile ilişkilidir. Fiziksel güç yukarıdır.</p>

<i>Yüksek</i> bir konuma sahip.	Statüsü <i>düştü</i> .	
GOOD IS UP (İYİ OLAN YUKARIDADIR) We hit a <i>peak</i> last year, ... Geçen sene <i>zirveye</i> ulaştık, ...	BAD IS DOWN (KÖTÜ OLAN AŞAĞIDADIR) Things are at an all-time <i>low</i> . İşler en <i>alçak</i> seviyede.	Mutluluk, sağlık gibi iyi şeylerin hepsi yukarıdır.

Tablo 5: YUKARI-AŞAĞI (UP-DOWN) Yönelim Metaforlarına Ait Dilsel Metafor Örnekleri

1.3.3. Ontolojik Metaforlar

Ontolojik metaforlar, bir olay ya da faaliyeti, bir duygu ya da düşünceyi somut şeyler (*entity*) olarak algılamak anlamına gelmektedir (Lakoff ve Johnson, 1980: 38). Bu metaforlar *yukarı-aşağı*, *ön-arka*, *yakın-uzak* gibi yönelim anlamına sahip kavramların anlaşılmasına temel sağlarlar. Ontolojik metaforlar, yapısal metaforlara nazaran, hedef kavram ile ilgili daha az bilgi içermektedir.

Lakoff ve Johnson (1980) ontolojik metaforlar içerisinde, şey (*entity*) metaforlarına ve taşıyıcı metaforlara değinmektedir. Aynı çalışmada şey (*entity*)

metaforuna örnek olarak verilen dilsel metafor örnekleri⁵² aşağıda tablo halinde sunulmuştur:

<i>Inflation is lowering our Standard of living.</i>	<i>Enflasyon hayat standartımızı düşürüyor.</i>
<i>If there's much more inflation, we'll never survive.</i>	<i>Enflasyon daha fazla yükselirse, asla hayatta kalamayacağız.</i>
<i>We need to combat inflation.</i>	<i>Enflasyonla mücadele etmemiz gerekir.</i>
<i>Inflation is backing us into a corner.</i>	<i>Enflasyon bizi köşeye sıkıştırıyor.</i>
<i>Inflation is taking its toll at the checkout counter and gas pump.</i>	<i>Enflasyon gaz pompası ve fiyat sayacında kendi borusunu öttürüyor.</i>
<i>Buying land is the best way of dealing with inflation.</i>	<i>Arazi almak enflasyonla baş etmenin en iyi tarzıdır.</i>
<i>Inflation makes me sick.</i>	<i>Enflasyon beni hasta ediyor.</i>

Tablo 6: ENFLASYON BİR ŞEYDİR (INFLATION IS AN ENTITY) Ontolojik Metaforuna Ait Dilsel Metafor Örnekleri

Taşıyıcı metaforunda ise önemli olan “iç” ve “dış” kavramıdır. İnsanlar, içeri-dışarı yönelimini nesnelere yansıtmaktadır. Örneğin odalar ve evler taşıyıcıdır. Odadan odaya hareket etmek, bir taşıyıcıdan ötekine hareket etmektir; yani bir

⁵² İngilizce tümceler Lakoff ve Johnson'dan (1980:26), Türkçeleri ise aynı kitabın Türkçe çevirisinden (2010: 50) alınmıştır.

odanın dışına ve ötekinin içine. Lakoff ve Johnson'a (1980) göre görüş alanı da taşıyıcı olarak kavramlaştırılmaktadır. Örneklerden⁵³ bazıları aşağıdaki tabloda verilmektedir:

The ship is <i>coming into view</i> .	Gemi görüş alanımıza <i>giriyor</i> .
I <i>have him in sight</i> .	O <i>görüş alanımın içinde</i> .
He's <i>out of sight</i> now.	Şimdi <i>görüş alanımdan çıktı</i> .
That's <i>in the center of my field of vision</i> .	Bu görüş <i>alanımın merkezinde</i> .
There's <i>nothing in sight</i> .	<i>Görüş alanımda hiçbir şey yok</i> .

Tablo 7: GÖRÜŞ ALANLARI TAŞIYICIDIR (VISUAL FIELDS ARE CONTAINERS) Ontolojik Metaforuna Ait Dilsel Metafor Örnekleri

1.3.4. İmge Metaforları

İmge metaforu, kavramsal metafor kuramı gibi, ilk olarak George Lakoff tarafından ortaya atılmıştır. Bu konu üzerine Lakoff (1987a; 1993), Lakoff ve Turner (1989) tarafından çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Kavramsal metafor kadar ses getirmeyen imge metaforu, Nabeshima (2011) tarafından yeniden gündeme getirilmiştir.

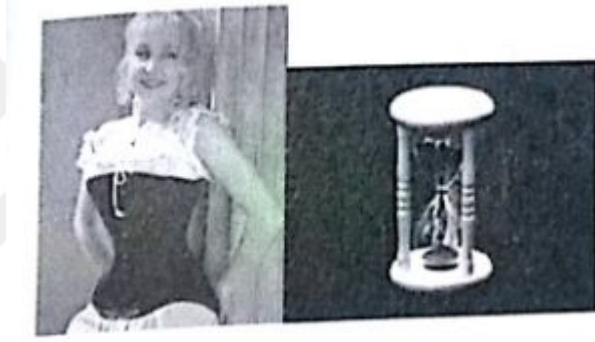
⁵³ İngilizce tümceler Lakoff ve Johnson'dan (1980: 30), Türkçeleri ise aynı kitabın Türkçe çevirisinden (2010: 55) alınmıştır.

Kavramsal metafor, kavramlar arasındaki bir haritalama iken, imge metaforunda imgeler arasında bir haritalamanın söz konusu olduğunu belirten Lakoff (1987: 219) aşağıdaki şiir mısrasını örnek olarak vermektedir:

“My wife ... whose waist is an hourglass.”

Beli kum saati (gibi) olan eşim.

Aynı örneği kullanan Nabeshima (2011: 123) aşağıdaki resim ile imge metaforunun daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır:

Resim 1: İmge Metaforu: Kum Saati ve Kadın Beli

Yukarıdaki örnekten ve resimden de anlaşıldığı gibi, kum saatinin tam ortasındaki ince kısım ile kadının ince beli arasında bir ilişki kurularak kum saatinden kadın beline bir haritalama yapılmaktadır.

Aynı örnek ile imge metaforu konusunu ele alan Kövecses (2002: 50-53) ise, bu metaforun edebiyatta özellikle de şiirde yoğun olduğunu belirtmektedir. Bu açıklamaya göre, imge metaforu, kavramsal metafor kadar günlük hayatın içinde yer almamaktadır.

Kavramsal metaforunda, kavramlar arasında bir ilişki kurulmaktadır. İmge metaforu ise, bir şeye bakarak onun üzerine bir çizim, resim ya da nesne koymak yoluyla gerçekleşmektedir. İmgeler arasındaki haritalama, yukarıdaki örnek tümcede olduğu gibi, bilinçsiz ve otomatik olarak gerçekleşmektedir. Kum saatine ait imge o anda göz önünde olmasa bile kültürel bir uzlaşım ve yaşanmışlık sonucunda insan zihninde yer almaktadır.

Kavramsal metaforunda hedef alan, kaynak alan vasıtası ile anlaşılmalıdır; dolayısıyla, kavramsal metafor kaynak alan ve hedef alan kavramları üzerine kuruludur. Lakoff (1987) imge metaforu üzerine yaptığı çalışmada aynı kavramsal metaforunda olduğu gibi imge metaforu için de hedef alan ve kaynak alan kavramlarını kullanmaktadır. Ancak Nabeshima (2011: 123) imge metaforunda *moto ryōiki* モト領域 (temel alan) ve *saki ryōiki* サキ領域 (sonraki alan) kavramlarından söz etmektedir.

Lakoff (1987: 221) imge metaforunu açıklamak için tek seferlik eşleşme (*one-shot mapping*) ifadesini kullanmaktadır ve imge metaforuna ait bu özelliğin, onu kavramsal metafordan ayırdığını belirtmektedir. Aynı çalışmada Lakoff, imge metaforu ile kavramsal metaforu birbirinden ayırmış olsa da Nabeshima (2011: 124), bu iki metaforun temelde benzerlikleri olduğunu dile getirmektedir.

1.3.4.1. Nabeshima'nın İmge Metaforları Sınıflandırması

Nabeshima (2011: 124-131) imge metaforunun tek tip olmadığını savunarak bu metaforu 6 başlık altında incelemektedir⁵⁴:

- *Shikakuteki ruijisei ga takai imēji metafā* 視覚的類似性が高いイメージメタファー (Görsel benzerliği yüksek imge metaforu)
- *Sentaku o fukunda imēji metafā* 選択を含んだイメージメタファー (Seçeneğe dayalı imge metaforu)
- *Shiten no henkan o fukunda imēji metafā* 視点の変換を含んだイメージメタファー (Bakış açısı değişimine dayalı imge metaforu)
- *Sukiimaka o fukunda imēji metafā* スキーマ化を含んだイメージメタファー (Şemalaştırmaya dayalı imge metaforu)
- *Shikkan o fukunda imēji metafā* 質感を含んだイメージメタファー (Duyusal özelliğe dayalı imge metaforu)
- *Gainen metafā ni chikai fukugōteki imēji metafā* 概念メタファーに近い複合的イメージメタファー (Kavramsal metafora yakın kompleks imge metaforu)

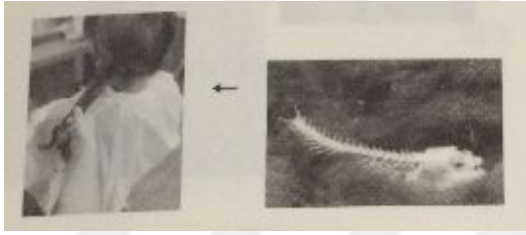
---

⁵⁴ Bu başlıklar arasında özellikle “görsel benzerliği yüksek imge metaforu”, “seçeneğe dayalı imge metaforu” ve “şemalaştırmaya dayalı imge metaforu”nun birbiri ile benzerlik gösterdiği düşünülmektedir. Ancak bu çalışmada, bu tartışmaya girilmemektedir.

1.3.4.1.1. Görsel Benzerliği Yüksek İmge Metaforu

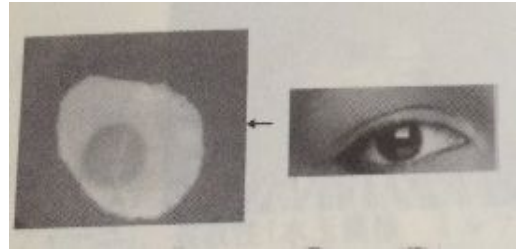
Nabeshima (2011: 124) görsel benzerliği yüksek imge metaforlarında bile işlevsellik, büyüklük, renk gibi özelliklere bağlı olarak benzerlik ilişkilerinde farklılıklar olduğunu belirtmektedir. Örneğin pamuk ve pamuk şeker arasında görsel açıdan bir benzerlik vardır ancak işlevleri tamamen farklıdır.

Nabeshima'nın (2011: 125) görsel benzerliği yüksek imge metaforuna verdiği örneklerden ikisi aşağıda sunulmuştur:

Resim 2: Görsel Benzerliği Yüksek İmge Metaforu: Kılçık ve Balıksırtı Örgü

Resim 3: Görsel Benzerliği Yüksek İmge Metaforu: Göz Bebeği ve Sahanda Yumurta

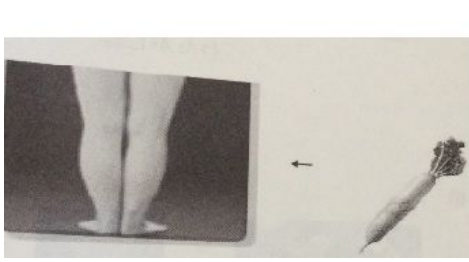

Yukarıdaki ilk resimde balık kılçığı ile saç örgüsü arasında bir ilişki kurulmaktadır. İkisi arasındaki görsel benzerlik kılçık şeklinden balıksırtı örgüye haritalama yapmayı sağlamaktadır. İkinci resimde ise göz bebeği ile sahanda yumurta arasındaki görsel benzerlik vurgulanmaktadır.

1.3.4.1.2. Seçeneğe Dayalı İmge Metaforu

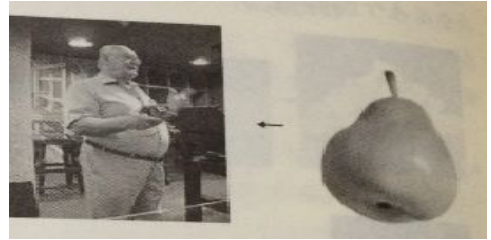
İki imge arasında benzerlik ilişkisi oluşturulurken, temel alanı oluşturan nesnenin herhangi bir bölümü ile sonraki alanı oluşturan nesnenin herhangi bir bölümü arasında ilişki kurulabilir; ya da her iki nesnenin de hemen hemen aynı bölümleri göz önünde bulundurulabilir: bir insanın burnu ile kuşun gagası arasındaki ilişki gibi (Nabeshima, 2011: 125-126).

Nabeshima'nın (2011: 126) seçeneğe dayalı imge metaforuna verdiği örneklerden ikisi aşağıda sunulmuştur:

Resim 4: Seçeneğe Dayalı İmge Metaforu:
Turp ve Bacak

Resim 5: Seçeneğe Dayalı İmge Metaforu:
Armut ve Göbekli İnsan

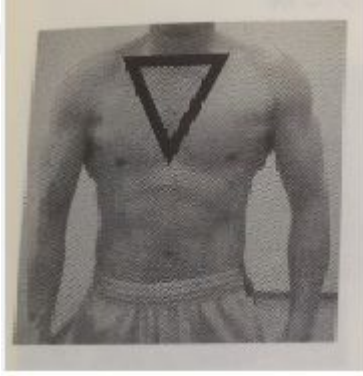

Yukarıdaki ilk resimde turpun şekli ile insan bacağının şekli arasında; ikinci resimde ise armutun şişkin yeri ile insan göbeği arasında benzerlik kurulmaktadır. İlk resimde turp şeklinin tümü ile insanın sadece bacak bölümü arasındaki ilişki göz önünde bulundurulurken; ikinci resimde armut şekli ile insan vücudunun üst kısmı arasındaki benzerlik görülmektedir.

1.3.4.1.3. Bakış Açısı Değişimine Dayalı İmge Metaforu

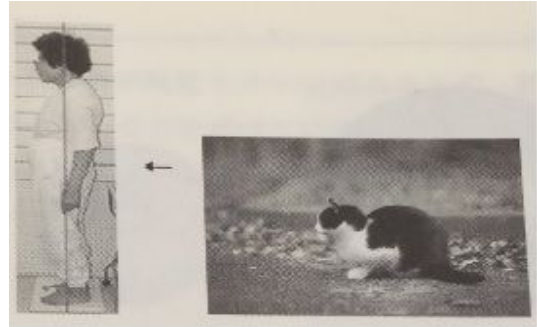
Bakış açısı değişimine dayalı imge metaforunda, iki nesne arasındaki benzerlik ilişkisi birebir aynı değildir. Örneğin benzeyen bölümlerin yönleri birbirinden farklı olabilir (Nabeshima, 2011: 126).

Nabeshima'nın (2011: 127) bakış açısı değişimine dayalı imge metaforuna verdiği örneklerden ikisi aşağıda sunulmuştur:

Resim 6: Bakış Açısı Değişimine Dayalı İmge Metaforu: Ters Üçgen

Resim 7: Bakış Açısı Değişimine Dayalı İmge Metaforu: Kedi Sırtı

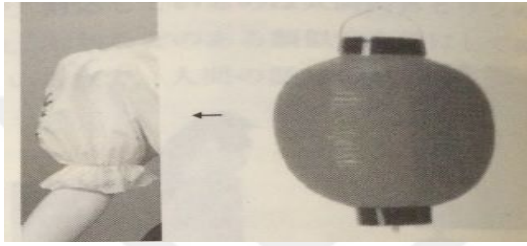

Yukarıdaki ilk resimde insan vücudunun bir bölümü ile üçgen şekli arasında benzerlik ilişkisi kuruluyor. Ancak kurulan benzerlik ters üçgen şeklini işaret ediyor. İkinci resimde ise kedi sırtı ile insan sırtı arasında benzerlik kurulmaktadır. Ancak kedinin sırtının yönü ile insan sırtının yönü birbirinden farklıdır. Kedi sırtı yukarı tarafı gösterirken, insan sırtı arka tarafı göstermektedir.

1.3.4.1.4. Şemalaştırmaya Dayalı İmge Metaforu

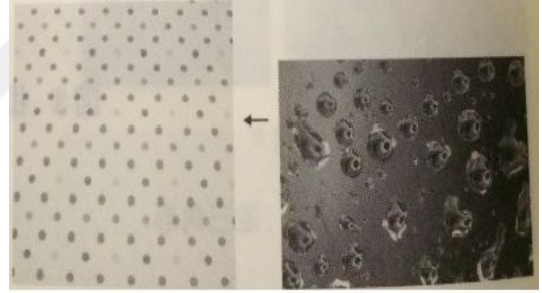
Bu imge metaforunda, imgeler büyük oranda yuvarlaklık, uzunluk gibi çeşitli açılardan şemalaştırılabilen özellikler sergilemektedir (Nabeshima, 2011: 127).

Nabeshima'nın (2011: 128) şemalaştırmaya dayalı imge metaforuna verdiği örneklerden ikisi aşağıda sunulmuştur:

Resim 8: Şemalaştırmaya Dayalı İmge
Metaforu: Fener Kol

Resim 9: Şemalaştırmaya Dayalı İmge
Metaforu: Su Damlası Desen

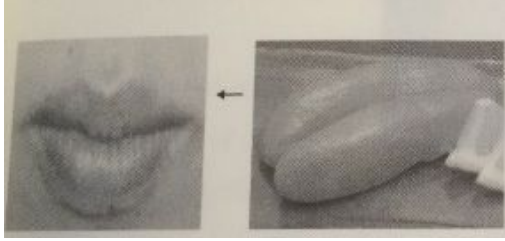

Yukarıdaki ilk resimde fener şekli ile gömlek kolunun şekli arasında, ikinci resimde ise su damlası ile kumaş deseni arasındaki benzerlik ilişkisi görülmektedir.

1.3.4.1.5. Duyusal Özelliğe Dayalı İmge Metaforu

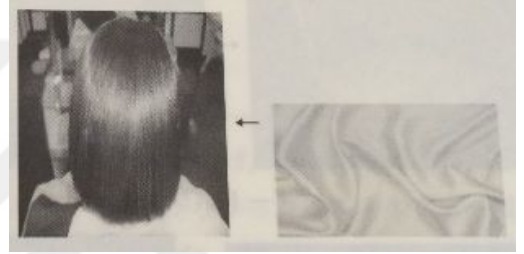
Bu imge metaforunda, nesnelere arasındaki ilişki sadece görsel olmak zorunda değildir; benzerlik diğer duyu özelliklerine de dayanabilir (Nabeshima, 2011: 129).

Nabeshima'nın (2011: 129) duyusal özelliğe dayalı imge metaforuna verdiği örneklerden ikisi aşağıda sunulmuştur:

Resim 10: Duyusal Özelliğe Dayalı İmge Metaforu: Balık Yumurtası ve Dudak

Resim 11: Duyusal Özelliğe Dayalı İmge Metaforu: İpek Kumaş ve Saç

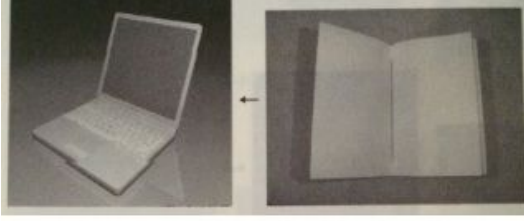

Yukarıdaki ilk resimde balık yumurtası ile insan dudağı arasında kurulan benzerlik ilişkisi görülmektedir. Buradaki benzerlik hem görsel hem de duyusaldır; yani yumuşaklık açısından da benzemektedirler. İkinci resimde ise ipek kumaş ile insan saçları arasındaki benzerliğe dikkat çekilmektedir. Buradaki benzerlik görsellikten ziyade yumuşaklık açısından dır.

1.3.4.1.6. Kavramsal Metafora Yakın Kompleks İmge Metaforu

Bu karma metafor çeşidinde, sadece görsel benzerlik yoktur. Farklı açılardan da benzerlikler söz konusudur. Örneğin aşağıdaki resimde gösterilen dizüstü bilgisayar örneğinde şekilsel açıdan benzerliğin yanında işlev açısından ve

taşınabilme kolaylığı açısından da benzerlikler bulunmaktadır (Nabeshima, 2011: 130).

Resim 12: Kavramsal Metafora Yakın Kompleks İmge Metaforu: Defter ve Dizüstü Bilgisayar

1.4. METONİMİ

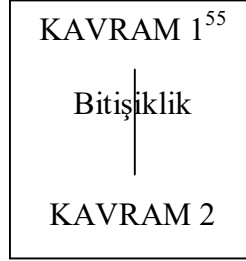
Taniguchi ve diğ. (2003: 119), metonimi “bir kavramın yakın ilişki içinde olduğu başka bir kavramı işaret etmesi” olarak tanımlamaktadır ve aşağıdaki örnekleri vermektedir:

1. The kettle is boiling.
2. She bought Shakespeare.
3. We need more hands.

(1) numaralı örnekte aslında kaynayan *kettle* (su ısıtıcısı) değil, içerisindeki sudur; (2) numaralı örnekte satın alınan şey Shakespeare tarafından yazılan kitaptır; (3) numaralı örnekte⁵⁵ ise ihtiyaç duyulan *hand* (el) değil, insandır.

⁵⁵ Taniguchi ve diğ. (2003: 119), “parça-bütün” ilişkisine dayalı bu metonimi türüne “sinek dok” dendiğini ve ayrı bir sınıflandırma olarak ele alınabileceğini belirtmektedir. Satō (1992), Seto (1997) ve Momiyama (2002), mecaz konusunu metafor, metonimi ve sinekdok olmak üzere 3 başlık altında incelemektedir. Lakoff ve Johnson (1980) ve Yamanashi (1988) ise sinekdoku metoniminin bir paçası

Kövecses (2002: 148), metonimide kavramlar arasındaki ilişkiyi aşağıdaki şekil ile göstermektedir:

Şekil 2: Metonimik İlişki

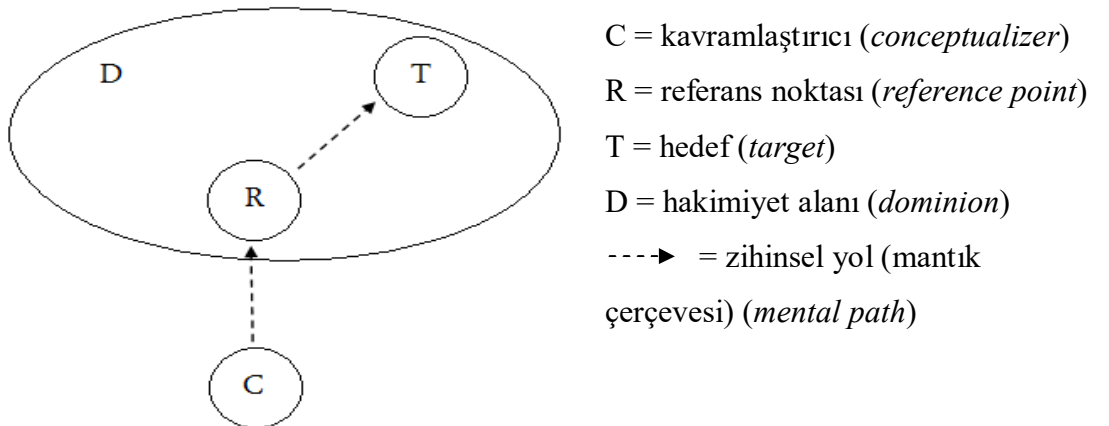
Momiyama (2010: 45-47), metonimi kavramını açıklarken, “mekansal bitişiklik”, “zamansal bitişiklik” ve “ilgili olma”dan bahseder. Mekansal bitişikliğe bağlı metonimi için şu örnek verilmektedir: “masayı toplamak”. Bu ifade, “masayı ayakaltında olmayacak şekilde, odanın köşesine çekmek” anlamında kullanılmış olabileceği gibi, “masanın üzerindeki (tabak vs.) başka bir yere (mutfağa) götürmek” ya da “masanın üzerindeki dağınıklığı toplamak” anlamlarında da kullanılabilir. Sonraki iki kullanımda, “masa” sözcüğü metonimiye bağlı olarak “masanın üzerindeki” işaret etmektedir. Yani, “masa” sözcüğü normalde “masa”yı işaret etmektedir ancak burada, masaya bitişik olanı yani “masa üzerindeki eşyaları” göstermektedir.

Mekansal bitişikliğin, metoniminin en temel şekli olduğunu belirten Momiyama, zamansal bitişiklik içinse şu örneği vermektedir: “*uchi no ko wa zenzen oya no iu koto o kikanai* うちの子は全然親の言うことを聞かない bizim çocuk ailesinin söylediklerini dinlemiyor”. Bu tümcedeki “söylenenleri dinlemek” ifadesi, kabul ederek sadece metafor ve metonimiye ele almaktadırlar. Bu çalışmada da Lakoff ve Johson ile Yamanashi’nin görüşü benimsenmektedir.

“söylenenlere uyarak hareket etmek” anlamındadır. Böyle bir anlam içermesi, aslında “söylenenleri dinlemek” ifadesinin “karşıdakinin sözlerini duyup algılamak” ve “söylenenlere uyarak hareket etmek” şeklinde birbirini takip eden eylemler olmasından kaynaklanmaktadır. Kısacası, “karşıdakinin sözlerini duyup algılamak” önce, “söylenenlere uyarak hareket etmek” ise sonra gerçekleşmektedir.

Momiyama (2010: 47), metonimide, mekansal ve zamansal bitişiklik dışında da çeşitli açılardan “”ilgili” olma özelliği bulunduğunu belirtmektedir.

Metonimi konusu açıklanırken, araştırmacıların üzerinde durduğu önemli bir diğer konu ise referans noktası yetisi *reference point ability* (*sanshōten nōryoku* 参照点能力)dir (Kövecses ve Radden, 1998; Langacker, 1993, 1999, Taniguchi ve diğ., 2003; Momiyama, 2010). Referans noktası yetisini, “anlaşılması zor olan hedefin, anlaşılması kolay olan başka bir hedef kullanılarak anlaşılması” şeklinde açıklamak mümkündür. “anlaşılması kolay olan şey”, referans noktasını işaret etmektedir. Langacker (1999: 174) referans noktası yapısını aşağıdaki şekil ile göstermektedir:

Şekil 3: Referans Noktası Yetisi

Momiyama (2010: 49) referans noktası yetisinin daha iyi anlaşılması için balık tutarken kullanılan “uki 浮子 mantar” örneğini vermekte ve şu şekilde açıklamaktadır: “Anlamak istediğimiz şey, balığın (yem takılı) oltayı ağzına alıp almadığıdır ve bu suyun içinde gerçekleştiğinden, bunu doğrudan anlamamız mümkün değildir. Bu yüzden, bunu anlamamızı sağlayacak olan “mantar”ı referans olarak belirleyerek, su içinde olanları bilmeye çalışırız. Yani, balığın hareketiyle oynayan mantarın hareketi (= suya batması) yoluyla, balığın durumundan haberdar olabiliriz”. Momiyama ayrıca, insanların ruhsal durumlarını anlamının zor olduğunu, bunu tahmin etmek için referans noktası yetisine sıkça başvurulduğunu belirtmektedir. Kişinin yaptığı bir hareketi ya da durumunu referans olarak alıp, onun ruh hali hakkında bir yargıya varmak mümkündür. Mesela, utanmış olan biri hakkında, yüzünün kızarmış olmasına bakılarak hüküm verilebilir.

Aksan (1987: 132) ise, metonimi⁵⁶ “bir kavramın ilgili, bağıntılı olduğu bir başka kavramı gösteren kelimeyle anlatılması” şeklinde açıklamaktadır.

Araştırmacılar, metonimin türlere ayrıldığını vurgulamaktadırlar (Lakoff ve Johnson, 1980, Seto, 1997; Momiyama, 1997, 2002a, 2002b; Kövecses ve Radden, 1998; Radden ve Kövecses, 1999, Yaylagül, 2006). Ancak metoniminin türleri kültürden kültüre farklılık gösterebilmektedir.

Lakoff ve Johson (1980: 38-39) metonimi türlerini 7 başlıkta toplamıştır:

➤ Bütün yerine parça: Çek şu *kıçını!*

⁵⁶ Aksan, metonimi sözcüğü yerine “ad aktarması” terimini kullanmaktadır. Metafor gibi, metonimi de Türkiye’de yapılan çalışmalarda “düz değişmece”, “mecazımürsel”, “ad aktarması” gibi farklı ifadelerle karşılaşılmaktadır. Ancak bu tezde, “metonimi” sözcüğü tercih edilmektedir.

- Ürün yerine üretici: *Ford* aldı.
- Kullanıcı yerine nesne: *Saksafon* bugün grip.
- Kontrol edilen yerine eden: *Ozawa* dün gece müthiş bir konser verdi.
- Sorumlu insanlar yerine kurum: *Exxon* fiyatlarını tekrar arttırdı.
- Kurum yerine mekan: *Beyaz Saray* herhangi bir şey söylemiyor.
- Olay yerine mekan: Tayland'ın başka bir *Vietnam* olmasına izin vermeyelim.

Yaylagül (2006: 80) ise, metonimi türlerini şu şekilde sıralamaktadır:

- Kullanıcı için nesne: *gazeteci* için *basın* gibi;
- Biçim için öz: *mermi* için *kurşun* gibi;
- Olay için yer: *nükleer enerji* yerine *Chernobyl* gibi;
- Kişi için yer: *İngiltere başbakanı* için *No.10* gibi;
- Kurum için yer: *Cumhurbaşkanlığı* için *Çankaya Köşkü* gibi;
- İnsanlar için kurumlar: “*Hükümet* güvenoyu aldı” gibi;
- Üretim için üretici: “Bir *Yakup Kadri* okudum” gibi;
- Yönetilen için yönetici: “*Bush*, Irak'ı bombaladı” gibi;
- Neden için etki: *kızmak* yerine *sıcak basmak* gibi.

1.5. METAFOR VE METONİMİNİN EŞ ZAMANLI VAROLUŞU

Araştırmacılar metafor ve metonimi arasında çeşitli benzerlik ve farklılıklar olduğunu dile getirmektedir. Bu araştırmacılar arasından Lakoff ve Turner'a (1989: 103-104) göre metafor ve metoniminin her ikisi de kavramsaldir; her ikisi de zihinsel bir haritalamadır ve her ikisi de anlam genişlemesine ait bir süreçtir. Diğer taraftan, metafor ve metonimi bilişsel yapılanmaları açısından farklılık göstermektedir.

Kövecses (2002: 160) de, metafor ve metoniminin farklı yönleri üzerinde durmaktadır. Örneğin metonimi bitişiklik ilişkisine dayanırken, metaforda benzerlik ilişkisi bulunmaktadır. Ek olarak, metonimi için tek kavramsal alan söz konusu iken, metaforda iki farklı kavramsal alan bulunmaktadır.

Ancak tüm bu farklılıklara rağmen araştırmacılar, metafor ve metoniminin birbirleri ile ilişki içinde olduğunu belirtmektedirler (Goossens, 1990: 323-340; 1995: 159-174; Kövecses, 2002: 159-161; Taniguchi ve diğerleri, 2003: 162; Arizona, 2009: 33-38). Kövecses'e (2002: 161) göre bazı metonimik ilişkiler, bazı metaforların temelini oluşturmaktadır ve bunun tam tersi de olabilmektedir.

Metafor ve metoniminin etkileşim içinde olduğunu savunan Goossens (1990, 1995) metafonimi (*metaphtonymy*) kavramını ortaya atmıştır. Bu konuya açıklık getirmek için *to be close-lipped* örneğini vermektedir. İki anlamı olan bu deyim ilk anlamı "sessiz olmak, konuşmamak"; diğeri ise "az konuşmak"tır. İlk anlam metonimik olarak güdülenmektedir. Çünkü dudakların kapalı durması doğal olarak sessizlik sonucunu doğurmaktadır. Ancak konuşkan birisi için bu deyim kullanıldığında, deyim ikinci anlamı belirlemektedir. Öğrenilmek istenen şeyleri söylemediği için böyle bir betimleme yapılmaktadır. İlk anlamı ile benzerlik ilişkisi

kurulduğundan ikinci anlam metaforiktir. Ancak temelde metoniminin etkisi devam etmektedir. Dolayısıyla ikinci anlama sahip *to be close-lipped* metonimi temelli metaforik bir güdülenmeye sahiptir. Goossens buna metonimi temelli metafor (*metaphor from metonymy*) adını vermektedir. Araştırmacıya göre bunun tam tersi yani metafor temelli metonimi (*metonymy from metaphor*) de mümkündür.

2. BÖLÜM

“HARA 腹”, “KOKORO 心” ve “MUNE 胸” SÖZCÜKLERİ İLE

OLUŞTURULAN DEYİMLERİN ÇÖZÜMLEMESİ

Bu bölümde, doküman analizi yöntemi ile toplanan örneklem (“*hara* 腹”, “*kokoro* 心” ve “*mune* 胸” sözcükleri ile oluşturulan deyimler), birinci bölümde ele alınan bilişsel anlambilimin bakış açısıyla çözümlenmektedir. Çözümlemede, giriş bölümünde belirtildiği gibi, Kövecses’e (2002: 147-148) ait, metaforik ve metonimik ilişkiyi gösteren şekiller⁵⁷ kullanılmaktadır. Ancak bu şekillerin yetersiz kaldığı noktada yine bu şekiller temel alınarak uyarlanan farklı şekiller geliştirilmiştir. Ayrıca deyimler imge metaforu açısından da değerlendirilmektedir.

2.1. “*hara* 腹” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimlerin Çözümlemesi

Aşağıda, tezin giriş bölümünde belirtilen beş sözlükten taranarak toplanan “*hara* 腹 + ilgeç + ad/önad/eylem” yapısındaki toplam 53 deyim çözümlenmektedir.

2.1.1. *hara ga ieru* 腹が癒える

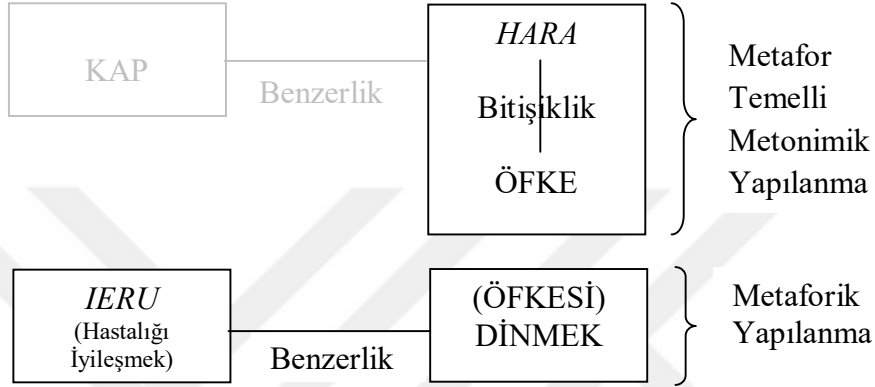
“Öfkesi dinmek, kızgınlığı geçmek, yatışmak, sakinleşmek” anlamlarına gelen *hara ga ieru* 腹が癒える deyimini “karın” ve “iyi olmak, iyileşmek” sözcüklerinden meydana gelmektedir. Her iki sözcüğün de prototip anlamları ile deyim bütünsel anlamına etkileri arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda,

---

⁵⁷ Metaforik ilişkiyi gösteren şekil 1.3. metafor konusunda, metonimik ilişkiyi gösteren şekil ise 1.4. metonimi konusunda sunulmuştur.

hem *hara* sözcüğünün hem de *ieru* sözcüğünün imgesel anlam taşıdığı görülmektedir. Prototip anlamı “karın” olan *hara* sözcüğü ile “öfke, kızgınlık”; “iyi olmak, iyileşmek” anlamına gelen *ieru* sözcüğü ile ise “öfkenin dinmesi, kızgınlığın geçmesi” kavramlaştırılmaktadır.

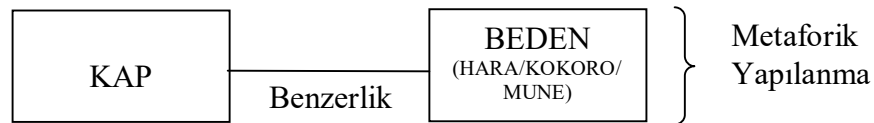
Deyimin bilişsel yapılanması şekil 4’te sunulmuştur:

Şekil 4: *hara ga ieru* 腹が癒える Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *hara* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir⁵⁸. Bu deyimde “öfke” yerine bu duyguyu barındıran kap yani *hara* sözcüğü kullanıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir. Aynı zamanda bu sözcüğün arka planında BEDEN

⁵⁸ Metafor temelli metonimik yapılanmaların sunulduğu şekillerde asıl olan sayfanın sağında yer alan bitişiklik ilişkisinin gösterildiği metonimik şekildir. Ancak yapılanmanın temelinde benzerlik ilişkisi de mevcut olduğundan sayfanın soluna doğru metaforik ilişki de şekilleştirilmiş; rengi ise soluklaştırılmıştır. Metaforik ilişki ayrı bir şekilde gösterilecek olsaydı bu aşağıdaki gibi olurdu:

DUYGULARIN KABIDIR ⁵⁹ (THE BODY IS A CONTAINER FOR THE EMOTIONS (Kövecses, 2002: 184; Lakoff, 1987)) kavramsal metaforundan hareketle KARIN DUYGULARIN KABIDIR kavramsal metaforu bulunmaktadır. Bu durumda KAP ve KARIN arasında bir benzerlik ilişkisi kurulmaktadır. Dolayısıyla bu deyimde metonimik güdülenme, aynı zamanda metaforik güdülenme ile desteklenmektedir.

Yukarıdaki ikinci şekilde ise *ieru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük üzerine düşünüldüğünde, “bir hastalığın iyileşmesi” ile “öfkenin dinmesi” arasında benzerlik kurulduğu görülmektedir. Bu durumun arka planında insanoğlunun deneyimleri sonucunda edindiği “iyileşmek” kavramına ait imge şeması bulunmaktadır. “hastalığın iyileşmesi” ile “öfkenin dinmesi” arasında “kötü bir durumdan iyi bir duruma geçiş” noktasında benzerlik bulunmaktadır. Ayrıca bu deyimdeki *ieru* sözcüğü ile Japon toplumunda öfkenin hastalık olarak algılandığı anlaşılmaktadır.

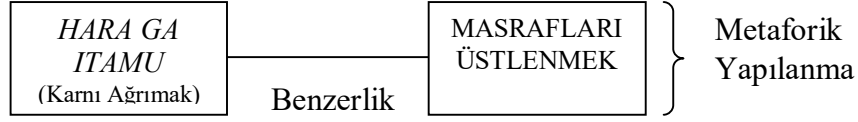
2.1.2. *hara ga itamu* 腹が痛む

“Masrafları üstlenmek, kendi cebinden ödemek” anlamına gelen bu deyim “karın” ve “ağrımak” sözcüklerinden meydana gelmektedir. Deyimi oluşturan sözcüklerin prototip anlamları göz önünde bulundurulduğunda “karını ağrımak” anlamına gelen bu deyim, tüm deyim anlamı ile arasındaki ilişkinin benzerlik ilişkisine dayandığı görülmektedir.

---

⁵⁹ Metafor temelli metonimik yapılanmaya sahip deyimlerin tamamında metonimik güdülenme bu kavramsal metafor ile desteklenmektedir. Bu durum metafor temelli metonimik yapılanmaya sahip deyimlerin tamamı için geçerli olduğundan her biri için aynı açıklama yapılmamaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 5’te sunulmuştur:

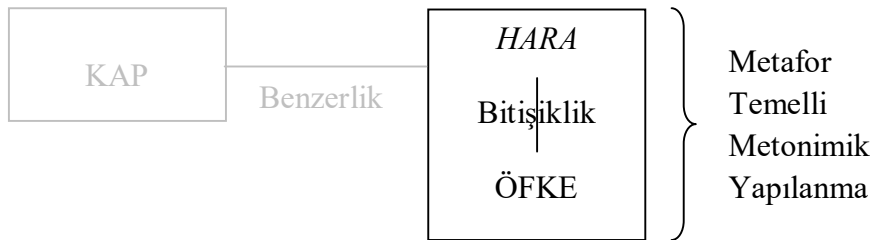
Şekil 5: *hara ga itamu* 腹が痛む Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde iki durum arasındaki metaforik ilişki görülmektedir. Karnı ağrıyan kişi kendini rahatsız hisseder. Bu istenmeyen, kötü bir durumdur. Benzer şekilde masrafları üstlenmek istemeyen bir kişi, kendi cebinden para ödemek zorunda kalırsa, bu durum onu rahatsız eder. Dolayısıyla bu deyim DUYGUSAL KÖTÜLÜK FİZİKSEL HASARDIR (EMOTIONAL HARM IS PHYSICAL DAMAGE) (Kövecses, 2000: 46) kavramsal metaforundan hareketle İSTENMEYEN DURUM FİZİKSEL HASARDIR kavramsal metaforu ile güdülenmektedir.

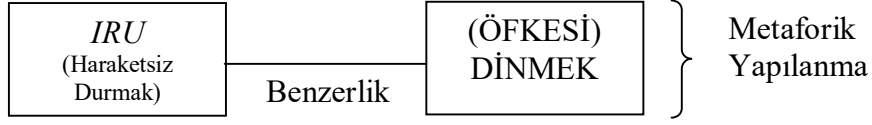
2.1.3. *hara ga iru* 腹が居る⁶⁰

“Öfkesi dinmek” anlamındaki bu deyim “karnı” ve “hareketsiz durmak, oturmak” sözcüklerinden meydana gelmektedir. Deyimi oluşturan her iki sözcük de imgesel anlamları ile deyime etki etmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 6’da sunulmuştur:

⁶⁰ Sözlüklerde *iru* 居る sözcüğünün *tatsu* 立つ sözcüğünün karşıt anlamlısı olduğu belirtilmektedir (<https://kotobank.jp/word/%E5%B1%85%E3%82%8B-436525>).

Şekil 6: *hara ga iru* 腹が居る Deyiminin Çözümlemesi

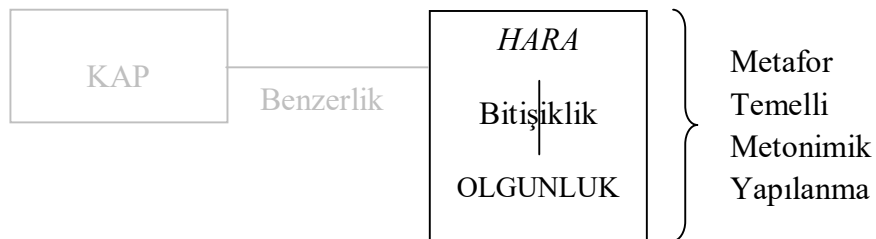
Yukarıdaki şekle göre *hara* sözcüğü metafor temelli metonimik bir yapılanmaya sahiptir. Bu deyimde “öfke” yerine bu duyguyu barındıran kap yani *hara* sözcüğü kullanıldığından bu sözcükte KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenme görülmektedir.

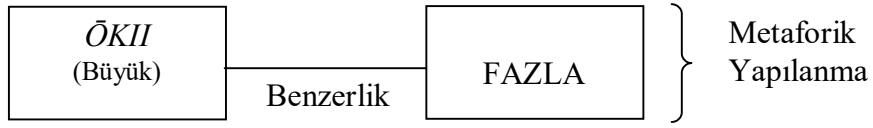
İkinci şekilde, “haraketsiz durmak” ile “öfkenin dinmesi” arasında bir benzerlik ilişkisi kurulmaktadır. Dolayısıyla *iru* sözcüğü metaforik bir yapılanmaya sahiptir. Bu deyimden şöyle bir sonuç çıkarmak da mümkündür: Öfke hissi duyulduğunda karında bir hareket söz konusudur, öfke bittiğinde ise karın da haraketsiz duruma geçmektedir.

2.1.4. *hara ga okii* 腹が大きい

Bu deyim, “küçük şeyleri dert edinmeyen, geniş yürekli, olgun” anlamlarına gelmektedir. “karın” ve “büyük” sözcüklerinden oluşan deyimde, prototip anlamı “karın” olan *hara* sözcüğü imgesel anlamı ile deyime etki ederken, “büyük” anlamındaki *okii* sözcüğü prototip anlamını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 7’de sunulmuştur:

Şekil 7: *hara ga ōkii* 腹が大きい Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekle göre *hara* sözcüğü metafor temelli metonimik bir yapılanmaya sahiptir. *hara* sözcüğü ile içinde barındırdığı “olgunluk” kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

Yukarıdaki ikinci şekilde ise, *ōkii* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcüğü güdüleyen DUYGU YOĞUNLUĞU KAP İÇİNDEKİ MADDENİN MİKTARINA BAĞLIDIR (INTENSITY OF EMOTION IS AMOUNT/QUANTITY (OF SUBSTANCE IN A CONTAINER)) (Kövecses, 2000: 41) kavramsal metaforudur. Aynı zamanda bu kavramsal metafordan hareketle KAP İÇİNDEKİ MALZEME NE KADAR ÇOKSA KAP O KADAR BÜYÜKTÜR kavramsal metaforunu üretmek mümkündür. Dolayısıyla, “karın” ne kadar büyükse, kişi o kadar olgun, asil ve yücedir. Çünkü kabın büyüklüğü arttıkça, içine alacağı malzeme miktarı da artacaktır.

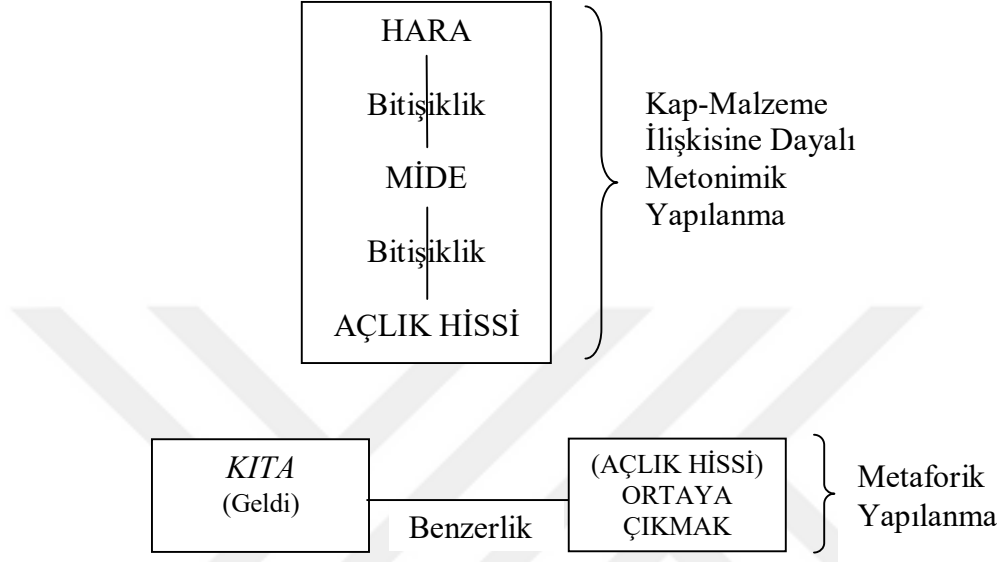
2.1.5. *hara ga kita* 腹が来た

“Acıkmak” anlamına gelen bu deyim⁶¹, “karın” ve “gelmek” sözcüklerinden meydana gelmektedir. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin

⁶¹ Bu deyim, “acıkmak” anlamındaki “*hara ga hette kita* 腹が減って来た” deyiminin kısaltılmış hali olduğu düşünülmektedir.

prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, deyimini oluşturan her iki sözcüğün de bu deyimde imgesel anlamları ile etki ettiği görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 8’de sunulmuştur:

Şekil 8: *hara ga kita* 腹が来た Deyiminin Çözümlemesi

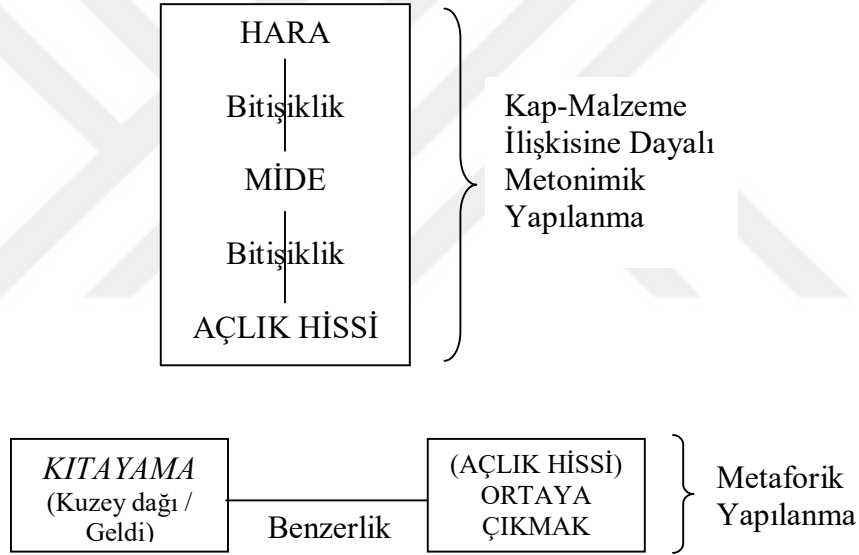
Yukarıdaki ilk şekle göre *hara* sözcüğü metonimik bir güdülenmeye sahiptir. Açlık-tokluk aslında mide ile ilgili bir durumdur. Ancak mide organı karın bölümünün içindedir. Dolayısıyla karın, midenin kabı durumundadır ve bu deyimde *hara* sözcüğü için KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenme görülmektedir.

İkinci şekilde *kita* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük ile açlık hissini ortaya çıkması durumu kavramlaştırılmaktadır. “Gelmek” ile “herhangi bir şeyin ya da durumun belirginleşmesi, ortaya çıkması” arasında benzerlik ilişkisi mevcuttur.

2.1.6. *hara ga kitayama* 腹が北山

Bu deyim, 2.1.5.’te ele alınan “*hara ga kita* (腹が来た)” deyimini ile benzer anlama sahiptir. “*kita* 北” ve “*yama* 山”, “kuzey” ve “dağ” anlamlarını taşımaktadır. Ancak bu sözcüklerin bu deyime anlamsal bir katkısının olmadığı düşünülmektedir. Sadece yukarıdaki “*hara ga kita* (腹が来た)” deyimindeki “*kita* 来た” sözcüğü ile sessel benzerliğinden dolayı daha kibar olduğu düşünülerek bu şekilde kullanılmıştır (Dajirin Daisanpan, 2006: 2071).

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 9’da sunulmuştur:

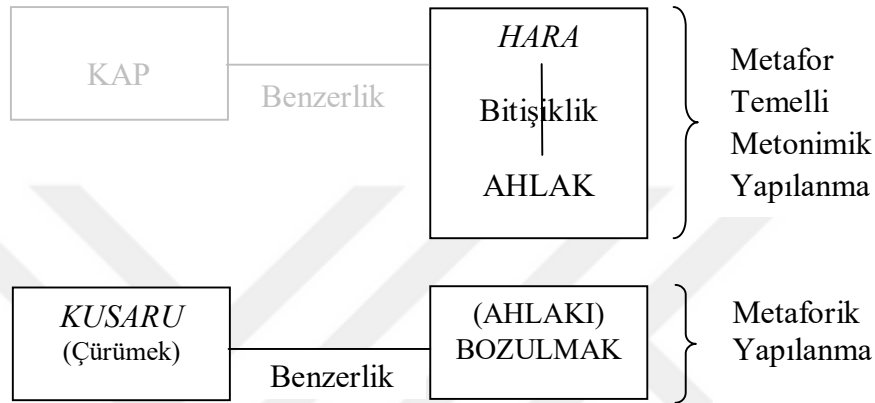

Şekil 9: *hara ga kitayama* 腹が北山 Deyiminin Çözümlemesi

Şeklin açıklaması 2.1.5.’te ele alınan “*hara ga kita* (腹が来た)” deyimini ile benzer olduğundan burada tekrar edilmemektedir.

2.1.7. *hara ga kusaru* 腹が腐る⁶²

“Ahlakı bozuk” anlamına gelen bu deyim “karın” ve “çürümek” sözcüklerinden meydana gelmektedir. Deyimi oluşturan sözcüklerin prototip anlamları ile deyimın bütünsel anlamı arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Yukarıdaki ilk şekle göre *hara* sözcüğü metafor temelli metonimik yapılanmaya sahiptir. Bu sözcük ile içinde bulunan şey yani “ahlak” kavramlaştırıldığı için burada KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenme görülmektedir.

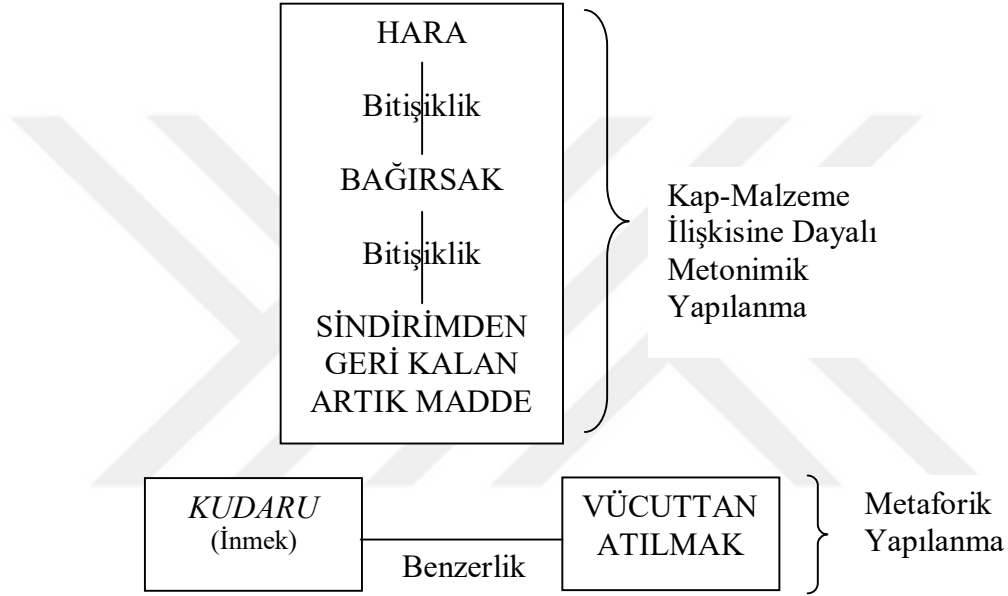
İkinci şekilde ise, “herhangi bir yiyeceğin çürümesi” ile “ahlakın bozukluğu” arasında bir benzerlik ilişkisi kurulmaktadır. Kabın içindeki şey çürümüş ise, ahlak da bozulmuş demektir. Dolayısıyla *kusaru* sözcüğü bu deyime metaforik olarak etki etmektedir.

⁶² Bu deyim, “*harawata ga kusaru* 腸が腐る” şeklinde de kullanılmaktadır (KKKJ, 2010: 656).

2.1.8. *hara ga kudarū* 腹が下る⁶³

“İshal olmak” anlamına gelen bu deyim “karın” ve “inmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Her iki sözcüğün de prototip anlamları ile deyim bütünsel anlamına etkileri arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, hem *hara* sözcüğünün hem de *kudarū* sözcüğünün imgesel anlamları ile deyime etki ettikleri görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması Şekil 11’de sunulmuştur:

Şekil 11: *hara ga kudarū* 腹が下る Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekle göre *hara* sözcüğü metonimik olarak yapılanmaktadır. Bu sözcük bu deyimde bağırsaklarda meydana gelen bir rahatsızlığı kavramlaştırmak için kullanılmaktadır. Bağırsaklar karın bölümünün içinde yer aldığından BAĞIRSAK YERİNE KARIN metonimik yapılanması görülmektedir.

İkinci şekilde gösterilen *kudarū* sözcüğünde ise metaforik bir güdülenme söz konusudur. “İnmek” eyleminde yukarıdan aşağıya bir hareket vardır. İshalde de

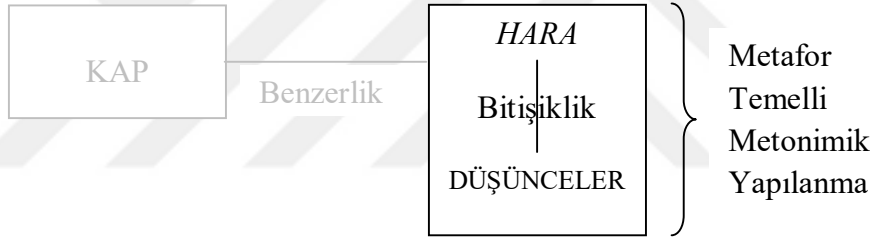
⁶³ Türkçedeki “karını gitmek” deyimini ile aynı anlamdadır. Deyimlerin bilişsel yapılanmaları da benzerlik göstermektedir.

bağırsaklardan aşağı inme durumu olduğundan *kudaru* sözcüğü ile benzerlik ilişkisine dayalı olarak güdülenmektedir.

2.1.9. *hara ga kimaru* 腹が決まる

“Kesin karar vermek” anlamına gelen bu deyim, “karın” ve “karar kılmak” sözcülerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimi oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, *hara* sözcüğünün imgesel anlam taşıdığı, *kimaru* sözcüğünün ise prototip anlamını koruduğu görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 12’de sunulmuştur:

Şekil 12: *hara ga kimaru* 腹が決まる Deyiminin Çözümlemesi

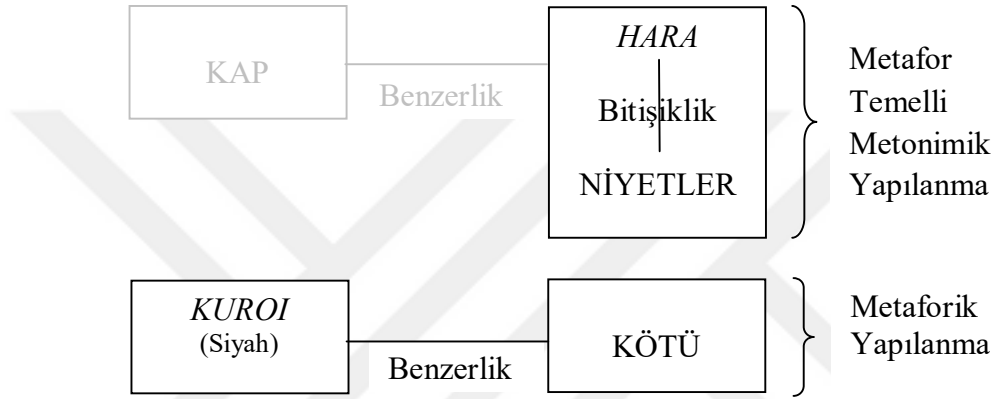
Yukarıdaki şekle göre, bu deyimde de, *hara* sözcüğü metafor temelli metonimik bir yapılanmaya sahiptir. Bu deyimde kabın içindeki malzeme yani düşünce yerine *hara* sözcüğü kullanıldığı için KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik bir güdülenme söz konusudur.

kimaru sözcüğü prototip anlamını koruduğundan şekilleştirilmemiştir.

2.1.10. *hara ga kuroi* 腹が黒い

“Art niyetli, kötü kalpli” anlamına gelen bu deyim “karın” ve “siyah” sözcüklerinden oluşmaktadır. Her iki sözcüğün de prototip anlamları ile deyim bütünsel anlamına etkileri arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, hem *hara* sözcüğünün hem de *kuroi* sözcüğünün imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 13’de sunulmuştur:

Şekil 13: *hara ga kuroi* 腹が黒い Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekle göre *hara* sözcüğü metafor temelli metonimik güdülenmeye sahiptir. Bu deyimde “niyet” yerine bunu barındıran kap yani “karın” sözcüğü kullanıldığından *hara* sözcüğü KAP-MALZEME ilişkisine dayalı yapılanmaktadır.

İkinci şekilde, “siyah” ve “kötü” kavramları arasında kurulan benzerlik ilişkisi görülmektedir. Dolayısıyla *kuroi* sözcüğünün gerisinde SİYAH KÖTÜDÜR kavramsal metaforu bulunmaktadır. Bu kavramsal metaforun insanların yaşam tecrübelerine dayalı olarak oluştuğunu söylemek mümkündür. Bu deyimle, Japon toplumunda siyah rengin olumsuz bir algı yarattığı görülmektedir.

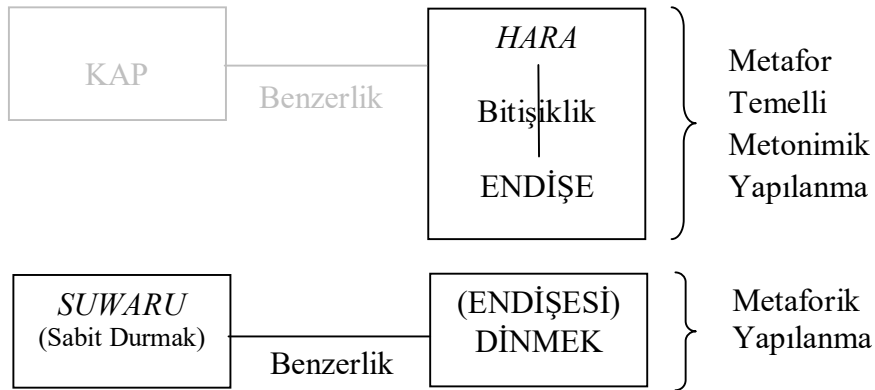
Diğer taraftan, “siyah” kavramı zihinde somut bir imge oluşturmaktadır. Zihinde oluşan bu imge ile karşıdaki insanın görüntüsü, davranışları, yaydığı enerji

arasında kurulan benzerlik ilişkisi bu deyimde imge metaforunun güçlü etkisini hissettirmektedir. Ancak imge metaforunda iki imge arasında haritalama yapılmaktadır. Kavramsal metaforda ise kavramlar arasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır. Bu deyimde ise “siyah” imgesi ile “kötü” kavramı arasında bir eşleştirme söz konusudur. Dolayısıyla bu sözcük, ne sadece kavramsal metafor ile ne de sadece imge metaforu ile açıklanabilir.

2.1.11. *hara ga suwaru* 腹が据わる

“Sakin olmak, endişeden kurtulmak” anlamındaki bu deyim “karn” ve “sabit durmak” sözcüklerinden meydana gelmektedir. Her iki sözcüğün de prototip anlamları ile deyimden bütünsel anlamına etkileri arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, hem *hara* sözcüğünün hem de *suwaru* sözcüğünün imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 14’te sunulmuştur:

Şekil 14: *hara ga suwaru* 腹が据わる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekle göre *hara* sözcüğü metafor temelli metonimik yapılanmaya sahiptir. Bu deyimde “karn” yani *hara* sözcüğü ile içindeki endişe

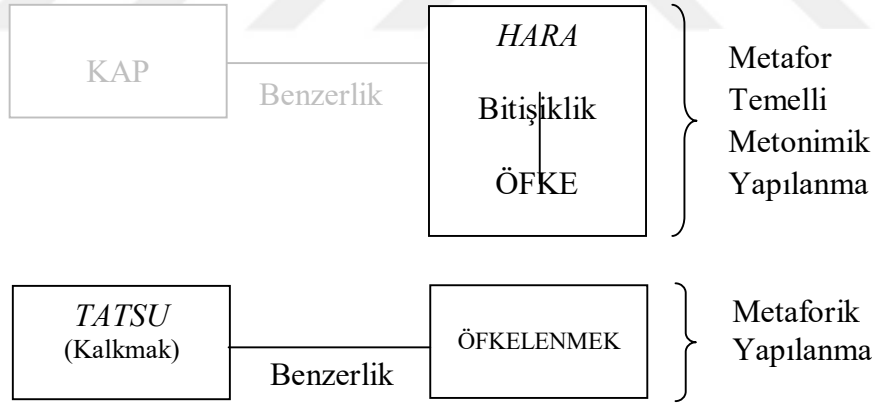
duygusu kavramlaştırıldığından KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenme söz konusudur.

İkinci şekilde ise, *suwaru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “sabit durmak” ile “endişenin dinmesi” arasında “hareketsiz, tepkisiz durma” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.1.12. *hara ga tatsu* 腹が立つ

“Öfkelenmek, sinirlenmek” anlamına gelen bu deyim “karın” ve “kalkmak” sözcüklerinden meydana gelmektedir. Deyimi oluşturan sözcüklerin prototip anlamları ile deyimın bütünsel anlamına etkileri arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 15’te sunulmuştur:

Şekil 15: *hara ga tatsu* 腹が立つ Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *hara* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde de “karın” sözcüğü ile içerisinde bulunan duygu anlatıldığından *hara* sözcüğü KAP-MALZEME ilişkisine dayalı olarak güdülenmektedir.

İkinci şekilde ise “kalkmak” anlamındaki *tatsu* sözcüğü ile “öfkelenmek” arasında “ortaya çıkma, görünür hale gelme” noktasında kurulan benzerlik ilişkisi görülmektedir. Dolayısı ile bu deyimde *tatsu* sözcüğü metaforik olarak güdülenmektedir.

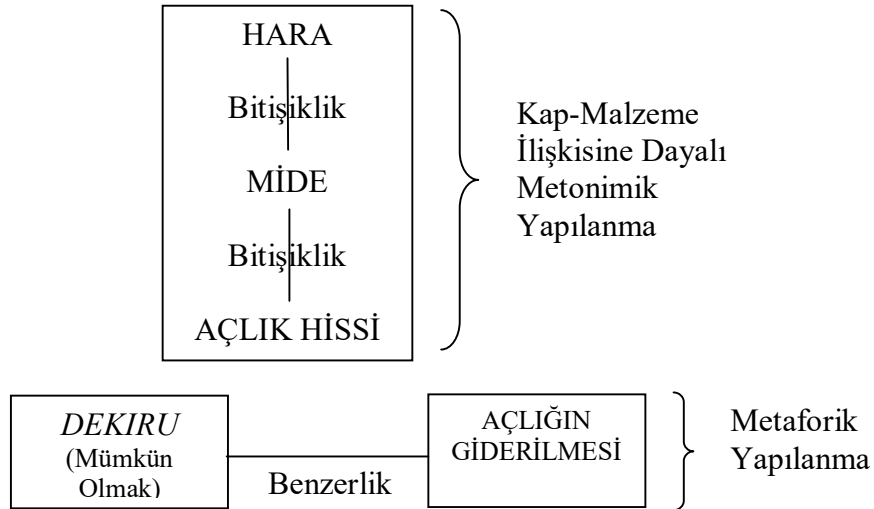
2.1.13. *hara ga dekiru* 腹ができる

Bu deyimın iki farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “Karnı doymak, açlığını gidermek”

Bu deyim “karnı” ve “mümkün olmak” sözcüklerinden meydana gelmektedir. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimı oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, deyimı oluşturan her iki sözcüğün de bu deyime imgesel anlamları ile etki ettiği görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 16’da sunulmuştur:

Şekil 16: *hara ga dekiru* (1) 腹ができる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *hara* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. Açlık-tokluk aslında mide ile ilgili bir durumdur. Ancak mide organı

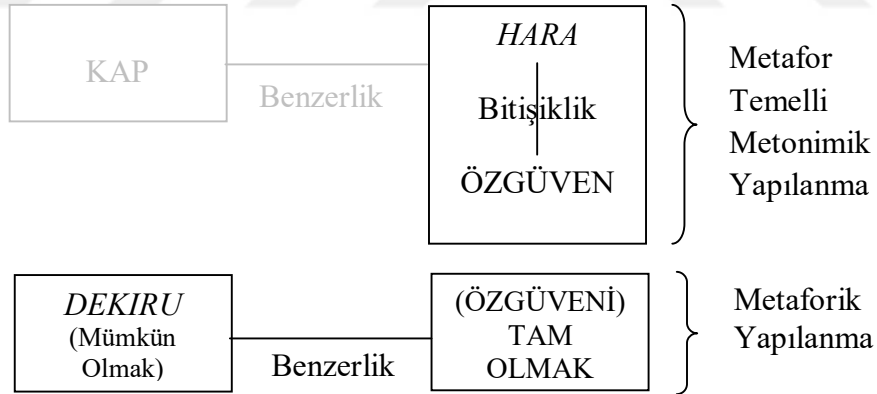
karın bölümünün içindedir. Dolayısıyla karın, midenin kabı durumundadır ve bu deyimde *hara* sözcüğü için KAP-MALZEME ilişkisi görülmektedir.

İkinci şekilde ise *dekiru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. *dekiru* yani “mümkün olmak” ile “bir eksikliğin giderilmesi, olumsuz bir durumun olumlu hale çevrilmesi” arasında benzerlik ilişkisi mevcuttur. Dolayısıyla bu sözcük bu deyime metaforik olarak etki etmektedir.

(2) “Kendinden emin olmak, kendine güvenmek”

Deyimin bütünsel anlamı ile deyimi oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 17’de sunulmuştur:

Şekil 17: *hara ga dekiru* (2) 腹ができる Deyiminin Çözümlemesi

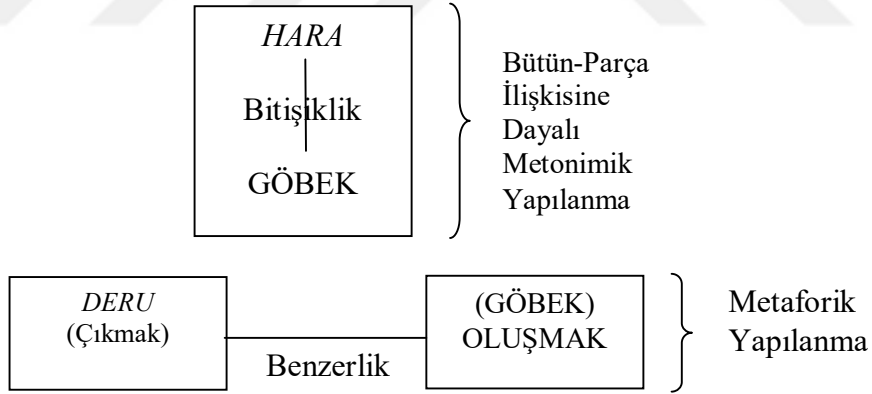
Yukarıdaki ilk şekil ile *hara* sözcüğüne ait metafor temelli metonimik yapılanma görülmektedir. Bu deyimde de “karın” yani *hara* sözcüğü ile “özgüven” kavramlaştırılmaktadır. Dolayısıyla bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

İkinci şekilde ise *dekiru* sözcüğü ile “kendinden emin olma, kendine güvenme” durumunun kavramlaştırılması görülmektedir. “mümkün olmak” ile “bir eksikliğin giderilmesi, olumsuz bir durumun olumlu hale çevrilmesi” arasında benzerlik ilişkisi mevcuttur. Dolayısıyla *dekiru* sözcüğü bu deyimde metaforik olarak etki etmektedir.

2.1.14. *hara ga deru* 腹が出る

“Göbekli” anlamına gelen bu deyim “karın” ve “çıkma” sözcüklerinden meydana gelmektedir. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin yapılanması şekil 18’de sunulmuştur:

Şekil 18: *hara ga deru* 腹が出る Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *hara* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük ile karının dış bölümü olan “göbek” kavramlaştırılmaktadır. Dolayısı ile BÜTÜN - PARÇA ilişkisine dayalı metonimik bir güdülenme söz konusudur.

İkinci şekilde ise *deru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük ile “göbeğin oluşması, görünür olması” durumu kavramlaştırılmaktadır. İçeriden dışarıya doğru bir hareketi anlatan “çıkılmak” eylemi ile “göbeğin normalden dışarıda olması, çıkık olması” arasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.1.15. *hara ga nai* 腹が無い

Bu deyim iki farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “Cesareti olmayan, cesaretsiz”

Bu deyim “karın” ve “yok” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, *hara* sözcüğünün imgesel anlam taşıdığı, *nai* sözcüğünün ise prototip anlamını koruduğu görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması Şekil 19’da sunulmuştur:

Şekil 19: *hara ga nai* (1) 腹がない Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekil ile *hara* sözcüğüne ait metafor temelli metonimik yapılanma görülmektedir. Bu deyimde cesaret, onu barındıran kap ile kavramlaştırıldığından *hara* metonimik olarak güdülenmektedir.

nai sözcüğü prototip anlamını koruduğundan şekilleştirilmemiştir.

2. “Hoşgörüsü olmayan”

Bu deyimde de *hara* sözcüğü imgesel anlamı ile bu deyime etki etmektedir. *nai* sözcüğü ise prototip anlamını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 20’de sunulmuştur:

Şekil 20: *hara ga nai* (2) 腹がない Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde *hara* sözcüğüne ait metafor temelli metonimik yapılanma görülmektedir. Bu deyimde de “kap” olarak kavramlaştırılan “karın” bu defa hoşgörünün kabıdır. Dolayısıyla, KAP-MALZEME ilişkisine dayalı olarak güdülenmektedir.

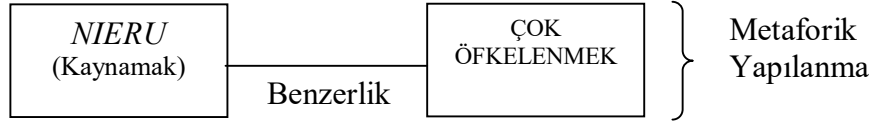
nai sözcüğü prototip anlamını koruduğundan şekilleştirilmemiştir.

2.1.16. *hara ga nieru* 腹が煮える

“Karın” ve “kaynamak” sözcüklerinden oluşan bu deyim “öfkelenmek” anlamına gelmektedir. Deyimi oluşturan sözcüklerin her ikisi de imgesel anlamları ile deyime katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 21’de sunulmuştur:

Şekil 21: *hara ga nieru* 腹が煮える Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekil ile *hara* sözcüğünün metafor temelli metonimik bir yapılanması sunulmaktadır. *hara* sözcüğü KAP-MALZEME ilişkisine dayalı olarak metonimik güdülenmeye sahiptir. Aynı zamanda bu sözcüğün arka planında ÖFKE BİR KAPTAKİ SICAK SIVIDIR (ANGER IS A HOT FLUID IN A CONTAINER) (Kövecses, 2000:21; Lakoff, 1987: 387; Gibbs, 2003:4) kavramsal metaforu bulunmaktadır.

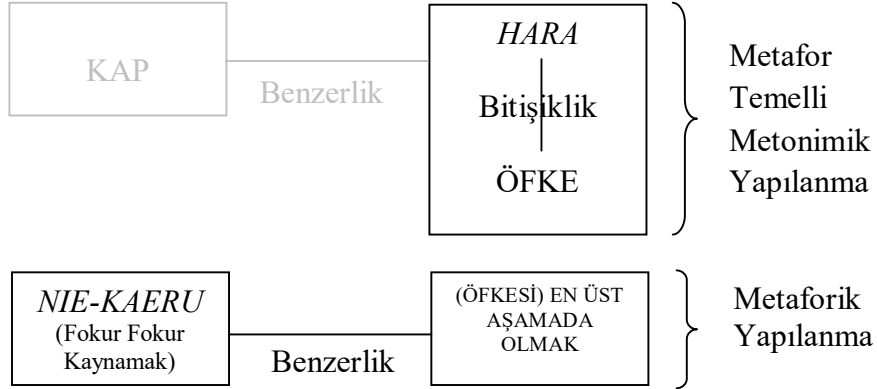
İkinci şekilde *nieru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük ÖFKE SICAKTIR kavramsal metaforu ile güdülenmektedir. Bir şey kaynama derecesine ulaştığında en yüksek ısıdadır. Öfke kaynadığına göre, bu deyim öfkenin şiddetli olduğu anı göstermektedir.

2.1.17. *hara ga nie-kaeru* 腹が煮え返る

Bu deyim, yukarıdaki “*hara ga nieru* 腹が煮える” deyimini ile benzer anlama sahip olmakla birlikte “*nie-kaeru*” bileşik eylemi deyimine nüans katmaktadır. Dolayısıyla “*kaeru*” sözcüğü bilişsel yapıda da farklılık oluşturmaktadır⁶⁴.

⁶⁴ Ayrıca, bazı sözlüklerde, bu deyim “*hara ga nie-kuri-kaeru* 腹が煮えくり返る” şeklinde olabileceği de belirtilmektedir (bkz. KŌJI, 2008: 2297). “*nie-kuri-kaeru*” sözcüğü “fokur fokur kaynamak” anlamına gelmektedir. Bu sözcüğün, *Gakken Kokugo Daijiten* (1988: 1470) adlı sözlükte “*nie-kaeru*”nun daha şiddetli hali olduğu söylenmektedir. Dolayısıyla “*hara ga nieru* 腹が煮える”, “*hara ga nie-kaeru* 腹が煮え返る” ve “*hara ga nie-kuri-kaeru* 腹が煮えくり返る” deyimleri

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 22’de sunulmuştur:

Yukarıdaki ilk şekil ile *hara* sözcüğünün metafor temelli metonimik bir yapılanması görülmektedir. Bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı olarak metonimik güdülenmeye sahiptir. Aynı zamanda bu sözcüğün arka planında ÖFKE BİR KAPTAKİ SICAK SIVIDIR (ANGER IS A HOT FLUID IN A CONTAINER) (Kövecses, 2000:21; Lakoff, 1987: 387; Gibbs, 2003:4) kavramsal metaforu bulunmaktadır.

İkinci şekilde *nie-kaeru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “*Kaeru*” sözcüğü “kaynama”nın ne şekilde olduğunu betimlemektedir. “Dönmek”

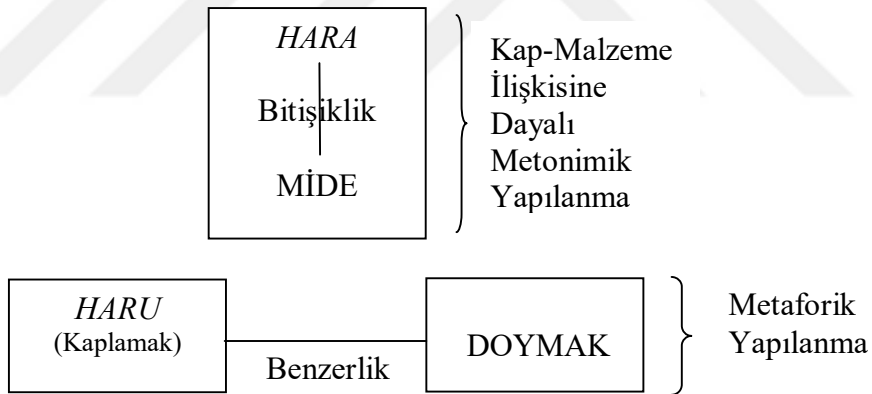
“öfkelenmek” anlamına gelse de bu üç deyim arasında öfkenin şiddeti noktasında farklar olduğu düşünülmektedir. Sözlüklerde ve internet ortamında “*hara ga nieru* 腹が煮える” deymi ile ilgili tümceler bulunmaktadır (bkz. 3.2.1.). Ancak “*hara ga nie-kaeru* 腹が煮え返る” ve “*hara ga nie-kuri-kaeru* 腹が煮えくり返る” deyimleri ile ilgili örnek tümce bulunamamıştır. Diğer taraftan bazı sözlüklerde öfkelenmek anlamında “*harawata ga nie-kaeru* 腸が煮え返る” ve “*harawata ga nie-kuri-kaeru* 腸が煮えくり返る” deyimleri yer almaktadır (bkz. YWKJ, 2007: 309). Aynı sözlükte “*harawata ga nie-kuri-kaeru* 腸が煮えくり返る” deymi ile ilgili örnek tümce de bulunmaktadır. “*harawata*” sözcüğü Türkçe’de “bağırsaklar” sözcüğü ile karşılanmaktadır.

anlamına gelen “*kaeru*” eylemi ile “tekrar tekrar kaynama, fokur fokur bir kaynama” tasvir edilmektedir. Dolayısıyla bu deyimde “karnın fokur fokur kaynaması” ifadesi ile öfkenin derecesinin kavramlaştırıldığı düşünülmektedir.

2.1.18. *hara ga haru* 腹が張る

“Karnı doymak, açlığını gidermek, şişmek” anlamlarına gelen bu deyim “karnın” ve “kaplamak, yaymak, germek” sözcüklerinden meydana gelmektedir. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimi oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki düşünüldüğünde, her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile bu deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması Şekil 23’te sunulmuştur:

Şekil 23: *hara ga haru* 腹が張る Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekil ile *hara* sözcüğüne ait metonimik yapılanma görülmektedir. Açlık-toklukla ilgili organ midedir. Mide karın bölümü içinde yer aldığından KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenme mevcuttur.

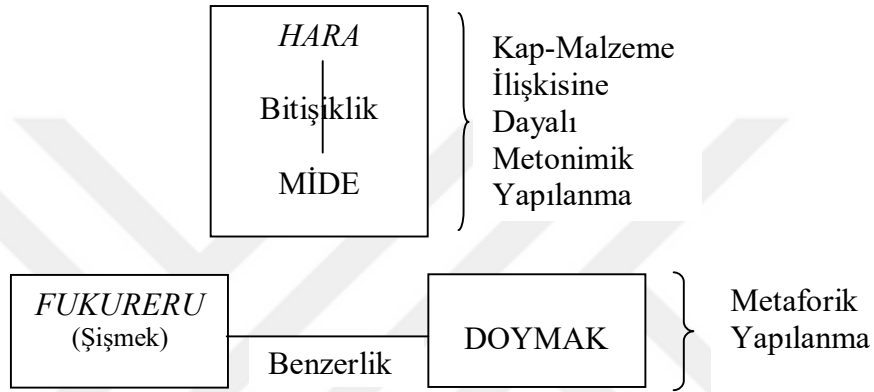
İkinci şekil ile gösterilen *haru* sözcüğü ise metaforik güdülenmeye sahiptir. “kaplamak” ile “doymak” arasında “içi dolma, boş yer kalmama” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.1.19. *hara ga fukureru* 腹が膨れる

Bu deyimın iki farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “Karnı doymak”

Bu deyim “karın” ve “şışmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bilişsel yapılanması da 2.1.18.’de ele alınan deyim ile benzer olup şekil 24’te sunulmuştur:

Şekil 24: *hara ga fukureru* (1) 腹が膨れる Deyiminin Çözümlemesi

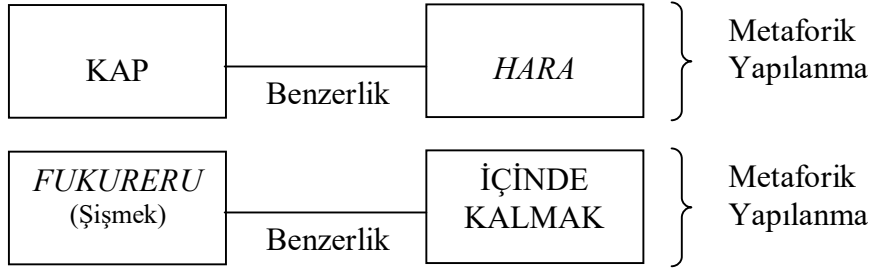
Yukarıdaki ilk şekil ile *hara* sözcüğüne ait metonimik yapılanma görülmektedir. Açlık-toklukla ilgili organ midedir. Mide karın bölümü içinde yer aldığından KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenme mevcuttur.

İkinci şekil ile gösterilen *fukureru* sözcüğü ise metaforik güdülenmeye sahiptir. “şışmek” ile “doymak” arasında “içi çok fazla şey ile dolmak” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

(2) “Söylemek istediğini söyleyememek, içinde kalmak”

Deyimi oluşturan “karın” ve “şışmek” sözcüklerinin her ikisi de bu deyime imgesel anlamları ile etki etmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 25’te sunulmuştur:

Şekil 25: *hara ga fukureru* (2) 腹が膨れる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *hara* sözcüğünün metaforik güdülenmeye dayalı yapılanması görülmektedir. Bu sözcük diğer deyimlerde olduğu gibi bu deyimde de “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. Ancak bu defa kap olma özelliği ile ön plandadır.

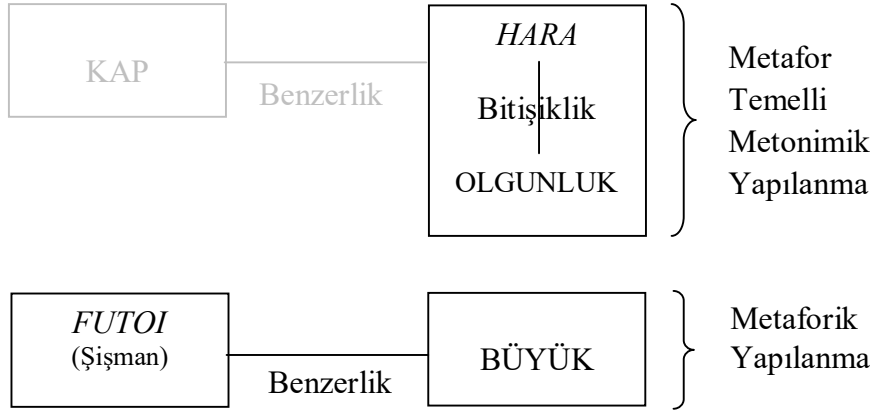
İkinci şekilde ise, *fukureru* sözcüğünün metaforik güdülenmesi görülmektedir. “şişmek” ile “içinde kalmak” arasında “içi çok fazla şey ile dolmak” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

Bu deyimde aynı zamanda Goossens (1990; 1995)’ın *to be close-lipped* örneğinde olduğu gibi deyim ilk anlamı ile ikinci anlamı arasında benzerlik ilişkisi mevcuttur. Yiyecekler karnı nasıl şişiriyorsa insanın içinde kalanlar, söyleyemedikleri de böyle bir şişlik hissi yaratmaktadır.

2.1.20. *hara ga futoi* 腹が太い

“Karnı” ve “şişman” sözcüklerinden oluşan bu deyim “küçük şeyleri dert edinmeyen, geniş yürekli, olgun” anlamlarına gelmektedir. Dolayısıyla bu deyim “*hara ga ōkii* 腹が大きい” deyimini ile benzer anlam ve yapılanmaya sahiptir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 26’da sunulmuştur:

Şekil 26: *hara ga futoi* 腹が太い Deyiminin Çözümlemesi

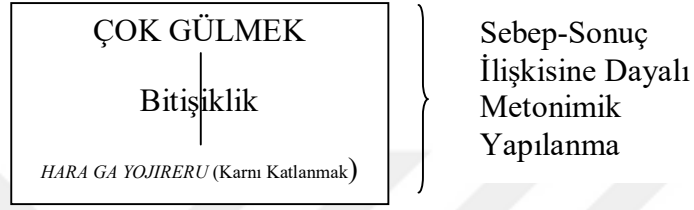
Yukarıdaki ilk şekle göre *hara* sözcüğü metafor temelli metonimik bir yapılanmaya sahiptir. Bu deyimde de “karın”, “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. Ancak bu defa, kabın içindeki “öfke” değil, “olgunluk, asillik, yücelik”tir. Dolayısıyla KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

Yukarıdaki ikinci şekilde ise, *ōkii* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcüğü güdüleyen DUYGU YOĞUNLUĞU KAP İÇİNDEKİ MADDENİN MİKTARINA BAĞLIDIR (INTENSITY OF EMOTION IS AMOUNT/QUANTITY (OF SUBSTANCE IN A CONTAINER)) (Kövecses, 2000: 41) kavramsal metaforudur. Aynı zamanda bu kavramsal metafordan hareketle KAP İÇİNDEKİ MALZEME NE KADAR ÇOKSA KAP O KADAR BÜYÜKTÜR kavramsal metaforunu üretmek mümkündür. Dolayısıyla, “karın” ne kadar şişmansa yani büyükse, kişi o kadar olgun, asil ve yücedir. Çünkü kabın hacmi büyüdükçe, içine alacağı malzeme miktarı da artacaktır.

2.1.21. *hara ga yojireru* 腹が振れる⁶⁵

“Çok gülmek” anlamına gelen bu deyim, “karnın” ve “katlanmak, bükülmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Prototip anlamlarını koruyan bu sözcükler “karnı katlanmak” anlamına gelmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 27’de sunulmuştur:

Şekil 27: *hara ga yojireru* 腹が振れる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde deyim bütünsel anlamı ile deyim oluşturucu sözcükler arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. Çok gülmeye karnın tutulduğu, bedenin tam ortadan yani karından ikiye katlandığı gözlenmektedir. Dolayısıyla bu deyimde de çok gülmeye sonucunda beden karından katlanmaktadır. SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı bu deyim sonucu söyleyerek, sebebi anlatmaktadır.

2.1.22. *hara ni ichi motsu (aru)* 腹に一物 (ある)⁶⁶

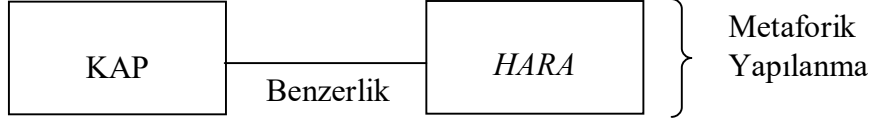
“İçinde kötülük olmak, art niyetli olmak” anlamına gelen bu deyim “karnın”, “bir”, “şey” ve “var olmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyim oluşturucu sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde

⁶⁵ Bu deyim *hara no kawa ga yojireru* 腹の皮が振れる ile benzer anlama sahiptir (NKJ, 2005:361).

⁶⁶ Bu deyim bazı sözlüklerde sadece “*hara ni ichi motsu* 腹に一物” olarak da geçmektedir (bkz. DAI, 2006: 2071; NKJ, 2005: 361).

bulundurduğunda, *hara* sözcüğünün imgesel anlam taşırken diğerlerinin prototip anlamlarını koruduğu görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 28’de sunulmuştur:

Şekil 28: *hara ni ichi motsu aru* 腹に一物ある Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde *hara* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir.

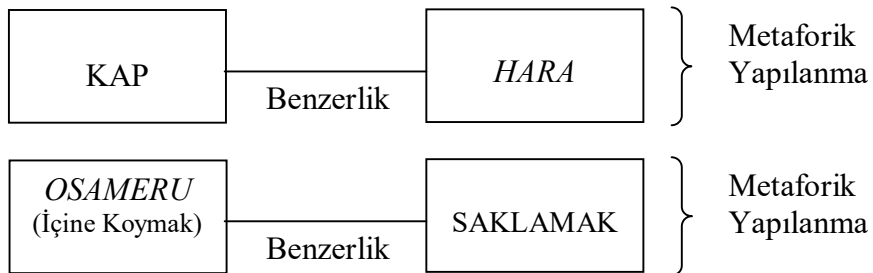
Bu deyimde de bu sözcük “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır ve bu özelliği ile ön plandadır.

Deyimi oluşturan diğer sözcükler prototip anlamlarını koruduğundan şekilleştirilmemiştir.

2.1.23. *hara ni osameru* 腹に納める

“Bildigi bir şeyi kimseye söylememek, sır olarak saklamak” anlamına gelen bu deyim, “karın” ve “içine koymak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurduğunda, hem *hara* hem de *osameru* sözcüğünün imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 29’da sunulmuştur:

Şekil 29: *hara ni osameru* 腹に納める Deyiminin Çözümlemesi

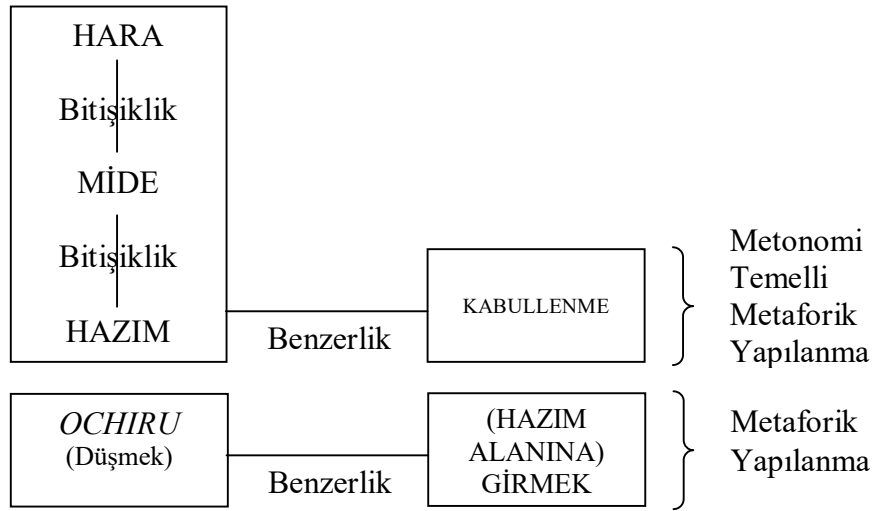
Yukarıdaki birinci şekil ile *hara* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde de bu sözcük “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır ve bu özelliği ile ön plandadır.

İkinci şekilde ise *osameru* sözcüğünün metaforik güdülenmesi görülmektedir. Bir şeyi bir yerin içine koymak ile sırları karına koymak arasında bir benzerlik ilişkisi kurulmaktadır. Böyle bir kavramlaştırma elbette insanların deneyimleri sonucunda sahip oldukları imge şeması yetisi sayesinde.

2.1.24. *hara ni ochiru* 腹に落ちる

“İkna olmak, tatmin olmak” anlamına gelen bu deyim “karın” ve “düşmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi meydana getiren her iki sözcük de imgesel anlam taşımaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 30’da sunulmuştur:

Şekil 30: *hara ni ochiru* 腹に落ちる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki birinci şekil ile, buraya kadar çözümlenen diğer deyimlerden farklı olarak, bu deyimde *hara* sözcüğünün metonimi temelli metaforik yapılanması

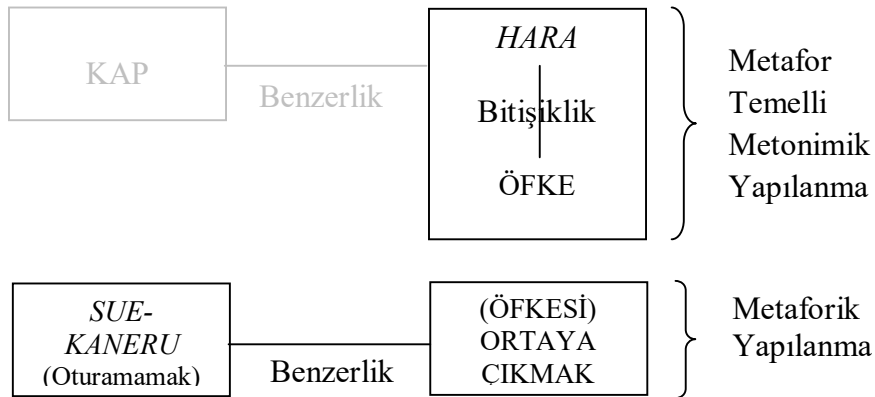
görülmektedir. “Hazmetmek” ile “kabul etmek, tatmin olmak” arasında bir benzerlik ilişkisi kurulmaktadır. Mide nasıl bazı yiyecekleri hazmedemezse ya da hazmetmekte zorlanırsa, insanoğlu da bazı sözleri, düşünceleri kabul etmekte zorlanabilir. Hazım olayı mide ile ilgili bir durum olduğundan *hara* sözcüğü öncelikle metonimik olarak güdülenmektedir. Hazım ile kabullenme arasında kurulan benzerlik ilişkisine dayalı olarak da metaforik güdülenme söz konusudur.

İkinci şekilde *ochiru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Yukarıdan aşağıya iniş” anlamına gelen “düşmek” eylemi ile kararsızlık yaşanan düşüncelerin hazım alanına yani “mideye girmesi” arasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.1.25. *hara ni sue-kaneru* 腹に据えかねる

“Öfkesine hakim olamamak, çok kızmak, tahammül edememek” anlamlarına gelen bu deyim “karın” ve “oturamamak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile deyimde katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 31’de sunulmuştur:

Şekil 31: *hara ni sue-kaneru* 腹に据えかねる Deyiminin Çözümlemesi

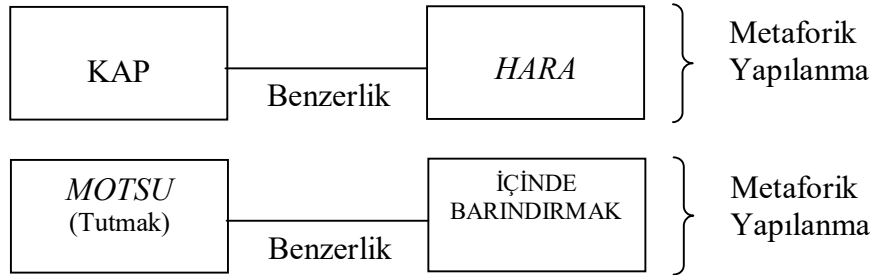
Yukarıdaki ilk şekil *hara* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanmasını göstermektedir. Bu deyimde “öfke” yerine bu duyguyu barındıran kap yani “karın” sözcüğü kullanıldığından *hara* sözcüğü KAP-MALZEME ilişkisi ile metonimik olarak güdülenmektedir.

İkinci şekil “oturamamak” anlamına gelen *sue-kaneru* sözcüğünün metaforik yapılanmasını göstermektedir. “Oturmak” ile “sakinlik, rahatlık” arasında, “oturamamak” ile “telaş, huzursuzluk” arasında bir benzerlik kurulduğu görülmektedir.

2.1.26. *hara ni motsu* 腹に持つ

“Karın” ve “tutmak” sözcüklerinden oluşan bu deyim, “içinde taşımak, hiç unutmamak” anlamlarına gelmektedir. Deyimi oluşturan her iki sözcük de imgesel anlam taşımaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 32’de sunulmuştur:

Şekil 32: *hara ni motsu* 腹に持つ Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekil ile *hara* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde de bu sözcük “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır ve bu özelliği ile ön plandadır.

İkinci şekil ile *motsu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bir şeyi “elinde tutmak, sahip olmak” ile “içinde taşımak” arasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

2.1.27. *hara no kawa ga yojireru* 腹の皮が振れる

Bu deyim 2.1.21’de çözümlenen *hara ga yojireru* 腹が振れる deyimini ile benzer anlama ve benzer yapılanmaya sahiptir. “çok gülmek” anlamına gelen bu deyim “karnın”, “deri” ve “katlanmak, kıvrılmak, bükülmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan sözcükler prototip anlamlarını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 33’te sunulmuştur:

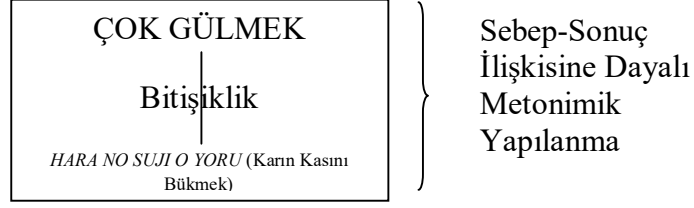
Şekil 33: *hara no kawa ga yojireru* 腹の皮が振れる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekil ile “çok gülmek” ve “karnın katlanması” arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı olarak metonimik güdülenme tespit edilen bu deyimde sonuç söylenerek, sebep anlatılmaktadır.

2.1.28. *hara no suji o yoru* 腹の筋を繕る

“Karnın”, “kas” ve “bükme” sözcüklerinden oluşan ve “çok gülmek” anlamına gelen bu deyim, 2.1.21 ve 2.1.27’de çözümlenen deyimler ile benzer anlam ve yapılanmaya sahiptir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 34’te sunulmuştur:

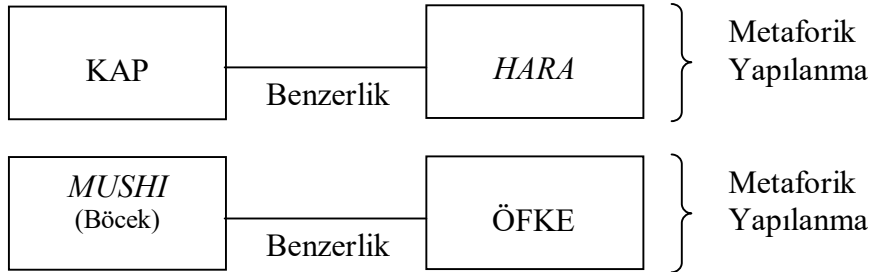
Şekil 34: *hara no suji o yoru* 腹の筋を締る Deyiminin Çözümlemesi

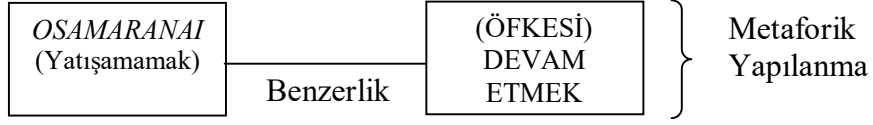
Yukarıdaki şekil ile bu deyimde tespit edilen SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı metonimik yapılanma görülmektedir. Çok gülmek sonucunda karında bir takım kıvrılmalar, bükülmeler meydana gelmektedir. Dolayısıyla bu deyimde de sonuç söylenerek sebep anlatılmaktadır.

2.1.29. *hara no mushi ga osamaranai* 腹の虫が治まらない

“Duyduğu kızgınlık uzun süre devam etmek, bir türlü sakinleşememek” anlamına gelen bu deyim “karın”, “böcek” ve “yatışmamak, sakinleşememek” sözcüklerinden meydana gelmektedir. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, deyimini oluşturan sözcüklerin tamamının imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 35’te sunulmuştur:

Şekil 35: *hara no mushi ga osamaranai* 腹の虫が治まらない Deyiminin

Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekil ile *hara* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde de bu sözcük “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır.

Altta iki şekilde ise, *mushi* ve *osamaranai* sözcüklerinin metaforik yapılanması görülmektedir. *mushi* yani “böcek” sözcüğü ile hoş olmayan bir duygu olan “öfke” arasında ve “yatışamamak” ile “öfkenin bir türlü dinmemesi” arasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

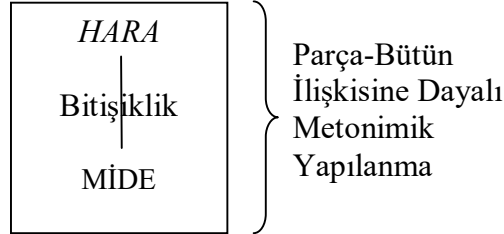
Diğer taraftan, “böcek” kavramı zihinde somut bir imge oluşturmaktadır. Zihinde oluşan bu imge ile öfkenin vücutta yarattığı fiziksel değişim sonucunda kişinin karın bölgesinde hissettiği his arasında kurulan benzerlik ilişkisi bu deyimde imge metaforunun etkili olduğunu düşündürmektedir. Ancak bu deyimde de iki imge arasında değil bir imge bir kavram arasında, yani “böcek” imgesi ile “öfke” kavramı arasında bir eşleştirme söz konusudur. Dolayısıyla bu deyim, ne sadece imge metaforu ile ne de sadece kavramsal metafor ile açıklanabilir.

2.1.30. *hara mo mi no uchi* 腹も身の内

“Mide de bedenın önemli bir parçası olduğundan beslenmeye dikkat edilmeli” anlamına gelen bu deyim “karın”, “beden” ve “iç” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları

arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, *hara* sözcüğünün imgesel anlam taşıdığı, diğerlerinin temel anlamını koruduğu görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 36’da sunulmuştur:

Şekil 36: *hara mo mi no uchi* 腹も身の内 Deyiminin Çözümlemesi

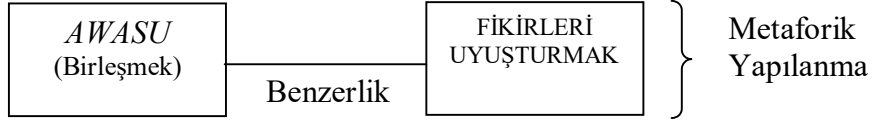
Yukarıdaki şekilde *hara* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük ile mide organı kavramlaştırılmaktadır. Dolayısıyla bu sözcük karnın tamamını değil de içini ve özellikle de beslenme ile yakın alakalı olan mide yerine kullanıldığından BÜTÜN-PARÇA ilişkisine dayalı bir güdülenmeye sahiptir.

2.1.31. *hara o awasu* 腹を合わす

“Birlik olmak, gizlice anlaşmak” anlamlarına gelen bu deyim “karın” ve “birleştirmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyim oluşturulan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 37’de sunulmuştur:

Şekil 37: *hara o awasu* 腹を合わす Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekil, *hara* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanmasını göstermektedir. Bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir. Çünkü “kap” söylenerek içindeki anlatılmaktadır.

İkinci şekilde ise, “iki şeyi birleştirmek” anlamına gelen *awasu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “birleşmek” ile “fikirleri uyuşturmak” arasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

2.1.32. *hara o itameru* 腹を痛める

Bu deyim iki farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “Doğum yapmak”

“Doğum yapmak” anlamına gelen bu deyim, “karın” ve “ağrıtmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, deyimini oluşturan sözcüklerin temel anlamlarını koruduğu görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 38’de sunulmuştur:

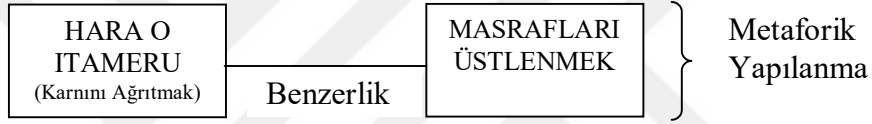
Şekil 38: *hara o itameru* (1) 腹を痛める Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekil ile, “doğum yapmak” ve “karın ağrısı” arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. Doğum sırasında karında şiddetli ağrı hissedildiği için bu deyimde SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı metonimik yapılanma söz konusudur.

(2) “Masrafları üstlenmek, kendi cebinden ödemek”

Bu deyim, 2.1.2 ile benzer şekilde “masrafları üstlenmek, kendi cebinden ödemek” anlamına gelmektedir. Deyimi oluşturan sözcüklerin prototip anlamları “karın” ve “ağrıtmak”tır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 39’da sunulmuştur:

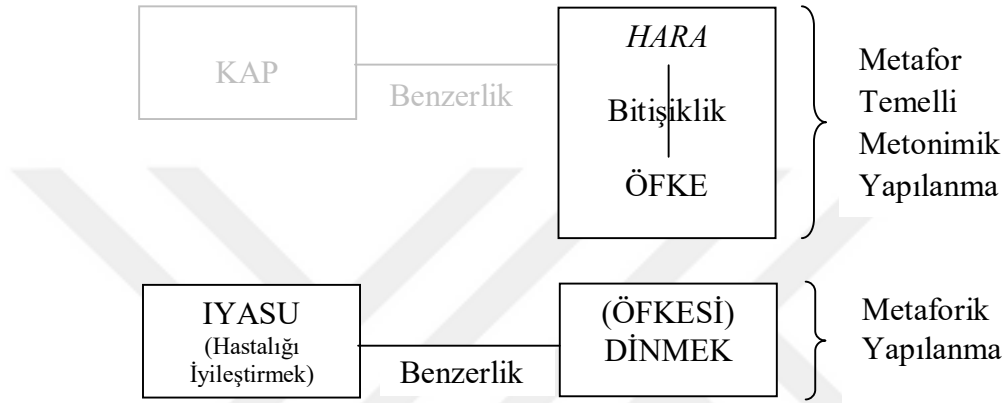
Şekil 39: *hara o itameru* (2) 腹を痛める Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde iki durum arasındaki benzerlik ilişkisi yani metaforik yapılanma görülmektedir. Karnı ağrıyan kişi kendini rahatsız hisseder. Bu istenmeyen, kötü bir durumdur. Benzer şekilde masrafları üstlenmek istemeyen bir kişi, kendi cebinden para ödemek zorunda kalırsa, bu durum onu rahatsız eder. Dolayısıyla bu deyim DUYGUSAL KÖTÜLÜK FİZİKSEL HASARDIR (EMOTIONAL HARM IS PHYSICAL DAMAGE) (Kövecses, 2000: 46) kavramsal metaforundan hareketle İSTENMEYEN DURUM FİZİKSEL HASARDIR kavramsal metaforu ile güdülenmektedir.

2.1.33. *hara o iyasu* 腹を癒やす

“Karın” ve “iyileştirmek” sözcüklerinden oluşan bu deyim 3.1.1’de çözümlenen deyim ile benzer şekilde “öfkesi dinmek, kızgınlığı geçmek” anlamına gelmektedir. Her iki sözcük de imgesel anlamları ile deyime katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 40’ta sunulmuştur:

Şekil 40: *hara o iyasu* 腹を癒やす Deyiminin Çözümlemesi

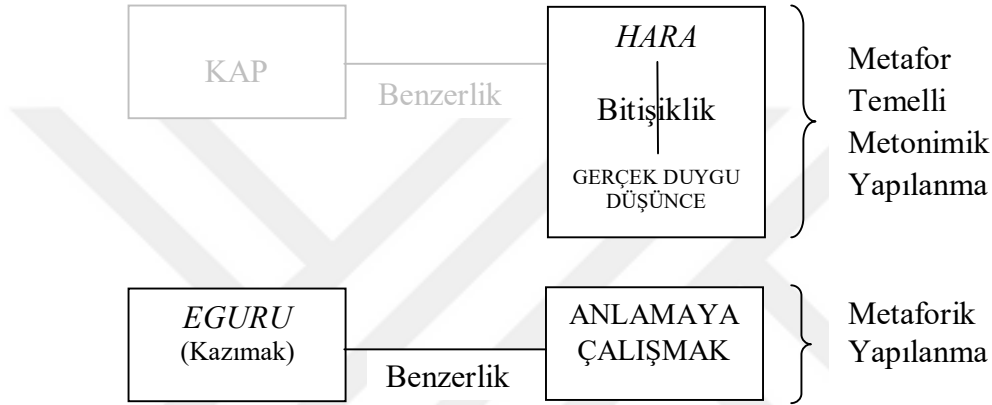
Yukarıdaki şekle göre *hara* sözcüğü metafor temelli metonimik bir yapılanmaya sahiptir. “öfke” yerine bu duyguyu barındıran kap yani *hara* sözcüğü kullanıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı olarak güdülenmektedir.

Yukarıdaki ikinci şekilde ise *iyasu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük üzerine düşünüldüğünde, öfkenin dinmesi ile bir hastalığın iyileşmesi arasında benzerlik kurulduğu görülmektedir. Bu durumun arka planında insanoğlunun deneyimleri sonucunda edindiği “iyileşmek” kavramına ait imge şeması bulunmaktadır. “hastalığın iyileşmesi” ve “öfkenin dinmesi” arasında “kötü bir durumdan iyi bir duruma geçiş” noktasında benzerlik bulunmaktadır.

2.1.34. *hara o eguru* 腹をえぐる

“Karşıdakinin kalbinden geçenleri anlamaya çalışmak” anlamına gelen bu deyim, “karın” ve “kazımak, oymak, kazıyıp ortaya çıkarmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan her iki sözcük de deyimde imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 41’de sunulmuştur:

Şekil 41: *hara o eguru* 腹をえぐる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *hara* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük ile, içindeki “gerçek duygu ve düşünceler” kavramlaştırılmaktadır. Dolayısıyla *hara*, KAP-MALZEME ilişkisine dayalı olarak güdülenmektedir.

İkinci şekilde ise *eguru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “bir yeri kazımak” ile “içerisindikileri aramak, anlamaya çalışmak” arasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.1.35. *hara o kakaeru* 腹を抱える

“Çok gülmek, gülmekten kırılmak, kahkahalarla gülmek” anlamına gelen bu deyim, “karın” ve “eliyle tutmak, sarmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Bu deyimde, deyimini oluşturan sözcükler prototip anlamlarını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 42’de sunulmuştur:

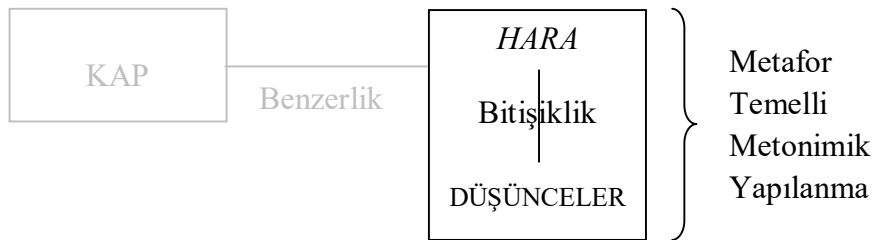
Şekil 42: *hara o kakaeru* 腹を抱える Deyiminin Çözümlemesi

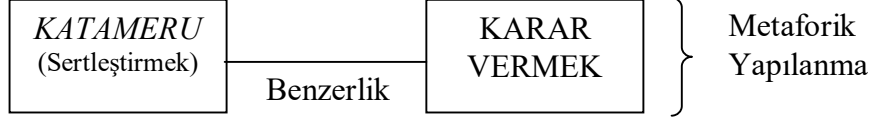
Yukarıdaki şekilde “çok gülmek” ve “karnını tutmak” arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı olarak metonimik güdülenme tespit edilen bu deyimde sonuç söylenerek, sebep anlatılmaktadır.

2.1.36. *hara o katameru* 腹を固める

“Karın” ve “sertleştirmek, katılaştırmak” sözcüklerinden oluşan bu deyim, “kesin kararını vermek” anlamına gelmektedir. Deyimi oluşturan sözcüklerin her ikisi de deyime imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 43’te sunulmuştur:

Şekil 43: *hara o katameru* 腹を固める Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *hara* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde de KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenme söz konusudur. Çünkü “kap” söylenerek içerisindeki anlatılmaktadır.

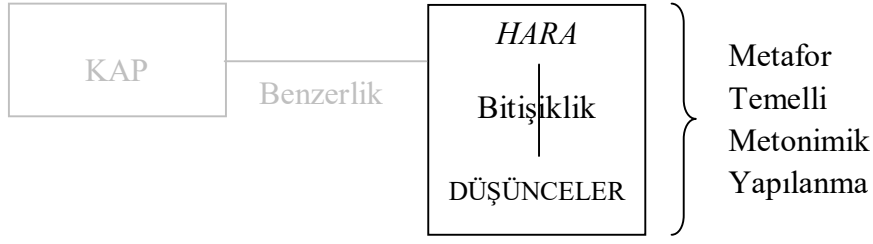
İkinci şekilde “sertleştirmek” anlamına gelen *katameru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Somut bir nesnenin sert ya da yumuşak olması mümkündür. Ancak burada kararlar için bu ifade kullanılmaktadır. Bir şey ne kadar sertse hatları o kadar belirgindir, kesindir ve hareket etmez yani değişmez. Ancak yumuşak şeylerin şekli daha çabuk bozulur, net değildir. Dolayısıyla kararlar ne kadar sertse o kadar kesindir.

2.1.37. *hara o kimeru* 腹を決める⁶⁷

Bu deyim 2.1.36’daki deyim ile benzer şekilde “kesin kararını vermek” anlamına gelmektedir. “karın” ve “karar vermek, kararlaştırmak” sözcüklerinden oluşan bu deyimde deyimi oluşturan sözcüklerden *hara* deyimine imgesel anlamı ile katkıda bulunurken, *kimeru* prototip anlamını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 44’te sunulmuştur:

⁶⁷ NKJ (2005: 364)’deki açıklamaya göre, bu deyim *hara o katameru* 腹を固める ile aynıdır; ancak *hara o katameru* 腹を固める deyimi, *hara o kimeru* 腹を決める deyimine göre daha güçlü bir kararlılığı ifade etmektedir.

Şekil 44: *hara o kimeru* 腹を決める Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde *hara* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahip *hara* sözcüğü ile içerisindeki düşünceler kavramlaştırılmaktadır.

Deyimi oluşturan diğer sözcük *kimeru* prototip anlamını koruduğundan şekil ile gösterilmemektedir.

2.1.38. *hara o kiru* 腹を切る

Bu deyim üç farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “Karnını keserek intihar etmek”

“Karnın” ve “kesmek” sözcüklerinden oluşan bu deyim “karnını keserek intihar etmek” anlamındadır. Deyimi oluşturan sözcükler prototip anlamlarını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 45’te sunulmuştur:

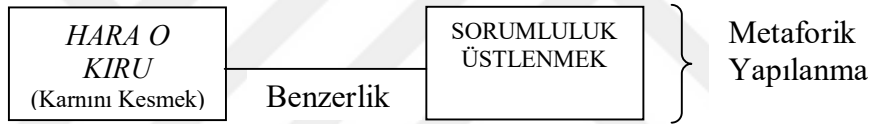
Şekil 45: *hara o kiru* (1) 腹を切る Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde deyimın metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde zamansal bir bitişiklik ve SEBEP (YÖNTEM)-SONUÇ ilişkisi mevcuttur. İntihar etmek yani ölmek için karın kesilmektedir. Dolayısıyla “ölmek” ya da “intihar etmek” yerine “karnını kesmek” ifadesi kullanılmaktadır.

(2) “Sorumluluk üstlenmek”

“Karın” ve “kesmek” sözcüklerinden oluşan bu deyimın diğer anlamı “sorumluluk üstlenmek”tir. Deyimi oluşturan sözcükler prototip anlamlarını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 46’da sunulmuştur:

Şekil 46: *hara o kiru* (2) 腹を切る Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde, iki durum arasındaki benzerlik ilişkisine dayalı metaforik yapılanma görülmektedir. “karnını kesmek” ve “sorumluluk üstlenmek” zorluk noktasında birbirine benzetilmektedir. Karnını kesmek nasıl zor bir işse, sorumluluk almak da o kadar zor bir şeydir.

(3) “Çok gülmek”

Bu deyimın bir diğer anlamı ise “çok gülmek”tir. Deyimi oluşturan sözcükler bu deyimde de prototip anlamlarını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 47’de sunulmuştur:

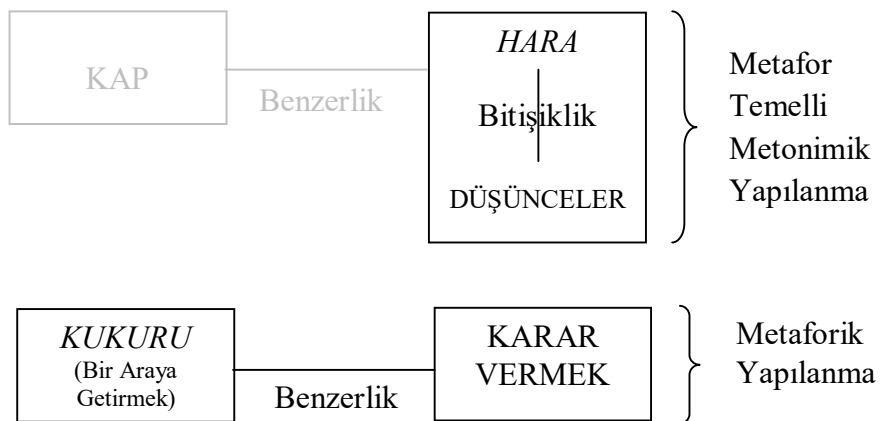
Şekil 47: *hara o kiru* (3) 腹を切る Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde, iki durum arasındaki benzerlik ilişkisine dayalı metaforik yapılanma görülmektedir. “karnını kesmek” ve “çok gülmek”, “duyulan acı” noktasında birbirine benzetilmektedir. Karnını kesmek nasıl acı yaratırsa, çok gülmeye sonucunda da karında ağrı oluşabilir.

2.1.39. *hara o kukuru* 腹を括る

“Kendini her türlü sonuca hazırlamak, her şeyi göze alarak karar vermek” anlamına gelen bu deyim “karın” ve “bağlamak, bir araya getirmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması Şekil 48’de sunulmuştur:

Şekil 48: *hara o kukuru* 腹を括る Deyiminin Çözümlemesi

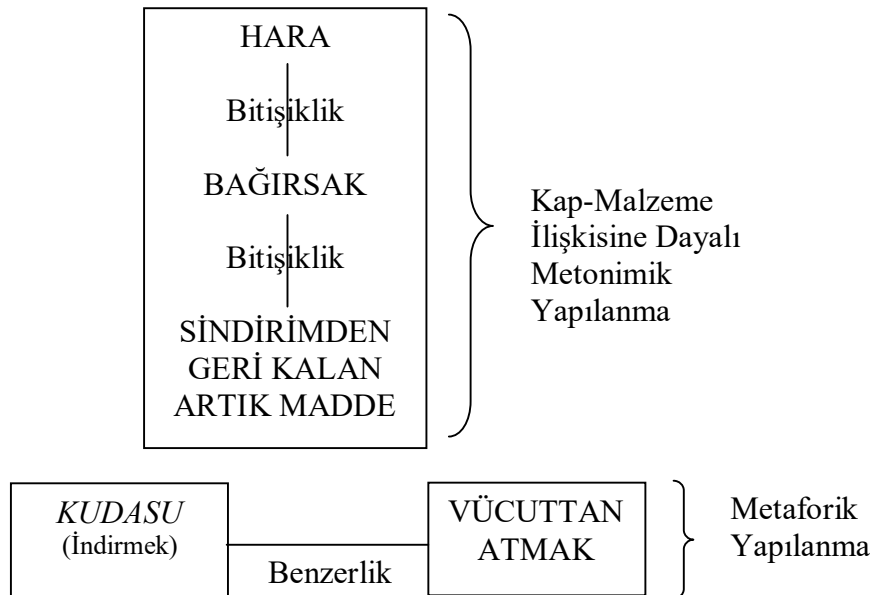
Yukarıdaki ilk şekilde *hara* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük bu deyimde de “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. İçerisinde ise duygu ve düşünceler yer almaktadır. Dolayısıyla KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenme mevcuttur.

İkinci şekilde ise *kukuru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Karnın içinde dağınık şekilde duran bu duygu ve düşünceler bir araya getirilerek sonucu her ne olursa olsun kesin bir karar verilmektedir.

2.1.40. *hara o kudasu* 腹を下す

“İshal olmak” anlamına gelen bu deyim, “karın” ve “indirmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Her iki sözcüğün de prototip anlamları ile deyim bütünsel anlamına etkileri arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, hem *hara* sözcüğünün hem de *kudasu* sözcüğünün imgesel anlamları ile deyime etki ettikleri görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 49’da sunulmuştur:

Şekil 49: *hara o kudasu* 腹を下す Deyiminin Çözümlemesi

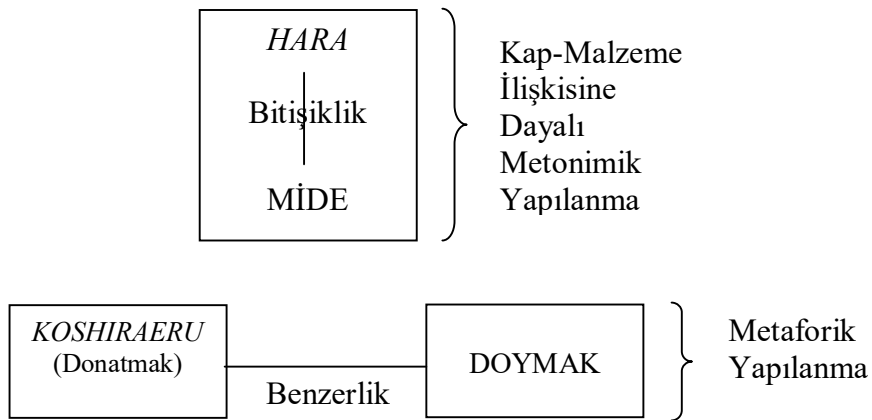
Yukarıdaki ilk şekle göre *hara* sözcüğü metonimik olarak yapılanmaktadır. Bu sözcük bu deyimde bağırsaklarda meydana gelen bir rahatsızlığı kavramlaştırmak için kullanılmaktadır. Bağırsaklar karın bölümünün içinde yer aldığından BAĞIRSAK YERİNE KARIN metonimik yapılanması görülmektedir.

İkinci şekilde ise *kudasu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “indirmek” eyleminde yukarıdan aşağıya bir hareket vardır. İshalde de bağırsaklardan aşağı inme durumu söz konusu olduğundan, aşağı doğru hareket noktasında benzerlik kurulmaktadır.

2.1.41. *hara o koshiraeru* 腹を拵える

“Karnını doyurmak, açlığını gidermek” anlamına gelen bu deyim “karın” ve “düzenlemek, donatmak, hazırlamak” sözcüklerinden meydana gelmektedir. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki düşünüldüğünde, her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile bu deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 50’de sunulmuştur:

Şekil 50: *hara o koshiraeru* 腹を拵える Deyiminin Çözümlemesi

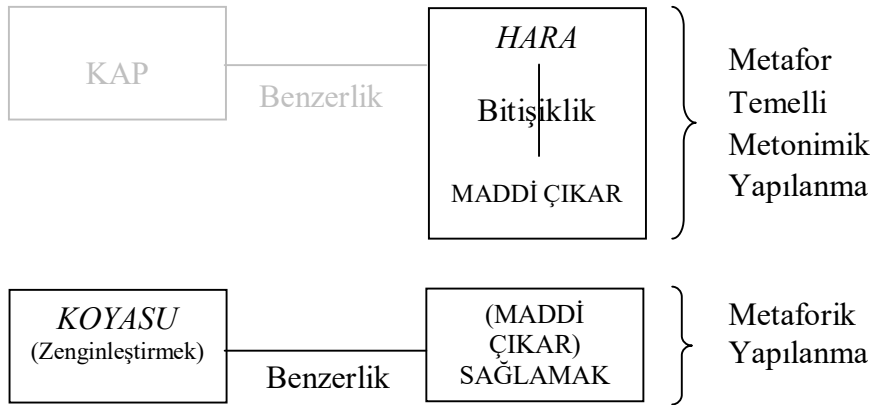
Yukarıdaki ilk şekil ile *hara* sözcüğüne ait metonimik yapılanma görülmektedir. Açlık-toklukla ilgili organ midedir. Mide karın bölümü içinde yer aldığından KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenme mevcuttur.

İkinci şekilde ise *koshiraeru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “donatmak” ile “doymak”, “doluluk” noktasında birbirine benzetilmektedir.

2.1.42. *hara o koyasu* 腹を肥やす⁶⁸

“Karın” ve “zenginleştirmek” sözcüklerinden oluşan bu deyim, “yolsuzluk yapmak, hoş olmayan yollardan maddi çıkar sağlamak” anlamına gelmektedir. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 51’de sunulmuştur:

Şekil 51: *hara o koyasu* 腹を肥やす Deyiminin Çözümlemesi

⁶⁸ Bu deyim *shifuku o koyasu* 私服を肥やす deyimini ile benzer anlama sahiptir (NKJ, 2005: 365).

Ancak bu tez çalışmasında *hara* 腹 / *kokoro* 心 / *mune* 胸 + İlgeç + eylem / ad / önad yapısındaki deyimler ele alındığından *shifuku o koyasu* 私服を肥やす deyimini kapsam dışı bırakılmıştır.

Yukarıdaki ilk şekilde *hara* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde “karın”, maddi çıkarların “kabı” olarak kavramlaştırılmıştır. Dolayısıyla KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenme söz konusudur.

İkinci şekilde ise, *koyasu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “zenginleştirmek” ile “maddi çıkar sağlamak” arasında “parasal artış” noktasında benzerlik bulunmaktadır.

2.1.43. *hara o saguru* 腹を探る

“Karın” ve “aramak” sözcüklerinden oluşan, “ne düşündüğünü anlamaya çalışmak, ağız aramak” anlamına gelen bu deyim 2.1.34’de çözümlenen deyim ile benzer anlam ve yapılanmaya sahiptir. Deyimi oluşturan her iki sözcük de deyimde imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 52’de sunulmuştur:

Yukarıdaki ilk şekilde *hara* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde de *hara* “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır.

İçerisindeki ise “gerçek duygu ve düşünceler”dir. Dolayısıyla bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisi ile metonimik olarak güdülenmektedir.

İkinci şekilde ise *saguru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “aramak” ile “gerçekleri anlamaya çalışmak” arasında “ortada olmayan bir şeyi bulmaya çalışma” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

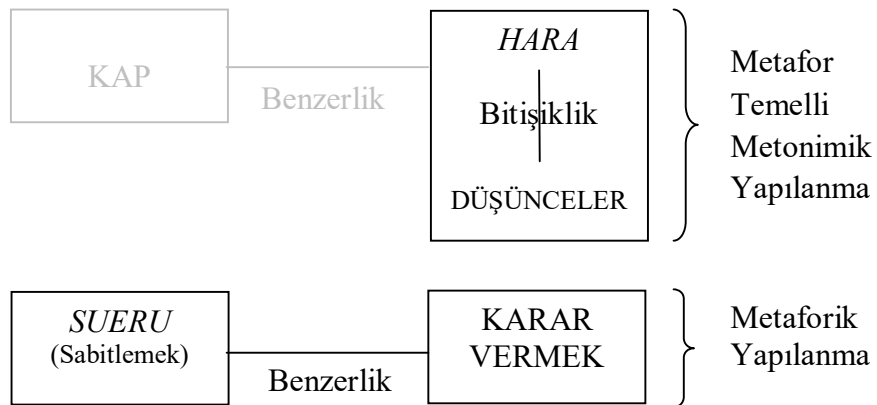
2.1.44. *hara o sueru* 腹を据える

Bu deyim in iki farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “Kesin karar vermek”

“Kesin karar vermek” anlamına gelen bu deyim, “karın” ve “oturtmak, yerleştirmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyim i oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 53’te sunulmuştur:

Şekil 53: *hara o sueru* (1) 腹を据える Deyiminin Çözümlemesi

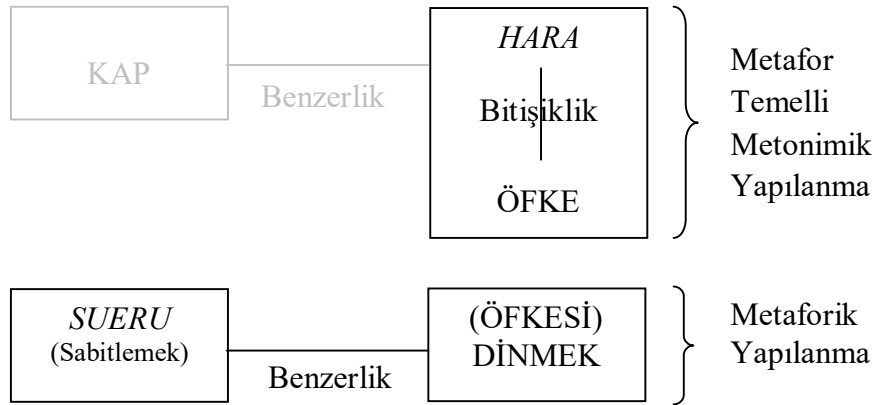
Yukarıdaki ilk şekilde *hara* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük bu deyimde de “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. İçerisinde ise düşünceler yer almaktadır. Dolayısıyla *hara* KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik bir güdülenmeye sahiptir.

İkinci şekilde ise *sueru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “sabitlemek” ile “karar vermek” arasında “belirginleştirmek, son şeklini vermek” noktasında benzerlik bulunmaktadır.

(2) “Öfkesi dinmek”

“*Hara o sueru* 腹を据える” deyiminin diğer anlamı “öfkesi dinmek”tir. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, hem *hara* sözcüğünün hem de *sueru* sözcüğünün imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 54’te sunulmuştur:

Şekil 54: *hara o sueru* (2) 腹を据える Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde, *hara* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde “öfke” yerine bu duyguyu barındıran kap

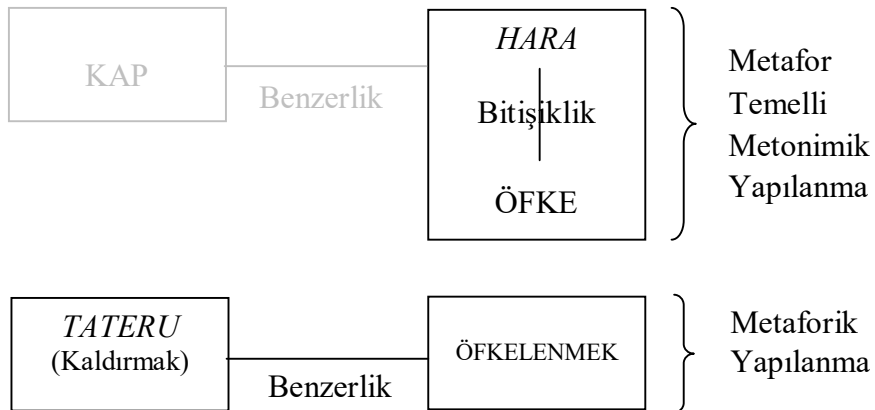
yani *hara* sözcüğü kullanıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

Yukarıdaki ikinci şekilde ise *sueru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “sabitlemek” ve “öfkenin dinmesi” arasında “hareketsizlik” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır. İnsanoğlu öfkeli olduğunda bedeninde bir takım değişiklikler meydana gelir. Japon toplumu açısından düşünüldüğünde, çözümlenen deyimlerden de hareketle, öfke duygusu karında bazı hareketlenmeler oluşturmaktadır. Hareket bittiğinde öfke de geçmektedir. Dolayısıyla bu deyimde karın içindeki öfke sabittir, dolayısıyla öfke yoktur.

2.1.45. *hara o tateru* 腹を立てる

“Kızmak, öfkelenmek” anlamına gelen bu deyim, “karın” ve “kaldırmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan sözcüklerin prototip anlamları ile deyim bütünsel anlamına etkileri arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 55’te sunulmuştur:

Şekil 55: *hara o tateru* 腹を立てる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *hara* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde de bu sözcük “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. İçerisindeki ise öfke duygusudur. Dolayısıyla bu deyimde de KAP-MALZEME ilişkisi söz konusudur.

İkinci şekilde ise “kaldırmak” anlamındaki *tatsu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “kaldırmak” ile “öfkelenmek” arasında “ortaya çıkmak, belirgin hale gelmek” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.1.46. *hara o mi-sukasu* 腹を見透かす

“Karın” ve “içine bakmak” sözcüklerinden oluşan bu deyim “karşıdaki gizlediği gerçek düşüncelerini, planlarını bilmek” anlamına gelmektedir. Deyimin bütünsel anlamı ile deyim oluşturulan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, hem *hara* hem de *mi-sukasu* sözcüğünün imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 56’da sunulmuştur:

Şekil 56: *hara o mi-sukasu* 腹を見透かす Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *hara* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde de *hara* “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır.

İçerisindeki ise “gerçek duygu ve düşünceler”dir. Dolayısıyla bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisi ile güdülenmektedir.

İkinci şekilde ise *mi-sukasu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “bakmak” ile “anlamak, bilmek” arasında “bilinmeyeni görme, algılama” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.1.47. *hara o mi-nuku* 腹を見抜く

Bu deyim de 2.1.46’da çözümlenen “*hara o mi-sukasu* 腹を見透かす” deyimini ile benzer anlam ve yapılanmaya sahiptir. “*mi-nuku*” sözcüğü “içini görmek” anlamındadır. Deyimi oluşturan her iki sözcük de imgesel anlamları ile deyimde katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 57’de sunulmuştur:

Şekil 57: *hara o mi-nuku* 腹を見抜く Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *hara* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde de *hara* “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. İçerisindeki ise “gerçek duygu ve düşünceler”dir. Dolayısıyla bu deyim de de *hara* KAP-MALZEME ilişkisi ile güdülenmektedir.

İkinci şekilde ise *mi-nuku* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “görmek” ile “anlamak, bilmek” arasında “bilinmeyen farkına varmak” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.1.48. *hara o mirareru* 腹を見られる

“Kalbinden geçenlerin, gerçek duygu ve düşüncelerin başkası tarafından anlaşılması” anlamına gelen bu deyim “karın” ve “görülme” sözcüklerinden oluşmaktadır. Her iki sözcük de deyimde imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 58’de sunulmuştur:

Şekil 58: *hara o mirareru* 腹を見られる Deyiminin Çözümlemesi

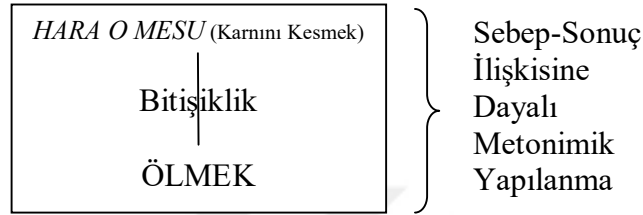
Yukarıdaki ilk şekilde *hara* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde de *hara* “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. İçerisindeki ise yine “gerçek duygu ve düşünceler”dir. Dolayısıyla KAP-MALZEME ilişkisi bu deyim için de geçerlidir.

İkinci şekilde ise *mirareru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “görülme” ile “anlaşılma” arasında “bilinmeyen farkedilmesi” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.1.49. *hara o mesu* 腹を召す

Bu deyim 2.1.38’de çözümlenen “*hara o kiru* 腹を切る” deyiminin kibar biçimidir. Dolayısıyla bu deyim anlamı ve bilişsel yapılanması “*hara o kiru*” ile benzerdir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 59’da sunulmuştur:

Şekil 59: *hara o mesu* 腹を召す Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde deyim metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde zamansal bir bitişiklik ve SEBEP-SONUÇ ilişkisi mevcuttur. İntihar etmek yani ölmek için karın kesilmektedir. Dolayısıyla “ölmek” ya da “intihar etmek” yerine “karnını kesmek” ifadesi kullanılmaktadır.

2.1.50. *hara o yojiru* 腹を振る

“Çok gülmek” anlamına gelen bu deyim, “karın” ve “katlamak, bükmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Prototip anlamlarını koruyan bu sözcükler “karnı katlamak” anlamına gelmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 60’da sunulmuştur:

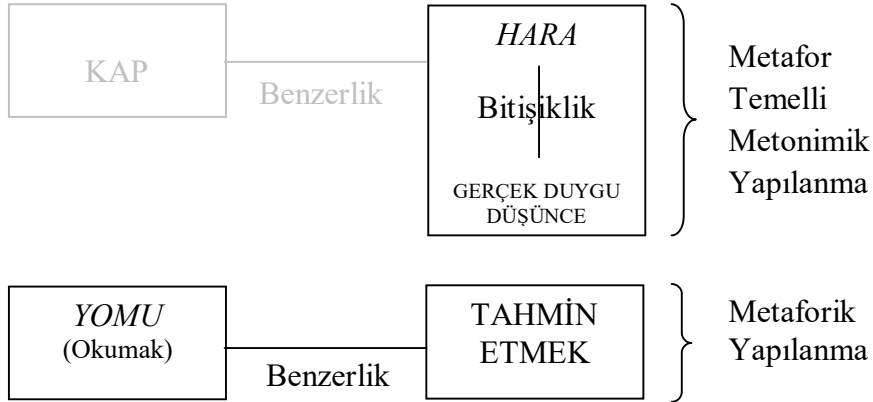
Şekil 60: *hara o yojiru* 腹を振る Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde deyimın bütünsel anlamı ile deyimı oluşturan sözcükler arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. Çok gülünce karnın tutulduğu, bedenın tam ortadan yani karından ikiye katlandığı gözlenmektedir. Dolayısıyla bu deyimde de çok gülme sonucunda beden karından katlanmaktadır. SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı bu deyim sonucu söyleyerek, sebebi anlatmaktadır.

2.1.51. *hara o yomu* 腹を読む

“Karşı tarafın gerçek düşüncelerini, kalbinden geçirdiklerini tahmin etmek” anlamına gelen bu deyim “karın” ve “okumak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimı oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, hem *hara* hem de *yomu* sözcüğünün imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 61’de sunulmuştur:

Şekil 61: *hara o yomu* 腹を読む Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *hara* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde de *hara* “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. İçerisindeki ise “gerçek duygu ve düşünceler”dir. Dolayısıyla bu deyimde de *hara* KAP-MALZEME ilişkisi ile güdülenmektedir.

İkinci şekilde ise *yomu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “okumak” ile “tahmin etmek” arasında “bilinmeyen bir şey hakkında fikir sahibi olmak” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.1.52. *hara o yoru* 腹を繕る

“Karnı” ve “bükme” sözcüklerinden oluşan bu deyim “*hara ga yojiru* 腹が振る” deyimini ile benzer anlam ve yapılanmaya sahiptir. Deyimi oluşturan sözcükler prototip anlamlarını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 62’de sunulmuştur:

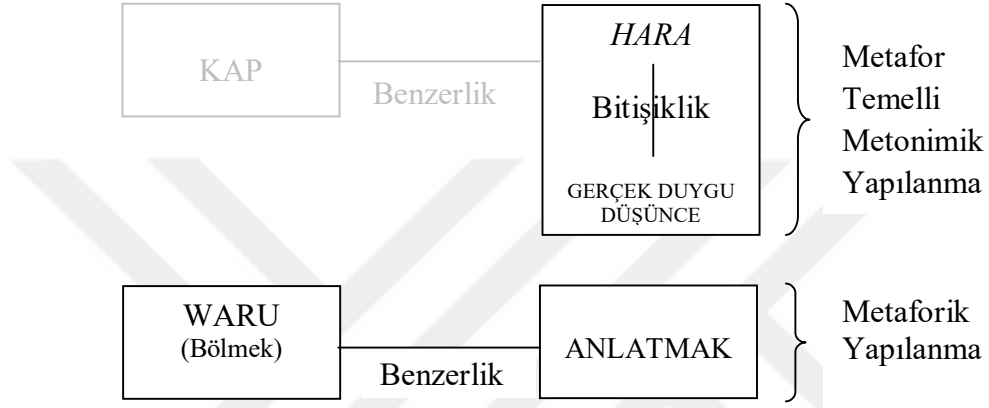
Şekil 62: *hara o yoru* 腹を繕る Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde “çok gülmek” ile “karnı bükme” arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. Çok gülünce bedenin tam ortadan yani karından ikiye katlandığı gözlenmektedir. Dolayısıyla bu deyimde de çok gülme sonucunda beden karından bükülmektedir yani katlanmaktadır. SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı bu deyim sonucu söyleyerek, sebebi anlatmaktadır.

2.1.53. *hara o waru* 腹を割る

“Gerçek düşünceleri gizlemeden olduğu gibi anlatmak” anlamına gelen bu deyim, “karın” ve “bölmek” sözcüklerinden meydana gelmektedir. Deyimi oluşturan her iki sözcük de imgesel anlamları ile deyimde katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 63’te sunulmuştur:

Şekil 63: *hara o waru* 腹を割る Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *hara* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde de *hara* “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. *hara* ile, içindeki “gerçek duygu ve düşünceler” anlatıldığından bu sözcük yukarıda çözümlenen çoğu deyimde olduğu gibi KAP-MALZEME ilişkisi ile güdülenmektedir.

İkinci şekilde ise *waru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “bölmek” ile “anlatmak” arasında “görünmeyeni, bilinmeyeni göstermek” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

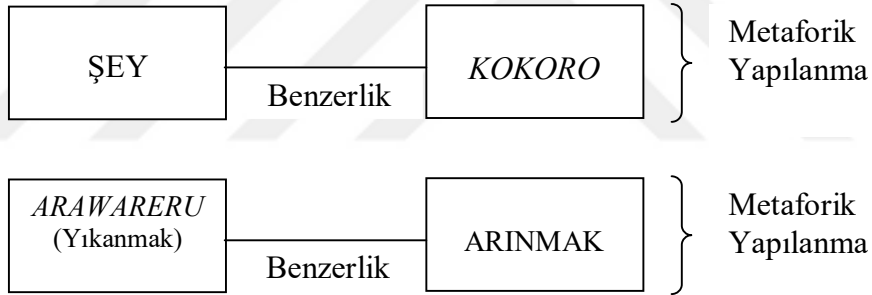
2.2. “kokoro 心” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimlerin Çözümlemesi

Aşağıda, tezin kapsam ve sınırlılıklarında belirtilen 5 sözlükten taranan “kokoro 心 + ilgeç + ad/önad/eylem” yapısında olan toplam 81 deyim çözümlenmektedir.

2.2.1. kokoro ga arawareru 心が洗われる

“Arınmak, rahatlamak, ferahlamak” anlamına gelen bu deyim “kalp” ve “yıkamak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan her iki sözcük de imgesel anlamları ile bu deyime katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 64’te sunulmuştur:

Şekil 64: kokoro ga arawareru 心が洗われる Deyiminin Çözümlemesi

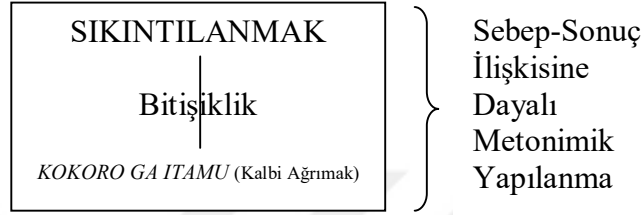
Yukarıdaki ilk şekilde kokoro sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “KALP BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde ise arawareru sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “yıkamak” ile “arınmak, rahatlamak” arasında “pisliklerden temizlenmek” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.2.2. *kokoro ga itamu* 心が痛む

“Kalp” ve “ağrımak” sözcüklerinden oluşan bu deyim “sıkıntılanmak, huzursuz olmak” anlamına gelmektedir. Deyimi oluşturan her iki sözcük de prototip anlamlarını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 65’te sunulmuştur:

Şekil 65: *kokoro ga itamu* 心が痛む Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde “sıkıntılanmak, huzursuz olmak” ile “kalbi ağrımak” arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. İnsanoğlu üzülürken, sıkıntı hissettiğinde bu bedenine de yansır. Bu yansıma, “baş ağrısı”, “surat asıklığı” vs. olabileceği gibi “kalp ağrısı” şeklinde de görülebilir. Çünkü duygular doğrudan kalp ile ilgilidir. Dolayısıyla bu deyim SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı olarak güdülenmektedir.

2.2.3. *kokoro ga ugoku* 心が動く

Bu deyim iki farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “İstek duymak”

“İstek duymak” anlamına gelen bu deyim “kalp” ve “hareket etmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan her iki sözcük de prototip anlamlarını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 66’da sunulmuştur:

Şekil 66: *kokoro ga ugoku* (1) 心が動く Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde “istek duymak” ile “kalbi hareket etmek” arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. İnsanoğlu bir şeye ilgi ve istek duyduğunda bedeni de bu duruma tepki vermektedir. Dolayısıyla bu deyim SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı olarak güdülenmektedir.

(2) “Sakinliğini yitirmek”

“*Kokoro ga ugoku* 心が動く” deyiminin diğer anlamı “sakinliği yitirmek”tir. Bu anlam için de deyimi oluşturan sözcüklerin prototip anlamlarını korudukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 67’de sunulmuştur:

Şekil 67: *kokoro ga ugoku* (2) 心が動く Deyiminin Çözümlemesi

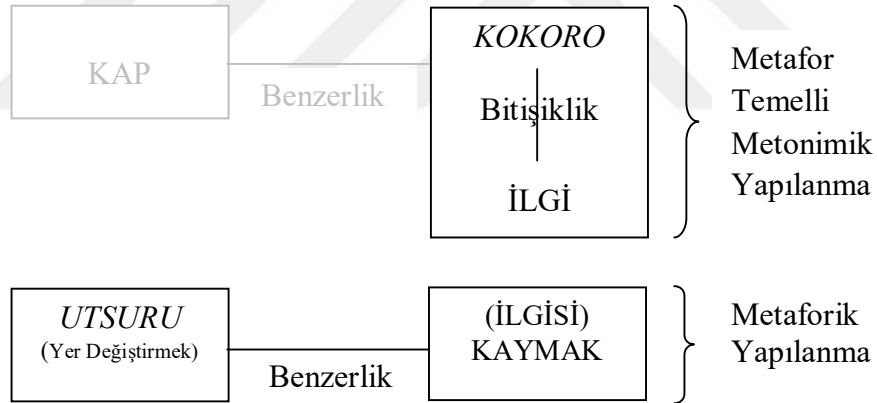
Yukarıdaki şekilde “sakinliğini yitirmek” ile “kalbi hareket etmek” arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. İnsanoğlu duygusal açıdan hiçbir şey hissetmez durumdayken bedeninde de herhangi bir değişiklik yoktur. Mutluluk, üzüntü, heyecan, öfke vs. gibi duygular bendenin farklı yerlerinde farklı hareketlenmelere,

yanmalara vs. sebep olmaktadır. Sonuç olarak sakin durumda iken hareketsiz olan “kalp”, herhangi bir nedenden dolayı sakinlik yitirildiğinde hareket etmektedir. Dolayısıyla bu deyim SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı olarak güdülenmektedir.

2.2.4. *kokoro ga utsuru* 心が移る

“İlgisi kaymak (özellikle kadın erkek ilişkilerinde başkasına ilgi duymaya başlamak)” anlamına gelen bu deyim “kalp” ve “yer değiştirmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Gerçekte kalbin yer değiştirmesi gibi bir durum söz konusu olmadığından, bu deyimi oluşturan sözcüklerin deyimde imgesel anlamları ile katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 68’de sunulmuştur:

Şekil 68: *kokoro ga utsuru* 心が移る Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük bu deyimde “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. İçerisindeki ise ilgidir. Dolayısıyla bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisi ile metonimik olarak güdülenmektedir.

İkinci şekilde, *utsuru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “yer değiştirmek” ile “(ilgisi) kaymak” arasında “başka yöne doğru değişim” noktasında benzerlik ilişkisi bulunmaktadır.

2.2.5. *kokoro ga odoru* 心が踊る

“Kalp” ve “dans etmek” sözcüklerinden oluşan bu deyim “(mutluluk ve istekten dolayı) heyecanlanmak, içi içine sığmamak” anlamına gelmektedir. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimi oluşturan sözcüklerin prototip anlamları göz önünde bulundurulduğunda, *kokoro* sözcüğünün prototip anlamını korurken, *odoru* sözcüğünün imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 69’da sunulmuştur:

Şekil 69: *kokoro ga odoru* 心が踊る Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *odoru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “dans etmek” ve “hareket etmek” arasında “hızlı olmak” noktasında benzerlik ilişkisi bulunmaktadır.

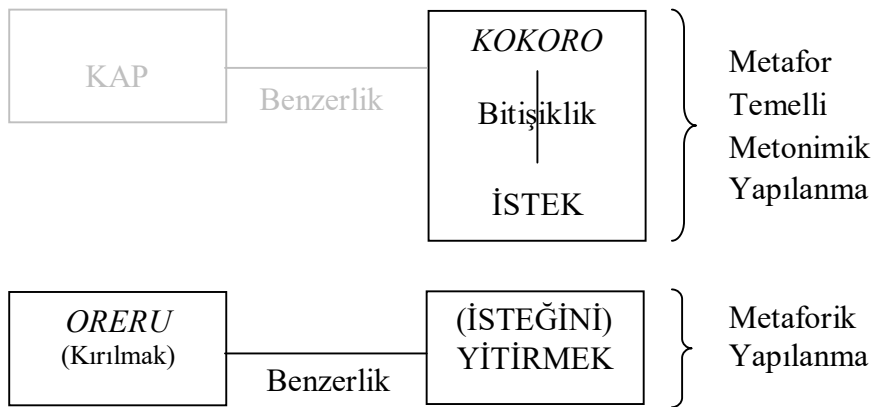
İkinci şekilde, “içi içine sığmamak” ile “kalbin dans etmesi” yani “kalbin hareket içinde olması (hızlı çarpması)” arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. İnsan mutlu, heyecanlı olduğu zamanlarda vücudunda bu mutluluğu ve heyecanı

hisseder ve kalp de atış hızını arttırarak bu duruma eşlik eder. Bu deyimde “kalbin dans etmesi” şeklindeki ifade onun hızlı attığının göstergesidir. Dolayısı ile bu deyimi DUYGU İÇİN KALP RİTMİNİN DEĞİŞMESİ (CHANGE IN HEART RATE FOR EMOTION) kavramsal metonimisinin güdülenmektedir (Kövecses, 2000: 134). Ayrıca dansın mutlu zamanlarda yapıldığı düşünülürse, kalpteki dansın da mutluluktan olduğu söylenebilir. Dolayısıyla bu deyim SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı metonimik güdülemeye sahiptir.

2.2.6. *kokoro ga oreru* 心が折れる

“Kalp” ve “kırılmak” sözcüklerinden oluşan bu deyim “(zorluk karşısında herhangi bir şeye duyulan) isteği yitirmek” anlamına gelmektedir. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimi oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda deyimi oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 70’te sunulmuştur:

Şekil 70: *kokoro ga oreru* 心が折れる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde “istek” yerine bunu barındıran kap yani

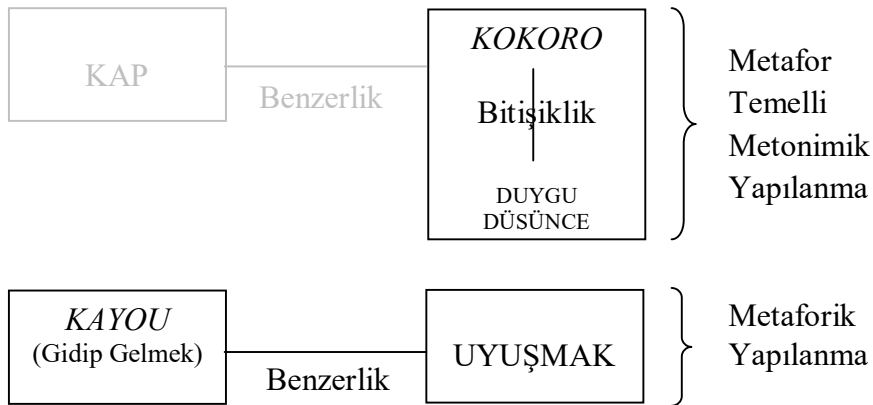
kokoro sözcüğü kullanıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

Yukarıdaki ikinci şekilde ise *oreru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük üzerine düşünüldüğünde, “kırılmak” ile “isteğini yitirmek” arasında “eski halin bozulması, yok olması” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

2.2.7. *kokoro ga kayou* 心が通う

“Birbirini anlamak, uyuşmak, duyguların karşılıklı anlaşılması” anlamına gelen bu deyim “kalp” ve “gidip gelmek” sözcüklerinden meydana gelmektedir. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimi oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda deyimi oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 71’de sunulmuştur:

Şekil 71: *kokoro ga kayou* 心が通う Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde “duygu-düşünce” yerine bunu barındıran

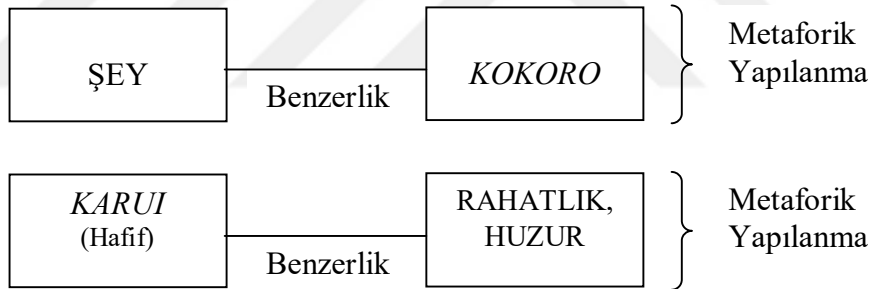
kap yani *kokoro* sözcüğü kullanıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

Yukarıdaki ikinci şekilde ise, *kayou* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük üzerine düşünüldüğünde, “gidip gelmek” ile “karşılıklı uyum içinde olmak” arasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

2.2.8. *kokoro ga karui* 心が軽い

“Rahat olmak, huzurlu olmak” anlamına gelen bu deyim “kalp” ve “hafif” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan her iki sözcük de imgesel anlamları ile bu deyime katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 72’de sunulmuştur:

Şekil 72: *kokoro ga karui* 心が軽い Deyiminin Çözümlemesi

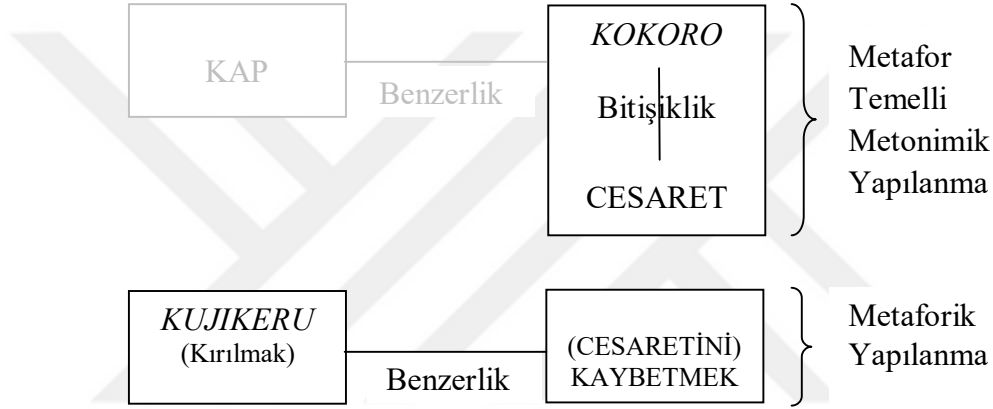
Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “KALP BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde ise *karui* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Hafif” ile “rahatlık, huzur” arasında “taşınabilir olma” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.2.9. *kokoro ga kujikeru* 心が挫ける

“Herhangi bir nedenden dolayı cesaretini, enerjisini kaybetmek” anlamına gelen bu deyim “kalp” ve “kırılmak, burkulmak, zarar görmek” sözcüklerinden meydana gelmektedir. Deyimin bütünsel anlamı ile deyiimi oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda deyiimi oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 73’te sunulmuştur:

Şekil 73: *kokoro ga kujikeru* 心が挫ける Deyiminin Çözümlemesi

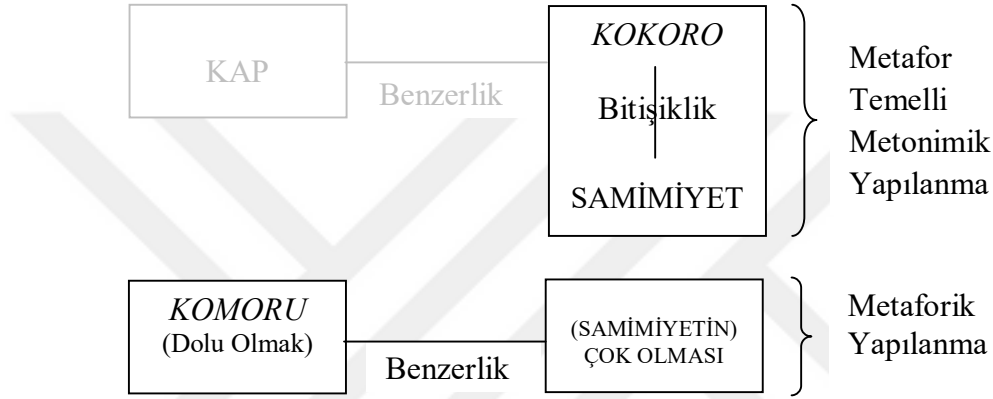
Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde “cesaret” yerine bunu barındıran kap yani *kokoro* sözcüğü kullanıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

Yukarıdaki ikinci şekilde ise, *kujikeru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük üzerine düşünüldüğünde, “kırılmak” ile “(cesaretini) kaybetmek” arasında “düzgün olan şeyin bozulması, yok olması” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

2.2.10. kokoro ga komoru 心がこもる

“İçten olmak, samimi olmak” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “dolu olmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda deyimini oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 74’te sunulmuştur:

Şekil 74: kokoro ga komoru 心がこもる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde “samimiyet, içtenlik” yerine bunu barındıran kap yani *kokoro* sözcüğü kullanıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

İkinci şekilde, *komoru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcüğün arka planında, DUYGU YOĞUNLUĞU KAP İÇİNDEKİ MADDENİN MİKTARINA BAĞLIDIR (INTENSITY OF EMOTION IS AMOUNT/QUANTITY (OF SUBSTANCE IN A CONTAINER)) (Kövecses, 2000: 41) kavramsal metaforundan hareketle KAP İÇİNDEKİ MALZEME NE KADAR ÇOKSA DUYGU YOĞUNLUĞU O KADAR FAZLADIR bulunmaktadır. Dolayısıyla, “kalbin” içi ne kadar dolu ise içinde barındırdığı duygu o kadar fazladır.

2.2.11. *kokoro ga sawagu* 心が騒ぐ

“Huzursuz olmak, içi rahat edememek” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “gürültü etmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyim oluşturulan sözcüklerin prototip anlamları göz önünde bulundurulduğunda, *kokoro* sözcüğünün prototip anlamını korurken, *sawagu* sözcüğünün imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 75’te sunulmuştur:

Şekil 75: *kokoro ga sawagu* 心が騒ぐ Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *sawagu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “gürültü etmek” ve “yüksek ses çıkarmak” arasında “rahatsız edici olma” noktasında benzerlik ilişkisi bulunmaktadır.

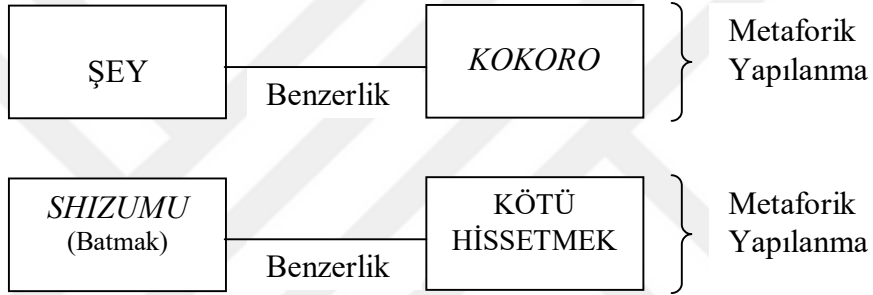
İkinci şekilde, “huzursuz olmak, içi rahat edememek” ile “kalbin gürültü etmesi” yani “kalbin sesli atması” arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. İnsan mutluysen kalbi de nasıl bu duruma eşlik ediyorsa, bir rahatsızlık durumunda da kalp atış hızı artabilir; hata sesli şekilde çalışabilir. Bu deyimde “kalbin gürültü etmesi” şeklindeki ifade onun sesli attığının göstergesidir. Ayrıca “gürültü”nün kötü, rahatsız edici bir şey olduğu düşünülürse, kalpteki gürültünün de huzursuzluktan,

rahatsızlıktan olduğu söylenebilir. Dolayısıyla bu deyim SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı metonimik güdülemeye sahiptir.

2.2.12. *kokoro ga shizumu* 心が沈む

“Sıkıntılanmak, bunalmak” anlamına gelen bu deyim “kalp” ve “batmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan her iki sözcük de imgesel anlamları ile bu deyime katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 76’da sunulmuştur:

Şekil 76: *kokoro ga shizumu* 心が沈む Deyiminin Çözümlemesi

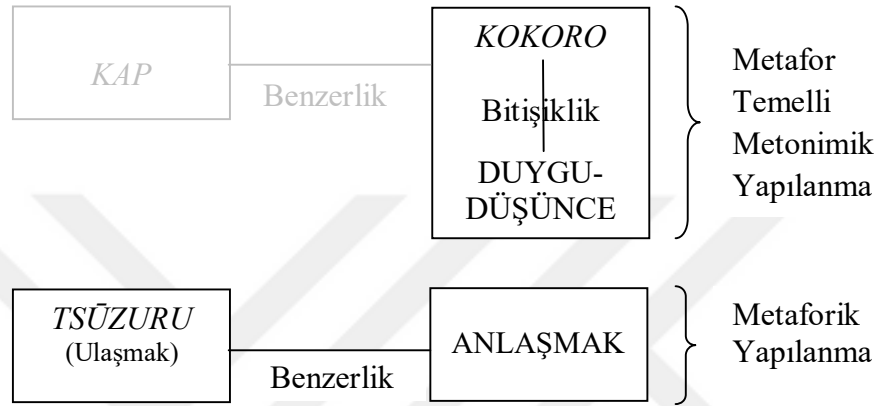
Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “KALP BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde ise *shizumu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “batmak” ile “kötü hissetmek” arasında “aşağı doğru hareket” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen KEDERLİ OLAN AŞAĞIDADIR (SAD IS DOWN (Lakoff, 1980: 15)) yönelim metaforudur.

2.2.13. *kokoro ga tsūzuru* 心が通ずる

“Duygu ve düşüncelerin karşılıklı anlaşılması” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “ulaşmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan her iki sözcük de imgesel anlamları ile deyimde katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 77’de sunulmuştur:

Şekil 77: *kokoro ga tsūzuru* 心が通ずる Deyiminin Çözümlemesi

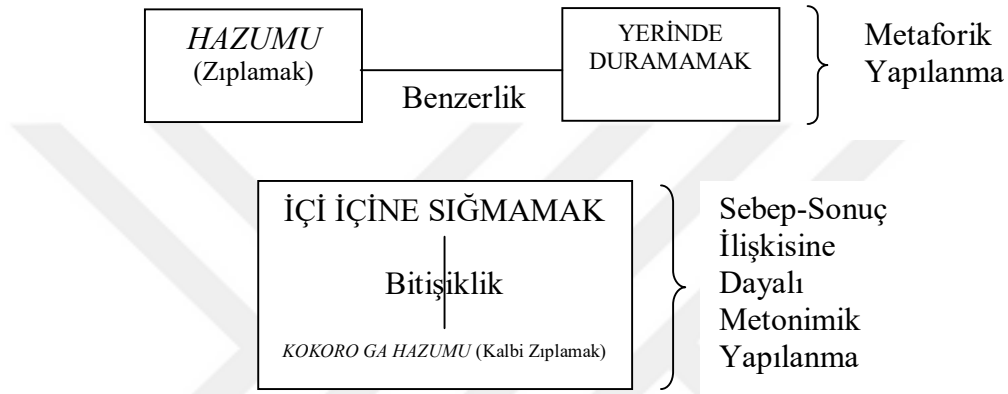
Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde “duygu-düşünce” yerine bunu barındıran *kap* yani *kokoro* sözcüğü kullanıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

Yukarıdaki ikinci şekilde ise, *tsūzuru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük üzerine düşünüldüğünde, “ulaşmak” ile “anlaşmak” arasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

2.2.14. *kokoro ga hazumu* 心が弾む⁶⁹

“İçi içine sığmamak” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “zıplamak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları göz önünde bulundurulduğunda, *kokoro* sözcüğünün prototip anlamını korurken, *odoru* sözcüğünün imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 78’de sunulmuştur:

Şekil 78: *kokoro ga hazumu* 心が弾む Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *hazumu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “zıplamak” ve “yerinde duramamak” arasında “sürekli hareket halinde olmak” noktasında benzerlik ilişkisi bulunmaktadır.

İkinci şekilde, “içi içine sığmamak” ile “kalbin zıplaması” yani “kalbin hareket halinde olması (çarpması)” arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. İnsan mutlu, heyecanlı olduğu zamanlarda vücudunda bu mutluluğu ve heyecanı hisseder ve kalp de atış hızını arttırarak bu duruma eşlik eder. Bu deyimde “kalbin zıplaması”

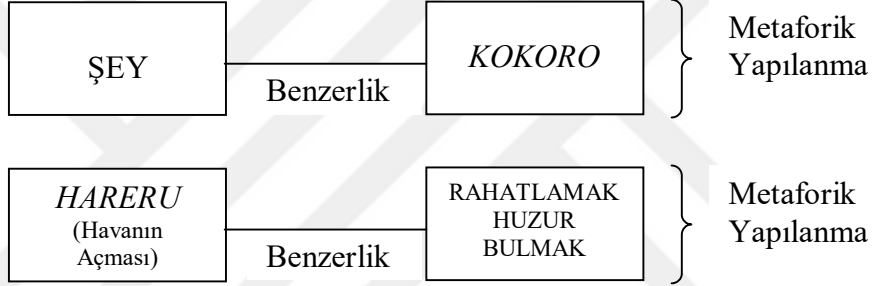
⁶⁹ Bu deyim *kokoro ga odoru* 心が踊る deyimini ile benzer anlam ve yapılanmaya sahiptir (NKJ, 2005: 172).

şeklindeki ifade onun hızlı attığının göstergesidir. Dolayısıyla bu deyim SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı metonimik güdülemeye sahiptir.

2.2.15. *kokoro ga hareru* 心が晴れる

“Kalp” ve “(havanın) açık olması” sözcüklerinden oluşan bu deyim “içi rahatlamak, huzur bulmak” anlamına gelmektedir. Her iki sözcük de bu deyime imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 79’da sunulmuştur:

Şekil 79: *kokoro ga hareru* 心が晴れる Deyiminin Çözümlemesi

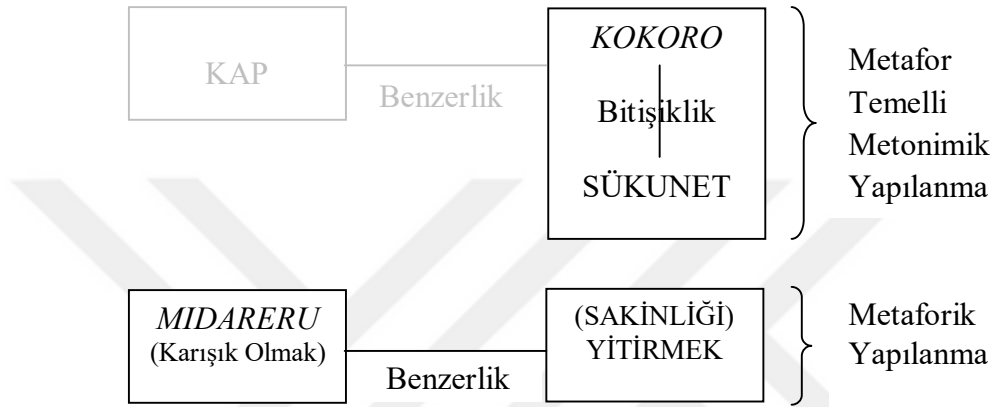
Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “KALP BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde ise *hareru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Açmak” ile “rahatlamak, huzur bulmak” arasında “kötü durumdan iyi duruma geçiş, düzelmeye” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.2.16. *kokoro ga midareru* 心が乱れる

“Sakinliği yitirmek, endiŖe duymak, tedirgin olmak” anlamlarına gelen bu deyim, “kalp” ve “düzensiz, karışık, bozuk olmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Her iki sözcük de bu deyime imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması Ŗekil 80’de sunulmuştur:

Ŗekil 80: *kokoro ga midareru* 心が乱れる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk Ŗekilde, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük bu deyimde de “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. İçindeki ise sükunettir. Dolayısıyla *kokoro* sözcüğü KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

İkinci Ŗekilde ise *midareru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Karışık, düzensiz olmak” ile “tedirgin olmak, sakin olamamak” arasında “kötü durumda olma” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

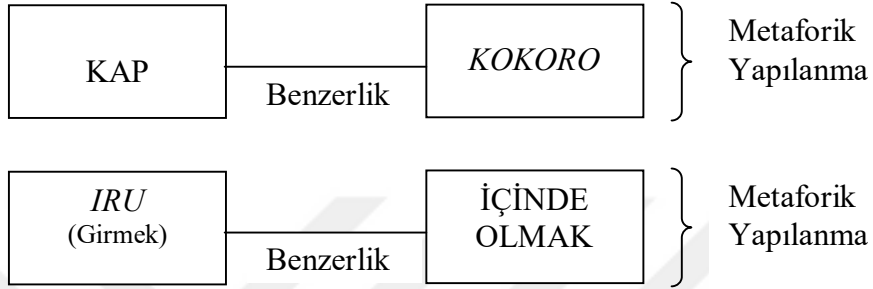
2.2.17. *kokoro ni iru* 心に入る

Bu deyim iki farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “İçine işlemek, hoşuna gitmek”

“İçine işlemek, hoşuna gitmek” anlamlarına gelen bu deyim, “kalp” ve “girmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan bu sözcüklerin her ikisi de bu deyime imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 81’de sunulmuştur:

Şekil 81: *kokoro ni iru* (1) 心に入る Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük bu deyimde kap olarak kavramlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde ise *iru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Girmek” ile “içine işlemek, hoşuna gitmek” arasında “o alan içinde bulunma” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

(2) “Kalbinin derinliklerinde olmak”

Deyimi oluşturan bu sözcüklerin her ikisi de bu deyime imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 82’de sunulmuştur:

Şekil 82: *kokoro ni iru* (2) 心に入る Deyiminin Çözümlemesi

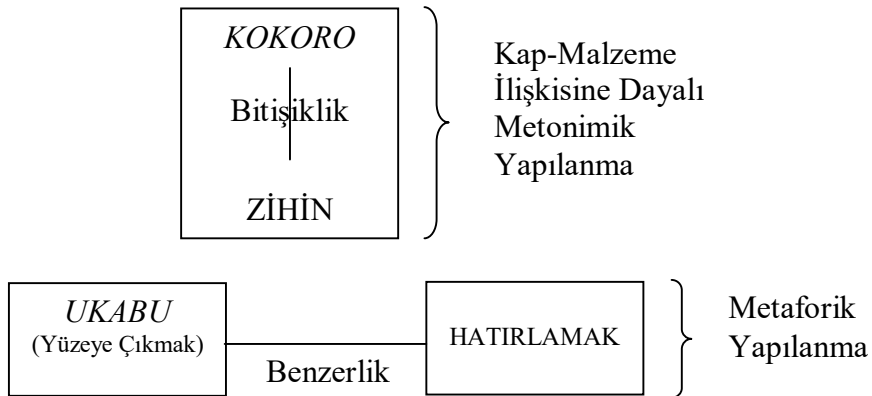
Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde *kokoro* sözcüğü bir kap olarak kavramlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde ise *iru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Girmek” ile “kalbinin derinliklerinde olmak” arasında “o alan içinde bulunma” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.2.18. *kokoro ni ukabu* 心に浮かぶ

“Hatırlamak, aklına gelmek” anlamına gelen bu deyim “kalp” ve “yüzeğe çıkmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki düşünüldüğünde, her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile bu deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 83’te sunulmuştur:

Şekil 83: *kokoro ni ukabu* 心に浮かぶ Deyiminin Çözümlemesi

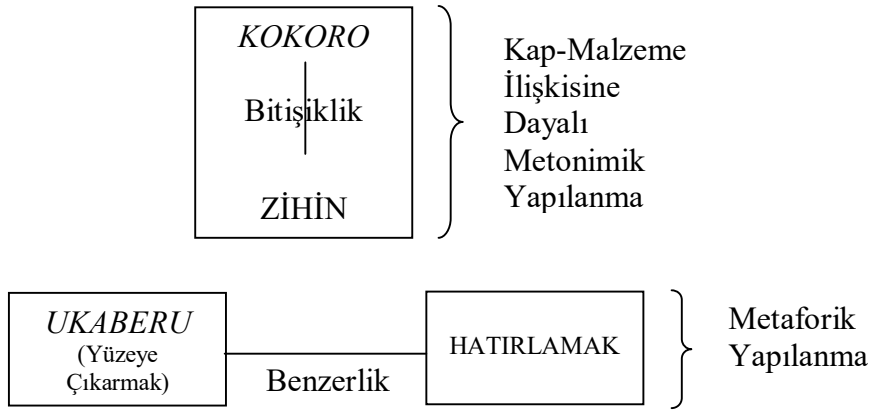
Yukarıdaki ilk şekil ile *kokoro* sözcüğüne ait metonimik yapılanma görülmektedir. Vücutta hafıza ile ilgili yer zihindir. Bu deyimde göre “kalp”, “zihni” kapsadığından KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenme mevcuttur.

İkinci şekilde ise *ukabu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Yüzeyle çıkmak” ile “hatırlamak” arasında “belirgin hale gelme” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

2.2.19. *kokoro ni ukaberu* 心に浮かべる

“Zihninde canlandırmak, hatırlamak” anlamına gelen bu deyim “kalp” ve “yüzeyle çıkarmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki düşünüldüğünde, her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile bu deyimde katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 84’te sunulmuştur:

Şekil 84: *kokoro ni ukaberu* 心に浮かべる Deyiminin Çözümlemesi

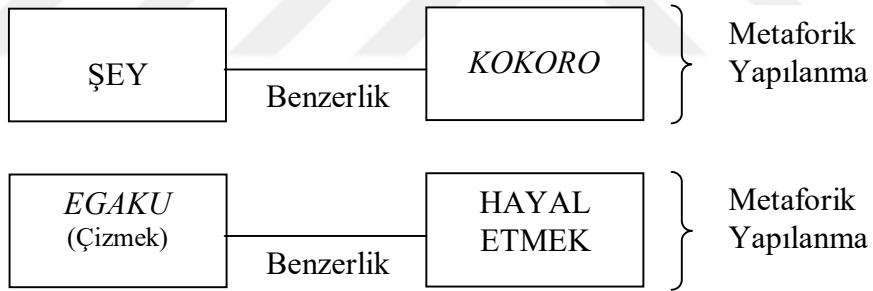
Yukarıdaki ilk şekil ile *kokoro* sözcüğüne ait metonimik yapılanma görülmektedir. Vücutta hafıza ile ilgili yer zihindir. Bu deyimde göre “kalp”, “zihni” kapsadığından KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenme mevcuttur.

İkinci şekilde ise *ukaberu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Yüzeyle çıkarmak” ile “hatırlamak” arasında “belirgin hale gelme” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

2.2.20. *kokoro ni egaku* 心に描く

“Kalp” ve “çizmek” sözcüklerinden oluşan bu deyim “düşlemek, hayal etmek” anlamına gelmektedir. Deyimi oluşturan bu sözcüklerin her ikisi de bu deyimde imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 85’te sunulmuştur:

Şekil 85: *kokoro ni egaku* 心に描く Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “KALP BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde ise *egaku* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Çizmek” ile “düşlemek, hayal etmek” arasında “resmetme” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

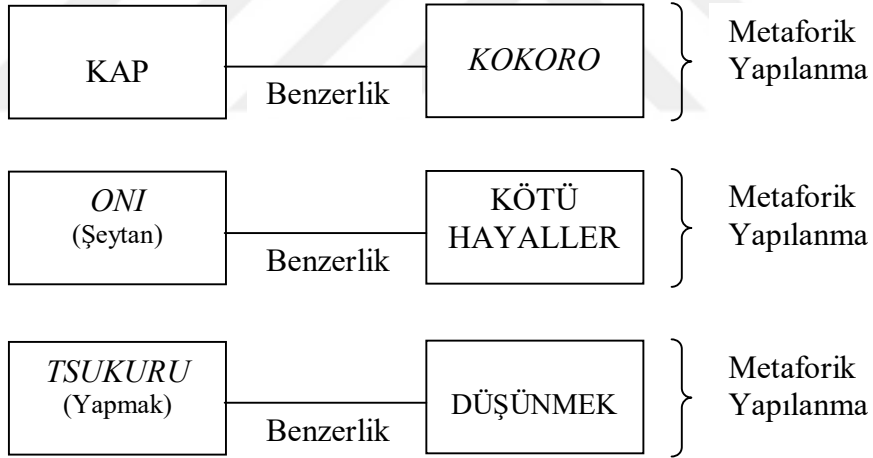
2.2.21. *kokoro ni oni o tsukuru* 心に鬼を作る

Bu deyim iki farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “Kötü hayaller kurup korkmak”

Bu deyim, “kalp”, “şeytan” ve “yapmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan bu sözcüklerin her üçü de bu deyime imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 86’da sunulmuştur:

Şekil 86: *kokoro ni oni o tsukuru* (1) 心に鬼を作る Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “KALP BİR KAPTIR” kavramsal metaforudur.

İkinci şekilde ise *oni* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Şeytan” ile “kötü düşünceler” arasında “kötülük” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

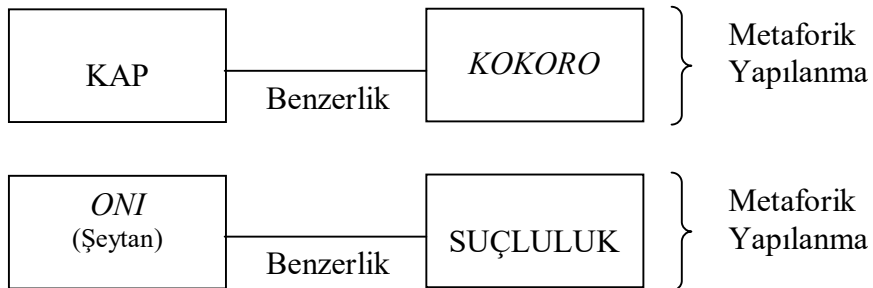
Üçüncü şekilde ise *tsukuru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Yapmak” ile “düşünmek” arasında “faaliyete geçirme” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

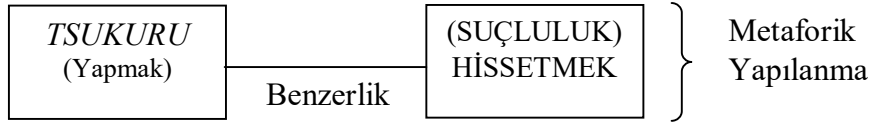
Ayrıca, *oni* yani “şeytan” sözcüğü bu deyimde imgesellik katmaktadır. İnsanoğlu deneyimleri sonucunda “şeytan” kavramına ilişkin bir imgeye sahiptir. Deneyimleri ile hissettikleri ona “kötü” kavramı ile “şeytan” imgesi arasında ilişki kurdukmaktadır. Ancak bu deyimde de iki imge arasında değil bir imge bir kavram arasında eşleştirme söz konusudur. Dolayısıyla bu deyim, ne sadece kavramsal metafor ile ne de sadece imge metaforu ile açıklanabilmektedir.

(2) “Suçluluk hissetmek”

“Suçluluk hissetmek” anlamına gelen bu deyim, “kalp”, “şeytan” ve “yapmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan bu sözcüklerin her üçü de bu deyimde imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 87’de sunulmuştur:

Şekil 87: *kokoro ni oni o tsukuru* (2) 心に鬼を作る Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük “kalp” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “KALP BİR KAPTIR” kavramsal metaforudur.

İkinci şekilde ise *oni* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Şeytan” ile “suçluluk” arasında “kötülük” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

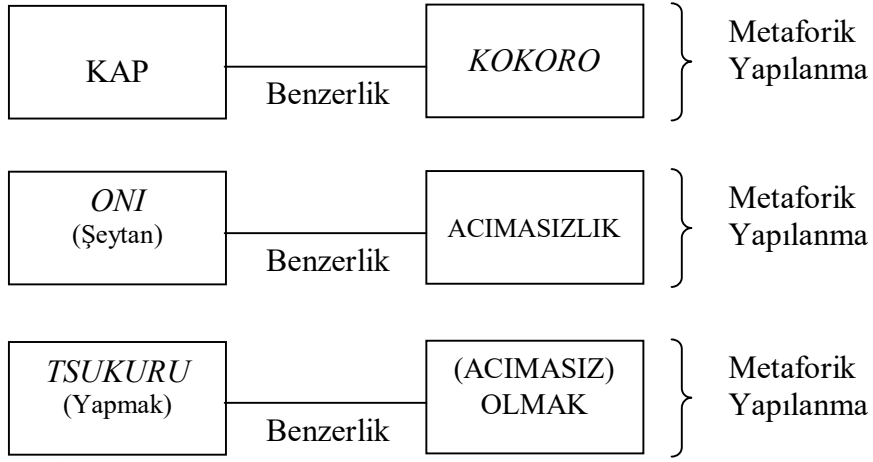
Üçüncü şekilde ise *tsukuru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Yapmak” ile “(suçluluk) hissetmek” arasında “hayata geçirmek” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

Diğer taraftan, *oni* yani şeytan sözcüğü bu deyime imgesellik katmaktadır. İnsanoğlu deneyimleri sonucunda “şeytan” kavramına ilişkin bir imgeye sahiptir. Deneyimleri ile hissettikleri ona “suçluluk” kavramı ile “şeytan” imgesi arasında ilişki kurdurmaktadır. Ancak bu deyimde de iki imge arasında değil bir imge bir kavram arasında eşleştirme söz konusudur. Dolayısıyla bu deyim, ne sadece kavramsal metafor ile ne de sadece imge metaforu ile açıklanabilmektedir.

(3) “Acımasız olmak”

“Acımasız olmak” anlamına gelen bu deyim, “kalp”, “şeytan” ve “yapmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan bu sözcüklerin her üçü de bu deyime imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 88’de sunulmuştur:

Şekil 88: *kokoro ni oni o tsukuru* (3) 心に鬼を作る Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “KALP BİR KAPTIR” kavramsal metaforudur.

İkinci şekilde ise *oni* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Şeytan” ile “acımasızlık” arasında “kötülük” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

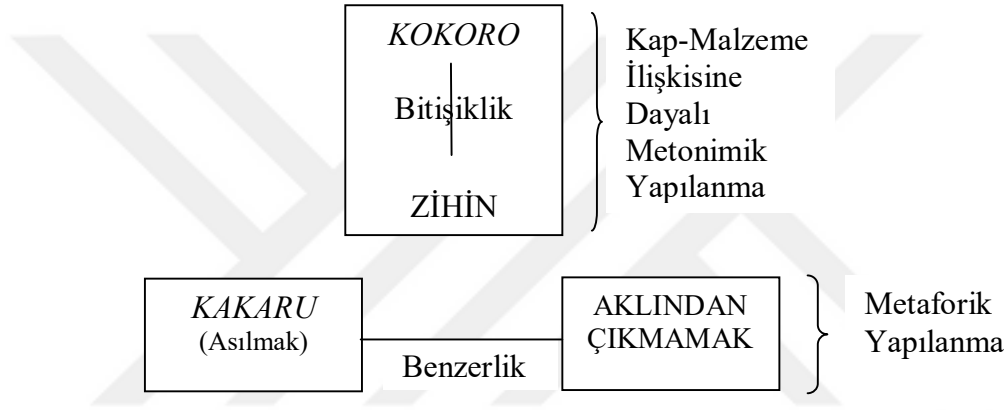
Üçüncü şekilde ise *tsukuru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Yapmak” ile “(acımasız) olmak” arasında “faaliyete geçirme” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

Ayrıca, *oni* yani şeytan sözcüğü bu deyimde imgesellik katmaktadır. İnsanoğlu deneyimleri sonucunda “şeytan” kavramına ilişkin bir imgeye sahiptir. Deneyimleri ile hissettikleri ona “acımasızlık” kavramı ile “şeytan” imgesi arasında ilişki kurmaktadır. Ancak bu deyimde de iki imge arasında değil bir imge bir kavram arasında eşleştirme söz konusudur. Dolayısıyla bu deyim de, ne sadece kavramsal metafor ile ne de sadece imge metaforu ile açıklanabilmektedir.

2.2.22. *kokoro ni kakaru* 心に掛かる

“(Birisi-bir olay için) endişelenmek, (kişiyi-olayı) aklından çıkarmamak” anlamına gelen bu deyim “kalp” ve “asılmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki düşünüldüğünde, her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile bu deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 89’te sunulmuştur:

Şekil 89: *kokoro ni kakaru* 心に掛かる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekil ile *kokoro* sözcüğüne ait metonimik yapılanma görülmektedir. Vücutta hafıza ile ilgili yer zihindir. Bu deyime göre “kalp”, “zihni” kapsadığından KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenme mevcuttur.

İkinci şekilde ise *kakaru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Asılmak” ile “aklından çıkarmamak” arasında “sürekli belli bir yerde bulunma” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

2.2.23. *kokoro ni kakeru* 心に掛ける

Bu deyim üstteki “*kokoro ni kakaru* 心に掛かる” deyimini ile benzer anlam ve yapılanmaya sahiptir. Ancak bu deyimdeki “*kakeru*” geçişli bir eylemdir; üstteki “*kakaru*” ise geçişsizdir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 90’da sunulmuştur:

Şekil 90: *kokoro ni kakeru* 心に掛ける Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekil ile *kokoro* sözcüğüne ait metonimik yapılanma görülmektedir. Vücutta hafıza ile ilgili yer zihindir. Bu deyime göre “kalp”, “zihni” kapsadığından KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenme mevcuttur.

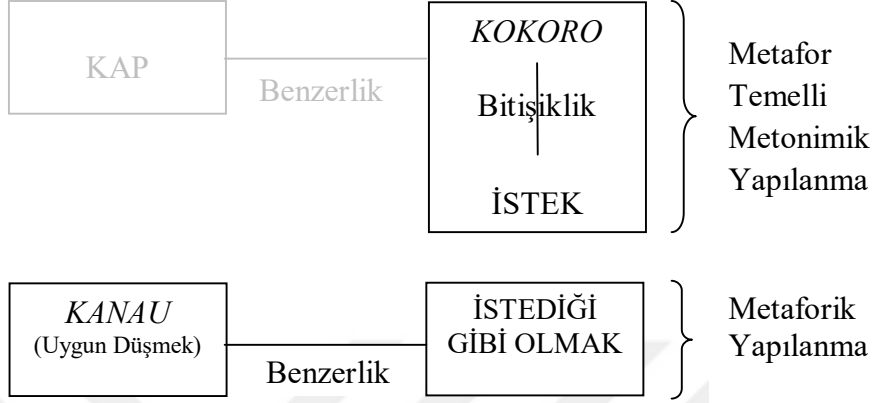
İkinci şekilde ise *kakeru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Asmak” ile “aklından çıkarmamak” arasında “belli bir yere koymak” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

2.2.24. *kokoro ni kanau* 心に適う

“Kalp” ve “uygun düşmek” sözcüklerinden oluşan bu deyim “istediği şekilde olmak, beklentisi gerçekleşmek” anlamına gelmektedir. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde

bulundurulduğunda deyim oluşturulan her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 91’de sunulmuştur:

Şekil 91: *kokoro ni kanau* 心に適う Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde “istek” yerine bunu barındıran kap yani *kokoro* sözcüğü kullanıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

Yukarıdaki ikinci şekilde ise *kanau* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük üzerine düşünüldüğünde, “uygun düşmek” ile “istediği gibi olmak” arasında “benzeşmek” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

2.2.25. *kokoro ni kizamu* 心に刻む

“Aklına kazımak” anlamına gelen bu deyim “kalp” ve “kazımak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyim oluşturulan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki düşünüldüğünde, her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile bu deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 92’de sunulmuştur:

Şekil 92: *kokoro ni kizamu* 心に刻む Deyiminin Çözümlemesi

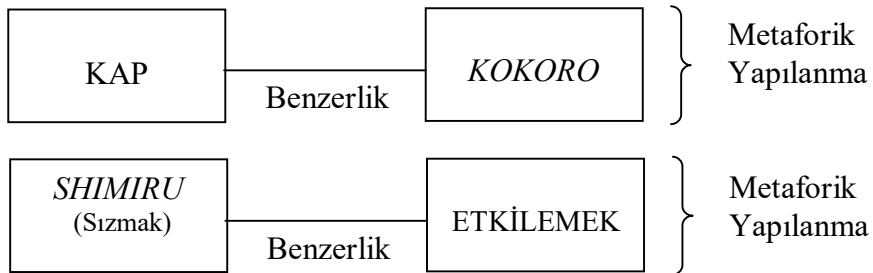
Yukarıdaki ilk şekil ile *kokoro* sözcüğüne ait metonimik yapılanma görülmektedir. Vücutta hafıza ile ilgili yer zihindir. Bu deyimde göre “kalp”, “zihni” kapsadığından KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenme mevcuttur.

İkinci şekilde ise *kizamu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Kazımak” ile “aklından çıkmamak” arasında “sürekli belli bir yerde bulunma” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

2.2.26. *kokoro ni shimiru* 心に染みる

“İçine işlemek” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “işlemek, sızmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan bu sözcüklerin her ikisi de bu deyimde imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 93’te sunulmuştur:

Şekil 93: *kokoro ni shimiru* 心に染みる Deyiminin Çözümlemesi

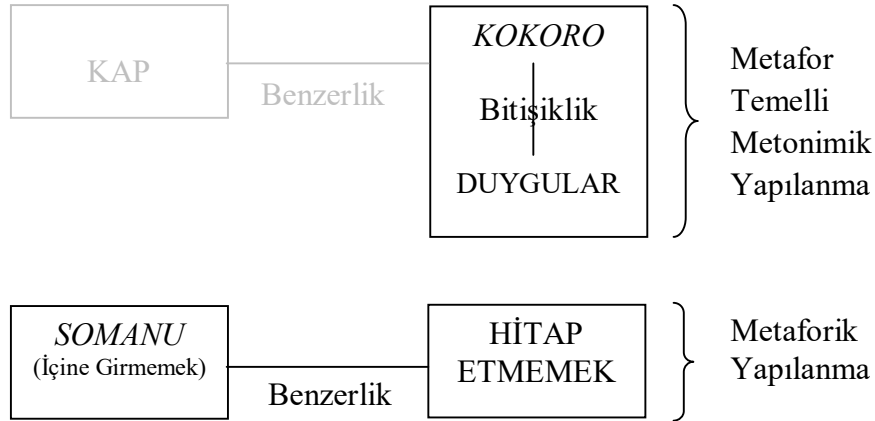
Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük bu deyimde “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde ise *shimiru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “işlemek, sızmak” ile “içine işlemek” arasında “bir alana girme, o alanı etkileme” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.2.27. *kokoro ni somanu* 心に染まぬ

“Kalp” ve “nüfuz etmemek, içine girmemek, içine işlememek” sözcüklerinden oluşan bu deyim “duygularına hitap etmemek, hoş gitmemek” anlamına gelmektedir. Bu deyimi oluşturan sözcüklerin deyime imgesel anlamları ile katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 94’te sunulmuştur:

Şekil 94: *kokoro ni somanu* 心に染まぬ Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük bu deyimde “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. İçerisindeki ise duygulardır. Dolayısıyla “kap” söylenerek

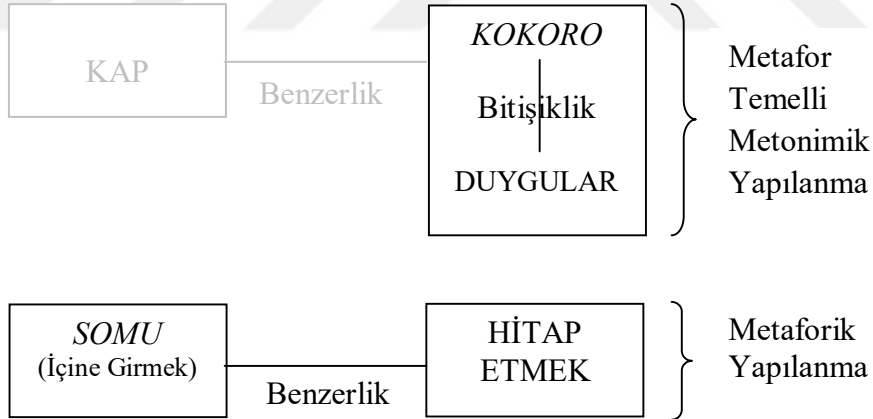
içindeki kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisi ile metonimik olarak güdülenmektedir.

İkinci şekilde, *somanu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “İçine girmemek” ile “duygularına hitap etmemek” arasında “o alan içine girmeme, orayı etkilememe” noktasında benzerlik ilişkisi bulunmaktadır.

2.2.28. *kokoro ni somu* 心に染む

“Duygularına hitap etmek, hoş gitmek” anlamına gelen bu deyim bir üstteki deyimden olumlu biçimindedir. “*somu*”, “nüfuz etmek, içine girmek, içine işlemek” anlamındadır. Bu deyimi oluşturan sözcüklerin deyimde imgesel anlamları ile katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 95’te sunulmuştur:

Şekil 95: *kokoro ni somu* 心に染む Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük bu deyimde “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. İçerisindeki ise duygulardır. Dolayısıyla “kap” söylenerek

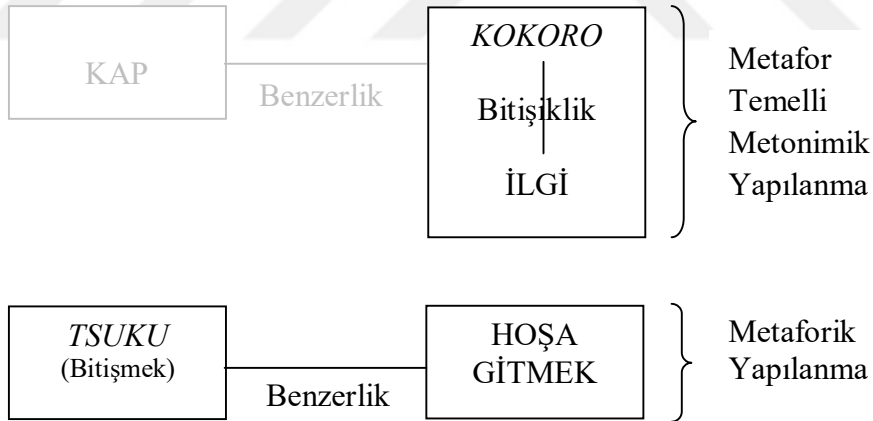
içindeki kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisi ile metonimik olarak güdülenmektedir.

İkinci şekilde ise, *somu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “İçine girmek” ile “duygularına hitap etmek” arasında “belirli bir alan içine girme, girilen yeri etkileme” noktasında benzerlik ilişkisi bulunmaktadır.

2.2.29. *kokoro ni tsuku* 心に付く

“Hoşa gitmek, ilgi duymak” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “bitişmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda deyimini oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 96’da sunulmuştur:

Şekil 96: *kokoro ni tsuku* 心に付く Deyiminin Çözümlemesi

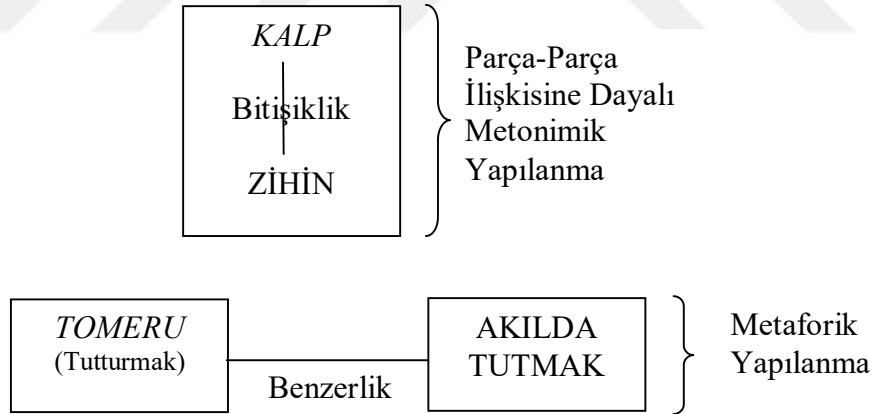
Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde “ilgi” yerine bunu barındıran kap yani *kokoro* sözcüğü kullanıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

Yukarıdaki ikinci şekilde ise, *tsuku* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük üzerine düşünüldüğünde, “bitişmek” ile “ilgi alanına girmek” arasında “diğerlerinin yanına eklenmek” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

2.2.30. *kokoro ni tomeru* 心に留める

“Kalp” ve “(bir şeyi bir yere) tutturmak” sözcüklerinden oluşan bu deyim “aklından çıkarmamak, akılda tutmak” anlamına gelmektedir. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimi oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki düşünüldüğünde, her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile bu deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 97’de sunulmuştur:

Şekil 97: *kokoro ni tomeru* 心に留める Deyiminin Çözümlemesi

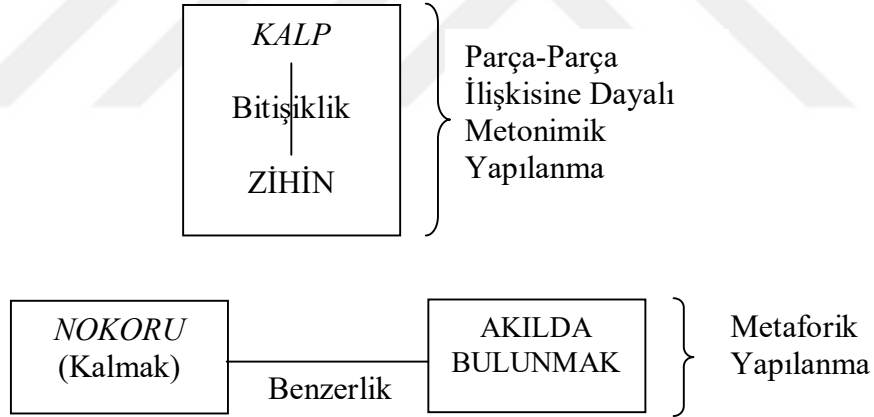
Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. Vücutta hafıza ile ilgili yer zihindir. Bu deyimde “kalp” sözcüğü ile “zihin” kavramlaştırıldığından ve her iki sözcük de vücudun farklı yerlerini işaret ettiğinden RARÇA-PARÇA ilişkisine dayalı metonimik güdülenme mevcuttur.

İkinci şekilde ise *tomeru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Tutturmak” ile “aklından çıkmamak” arasında “bir yerde bulunma, o yerde kalma” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

2.2.31. *kokoro ni nokoru* 心に残る

“Hafızada yer etmek” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “kalmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki düşünüldüğünde, her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile bu deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 98’de sunulmuştur:

Şekil 98: *kokoro ni nokoru* 心に残る Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekil ile *kokoro* sözcüğüne ait metonimik yapılanma görülmektedir. Vücutta hafıza ile ilgili yer zihindir. Bu deyimde “kalp” sözcüğü ile “zihin” kavramlaştırıldığından ve her iki sözcük de vücudun farklı yerlerini işaret ettiğinden PARÇA-PARÇA ilişkisine dayalı metonimik güdülenme mevcuttur.

İkinci şekilde ise *nokoru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Kalmak” ile “aklında olmak” arasında “sürekli belli bir yerde bulunma” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

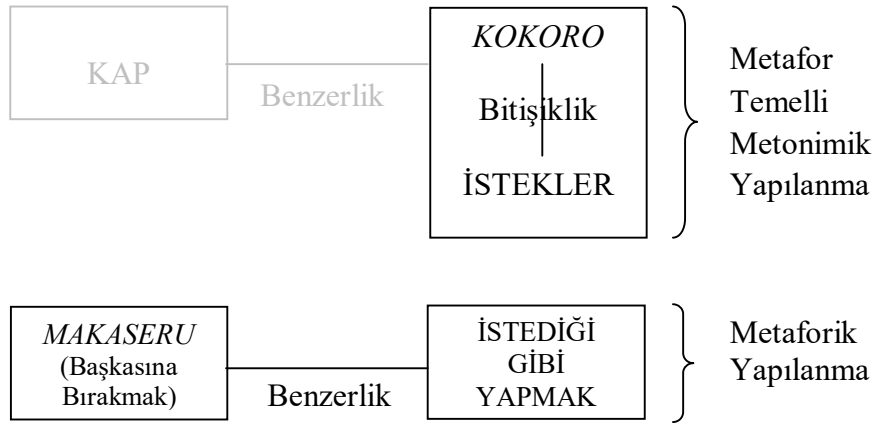
2.2.32. *kokoro ni makaseru* 心に任せる

Bu deyim iki farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “Kendi istediği gibi yapmak/olmak”

“Kendi istediği gibi yapmak/olmak” anlamına gelen bu deyim “kalp” ve “(başkasına) bırakmak⁷⁰” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda deyimini oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması Şekil 99’da sunulmuştur:

⁷⁰ Bu sözcük “elde tutulan bir şeyin bırakılması” anlamına değil, “bir işin, bir görevin, bir seçimin başkasına bırakılması” anlamına gelmektedir.

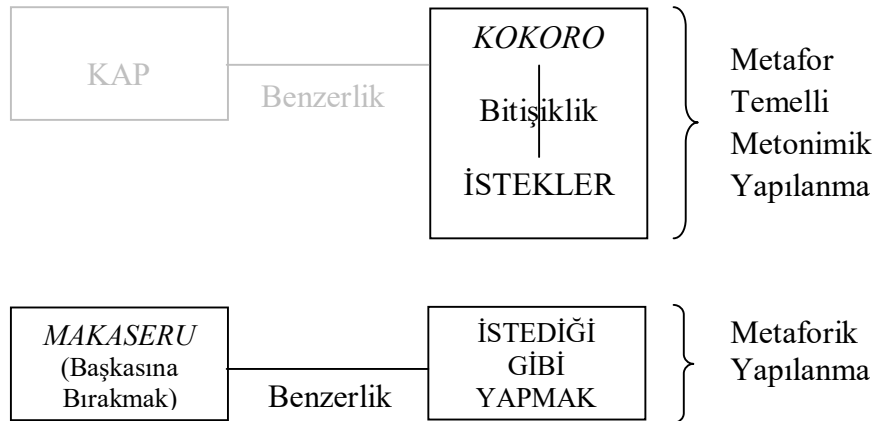
Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde “istek” yerine bunu barındıran kap yani *kokoro* sözcüğü kullanıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

Yukarıdaki ikinci şekilde ise *makaseru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük üzerine düşünüldüğünde, “(başkasına) bırakmak” ile “kendi istediği gibi yapmak” arasında “kararı karşı tarafa bırakmak” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

(2) “Karşı tarafın isteğine bırakmak”

“Karşı tarafın isteğine bırakmak” anlamına gelen bu deyim bir üstteki deyim gibi “kalp” ve “bırakmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Ancak bu deyimde seçim kişinin kendi kalbine değil, karşıdakinin kalbine bırakılmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimi oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda deyimi oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 100’de sunulmuştur:

Şekil 100: *kokoro ni makaseru* (2) 心に任せる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde “istek” yerine bunu barındıran kap yani *kokoro* sözcüğü kullanıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

Yukarıdaki ikinci şekilde ise *makaseru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük üzerine düşünüldüğünde, “(başkasına) bırakmak” ile “karşıdakinin istediği gibi yapmak” arasında “kararı karşı tarafa bırakmak” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

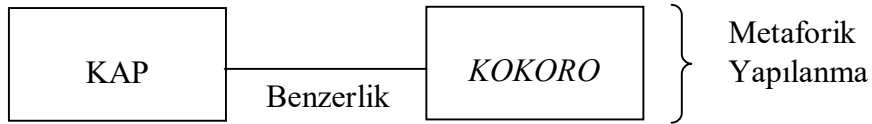
2.2.33. *kokoro ni mo nai* 心にもない

Bu deyim iki farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “Gerçek hislerim değil”

“Gerçek hislerim değil” anlamına gelen bu deyim “kalp” ve “yok” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda *kokoro* sözcüğü imgesel anlamı ile deyime katkıda bulunurken, *nai* sözcüğü prototip anlamını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 101’de sunulmuştur:

Şekil 101: *kokoro ni mo nai* (1) 心にもない Deyiminin Çözümlemesi

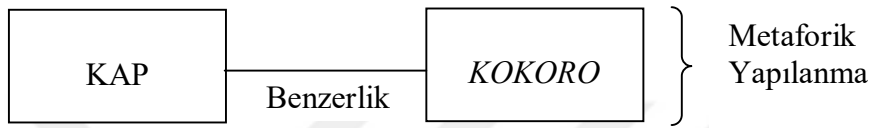
Yukarıdaki şekilde *kokoro* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır.

nai sözcüğü prototip anlamını koruduğundan şekilleştirilmemiştir.

(2) “Gerçek dışı, sahte”

“Gerçek dışı, sahte” anlamına gelen bu deyim, bir üstteki deyim ile benzer yapılanmaya sahiptir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 102’de sunulmuştur:

Şekil 102: *kokoro ni mo nai (2)* 心にもない Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde *kokoro* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir.

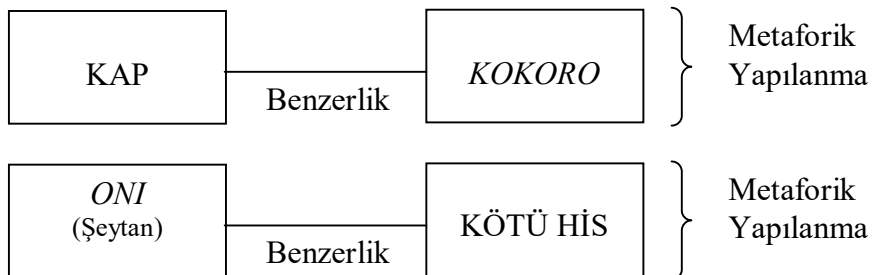
Bu deyimde de *kokoro* “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır.

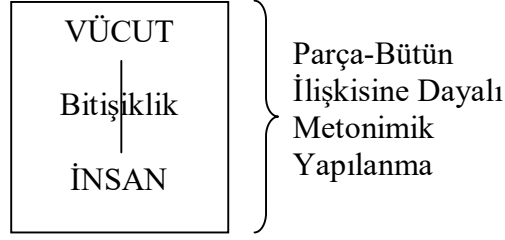
nai sözcüğü ise prototip anlamını koruduğundan şekilleştirilmemiştir.

2.2.34. *kokoro no oni ga mi o semeru* 心の鬼が身を責める

“Vicdanen rahatsız olmak” anlamına gelen bu deyim “kalp”, “şeytan”, “vücut” ve “suçlamak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan bu sözcüklerden ilk üçü deyime imgesel anlamları ile katkıda bulunurken, *semeru* yani suçlamak sözcüğü prototip anlamını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 103’te sunulmuştur:

Şekil 103: *kokoro no oni ga mi o semeru* 心の鬼が身を責める Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “KALP BİR KAPTIR” kavramsal metaforudur.

İkinci şekilde *oni* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Şeytan” ile “kötü his” arasında “rahatsız edici olması” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

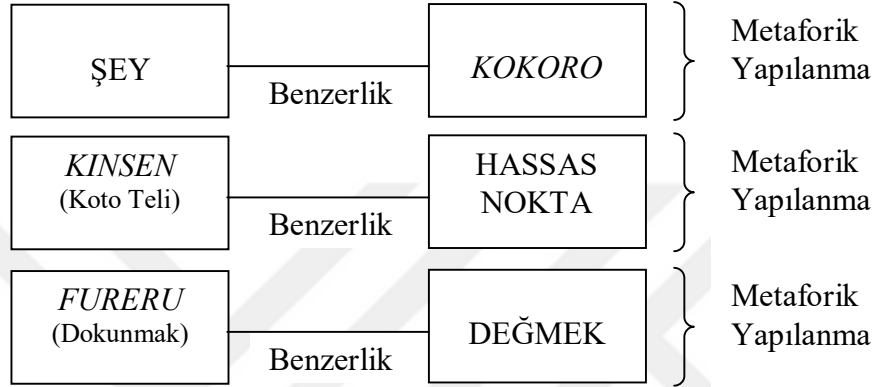
Üçüncü şekilde ise, *mi* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. “Vücut” sözcüğü ile insanoğlunun “kendisi” kavramlaştırılmaktadır.

Diğer taraftan, *oni* yani şeytan sözcüğü bu deyime imgesellik katmaktadır. İnsanoğlu deneyimleri sonucunda “şeytan” kavramına ilişkin bir imgeye sahiptir. Deneyimleri ile hissettikleri ona “kötü” kavramı ile “şeytan” imgesi arasında ilişki kurdukmaktadır. Ancak bu deyimde de iki imge arasında değil bir imge bir kavram arasında eşleştirme söz konusudur. Dolayısıyla bu deyim, ne sadece kavramsal metafor ile ne de sadece imge metaforu ile açıklanabilmektedir.

2.2.35. *kokoro no kinsen ni fureru* 心の琴線に触れる

“Kalbin en hassas noktasına dokunmak” anlamına gelen bu deyim “kalp”, “koto⁷¹ teli” ve “dokunmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan bu sözcüklerin üçü de deyimde imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 104’te sunulmuştur:

Şekil 104: *kokoro no kinsen ni fureru* 心の琴線に触れる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “KALP BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde *kinsen* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Koto teli” ile “kalbin hassas noktası” arasında “kolay etkilenme” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

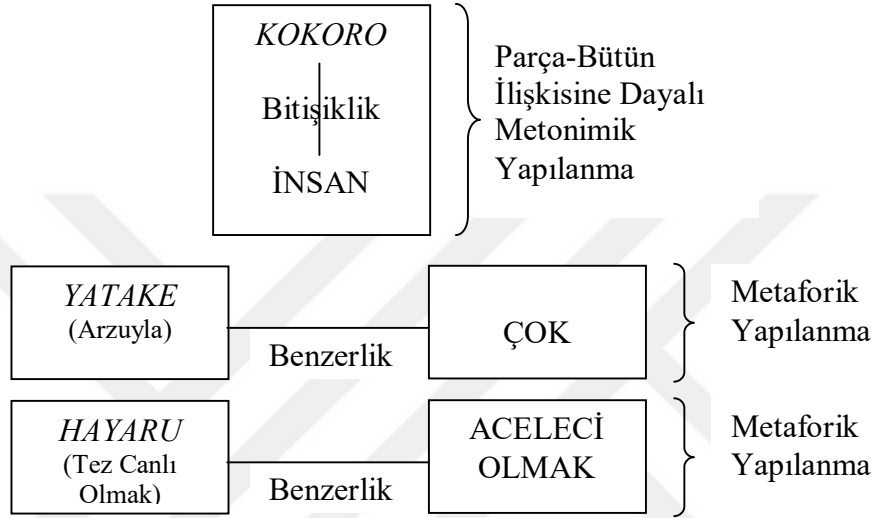
Üçüncü şekilde ise, *ureru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Dokunmak” sözcüğü ile “hassas noktaya değmek” arasında “dokunulan yere bir şeyler hissettirme” noktasında benzerlik kurulmaktadır.

⁷¹ Japonya’ya özgü telli bir çalgıdır.

2.2.36. kokoro wa yatakeni hayaru 心は矢竹⁷²に逸る

“Çok aceleci olmak, çok sabırsız olmak” anlamlarına gelen bu deyim “kalp”, “arzuyla” ve “tez canlı olmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan bu sözcüklerin üçü de deyimde imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 105’te sunulmuştur:

Şekil 105: kokoro wa yatakeni hayaru 心は矢竹に逸る Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde insanoğlunun bir özelliği, karakteri kavramlaştırılmaktadır. Bunun içinse “insan” yerine onun bir parçası olan “*kokoro*” kullanılmıştır. Dolayısı ile bu sözcük metonimik olarak güdülenmektedir.

İkinci şekilde *yatake* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Arzuyla” ile “çok” arasında “normalden fazla olma” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

⁷² *yatake* 弥猛 sözcüğü ses benzerliğinden dolayı 矢竹 olarak yazılmıştır (KŌJI, 2008: 999). İlk sözcük (弥猛) “arzudan yanıp tutuşmak” anlamına gelirken, ikinci sözcük (矢竹) “bambu ok” anlamındadır.

Üçüncü şekilde ise, *hayaru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Tez canlı olmak” sözcüğü ile “aceleci olmak” arasında “sabredememek” noktasında benzerlik kurulmaktadır.

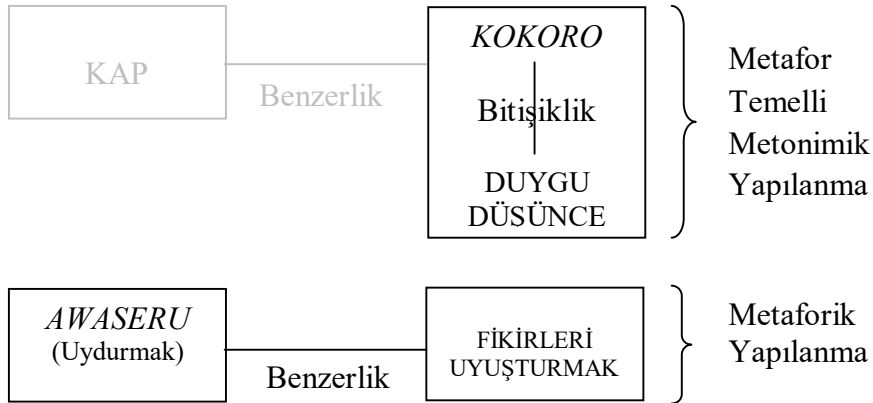
2.2.37. *kokoro o awaseru* 心を合わせる

Bu deyimmin iki farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “(Aynı amaç uğruna) birlik olmak”

“(Aynı amaç uğruna) birlik olmak” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “(iki şeyi birbirine) uydurmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, deyimini oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 106’de sunulmuştur:

Şekil 106: *kokoro o awaseru* (1) 心を合わせる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekil, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanmasını göstermektedir. Bu sözcük bu deyimde de “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. İçerisinde kötü niyetler, gizli planlar bulunmaktadır.

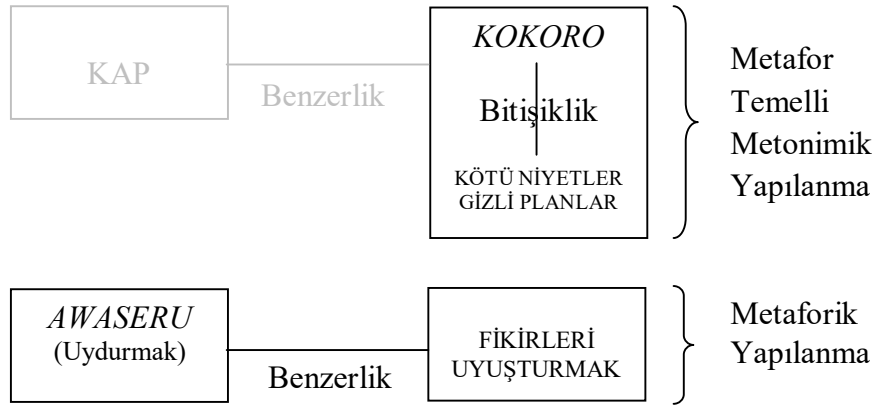
Dolayısıyla “kap” söylenerek içindeki kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

İkinci şekilde ise, “iki şeyi birbirine uydurmak” anlamına gelen *awaseru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Uydurmak” ile “fikirleri uyuşturmak” arasında “iki şeyi birbirine benzetmek” noktasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

(2) “Komplo kurmak, birlik olmak”

Bir üstteki deyim ile aynı bileşenlere ve aynı yapılanmaya sahip olan bu deyim “komplo kurmak, birlik olmak” anlamındadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 107’de sunulmuştur:

Şekil 107: *kokoro o awaseru* (2) 心を合わせる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekil, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanmasını göstermektedir. Bu sözcük bu deyimde de “kap” olarak

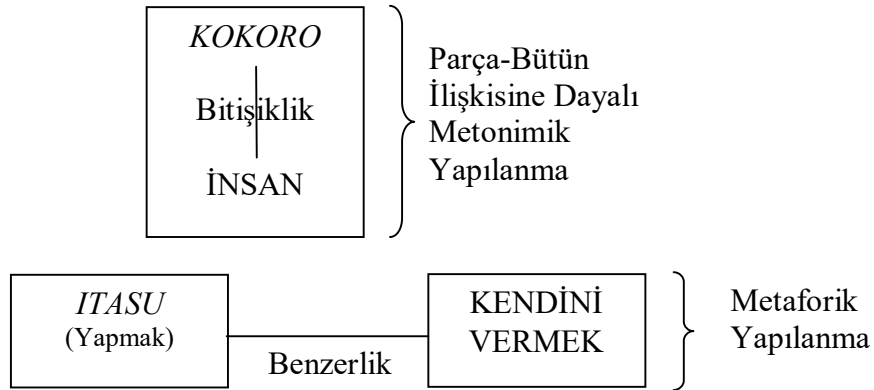
kavramlaştırılmaktadır. İçerisinde kötü niyetler, gizli planlar bulunmaktadır. Dolayısıyla bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

İkinci şekilde ise, “iki şeyi birbirine uydurmak” anlamına gelen *awaseru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Uydurmak” ile “fikirleri uyuşturmak” arasında “iki şeyi birbirine benzetmek” noktasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

2.2.38. *kokoro o itasu* 心を致す

“Kalp” ve “(vazife) yapmak” sözcüklerinden oluşan bu deyim “kendini vermek, elinden geleni yapmak” anlamına gelmektedir. Deyimi oluşturan sözcüklerin ikisi de deyimde imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 108’de sunulmuştur:

Şekil 108: *kokoro o itasu* 心を致す Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde insanoğlunun genel bir özelliği kavramlaştırılmaktadır. Bunun içinse “insan” yerine onun bir parçası olan “*kokoro*” kullanılmıştır. Dolayısı ile bu sözcük metonimik olarak güdülenmektedir.

İkinci şekilde *itasu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Yapmak” ile “kendini vermek” arasında “olması için uğraşmak” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.2.39. *kokoro o itameru* 心を痛める

“Endişelenmek, üzülme” anlamına gelen bu deyim “kalp” ve “acıtmak” sözcüklerinden meydana gelmektedir. Deyimi oluşturan sözcüklerin ikisi de prototip anlamlarını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 109’da sunulmuştur:

Şekil 109: *kokoro o itameru* 心を痛める Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde “endişelenmek, üzülme” ile “kalbini ağrıtmak” arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. Bu deyimde göre endişelenme, üzülme sonucunda kalp ağrıtmaktadır. Dolayısıyla bu deyimde sonuç söylenerek sebep kavramlaştırılmaktadır.

2.2.40. *kokoro o itsu ni suru* 心を一にする

“Kalp”, “bir” ve “yapmak” sözcüklerinden oluşan bu deyim, “fikir birliği yapmak, birlik olmak” anlamına gelmektedir. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde

bulundurulduğunda, deyimini oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile deyimde katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 110’da sunulmuştur:

Yukarıdaki ilk şekil, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanmasını göstermektedir. Bu sözcük bu deyimde de “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. İçerisinde kötü niyetler, gizli planlar bulunmaktadır. Dolayısıyla bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir. Çünkü “kap” söylenerek içindeki anlatılmaktadır.

İkinci şekilde ise, “bir yapmak” anlamına gelen *itsu ni suru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Bir yapmak” ile “fikir birliği yapmak” arasında “iki şeyi aynı yapmak” noktasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

2.2.41. *kokoro o ire-kaeru* 心を入れ替える

“Kendine çeki düzen vermek, istenmeyen düşünce ve davranışlardan kurtulmak” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “tazelemek, yenilemek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan

sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, deyimini oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 111’de sunulmuştur:

Yukarıdaki ilk şekil, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanmasını göstermektedir. Bu sözcük bu deyimde de “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. İçerisinde kötü niyetler, gizli planlar bulunmaktadır.

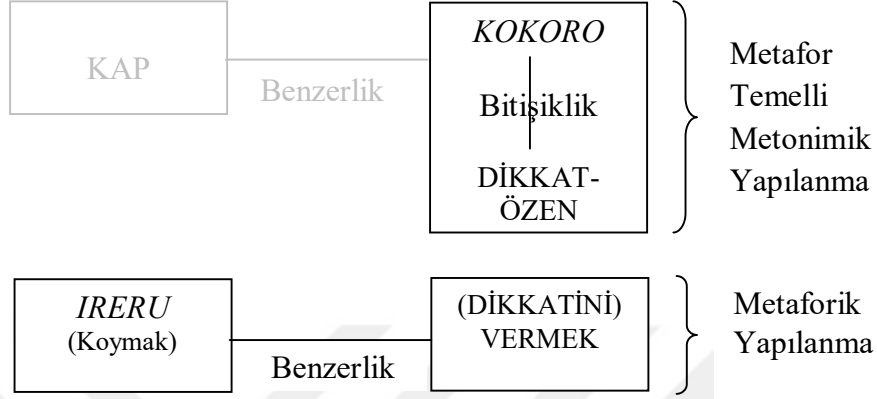
İkinci şekilde ise, *irekaeru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Tazelemek” ile “istenmeyen davranışlardan kurtulmak, kendine çeki düzen vermek” arasında “eskimiş ya da kötü durumda olan şeylerden kurtulma, yenilenme” noktasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

2.2.42. *kokoro o ireru* 心を入れる

“Özen göstermek, dikkat etmek” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “(içine) koymak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde

bulundurulduğunda, deyimini oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile deyimde katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 112’de sunulmuştur:

Yukarıdaki ilk şekil, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanmasını göstermektedir. Bu sözcük bu deyimde de “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. Dolayısıyla *kokoro* KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir. Çünkü “kap” söylenerek içindeki anlatılmaktadır.

İkinci şekilde ise, *ireru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Koymak” ile “(dikkatini o işe) vermek” arasında “bir şeyi bir yere yerleştirme” noktasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

2.2.43. *kokoro o ugokasu* 心を動かす

Bu deyim iki farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “İlgi duymak, merak etmek”

Bu deyim, “kalp” ve “hareket ettirmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan sözcükler prototip anlamlarını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 113'te sunulmuştur:

Şekil 113: *kokoro o ugokasu* (1) 心を動かす Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde deyimın metonimik yapılanması görölmektedir. Bu deyimde SEBEP-SONUÇ ilişkisi mevcuttur. İnsanoğlu bir şeye ilgi duyduğunda ya da bir şey hakkında merak duyduğunda kalbinde ya da vücudunun herhangi bir yerinde bir takım hareketler hissedebilir. İşte bu deyimde de kalpte hissedilen şey yani SONUÇ söylenerek SEBEP anlatılmaktadır.

(2) “Duygulanmak, duygulandırmak”

“*kokoro o ugokasu* 心を動かす” deyimının bir diğeri anlamı “duygulanmak, duygulandırmak”tır. Bir üstteki deyim ile aynı bilişsel yapılanmaya sahiptir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 114'te sunulmuştur:

Şekil 114: *kokoro o ugokasu* (2) 心を動かす Deyiminin Çözümlemesi

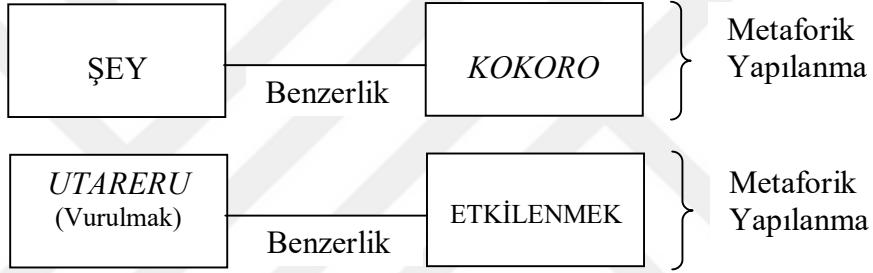
Yukarıdaki şekilde deyimın metonimik yapılanması görölmektedir. Bu deyimde de SEBEP-SONUÇ ilişkisi mevcuttur. İnsanoğlu duygulandığında kalbinde

ya da vücudunun herhangi bir yerinde bir takım hareketler hissedebilir. İşte bu deyimde de kalpte hissedilen şey yani SONUÇ söylenerek SEBEP anlatılmaktadır.

2.2.44. *kokoro o utareru* 心を打たれる

“Derinden etkilenmek, duygulanmak” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “vurulmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan bu sözcüklerin her ikisi de bu deyime imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 115’te sunulmuştur:

Şekil 115: *kokoro o utareru* 心を打たれる Deyiminin Çözümlemesi

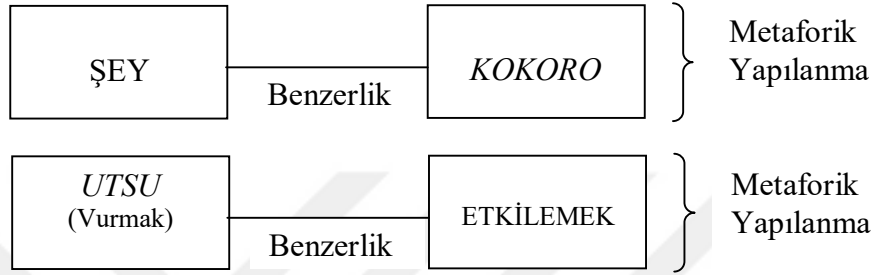
Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “KALP BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde ise *utareru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Vurulmak” ile “etkilenmek” arasında “bir hareket hissetme” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.2.45. kokoro o utsu 心を打つ

“Duygulandırmak, etkilemek” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “vurmak, (kapı) çalmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan bu sözcüklerin her ikisi de bu deyime imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 116’te sunulmuştur:

Şekil 116: *kokoro o utsu* 心を打つ Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “KALP BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

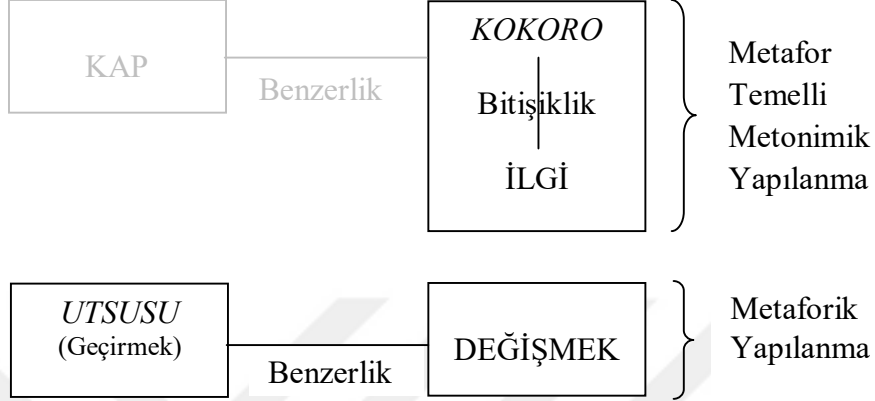
İkinci şekilde ise *utsu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Vurmak” ile “etkilenmek” arasında “bir hareket hissetme” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.2.46. kokoro o utsusu 心を移す

“Kalp” ve “(bir yerden başka bir yere) geçirmek” sözcüklerinden oluşan bu deyim “ilgisi başkasına kaymak (özellikle kadın erkek ilişkilerinde başkasına ilgi

duymaya başlamak)” anlamına gelmektedir. Bu deyimini oluşturan sözcüklerin her ikisi de deyimde imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 117’de sunulmuştur:

Şekil 117: *kokoro o utsusu* 心に移す Deyiminin Çözümlemesi

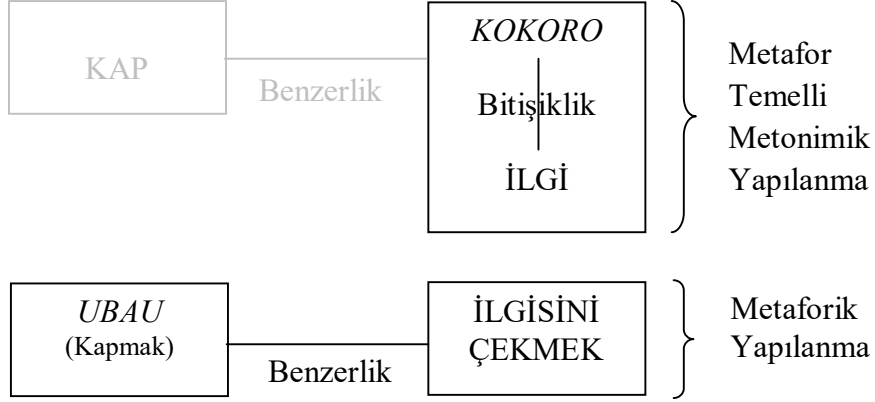
Yukarıdaki şekilde, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük bu deyimde “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. İçerisindeki ise ilgidir. Dolayısıyla *kokoro* KAP-MALZEME ilişkisi ile metonimik olarak güdülenmektedir.

İkinci şekilde, *utsusu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “(Bir yerden bir yere) geçirmek” ile “(ilgisi) başka yöne kaymak” arasında “değişim” noktasında benzerlik ilişkisi bulunmaktadır.

2.2.47. *kokoro o ubau* 心を奪う

“Kalp” ve “kapmak, çalmak” sözcüklerinden oluşan bu deyim “dikkatini, ilgisini çekmek, büyülemek” anlamına gelmektedir. Bu deyimini oluşturan sözcüklerin her ikisi de deyimde imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 118’de sunulmuştur:

Şekil 118: *kokoro o ubau* 心を奪う Deyiminin Çözümlemesi

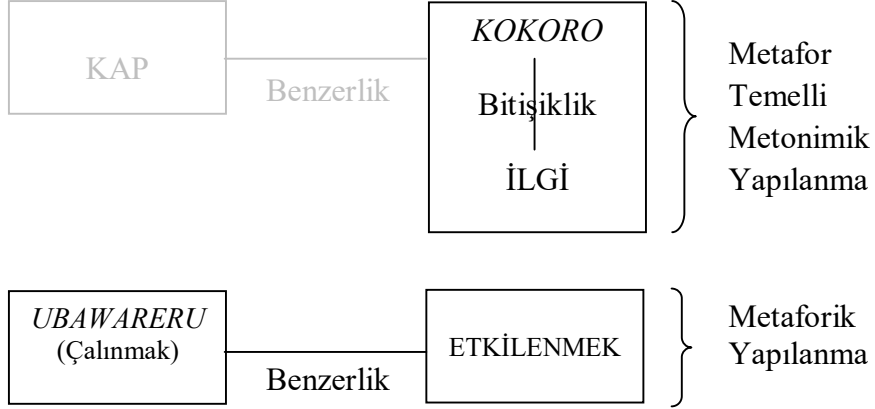
Yukarıdaki şekilde, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde “kap” söylenerek içindeki kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisi ile metonimik olarak güdülenmektedir.

İkinci şekilde, *ubau* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Kapmak, çalmak” ile “ilgisini çekmek, büyülemek” arasında “çalınan kişi tarafına yönelmek” noktasında benzerlik ilişkisi bulunmaktadır.

2.2.48. *kokoro o ubawareru* 心を奪われる

“Başka bir şeyi gözü görmeyecek kadar etkilenmek, büyülenmek” anlamına gelen bu deyim “kalp” ve “çalınmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Bu deyim oluşturulan sözcüklerin her ikisi de deyime imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 119’da sunulmuştur:

Şekil 119: *kokoro o ubawareru* 心を奪われる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde de “kap” söylenerek içindeki kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisi ile metonimik olarak güdülenmektedir.

İkinci şekilde, *ubawareru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Çalınmak” ile “büyülenmek” arasında “çalan kişinin tarafına yönelmek” noktasında benzerlik ilişkisi bulunmaktadır.

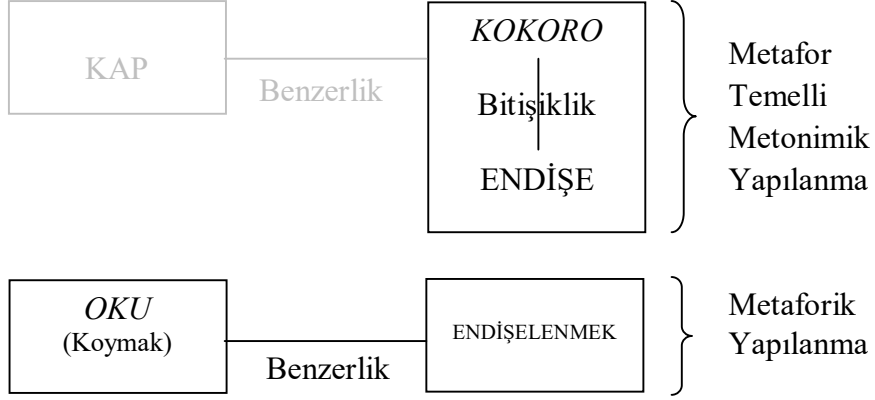
2.2.49. *kokoro o oku* 心を置く

Bu deyim üç farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “Endişe hissi devam etmek”

“Endişe hissi devam etmek” anlamına gelen bu deyim “kalp” ve “koymak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Bu deyim oluşturulan sözcüklerin her ikisi de deyimde imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 120’de sunulmuştur:

Şekil 120: *kokoro o oku* (1) 心置く Deyiminin Çözümlemesi

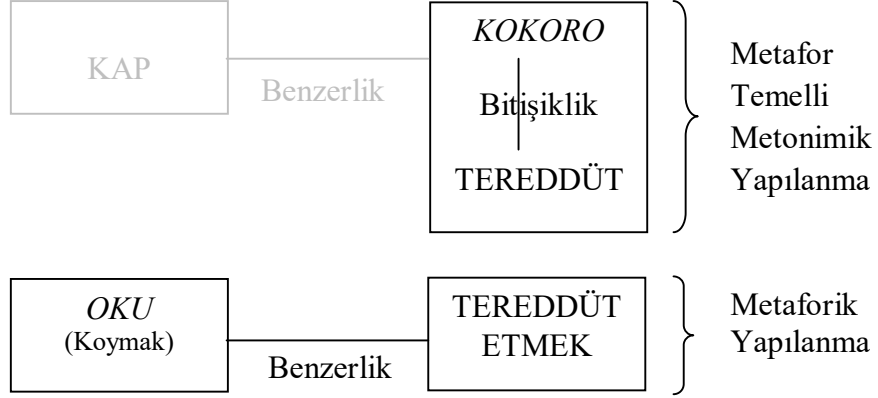
Yukarıdaki şekilde, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük bu deyimde “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. İçerisindeki ise endişedir. Dolayısıyla “kap” söylenerek içindeki kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisi ile metonimik olarak güdülenmektedir.

İkinci şekilde, *oku* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Koymak” ile “endişelenmek” arasında “o duyguyu belli etmek, göstermek” noktasında benzerlik ilişkisi bulunmaktadır.

(2) “Tereddüt etmek, çekinmek”

“*kokoro o oku* 心置く” deyiminin diğer anlamı “tereddüt etmek, çekinmek”tir. Bu deyim oluşturulan sözcüklerin her ikisi de deyime imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 121’de sunulmuştur:

Şekil 121: *kokoro o oku* (2) 心を置く Deyiminin Çözümlemesi

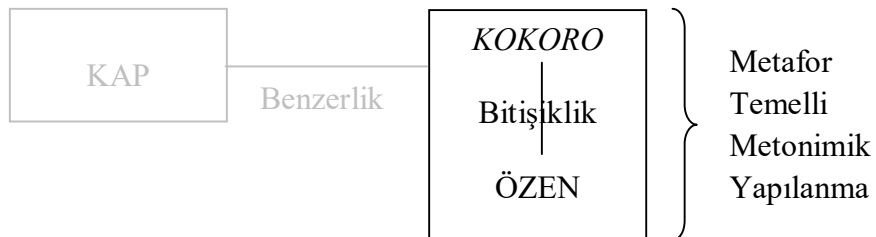
Yukarıdaki şekilde, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde de “kap” söylenerek içindeki “tereddüt” kavramlaştırıldığından *kokoro* KAP-MALZEME ilişkisi ile metonimik olarak güdülenmektedir.

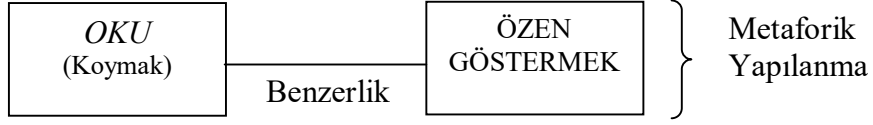
İkinci şekilde, *oku* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Koymak” ile “tereddüt etmek, çekinmek” arasında “o duyguyu belli etmek, göstermek” noktasında benzerlik ilişkisi bulunmaktadır.

(3) “Özen göstermek”

“*kokoro o oku* 心を置く” deyiminin bir diğer anlamı “özen göstermek”tir. Bu deyimde de deyimi oluşturan sözcükler deyime imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 122’de sunulmuştur:

Şekil 122: *kokoro o oku* (3) 心を置く Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük bu deyimde “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. İçerisindeki ise özen, itinadır. Dolayısıyla “kap” söylenerek içindeki kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisi ile metonimik olarak güdülenmektedir.

İkinci şekilde, *oku* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Koymak” ile “özenmek” arasında “o duyguyu belli etmek, göstermek” noktasında benzerlik ilişkisi bulunmaktadır.

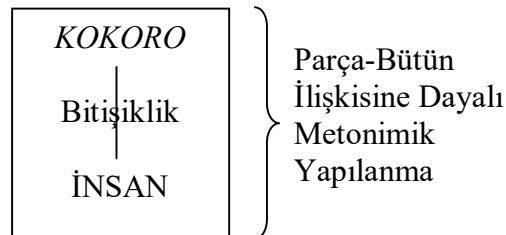
2.2.50. *kokoro o okosu* 心を起こす

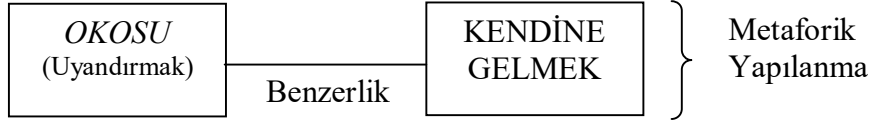
Bu deyim iki farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “Kendine gelmek”

“Kendine gelmek” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “uyandırmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan sözcüklerin ikisi de deyime imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 123’da sunulmuştur:

Şekil 123: *kokoro o okosu* (1) 心を起こす Deyiminin Çözümlemesi

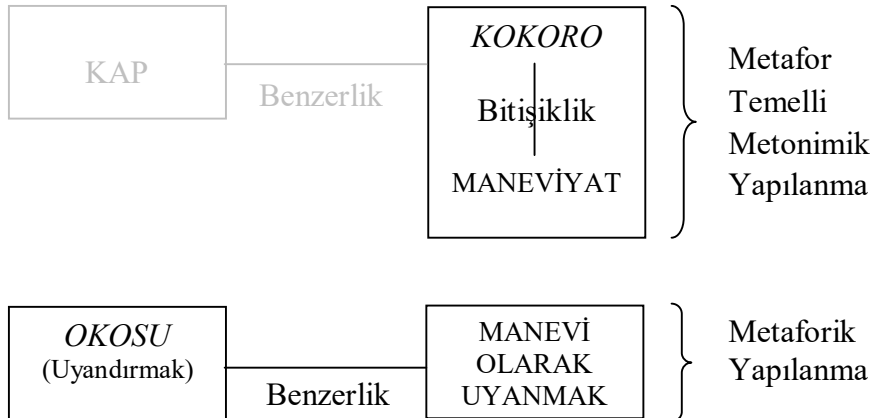
Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde “insan” yerine onun bir parçası olan “*kokoro*” kullanılmıştır. Dolayısı ile bu sözcük metonimik olarak güdülenmektedir.

İkinci şekilde *okosu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Uyandırmak” ile “kendine gelmek” arasında “bilinçsiz durumdan bilinçli duruma geçme” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

(2) “Manevi olarak uyanmak, iman getirmek”

“*kokoro o okosu* 心を起こす” deyiminin diğer anlamı “manevi olarak uyanmak, iman getirmek”tir. Deyimi oluşturan sözcüklerin ikisi de deyime imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 124’da sunulmuştur:

Şekil 124: *kokoro o okosu* (2) 心を起こす Deyiminin Çözümlemesi

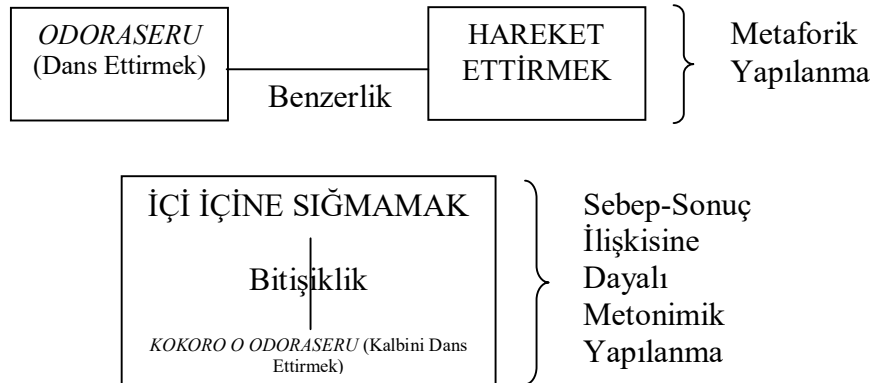
Yukarıdaki şekilde, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük bu deyimde “kalp” olarak kavramlaştırılmaktadır. İçerisindeki ise maneviyattır. Dolayısıyla “kalp” söylenerek içindeki kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisi ile metonimik olarak güdülenmektedir.

İkinci şekilde *okosu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Uyandırmak” ile “manevi olarak uyanmak” arasında “bilinçsiz durumdan bilinçli duruma geçme” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.2.51. *kokoro o odoraseru* 心を躍らせる

“Kalp” ve “dans ettirmek” sözcüklerinden oluşan bu deyim “(mutluluk ve heyecandan) içi içine sığmamak” anlamına gelmektedir. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları göz önünde bulundurulduğunda, *kokoro* sözcüğünün prototip anlamını korurken, *odoraseru* sözcüğünün imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 125’te sunulmuştur:

Şekil 125: *kokoro o odoraseru* 心を躍らせる Deyiminin Çözümlemesi

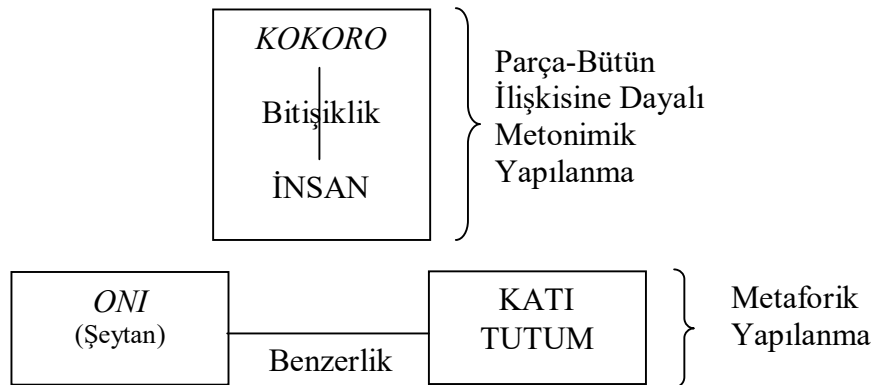
Yukarıdaki ilk şekilde *odoraseru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “dans ettirmek” ve “hareket ettirmek” arasında “yerinde duramamak” noktasında benzerlik ilişkisi bulunmaktadır.

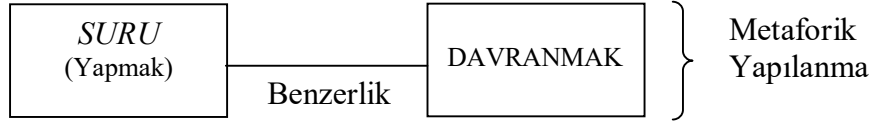
İkinci şekilde, “içi içine sığmamak” ile “kalbin dans etmesi” yani “kalbin hareket içinde olması (çarpması)” arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. İnsan mutlu, heyecanlı olduğu zamanlarda vücudunda bu mutluluğu ve heyecanı hisseder ve kalp de atış hızını artırarak bu duruma eşlik eder. Bu deyimde “kalbin dans etmesi” şeklindeki ifade onun hızlı attığının göstergesidir. Ayrıca “dans”ın mutlu zamanlarda yapıldığı düşünülürse, kalpteki dansın da mutluluktan olduğu söylenebilir. Dolayısıyla bu deyim SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı metonimik güdülemeye sahiptir.

2.2.52. *kokoro o oni ni suru* 心を鬼にする

“(Karşı tarafın iyiliği için) katı bir tutum sergilemek” anlamına gelen bu deyim “kalp”, “şeytan” ve “yapmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan bu sözcüklerin üçü de deyime imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 126’da sunulmuştur:

Şekil 126: *kokoro o oni ni suru* 心を鬼にする Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde “insan” yerine onun bir parçası olan “*kokoro*” kullanılmıştır. Dolayısı ile bu sözcük metonimik olarak güdülenmektedir.

İkinci şekilde *oni* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Şeytan” ile “katı tutum” arasında “sertlik, kötülük” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

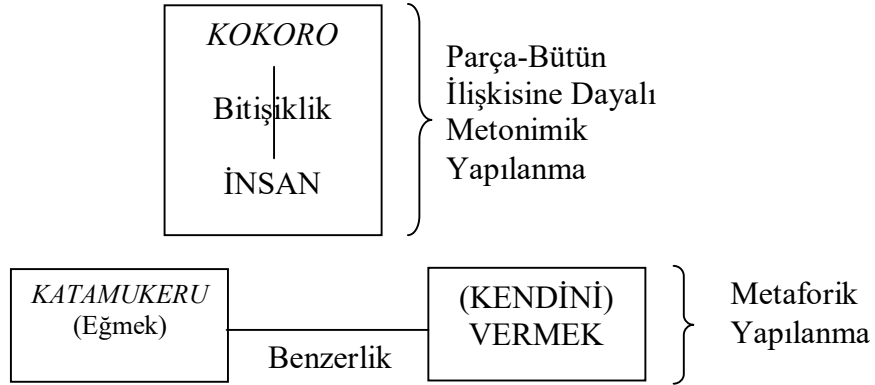
Üçüncü şekilde ise, *suru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Yapmak” sözcüğü ile “(katı tutum) sergilemek” arasında “o şekilde davranmak” noktasında benzerlik kurulmaktadır.

Diğer taraftan, *oni* yani şeytan sözcüğü bu deyime imgesellik katmaktadır. İnsanoğlu deneyimleri sonucunda “şeytan” kavramına ilişkin bir imgeye sahiptir. Deneyimleri ile yaşadığı durum ona “katı tutum” ile “şeytan” imgesi arasında ilişki kurdukmaktadır. Ancak bu deyimde de iki imge arasında değil bir imge bir kavram arasında eşleştirme söz konusudur. Dolayısıyla bu deyim, ne sadece kavramsal metafor ile ne de sadece imge metaforu ile açıklanabilmektedir.

2.2.53. *kokoro o katamukeru* 心を傾ける

“Kalp” ve “eğmek” sözcüklerinden oluşan bu deyim, “tek bir şeye odaklanmak, kendini vermek” anlamına gelmektedir. Deyimi oluşturan sözcüklerin ikisi de deyime imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 127’de sunulmuştur:

Şekil 127: *kokoro o katamukeru* 心を傾ける Deyiminin Çözümlemesi

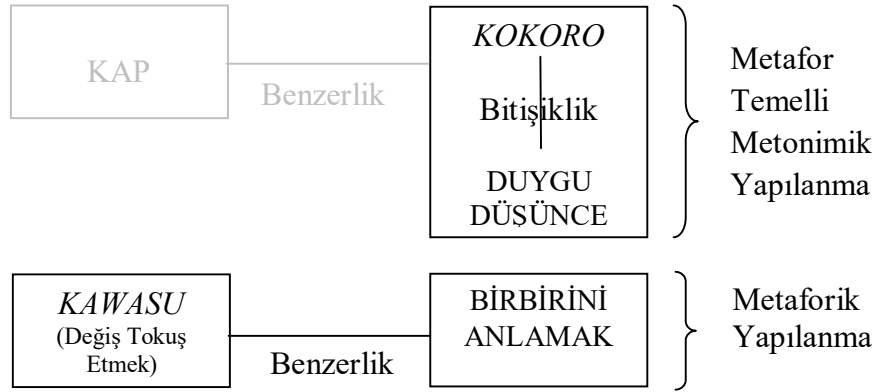
Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde “insan” yerine onun bir parçası olan “*kokoro*” kullanılmıştır. Dolayısı ile bu sözcük metonimik olarak güdülenmektedir.

İkinci şekilde *katamukeru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Eğmek” ile “kendini vermek” arasında “belli bir tarafa yönelmek” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.2.54. *kokoro o kawasu* 心を交わす

“Birbirini anlamak” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “değiş tokuş etmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, deyimini oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 128’de sunulmuştur:

Şekil 128: *kokoro o kawasuu* 心を交わす Deyiminin Çözümlemesi

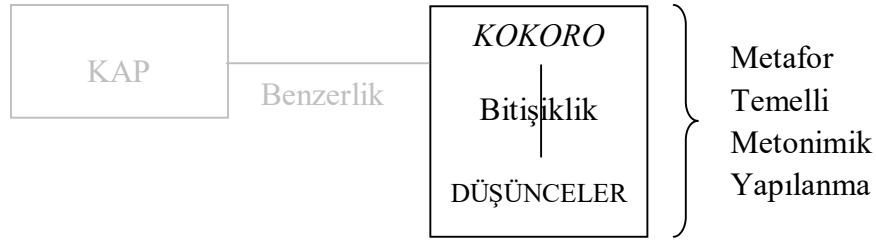
Yukarıdaki ilk şekil, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanmasını göstermektedir. Bu deyimde de “kap” söylenerek içindeki kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

İkinci şekilde ise, “değiş tokuş etmek” anlamına gelen *kawasuu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Değiş tokuş etmek” ile “birbirini anlamak” arasında “aynı şekilde karşılık vermek, uyum içinde alıp vermek” noktasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

2.2.55. *kokoro o kimeru* 心を決める

“Karar vermek” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “karar vermek, kararlaştırmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan sözcüklerden *kokoro* deyime imgesel anlamı ile katkıda bulunurken, *kimeru* prototip anlamını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 129’da sunulmuştur:

Şekil 129: *kokoro o kimeru* 心を決める Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük bu deyimde de “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. İçindeki ise “düşünceler”dir. Dolayısıyla *kokoro* sözcüğü KAP-MALZEME ilişkisi ile metonimik olarak güdülenmektedir.

Deyimi oluşturan diğer sözcük *kimeru* prototip anlamını koruduğundan şekilleştirilmemiştir.

2.2.56. *kokoro o kudaku* 心を砕く

Bu deyim iki farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “Sıkıntı çekmek, zorluk yaşamak”

“Sıkıntı çekmek, zorluk yaşamak” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “kırmak, parçalamak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan bu sözcüklerin her ikisi de bu deyime imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 130’da sunulmuştur:

Şekil 130: *kokoro o kudaku* (1) 心を砕く Deyiminin Çözümlemesi

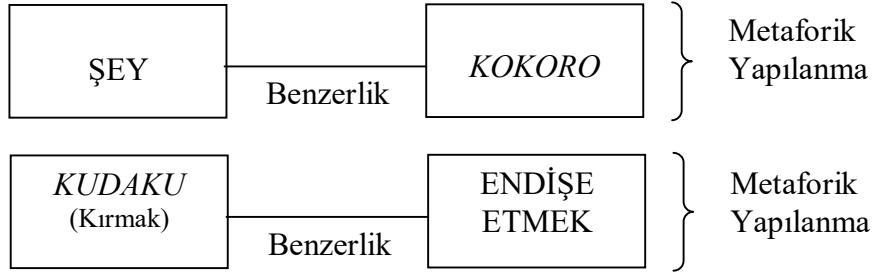
Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “KALP BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde ise *kudaku* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Kırmak, parçalamak” ile “sıkıntı çekmek, zorluk yaşamak” arasında “normal halin bozulması, kötüleşmesi” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

(2) “Huzursuz olmak, endişe etmek”

“*kokoro o kudaku* 心を砕く” deyiminin diğer anlamı “huzursuz olmak, endişe etmek”tir. Deyimi oluşturan bu sözcüklerin her ikisi de bu deyimde imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 131’de sunulmuştur:

Şekil 131: *kokoro o kudaku* (2) 心を砕く Deyiminin Çözümlemesi

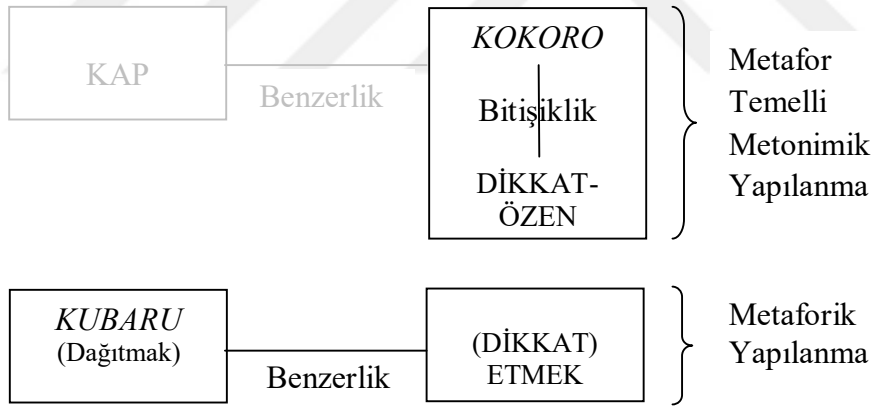
Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “KALP BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde ise *kudaku* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Kırmak, parçalamak” ile “huzursuz olmak, endişe etmek” arasında “normal halin bozulması, kötüleşmesi” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.2.57. *kokoro o kubaru* 心を配る

“Kalp” ve “dağıtmak⁷³” sözcüklerinden oluşan bu deyim, “(ufak ayrıntılara kadar, hata çıkmayacak şekilde) dikkat etmek, özen göstermek” anlamına gelmektedir. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, deyimini oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 132’de sunulmuştur:

Şekil 132: *kokoro o kubaru* 心を配る Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekil, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanmasını göstermektedir. Bu deyimde “kap” yani *kokoro* söylenerek içindeki

⁷³ Bu sözcük “herhangi bir şeyi birilerine ayrı ayrı vermek” anlamına gelen “dağıtmak”tır. Örneğin “öğrencilere sınav kağıtlarını dağıtmak” gibi.

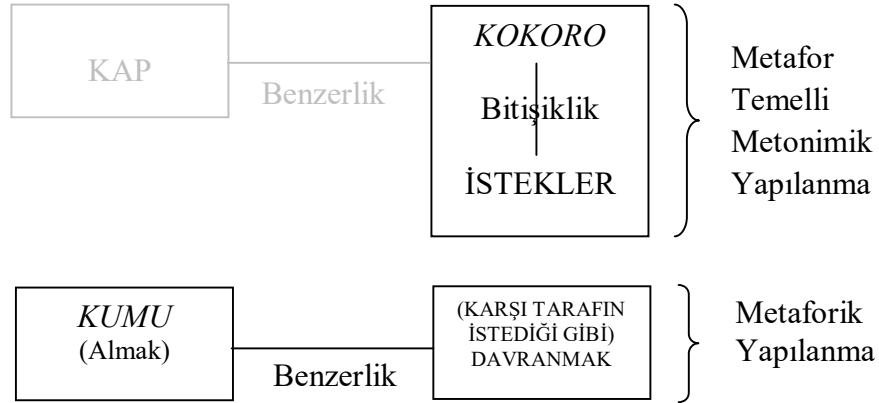
kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

İkinci şekilde ise, *kubaru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Dağıtmak” ile “(dikkatini o işe) vermek” arasında “bir şeyi belli ölçülere göre bölüştürmek” noktasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

2.2.58. *kokoro o kumu* 心を汲む

“Karşı tarafın isteklerine göre davranmak, anlayışlı olmak” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “(kepçe gibi bir araç ya da el kullanarak) almak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, deyimini oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 133’te sunulmuştur:

Şekil 133: *kokoro o kumu* 心を汲む Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde “istek”, bunu barındıran “kap” yani *kokoro*

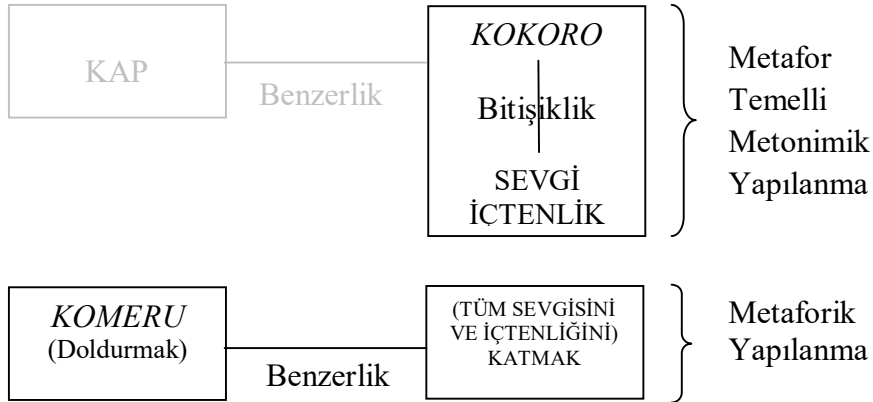
sözcüğü ile kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

Yukarıdaki ikinci şekilde ise *kumu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük üzerine düşünüldüğünde, “almak” ile “karşıdakinin istediği gibi davranmak” arasında “(karşı tarafın isteklerini) göz önünde bulundurmak” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

2.2.59. *kokoro o komeru* 心をこめる

“Tüm içtenliğini, sevgisini katmak” anlamına gelen bu deyim “kalp” ve “doldurmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyim oluşturulan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, deyim oluşturulan her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 134’te sunulmuştur:

Şekil 134: *kokoro o komeru* 心をこめる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde “sevgi ve içtenlik” bu duyguları barındıran

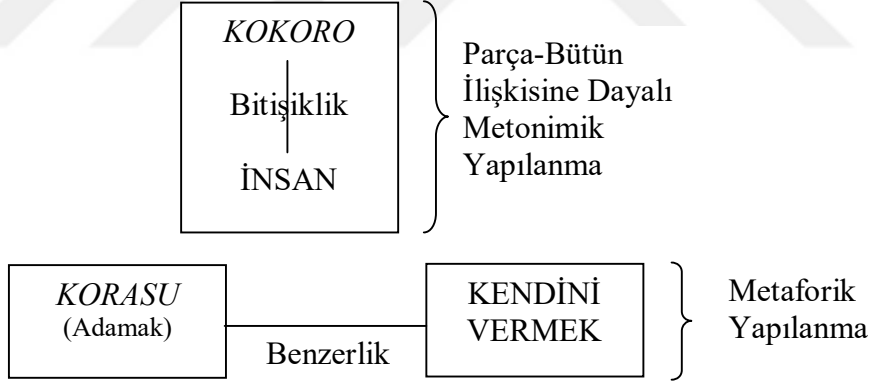
“kap” yani *kokoro* sözcüğü kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

Yukarıdaki ikinci şekilde ise *komeru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük üzerine düşünüldüğünde, “doldurmak” ile “tüm sevgisini, içtenliğini katmak” arasında “o şey ile dolu olmak” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

2.2.60. *kokoro o korasu* 心を凝らす

“Konsantre olmak, kendini vermek” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “adamak, tahsis etmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan sözcüklerin ikisi de deyimde imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 135’te sunulmuştur:

Şekil 135: *kokoro o korasu* 心を凝らす Deyiminin Çözümlemesi

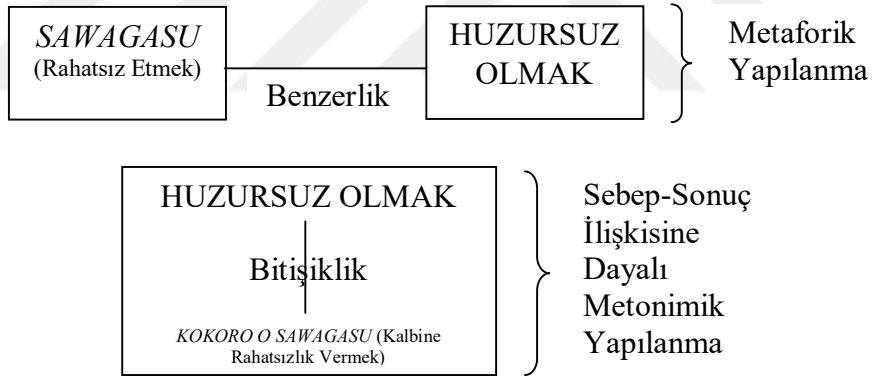
Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde “insan” yerine onun bir parçası olan “*kokoro*” kullanılmıştır. Dolayısı ile bu sözcük metonimik olarak güdülenmektedir.

İkinci şekilde *korasu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Adamak” ile “kendini vermek” arasında “gözü başka şey görmemek” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.2.61. *kokoro o sawagasu* 心を騒がす

“Kalp” ve “rahatsız etmek” sözcüklerinden oluşan bu deyim “huzursuz olmak” anlamına gelmektedir. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları göz önünde bulundurulduğunda, *kokoro* sözcüğünün prototip anlamını korurken, *sawagasu* sözcüğünün imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 136’da sunulmuştur:

Şekil 136: *kokoro o sawagasu* 心を騒がす Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *sawagu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “rahatsız etmek” ve “huzursuz olmak” arasında “rahat olamamak” noktasında benzerlik ilişkisi bulunmaktadır.

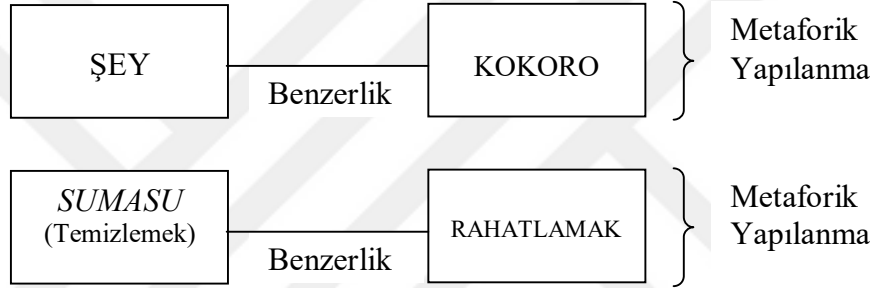
İkinci şekilde, “huzursuz olmak, içi rahat edememek” ile “kalpte rahatsızlık hissedilmesi” arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. İnsan mutluyken kalbi de nasıl bu duruma eşlik ediyorsa, bir huzursuzluk durumunda kalpte de rahatsızlık

hissedilir. Dolayısıyla bu deyim SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı metonimik güdülemeye sahiptir.

2.2.62. *kokoro o sumasu* 心を澄ます

“Huzur bulmak, rahatlamak” anlamına gelen bu deyim “kalp” ve “temizlemek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan her iki sözcük de imgesel anlamları ile bu deyime katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 137’de sunulmuştur:

Şekil 137: *kokoro o sumasu* 心を澄ます Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “KALP BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

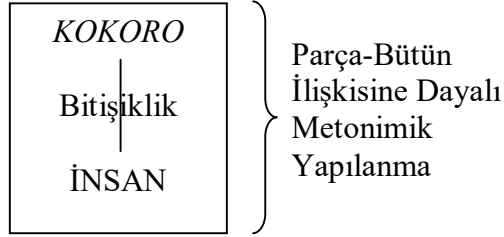
İkinci şekilde ise *sumasu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Temizlemek” ile “rahatlamak” arasında “pisliklerden, kötülüklerden arınmak” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.2.63. *kokoro o sosoru* 心をそそる

“Heyecanlanmak, harekete geçmek” anlamına gelen bu deyim “kalp” ve “heyecanlandırmak, harekete geçirmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi

oluşturan sözcüklerden *kokoro* bu deyimde imgesel anlamı ile katkıda bulunurken, *sosoru* sözcüğü prototip anlamını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 138’de sunulmuştur:

Şekil 138: *kokoro o sosoru* 心をそそる Deyiminin Çözümlemesi

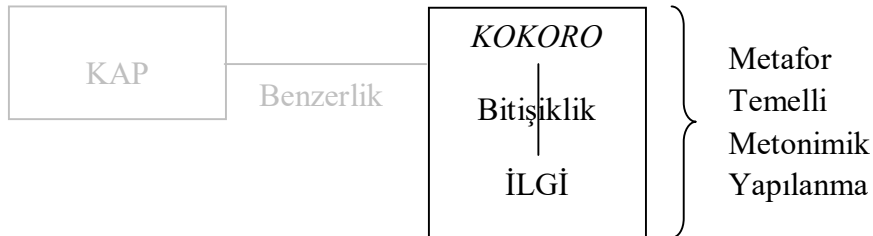
Yukarıdaki şekilde *kokoro* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde “insan” yerine onun bir parçası olan “*kokoro*” kullanılmıştır. Dolayısı ile bu sözcük metonimik olarak güdülenmektedir.

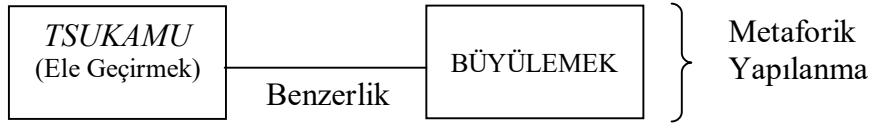
sosoru sözcüğü ise prototip anlamını koruduğundan şekil ile gösterilmemektedir.

2.2.64. *kokoro o tsukamu* 心を掴む

“Kendine çekmek, büyülemek” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “kapmak, ele geçirmek, sıkı sıkı tutmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Bu deyimde oluşturulan sözcüklerin her ikisi de deyimde imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 139’da sunulmuştur:

Şekil 139: *kokoro o tsukamu* 心を掴む Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde “kap” söylenerek içindeki “ilgi” kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisi ile metonimik olarak güdülenmektedir.

İkinci şekilde, *tsukamu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Ele geçirmek” ile “kendine çekmek, büyülemek” arasında “kendi tarafına alma, sahip olma” noktasında benzerlik ilişkisi bulunmaktadır.

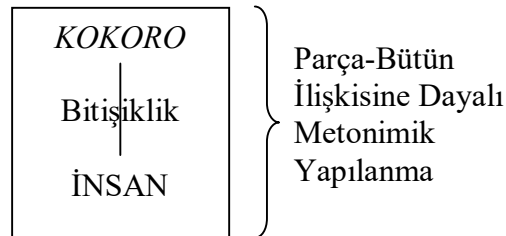
2.2.65. *kokoro o tsukusu* 心を尽くす

Bu deyim iki farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “Kendini adamak”

“Kalp” ve “helak etmek” sözcüklerinden oluşan bu deyim, “kendini adamak” anlamına gelmektedir. Deyimi oluşturan sözcüklerden *kokoro* bu deyime imgesel anlamı ile katkıda bulunurken, *tsukusu* sözcüğü prototip anlamını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 140’ta sunulmuştur:

Şekil 140: *kokoro o tsukusu* (1) 心を尽くす Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde *kokoro* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde “insan” yerine onun bir parçası olan “*kokoro*” kullanılmıştır. Dolayısı ile bu sözcük metonimik olarak güdülenmektedir.

tsukusu sözcüğü ise prototip anlamını koruduğundan şekilleştirilmemiştir.

(2) “Kendini yıpratmak”

“*kokoro o tsukusu* 心を尽くす” deyiminin bir diğer anlamı “kendini yıpratmak”tır. Deyimin bilişsel yapılanması bir üstteki deyim ile benzerdir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 141’de sunulmuştur:

Şekil 141: *kokoro o tsukusu* (2) 心を尽くす Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde *kokoro* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde “insan” yerine onun bir parçası olan “*kokoro*” kullanılmıştır. Dolayısı ile bu sözcük metonimik olarak güdülenmektedir.

tsukusu sözcüğü ise prototip anlamını koruduğundan şekilleştirilmemiştir.

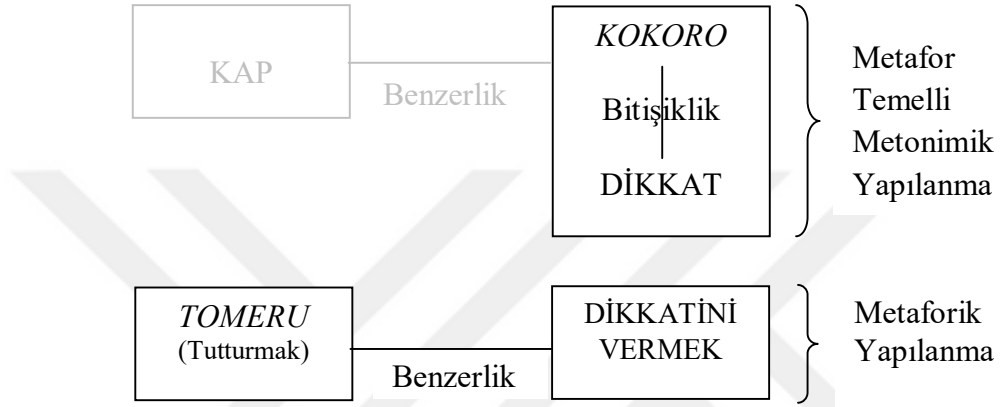
2.2.66. *kokoro o tomeru* 心を留める

Bu deyim iki farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “Dikkat etmek”

“Dikkat etmek” anlamına gelen bu deyim “kalp” ve “(bir şeyi bir yere tutturmak)” sözcüklerinden oluşmaktadır. Bu deyim oluşturulan sözcüklerin her ikisi de deyimde imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 142’de sunulmuştur:

Şekil 142: *kokoro o tomeru* (1) 心を留める Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekil, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanmasını göstermektedir. Bu sözcük bu deyimde de “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. İçindeki ise “ilgi”dir. Dolayısıyla bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir. Çünkü “kap” söylenerek içindeki kavramlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde ise, *tomeru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “(Bir şeyi bir yere) tutturmak, sabitlemek” ile “dikkat etmek” arasında “bir şey üzerinde odaklanmak” noktasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

(2) “Sevgi duymak”

“*kokoro o tomeru* 心を留める” deyiminin diğerk bir anlamı “sevgi duymak”tır.

Deyimin yapılanması bir üstteki ile aynıdır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 143’te sunulmuştur:

Şekil 143: *kokoro o tomeru* (2) 心を留める Deyiminin Çözümlemesi

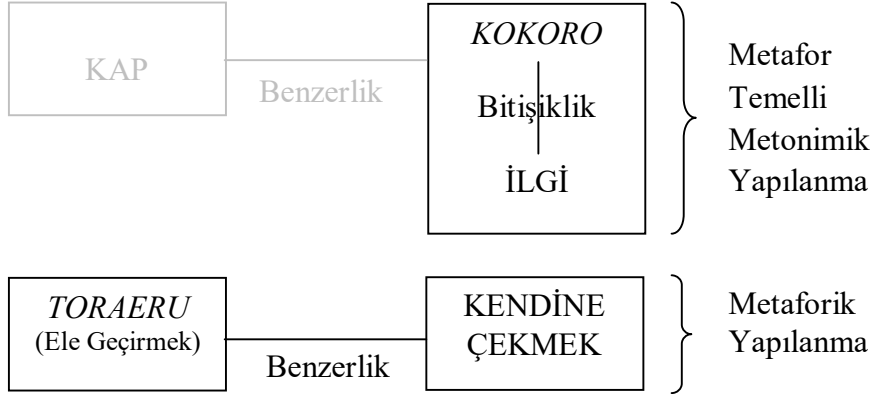
Yukarıdaki ilk şekil, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanmasını göstermektedir. Bu sözcük bu deyimde de “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. İçindeki ise “sevgi”dir. Dolayısıyla bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

İkinci şekilde ise, *tomeru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “(Bir şeyi bir yere) tutturmak, sabitlemek” ile “sevgi duymak” arasında “bir şey üzerinde odaklanmak” noktasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

2.2.67. *kokoro o toraeru* 心を捉える

“Kendine çekmek, büyülemek” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “kapatmak, ele geçirmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Bu deyim oluşturulan sözcüklerin her ikisi de deyimde imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 144'te sunulmuştur:

Şekil 144: *kokoro o toraeru* 心を捉える Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekil, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanmasını göstermektedir. Bu sözcük bu deyimde de “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. İçindeki ise “ilgi”dir. Dolayısıyla *kokoro* KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

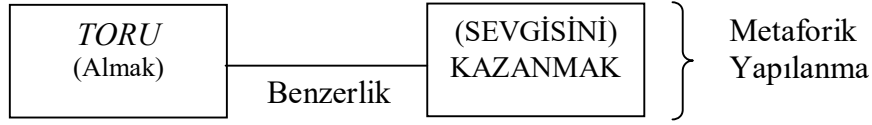
İkinci şekilde ise, *toraeru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Ele geçirmek” ile “kendine çekmek” arasında “kendi tarafına çekmek, sahip olmak” noktasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

2.2.68. *kokoro o toru* 心を取る

“Kalp” ve “almak” sözcüklerinden oluşan bu deyim, “sevgisini kazanmak, gözüne girmek” anlamına gelmektedir. Bu deymi oluşturan sözcüklerin her ikisi de deyime imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 145'te sunulmuştur:

Şekil 145: *kokoro o toru* 心を取る Deyiminin Çözümlemesi

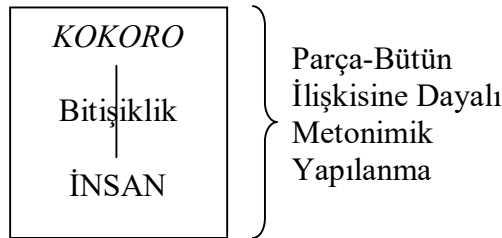
Yukarıdaki ilk şekil, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanmasını göstermektedir. Bu sözcük bu deyimde de “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. Dolayısıyla “sevgi” onu içeren “kap” ile kavramlaştırıldığından *kokoro* KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

İkinci şekilde ise, *toru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Almak” ile “(sevgisini) kazanmak” arasında “bir şeyi tarafına çekmek” noktasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

2.2.69. *kokoro o nayamaseru* 心を悩ませる

“Kalp” ve “endişelendirmek” sözcüklerinden oluşan bu deyim, “endişe duymak” anlamına gelmektedir. Deyimi oluşturan sözcüklerden *kokoro* bu deyime imgesel anlamı ile katkıda bulunurken, *nayamaseru* sözcüğü prototip anlamını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 146’da sunulmuştur:

Şekil 146: *kokoro o nayamaseru* 心を悩ませる Deyiminin Çözümlemesi

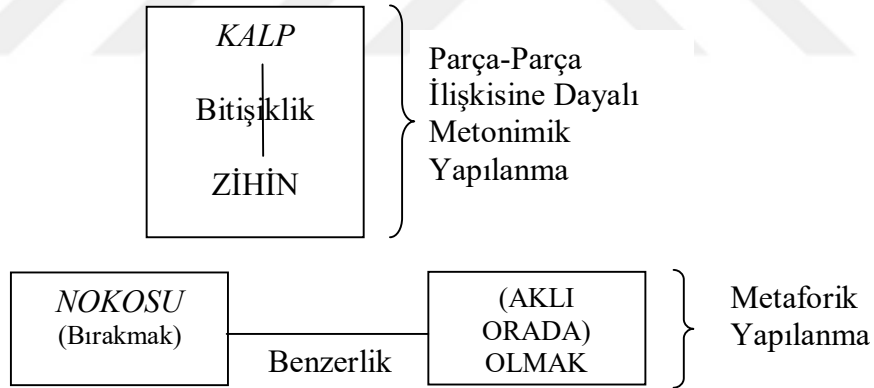
Yukarıdaki şekilde *kokoro* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde “insan” yerine onun bir parçası olan “*kokoro*” kullanılmıştır. Dolayısı ile bu sözcük metonimik olarak güdülenmektedir.

nayamaseru sözcüğü ise prototip anlamını koruduğundan şekilleştirilmemiştir.

2.2.70. *kokoro o nokosu* 心を残す

“Sonuna kadar akli o kişide / o şeyde olmak” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “bırakmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki düşünüldüğünde, her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile bu deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 147’de sunulmuştur:

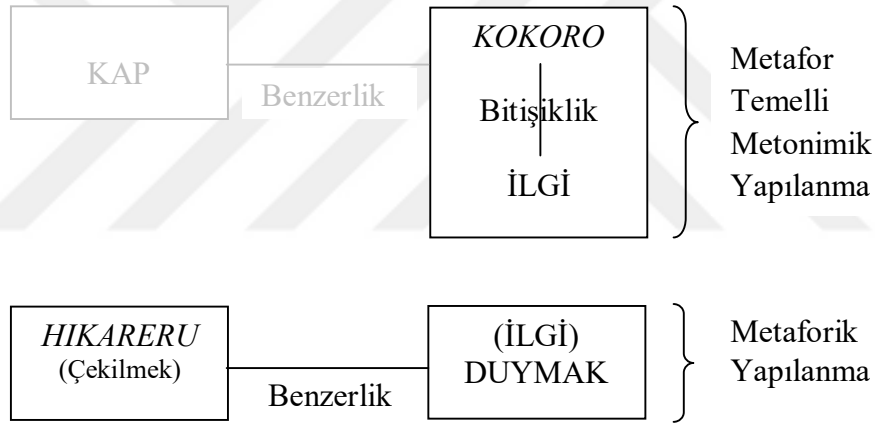
Yukarıdaki ilk şekil ile *kokoro* sözcüğüne ait metonimik yapılanma görülmektedir. Vücutta hafıza ile ilgili yer zihindir. Bu deyimde “kalp” sözcüğü ile “zihin” kavramlaştırıldığından ve her iki sözcük de vücudun farklı yerlerini işaret ettiğinden PARÇA-PARÇA ilişkisine dayalı metonimik güdülenme mevcuttur.

İkinci şekilde ise *nokosu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Bırakmak” ile “aklı o şeyde / o kişide olmak” arasında “sürekli belli bir yerde bulunma, orada kalma” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

2.2.71. *kokoro o hikareru* 心を引かれる

“İlgi duymak” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “çekilmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Bu deyim oluşturulan sözcüklerin her ikisi de deyim imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 148’de sunulmuştur:

Şekil 148: *kokoro o hikareru* 心を引かれる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekil, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanmasını göstermektedir. Bu sözcük içinde barındırdığı “ilgi”yi kavramlaştırdığından KAP-MALZEME ilişkisi ile metonimik olarak güdülenmektedir.

İkinci şekilde ise, *hikareru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Çekilmek” ile “ilgi duymak” arasında “çekilen tarafa gitme, o tarafta olma” noktasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

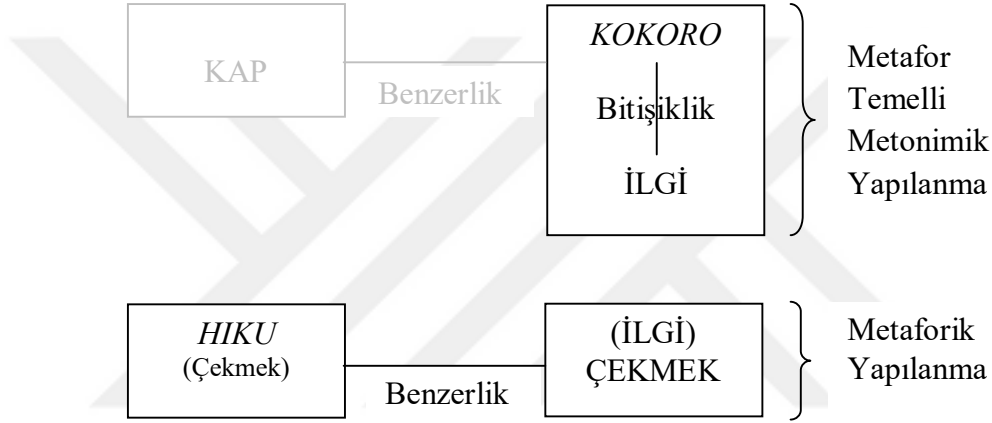
2.2.72. *kokoro o hiku* 心を引く

Bu deyimın iki farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “İlgi çekmek”

“İlgi çekmek” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “çekmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Bu deyimı oluşturan sözcüklerin her ikisi de deyimde imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 149’da sunulmuştur:

Şekil 149: *kokoro o hiku* (1) 心を引く Deyiminin Çözümlemesi

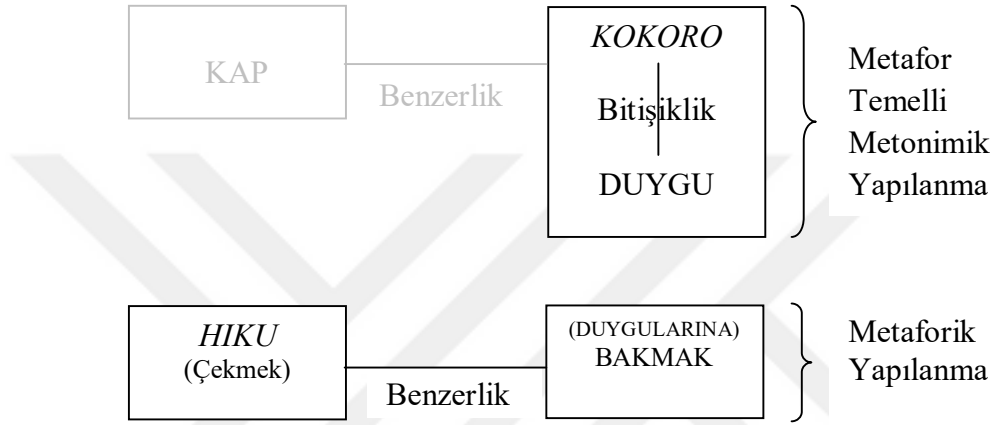
Yukarıdaki ilk şekil, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanmasını göstermektedir. Bu deyimde de *kokoro* ile “ilgi” kavramlaştırılmaktadır. “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır. Dolayısıyla bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

İkinci şekilde ise, *hiku* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Çekmek” ile “(ilgi) çekmek” arasında “bir şeyi kendi tarafına doğru getirme” noktasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

(2) “Karşı tarafın duygularını tartmak”

“*kokoro o hiku* 心を引く” deyiminin bir diğer anlamı “karşı tarafın duygularını tartmak”tır. Deyimi oluşturan sözcüklerin her ikisi de deyime imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 150’de sunulmuştur:

Şekil 150: *kokoro o hiku* (2) 心を引く Deyiminin Çözümlemesi

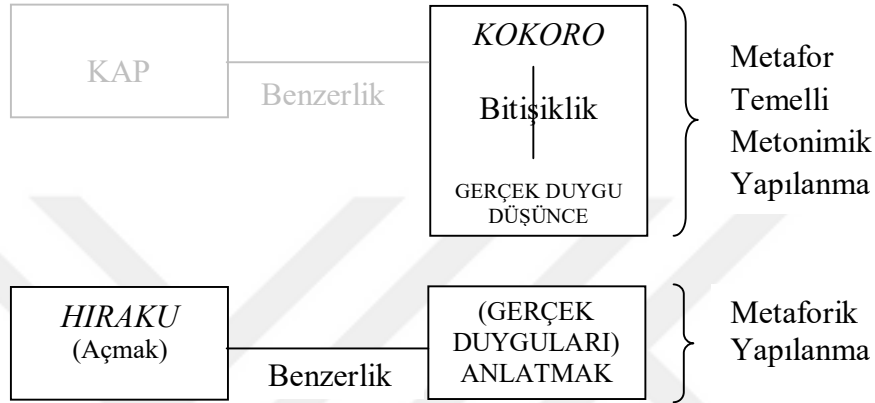
Yukarıdaki ilk şekil, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanmasını göstermektedir. Bu deyimde de *kokoro* “duygu”nun kabı olarak kavramlaştırılmaktadır. Dolayısıyla “kap” söylenerek içindeki kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

İkinci şekilde ise, *hiku* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Çekmek” ile “(karşı tarafın duygularını) tartmak” arasında “bir şeyi kendi tarafına doğru getirip bakmak” noktasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

2.2.73. *kokoro o hiraku* 心を開く

“Kalbini açmak, gerçek duygularını dile getirmek” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “açmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan her iki sözcük de imgesel anlamları ile deyimde katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 151’de sunulmuştur:

Şekil 151: *kokoro o hiraku* 心を開く Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde *kokoro* ile “gerçek duygu ve düşünceler” kavramlaştırılmaktadır. Dolayısıyla bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisi ile metonimik olarak güdülenmektedir.

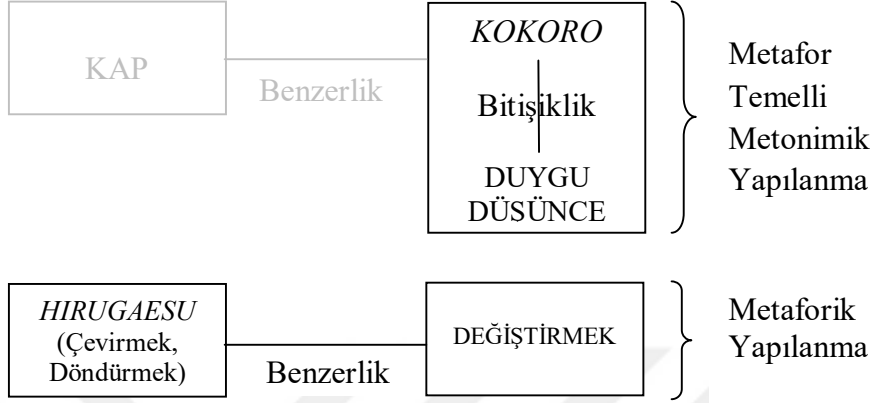
İkinci şekilde ise *hiraku* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Açmak” ile “gerçek duyguları dile getirmek” arasında “görünmeyeni, bilinmeyeni göstermek” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.2.74. *kokoro o hirugaesu* 心を翻す

“Şu ana kadarki duygu ve düşünceleri tamamen değiştirmek” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “çevirmek, döndürmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimde oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki

göz önünde bulundurulduğunda, deyimini oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile deyimde katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 152’de sunulmuştur:

Yukarıdaki ilk şekil, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanmasını göstermektedir. Bu deyimde *kokoro* ile “duygu ve düşünceler” kavramlaştırılmaktadır. Dolayısıyla bu deyimde de bu sözcük için KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenme söz konusudur.

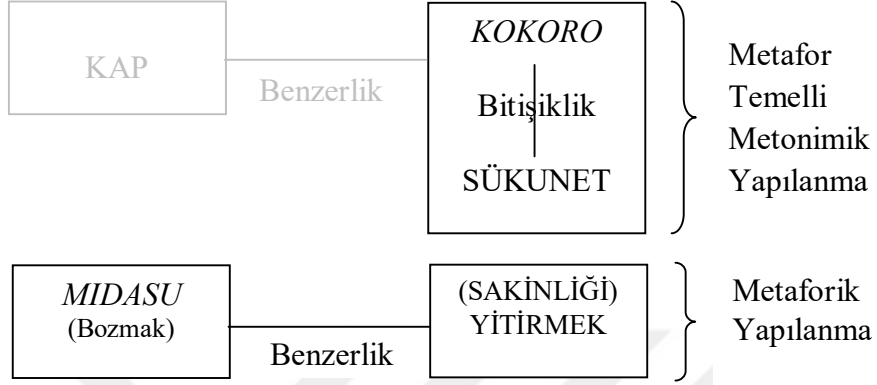
İkinci şekilde ise, *hirugaesu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Çevirmek, döndürmek” ile “(şu ana kadarki duygu ve düşünceleri) değişmek” arasında “farklı bir hal almak” noktasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

2.2.75. *kokoro o midasu* 心を乱す

“Sakinliğini, soğukkanlılığını yitirmek” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “karıştırmak, bozmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde

bulundurulduğunda, deyimini oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 153'te sunulmuştur:

Şekil 153: *kokoro o midasu* 心を乱す Deyiminin Çözümlemesi

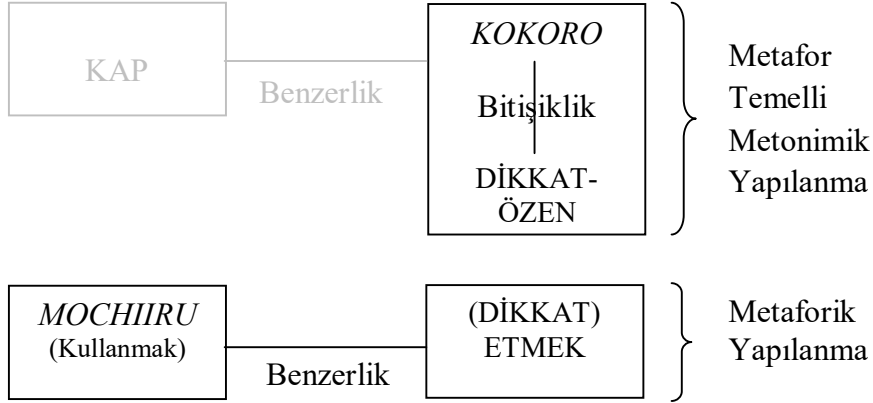
Yukarıdaki ilk şekil, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanmasını göstermektedir. Bu deyimde de “kap” söylenerek içinde barındırdığı “sükunet” kavramlaştırıldığından *kokoro* sözcüğü KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

İkinci şekilde ise, *midasu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Karıştırmak, bozmak” ile “(sakinliğini) yitirmek” arasında “düzgün olan şeyin kötü bir hal alması” noktasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

2.2.76. *kokoro o mochiiru* 心を用いる

“Kalp” ve “kullanmak” sözcüklerinden oluşan bu deyim, “dikkat etmek, özen göstermek” anlamına gelmektedir. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, deyimini oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 154'te sunulmuştur:

Şekil 154: *kokoro o mochiiru* 心を用いる Deyiminin Çözümlemesi

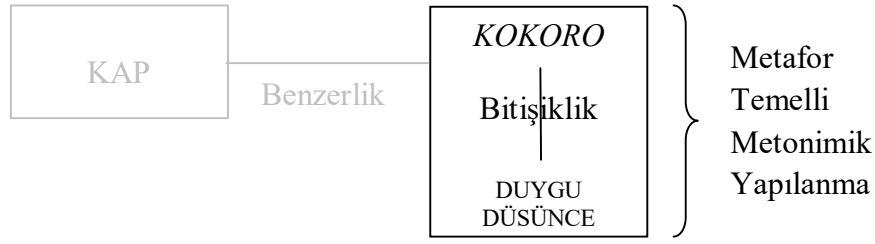
Yukarıdaki ilk şekil, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanmasını göstermektedir. Bu deyimde de “kap” söylenerek içindeki kavramlaştırıldığından *kokoro* sözcüğü KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

İkinci şekilde ise, *mochiiru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Kullanmak” ile “(dikkat) etmek, özen göstermek” arasında “faaliyete geçirme” noktasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

2.2.77. *kokoro o motte kokoro ni tsutau* 心を以て心に伝う

“Uyuşmak, anlaşmak” anlamına gelen bu deyim “kalp”, “tutmak”, “kalp” ve “iletmek” (kalbini tutup kalbine iletmek) sözcüklerinden oluşmaktadır. Bu deyimde her iki *kokoro* sözcüğü de imgesel anlam taşımaktadır. *motte* ve *tsutau* sözcükleri ise prototip anlamlarını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 155'te sunulmaktadır:

Şekil 155: *kokoro o motte kokoro ni tsutau* 心を以て心に伝う Deyiminin

Çözümlemesi

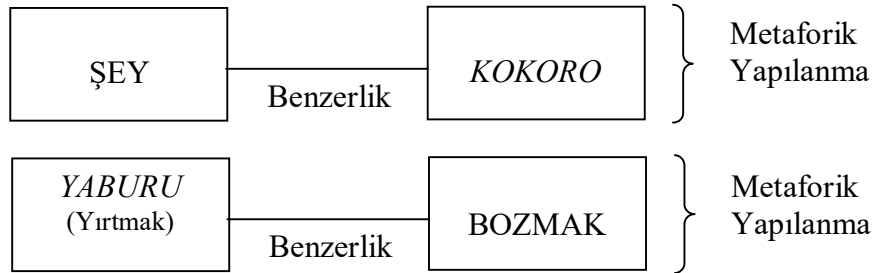
Yukarıdaki şekil, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanmasını göstermektedir. *kokoro* sözcüğü bu deyimde de KAP-MALZEME ilişkisi ile metonimik olarak güdülenmektedir. *kokoro* sözcüğü ile içindeki “duygu ve düşünceler” kavramlaştırılmaktadır.

motte ve *tsutau* sözcükleri prototip anlamlarını koruduğundan şekilleştirilmemiştir.

2.2.78. *kokoro o yaburu* 心を破る

“Moral bozmak, rahatsızlık vermek” anlamına gelen bu deyim “kalp” ve “yırtmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. *kokoro* sözcüğü prototip anlamını korurken, *yaburu* sözcüğünün imgesel anlamı ile deyime etki ettiği görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 156’da sunulmuştur:

Şekil 156: *kokoro o yaburu* 心を破る Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *kokoro* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “KALP BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde, *yaburu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Yırtmak” ve “zarar vermek, bozmak” arasında “hasar yaratmak” noktasında benzerlik ilişkisi bulunmaktadır.

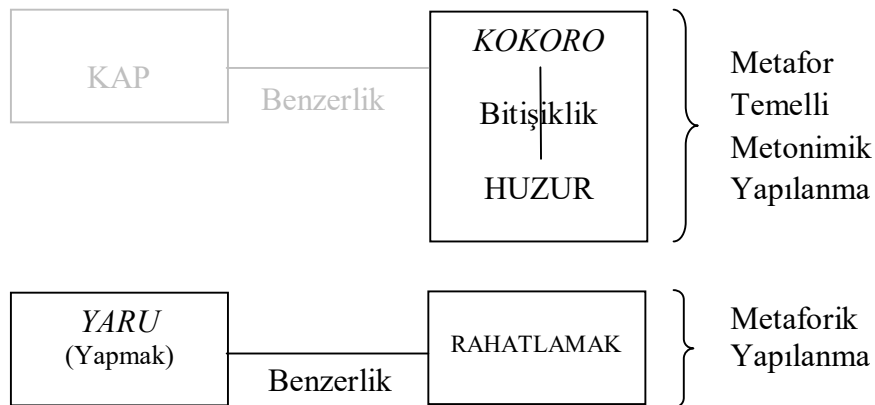
2.2.79. *kokoro o yaru* 心を遣る

Bu deyim üç farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “Rahatlamak, ferahlamak”

“Rahatlamak, ferahlamak” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “yapmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyim oluşturulan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, deyim oluşturulan her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 157’de sunulmuştur:

Şekil 157: *kokoro o yaru* (1) 心を遣る Deyiminin Çözümlemesi

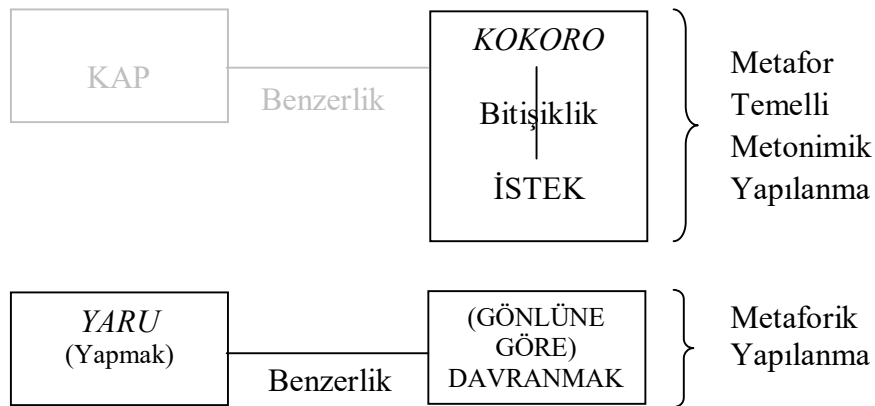
Yukarıdaki ilk şekil, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanmasını göstermektedir. Bu deyimde de “kap” yani *kokoro* ile içindeki “huzur” kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

İkinci şekilde ise, *yarū* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Yapmak” ile “rahatlamak” arasında “(huzur) bulma, meydana getirme” noktasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

(2) “Gönlüne göre davranmak, kalbinin sesini dinlemek”

“*kokoro o yarū* 心を遣る” deyiminin diğer anlamı “gönlüne göre davranmak, kalbinin sesini dinlemek”tir. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, deyimini oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 158’de sunulmuştur:

Şekil 158: *kokoro o yarū* (2) 心を遣る Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekil, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanmasını göstermektedir. Bu deyimde ise “kap” durumunda olan *kokoro* ile

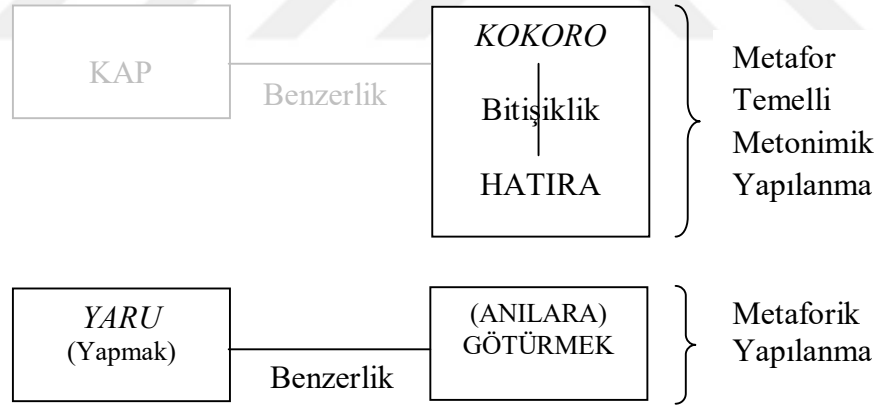
içindeki “istek” kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisi ile metonimik olarak güdülenmektedir.

İkinci şekilde ise, *yarı* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Yapmak” ile “(gönlüne göre) davranmak” arasında “(istediği) olma, meydana gelme” noktasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

(3) “Hatırlamak, aklından geçirmek”

“*kokoro o yaru* 心を遣る” deyiminin bir diğer anlamı ise “hatırlamak, aklından geçirmek”tir. Deyimin bütünsel anlamı ile deymi oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, deymi oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 159’da sunulmuştur:

Şekil 159: *kokoro o yaru* (3) 心を遣る Deyiminin Çözümlemesi

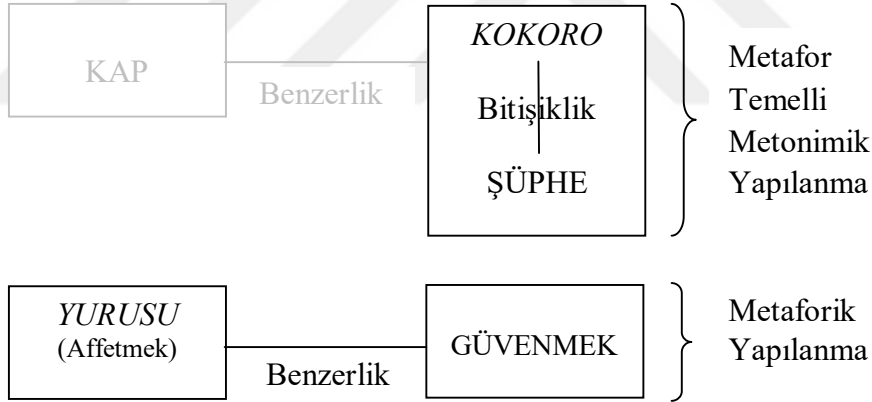
Yukarıdaki ilk şekilde, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde ise *kokoro* ile içindeki “hatıralar” kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

İkinci şekilde ise, *yaru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Yapmak” ile “hatırlamak, aklından geçirmek” arasında “(anılara) gitme” noktasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

2.2.80. *kokoro o yurusu* 心を許す

“Kalp” ve “affetmek” sözcüklerinden oluşan bu deyim “güvenmek, itimat etmek” anlamına gelmektedir. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, deyimini oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 160’da sunulmuştur:

Şekil 160: *kokoro o yurusu* 心を許す Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekil, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanmasını göstermektedir. Bu deyimde *kokoro* sözcüğü ile içinde barındırdığı “şüphe” kavramlaştırılmaktadır. Dolayısıyla bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

İkinci şekilde ise, *yaru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Affetmek” ile “güvenmek” arasında “şüpheyi önemsiz sayma, suçlamadan vazgeçme” noktasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

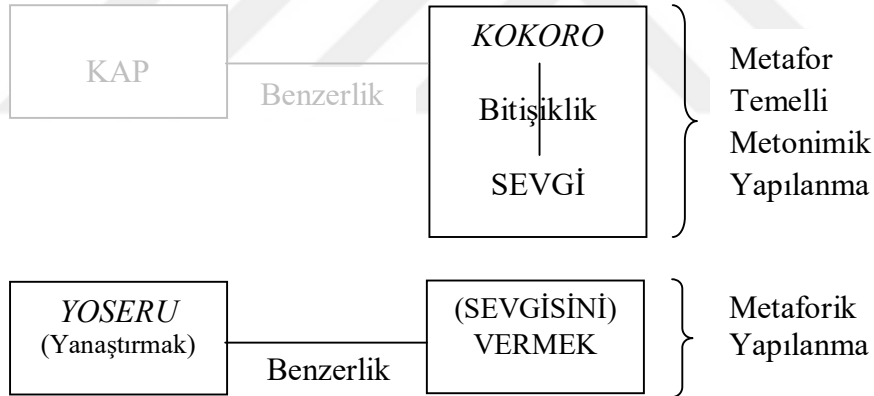
2.2.81. *kokoro o yoseru* 心を寄せる

Bu deyim iki farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “Sevmek, gönül vermek”

“Sevmek, gönül vermek” anlamına gelen bu deyim “kalp” ve “yanaştırmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Bu deyim oluşturulan sözcüklerin her ikisi de deyimde imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 161’de sunulmuştur:

Şekil 161: *kokoro o yoseru* (1) 心を寄せる Deyiminin Çözümlemesi

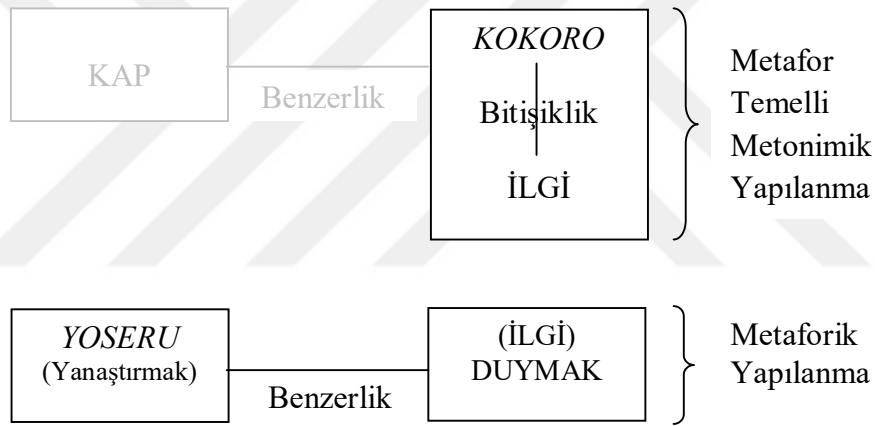
Yukarıdaki ilk şekilde, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde *kokoro* sözcüğü ile içindeki “sevgi” kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

İkinci şekilde ise, *yoseru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Yanaştırmak” ile “(sevgisini) vermek” arasında “bir şeyi bir tarafa yaklaştırma” noktasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

(2) “İlgi duymak”

“*kokoro o yoseru* 心を寄せる” deyiminin diğer anlamı “ilgi duymak”tır. Bu deyimini oluşturan sözcüklerin her ikisi de deyimde imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 162’de sunulmuştur:

Şekil 162: *kokoro o yoseru* (2) 心を寄せる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekil, *kokoro* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanmasını göstermektedir. Bu deyimde *kokoro* sözcüğü ile içindeki “ilgi” kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

İkinci şekilde ise, *yoseru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Yanaştırmak” ile “(ilgi) duymak” arasında “bir şeyi bir tarafa yaklaştırma” noktasında benzerlik ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

2.3. “*mune* 胸” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimlerin Çözümlemesi

Aşağıda, tezin kapsam ve sınırlılıklarında belirtilen 5 sözlükten taranan “*mune* 胸 + ilgeç + ad/önad/eylem” yapısındaki toplam 60 deyim çözümlenmektedir.

2.3.1. *mune ga atsuku naru* 胸が熱くなる

“Duygulanmak” anlamına gelen bu deyim “göğüs”, “sıcak” ve “olmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan sözcüklerin tamamı prototip anlamları ile deyime etki etmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 163’te sunulmuştur:

Şekil 163: *mune ga atsuku naru* 胸が熱くなる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde deyim bütünsel anlamı ile deyim oluşturan sözcükler arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. “göğüsü ısınmak” şeklinde ifade edilen “duygulanmak”, duygulanma sonucunda ortaya çıkan fiziksel durumu yansıtmaktadır. Dolayısıyla bu deyim güdüleyen SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı bilişsel süreçtir. Radden ve Kövecses (1999: 47), kimi fiziksel ve davranışsal tepkilerin duyguları gösterdiğini belirtmektedir. Ayrıca Kövecses (2000: 134), BİR DUYGUNUN

BEDENE VE İFADEYE DAYALI TEPKİLERİ, O DUYGUYU TEMSİL EDER (THE PHYSIOLOGICAL AND EXPRESSIVE RESPONSES OF EMOTION STAND FOR THE EMOTION) kavramsal metonimisini ortaya atmıştır. Bu deyimde de duygulanmaya bağlı olarak göğüsün ısınması yani duygunun bedende yarattığı etki söylendiğinden, bu deyim metonimik olarak yapılanmaktadır.

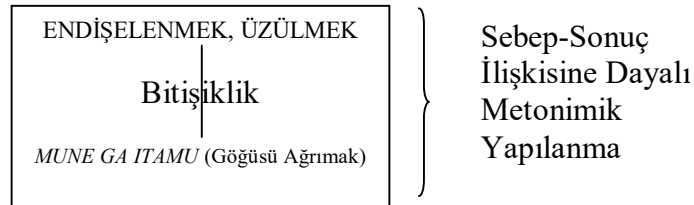
2.3.2. *mune ga itamu* 胸が痛む

Bu deyim iki farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “Endişelenmek, üzülme”

“Endişelenmek, üzülme” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “ağrı” sözcüklerinden oluşmaktadır. Bu deyimde de bir üstteki deyim gibi deyim oluşturucu sözcükler temel anlamlarını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 164’te sunulmuştur:

Şekil 164: *mune ga itamu* (1) 胸が痛む Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde deyim bütünsel anlamı ile deyim oluşturucu sözcükler arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. “Üzülme” ile “göğüs ağrı” arasında SEBEP-SONUÇ ilişkisi bulunmaktadır. Dolayısıyla bu deyim metonimik olarak yapılanmaktadır. Bu deyim arka planında da BİR DUYGUNUN BEDENE VE İFADEYE DAYALI TEPKİLERİ, O DUYGUYU TEMSİL EDER (THE PHYSIOLOGICAL AND EXPRESSIVE RESPONSES OF EMOTION STAND FOR THE EMOTION) kavramsal metonimisi bulunmaktadır (Kövecsess, 2000: 134).

(2) “Vıcdanı sızlamak”

“*mune ga itamu* 胸が痛む” deyiminin diğer anlamı “vıcdanı sızlamak”tır.

Deyimin bilişsel yapılanması bir üstteki ile aynıdır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 165’te sunulmuştur:

Şekil 165: *mune ga itamu* (2) 胸が痛む Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde deyimın bütünsel anlamı ile deyimi oluşturan sözcükler arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. “Vıcdanı sızlamak” ile “göğüsü ağrımak” arasında aynı yukarıdaki gibi SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı bir yapılanma bulunmaktadır. Duygusal olarak hissedilen “acı” bedene “göğüsü ağrımak” şeklinde yansımaktadır. Bu deyimın arka planında da BİR DUYGUNUN BEDENE VE İFADEYE DAYALI TEPKİLERİ, O DUYGUYU TEMSİL EDER (THE PHYSIOLOGICAL AND EXPRESSIVE RESPONSES OF EMOTION STAND FOR THE EMOTION) kavramsal metonimisi bulunmaktadır (Kövecsess, 2000: 134).

2.3.3. *mune ga ippai ni naru* 胸が一杯になる

“(Üzüntü yada mutluluktan) duygulanmak, duygu yoğunluğu yaşamak” anlamına gelen bu deyim “göğüs”, “dolmuş” ve “olmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimi oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda deyimi oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 166’da sunulmuştur:

Şekil 166: *mune ga ippai ni naru* 胸が一杯になる Deyiminin Çözümlemesi

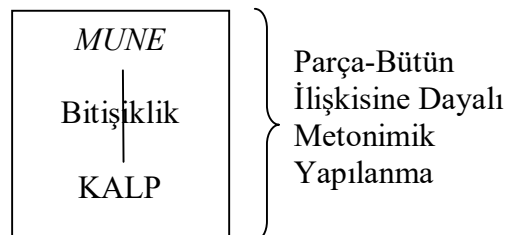
Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük bu deyimde kap olarak kavramlaştırılmaktadır.

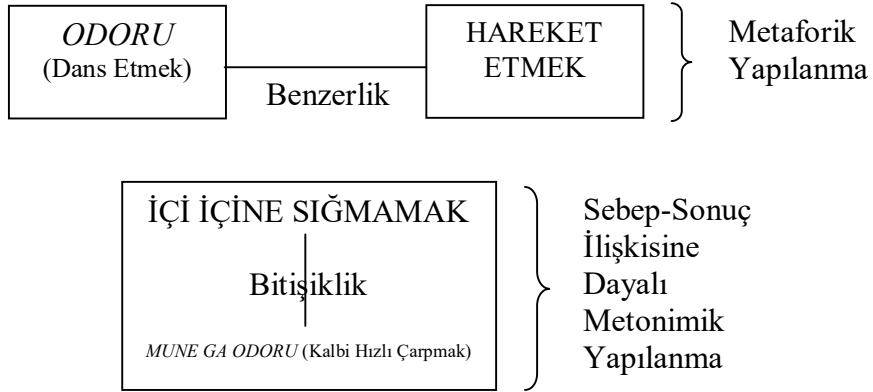
Yukarıdaki ikinci şekilde ise, *ippai ni naru* ifadesinin metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük üzerine düşünüldüğünde, “dolu olmak” ile “duygu yoğunluğu yaşamak” arasında “normalden fazla olmak, dolmak, yer kalmamak” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

2.3.4. *mune ga odoru* 胸が踊る

“İçi içine sığmamak” anlamına gelen bu deyim, “göğüs” ve “dans etmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimi oluşturan sözcüklerin prototip anlamları göz önünde bulundurulduğunda, her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 167’de sunulmuştur:

Şekil 167: *mune ga odoru* 胸が踊る Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. Kalp göğüs bölümü içinde yer almaktadır. Dolayısı ile bütün (göğüs) söylenerek içindeki parça (kalp) kavramlaştırılmaktadır.

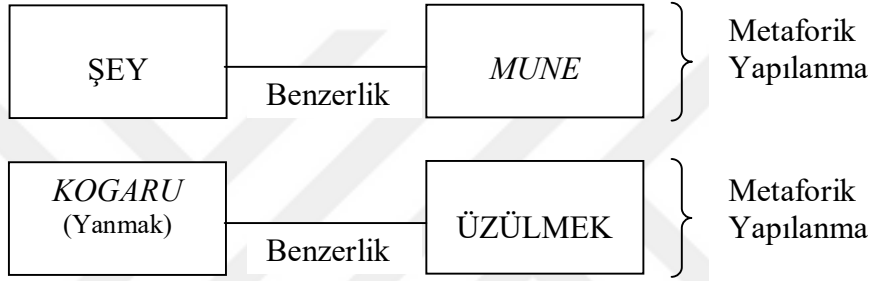
Yukarıdaki ikinci şekilde *odoru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Dans etmek” ve “hareket etmek” arasında “yerinde duramamak” noktasında benzerlik ilişkisi bulunmaktadır.

Üçüncü şekilde ise, “içi içine sığmamak” ile “kalbin dans etmesi” yani “kalbin hareket içinde olması (hızlı çarpması)” arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. İnsan mutlu, heyecanlı olduğu zamanlarda vücudunda bu mutluluğu ve heyecanı hisseder ve kalp de atış hızını arttırarak bu duruma eşlik eder. Bu deyimde “kalbin dans etmesi” şeklindeki ifade onun hızlı attığının göstergesidir. Dolayısı ile bu deyimi DUYGU İÇİN KALP RİTMİNİN DEĞİŞMESİ (CHANGE IN HEART RATE FOR EMOTION) kavramsal metonimisinin güdülenmektedir (Kövecses, 2000: 134). Ayrıca “dans”ın mutlu zamanlarda yapıldığı düşünülürse, kalpteki dansın da mutluluktan olduğu söylenebilir. Dolayısıyla bu deyim SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı metonimik güdülemeye sahiptir.

2.3.5. *mune ga kogaru* 胸が焦がる

“Acı çekmek, üzülmek, içi yanmak” anlamına gelen bu deyim, “göğüs” ve “yanmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyim oluşturulan sözcüklerin prototip anlamları göz önünde bulundurulduğunda, *mune* sözcüğünün prototip anlamını korurken, *kogaru* sözcüğünün imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 168’de sunulmuştur:

Şekil 168: *mune ga kogaru* 胸が焦がる Deyiminin Çözümlemesi

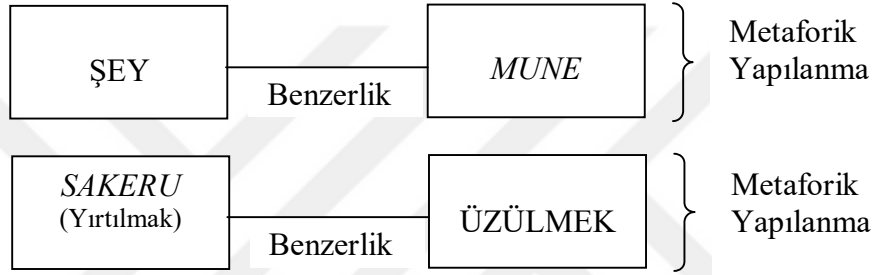
Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “GÖĞÜS BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde, *kogaru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “yanmak” ile “üzülmek” arasında “zarar görmek” noktasında benzerlik kurulmaktadır.

2.3.6. *mune ga sakeru* 胸が裂ける

“Çok üzülme, içi yanmak” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “yırılmak, yarılmak, patlamak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları göz önünde bulundurulduğunda, *mune* sözcüğünün prototip anlamını korurken, *sakeru* sözcüğünün imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 169’da sunulmuştur:

Şekil 169: *mune ga sakeru* 胸が裂ける Deyiminin Çözümlemesi

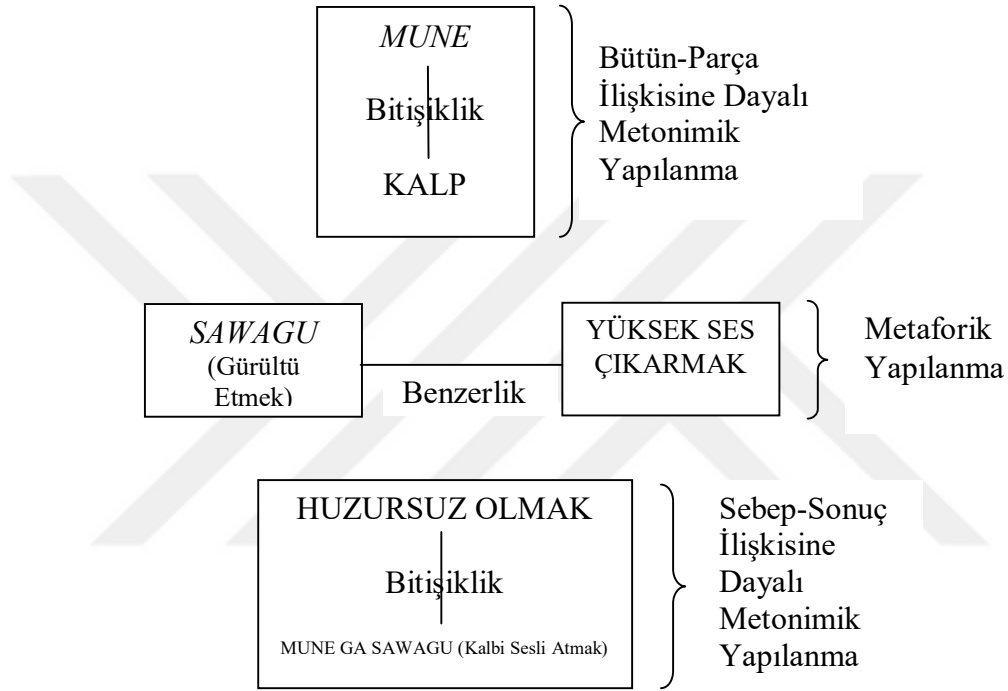
Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “GÖĞÜS BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde, *sakeru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Yırılmak” ile “üzülme” arasında “normal durumun kötüleşmesi” noktasında benzerlik kurulmaktadır.

2.3.7. *mune ga sawagu* 胸が騒ぐ

“Huzursuz olmak” anlamına gelen bu deyim, “göğüs” ve “gürültü etmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan sözcükler bu deyime imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 170’te sunulmuştur:

Şekil 170: *mune ga sawagu* 胸が騒ぐ Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. Kalp göğüs bölümü içinde yer almaktadır. Bu deyimde bütün (göğüs) söylenerek içindeki parça (kalp) kavramlaştırılmaktadır. Dolayısı ile BÜTÜN-PARÇA ilişkisine dayalı metonimik güdülenme söz konusudur.

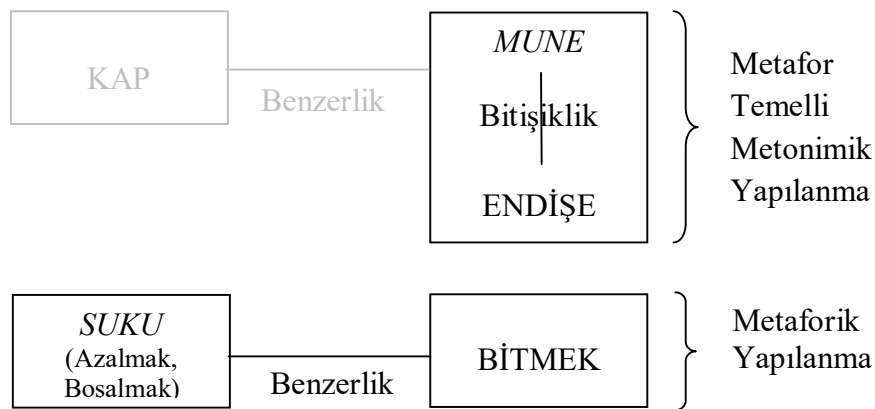
Yukarıdaki ikinci şekilde *sawagu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Gürültü etmek” ile “yüksek ses çıkarmak” arasında “rahatsızlık vermek” noktasında benzerlik ilişkisi bulunmaktadır.

Üçüncü şekilde ise, “huzursuz olmak” ile “kalbin gürültülü çalışması” arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. İnsan mutsuz, huzursuz olduğunda kalp atış hızında da artış olabilir. Bu deyimde “kalbin gürültülü etmesi” şeklindeki ifade onun hızlı, sesli çalıştığının göstergesidir. Dolayısı ile bu deyim **DUYGU İÇİN KALP RİTMİNİN DEĞİŞMESİ (CHANGE IN HEART RATE FOR EMOTION)** kavramsal metonimisinin güdülenmektedir (Kövecses, 2000: 134). Ayrıca “gürültü”nün rahatsız edici bir durum olduğu düşünülürse, kalpteki gürültü de rahatsızlık vericidir. Dolayısıyla bu deyim **SEBEP-SONUÇ** ilişkisine dayalı metonimik güdülemeye sahiptir.

2.3.8. *mune ga suku* 胸がすく

“Sıkıntı ve endişeden kurtulup huzur bulmak” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “azalmak, boşalmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyim oluşturulan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda deyim oluşturulan her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 171’de sunulmuştur:

Şekil 171: *mune ga suku* 胸がすく Deyiminin Çözümlemesi

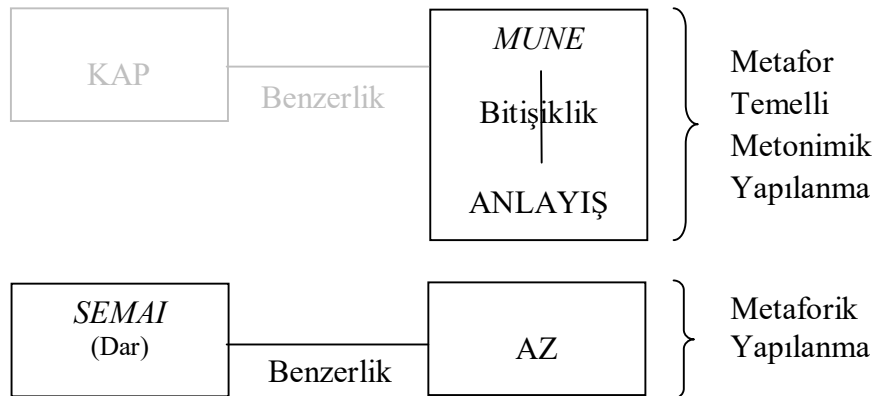
Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde *mune* sözcüğü ile içindeki “endişe” kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

Yukarıdaki ikinci şekilde ise, *suku* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük üzerine düşünüldüğünde, “azalmak, boşalmak” ile “(endişeden, sıkıntıdan) kurtulmak” arasında “bitmek, yok olmak” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

2.3.9. *mune ga semai* 胸が狭い

“Anlayışsız” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “dar” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda deyimini oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 172’de sunulmuştur:

Şekil 172: *mune ga semai* 胸が狭い Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde *mune* sözcüğü ile içindeki “anlayış”

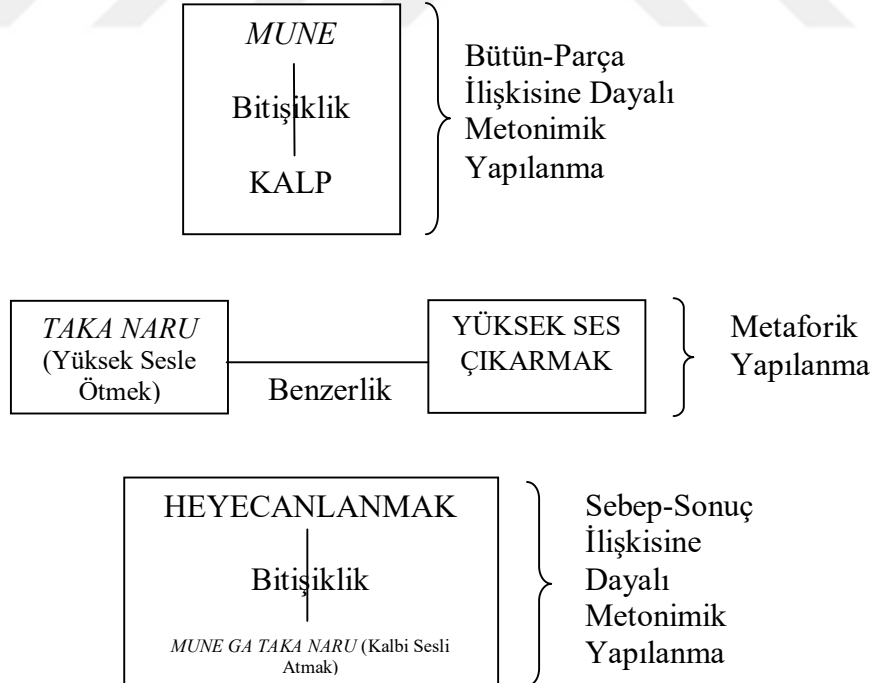
kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

Yukarıdaki ikinci şekilde ise, *semai* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük üzerine düşünüldüğünde, “dar” ile “(anlayışı) az” arasında “eksiklik, yoksunluk” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

2.3.10. *mune ga taka naru* 胸が高鳴る

“İsteklerinin gerçekleşmesi ya da gerçekleşecek gibi olması sonucunda heyecandan kalbi çarpmak” anlamına gelen bu deyim, “göğüs” ve “yüksek sesle ötmek, çalmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan sözcükler bu deyimde imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 173’te sunulmuştur:

Şekil 173: *mune ga taka naru* 胸が高鳴る Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. Kalp göğüs bölümü içinde yer almaktadır. Bu deyimde bütün (göğüs) söylenerek içindeki parça (kalp) kavramlaştırılmaktadır. Dolayısı ile BÜTÜN-PARÇA ilişkisine dayalı metonimik güdülenme söz konusudur.

Yukarıdaki ikinci şekilde *taka naru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Yüksek sesle ötmek, çalmak” ile “yüksek ses çıkarmak” arasında “normalden sesli olmak” noktasında benzerlik ilişkisi bulunmaktadır.

Üçüncü şekilde ise, “heyecanlanmak” ile “kalbin sesli atması” arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. İnsan heyecanlı olduğunda kalp atış hızında da artış olabilir. Bu deyimde “kalbin sesli ötmesi” şeklindeki ifade onun hızlı çalıştığının göstergesidir. Dolayısı ile bu deyimi DUYGU İÇİN KALP RİTMİNİN DEĞİŞMESİ (CHANGE IN HEART RATE FOR EMOTION) kavramsal metonimisinin güdülenmektedir (Kövecses, 2000: 134).

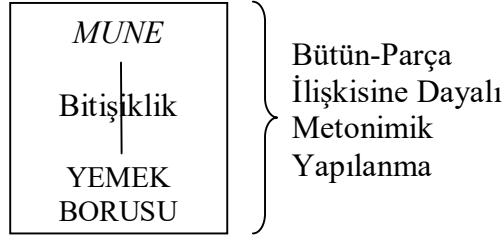
2.3.11. *mune ga tsukaeru* 胸が痞える

Bu deyimmin iki farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “Yenen yemeğin yemek borusunda kalması”

“Yenen yemeğin yemek borusunda kalması” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “tıkanmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan sözcüklerden *mune* deyimde imgesel anlamı ile katkıda bulunurken, *tsukaeru* sözcüğü prototip anlamını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 174’te sunulmuştur:

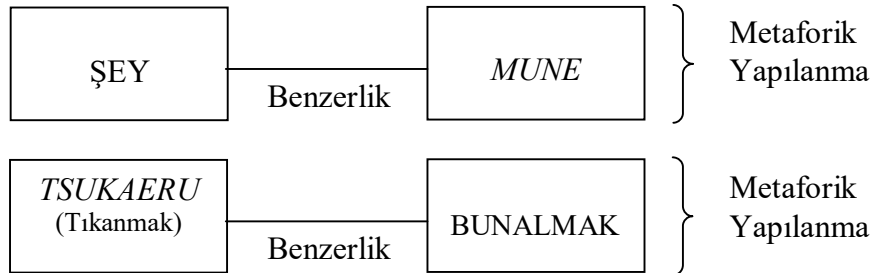
Şekil 174: *mune ga tsukaeru* (1) 胸が痞える Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. Yemek borusu göğüs bölümü içinde yer almaktadır. Bu deyimde bütün (göğüs) söylenerek içindeki parça (yemek borusu) kavramlaştırılmaktadır. Dolayısı ile BÜTÜN-PARÇA ilişkisine dayalı metonimik güdülenme söz konusudur. *tsukaeru* sözcüğü prototip anlamını koruduğundan şekilleştirilmemiştir.

(2) “Kendini çok kötü hissetmek, bunalmak”

“*mune ga tsukaeru* 胸が痞える” deyiminin diğer anlamı “kendini çok kötü hissetmek, bunalmak”tır. Deyimin bileşenleri “göğüs” ve “tıkanmak” sözcükleridir. Her iki sözcük de imgesel anlamları ile bu deyime katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 175’te sunulmuştur:

Şekil 175: *mune ga tsukaeru* (2) 胸が痞える Deyiminin Çözümlemesi

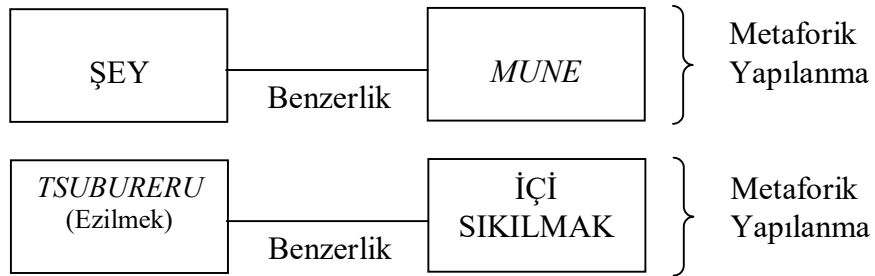
Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “GÖĞÜS BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde, *tsukaeru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Tıkanmak” ile “bunalmak” arasında “bir şeyin bir yeri tıkaması” noktasında benzerlik kurulmaktadır.

2.3.12. *mune ga tsubureru* 胸が潰れる

“Şaşkınlık, üzüntü ve endişeden içi sıkılmak” anlamına gelen bu deyim, “göğüs” ve “ezilmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları göz önünde bulundurulduğunda, her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 176’da sunulmuştur:

Şekil 176: *mune ga tsubureru* 胸が潰れる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “GÖĞÜS BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde ise, *tsubureru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Ezilmek” ve “sıkılmak” arasında “baskı hissetme” noktasında benzerlik ilişkisi bulunmaktadır.

2.3.13. *mune ga tsumaru* 胸がつまる

Bu deyim iki farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “Duygu yoğunluğu yaşamak”

“Duygu yoğunluğu yaşamak” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “tıka basa dolmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda deyimini oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 177’de sunulmuştur:

Şekil 177: *mune ga tsumaru* (1) 胸がつまる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır.

Yukarıdaki ikinci şekilde ise, *tsumaru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük üzerine düşünüldüğünde, “tıka basa dolmak” ile “duygu yoğunluğu yaşamak” arasında “normalden fazla olmak” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

(2) “Bunalmak, daralmak”

“*mune ga tsumaru* 胸がつまる” deyiminin diğer anlamı, “bunalmak, daralmak”tır. deyimini oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 178’de sunulmuştur:

Şekil 178: *mune ga tsumaru* (2) 胸がつまる Deyiminin Çözümlemesi

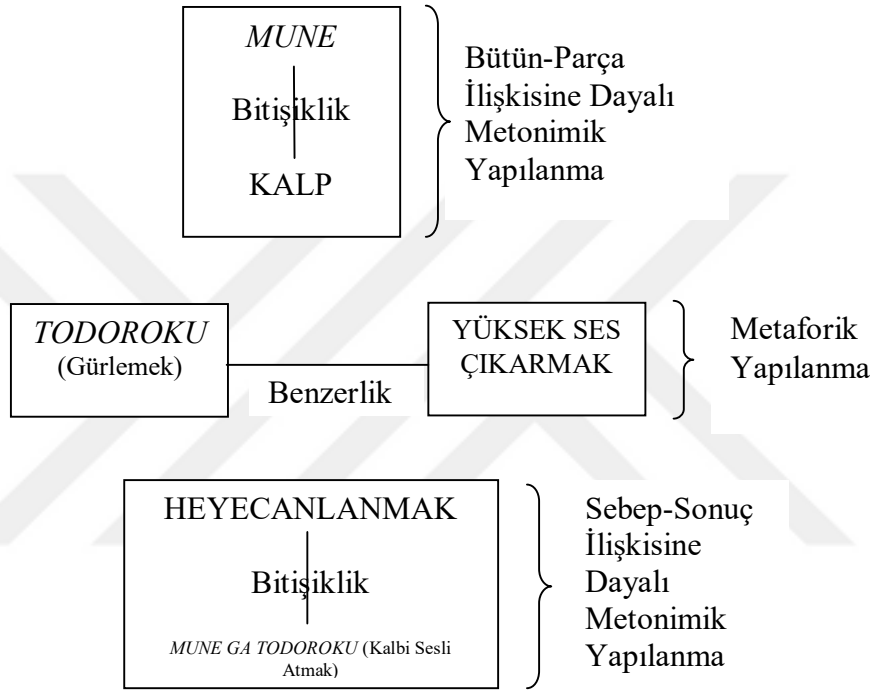
Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde *mune* sözcüğü ile içindeki “sıkıntı” kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

Yukarıdaki ikinci şekilde ise, *tsumaru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük üzerine düşünüldüğünde, “tıka basa dolmak” ile “duygu yoğunluğu yaşamak” arasında “normalden fazla olmak” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

2.3.14. *mune ga todoroku* 胸が轟く

“(Heyecandan) kalbi çarpmak” anlamına gelen bu deyim bileşenleri “göğüs” ve “gürlemek” sözcükleridir. Bu iki sözcük de imgesel anlamları ile bu deyime katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 179’da sunulmuştur:

Şekil 179: *mune ga todoroku* 胸が轟く Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. Kalp göğüs bölümü içinde yer almaktadır. Bu deyimde bütün (göğüs) söylenerek içindeki parça (kalp) kavramlaştırılmaktadır. Dolayısı ile BÜTÜN-PARÇA ilişkisine dayalı metonimik güdülenme söz konusudur.

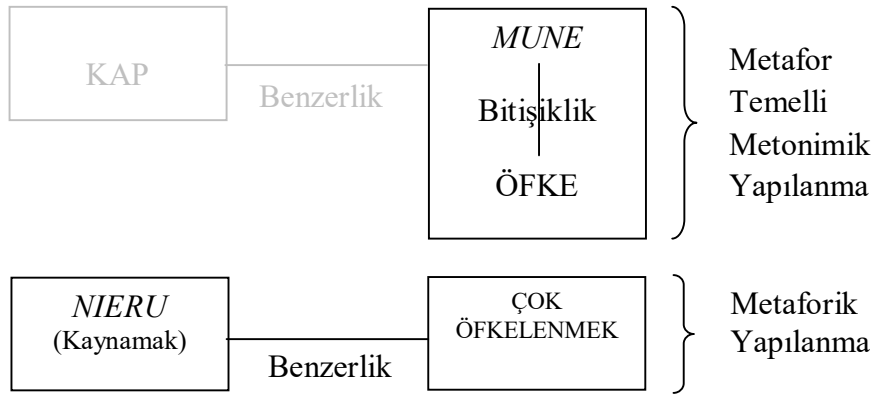
Yukarıdaki ikinci şekilde *todoroku* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Gürlemek” ile “çok yüksek ses çıkarmak” arasında “olağan dışı olmak” noktasında benzerlik ilişkisi bulunmaktadır.

Üçüncü şekilde ise, “heyecanlanmak” ile “kalbin sesli atması” arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. İnsan heyecanlı olduğunda kalp atış hızında da artış olabilir. Bu deyimde “kalbin gürlemesi” şeklindeki ifade onun hızlı, sesli çalıştığının göstergesidir. Dolayısı ile bu deyim *DUYGU İÇİN KALP RİTMİNİN DEĞİŞMESİ* (CHANGE IN HEART RATE FOR EMOTION) kavramsal metonimisinin güdülenmektedir (Kövecses, 2000: 134).

2.3.15. *mune ga nieru* 胸が煮える

“Çok kızmak, öfkelenmek” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “kaynamak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan sözcüklerin prototip anlamları ile deyim bütünsel anlamına etkileri arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, hem *mune* sözcüğünün hem de *nieru* sözcüğünün imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 180’de sunulmuştur:

Şekil 180: *mune ga nieru* 胸が煮える Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metafor temelli metonimik bir yapılanması görülmektedir. Bu deyimde *mune* sözcüğü ile içindeki “sıkıntı” kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik

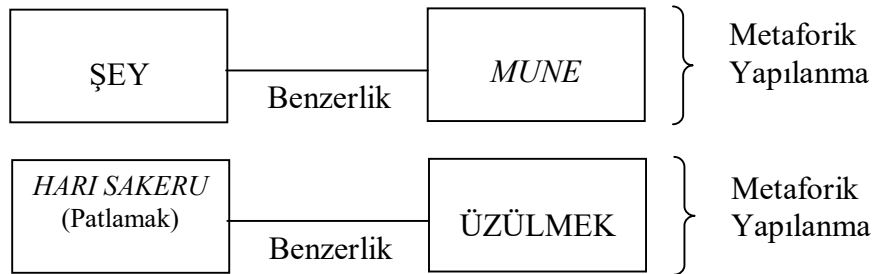
güdülenmeye sahiptir. Aynı zamanda bu sözcüğün arka planında ÖFKE BİR KAPTAKİ SICAK SIVIDIR (ANGER IS A HOT FLUID IN A CONTAINER) (Kövecses, 2000:21; Lakoff, 1987: 387; Gibbs, 2003:4) kavramsal metaforu bulunmaktadır.

İkinci şekilde *nieru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Kaynamak” ile “öfkelenmek” arasında “en yüksek derecede olma” noktasında benzerlik kurulmaktadır. Ayrıca bu sözcük ÖFKE SICAKTIR kavramsal metaforu ile güdülenmektedir. Bir şey kaynama derecesine ulaştığında en yüksek ısıdadır. Öfke kaynadığına göre, şiddetli olduğu anı göstermektedir.

2.3.16. *mune ga hari sakeru* 胸が張り裂ける⁷⁴

“Çok üzülme” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “patlamak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları göz önünde bulundurulduğunda, her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 181’de sunulmuştur:

Şekil 181: *mune ga hari sakeru* 胸が張り裂ける Deyiminin Çözümlemesi

⁷⁴ Bu deyim sadece *mune ga sakeru* 胸が裂ける şeklinde de kullanılmaktadır (bkz. 3.3.7.).

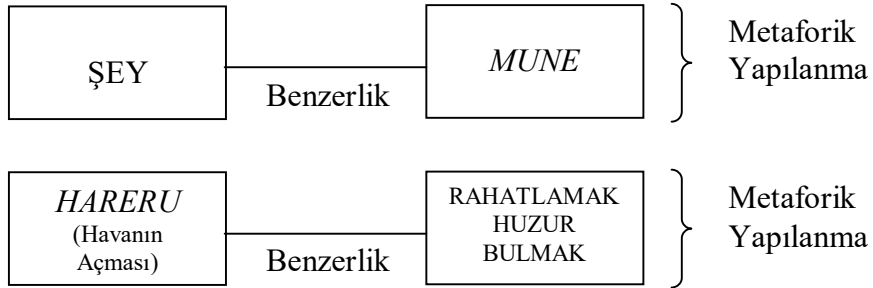
Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “GÖĞÜS BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde, *hari sakeru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Patlamak” ile “üzülmek” arasında “kötü bir durumun ortaya çıkması” noktasında benzerlik kurulmaktadır.

2.3.17. *mune ga hareru* 胸が晴れる

“Göğüs” ve “(havanın) açık olması” sözcüklerinden oluşan bu deyim “içi rahatlamak, huzur bulmak” anlamına gelmektedir. Her iki sözcük de bu deyimde imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 182’de sunulmuştur:

Şekil 182: *mune ga hareru* 胸が晴れる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “GÖĞÜS BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde ise *hareru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Açmak” ile “rahatlamak, huzur bulmak arasında” arasında “kötü durumdan iyi duruma geçiş, düzelme” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.3.18. *mune ga fukuramu* 胸が膨らむ

“Duygu yoğunluğu yaşamak” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “genişlemek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyim oluşturulan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda deyim oluşturulan her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 183’te sunulmuştur:

Şekil 183: *mune ga fukuramu* 胸が膨らむ Deyiminin Çözümlemesi

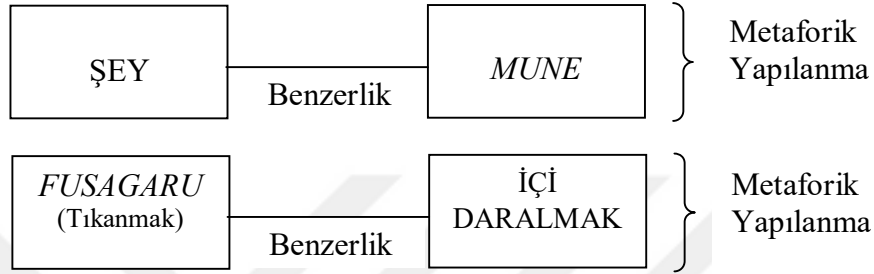
Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır.

Yukarıdaki ikinci şekilde ise, *fukuramu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük üzerine düşünüldüğünde, “genişlemek” ile “duygu yoğunluğu yaşamak” arasında “normalden büyük olmak” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

2.3.19. *mune ga fusagaru* 胸がふさがる

“İçi daralmak, kasvet çökmek” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “tıkanmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Her iki sözcük de imgesel anlamları ile bu deyime katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 184’te sunulmuştur:

Şekil 184: *mune ga fusagaru* 胸がふさがる Deyiminin Çözümlemesi

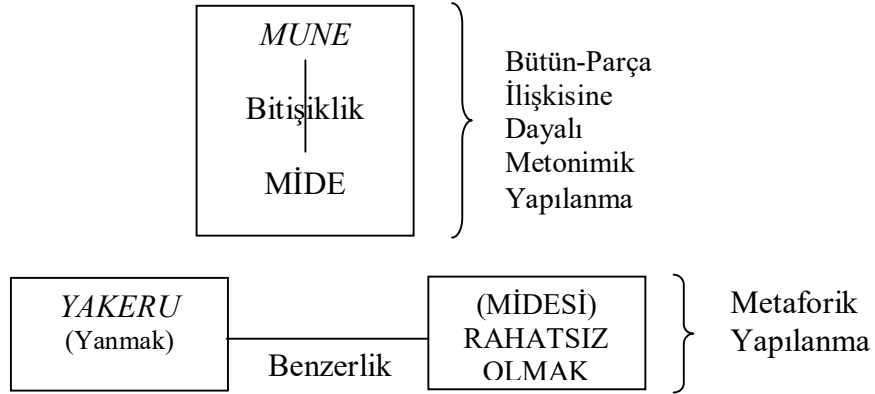
Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “GÖĞÜS BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde ise, *fusagaru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Tıkanmak” ve “daralmak” arasında “bir şeyin engel oluşturması” noktasında benzerlik ilişkisi bulunmaktadır.

2.3.20. *mune ga yakeru* 胸が焼ける

“Midesi rahatsız olmak, midesi yanmak” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “yanmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyim oluşturulan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin yapılanması şekil 185’te sunulmuştur:

Şekil 185: *mune ga yakeru* 胸が焼ける Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük ile “mide” kavramlaştırılmaktadır. Dolayısı ile BÜTÜN-PARÇA ilişkisine dayalı metonimik bir güdülenme söz konusudur.

İkinci şekilde ise *yakeru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Yanmak” sözcüğü ile “midenin rahatsız olması, yanması” arasında “duyulan sıcaklık hissi, acı hissi” noktasında benzerlik kurulmaktadır.

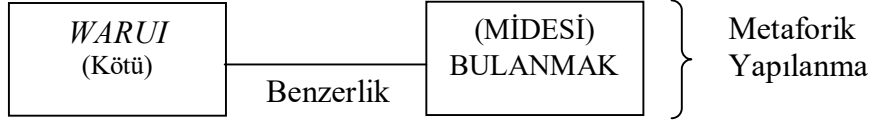
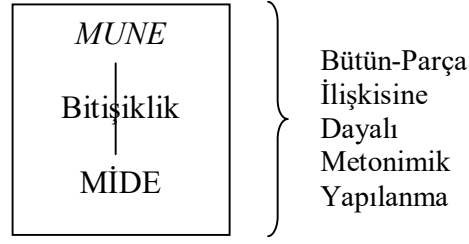
2.3.21. *mune ga warui* 胸が悪い

Bu deyim iki farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “Midesi bulanmak”

“Midesi bulanmak” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “kötü” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyim oluşturulan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, deyim oluşturulan her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin yapılanması şekil 186’da sunulmuştur:

Şekil 186: *mune ga warui* (1) 胸が悪い Deyiminin Çözümlemesi

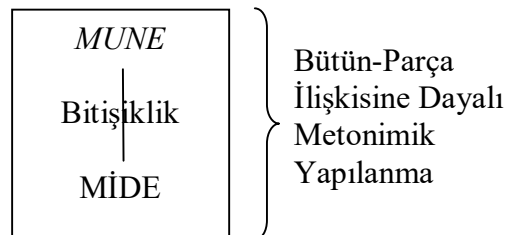
Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük ile “mide” organı kavramlaştırılmaktadır. Dolayısı ile BÜTÜN-PARÇA ilişkisine dayalı metonimik bir güdülenme söz konusudur.

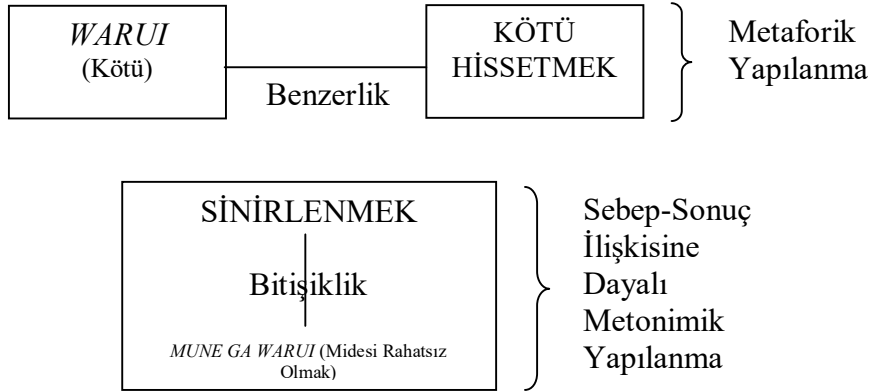
İkinci şekilde ise *warui* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Kötü” sözcüğü ile “(midesi) bulanmak” arasında “normal dışı bir durum yaşanması” noktasında benzerlik kurulmaktadır.

(2) “Çok kızmak”

“*mune ga warui* 胸が悪い” deyiminin diğer anlamı “çok kızmak”tır. Deyimin yapılanması bir üstteki deyimden biraz farklıdır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 187’de sunulmuştur:

Şekil 187: *mune ga warui* (2) 胸が悪い Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bütün (göğüs) söylenerek içindeki parça (mide) kavramlaştırılmaktadır. Dolayısı ile BÜTÜN-PARÇA ilişkisine dayalı metonimik güdülenme söz konusudur.

Yukarıdaki ikinci şekilde *warui* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Kötü” sözcüğü ile “(midesi) rahatsız olmak” arasında “normal dışı bir durum yaşanması” noktasında benzerlik kurulmaktadır.

Üçüncü şekilde ise, “sinirlenmek” ile “midenin rahatsızlanması” arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. İnsanoğlu öfkelendiğinde, bu vücudunun herhangi bir yerinde rahatsızlık duymasına sebep olabilir. Bu durumun arka planında DUYGUSAL HASAR FİZİKSEL ZARARDIR (EMOTIONAL HARM IS PHYSICAL DAMAGE) (Kövecses, 2000:46) kavramsal metaforu ile KÖTÜ DUYGULAR HASTALIKTIR (NEGATIVE EMOTIONS ARE ILLNESSES) (Kövecses, 2000:44) kavramsal metaforu etkili olmaktadır.

2.3.22. *mune ni ataru* 胸に当たる

“Aklına gelmek” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “vurmak, çarpmak, isabet etmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyim oluşturulan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki düşünüldüğünde, her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile bu deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 188’de sunulmuştur:

Şekil 188: *mune ni ataru* 胸に当たる Deyiminin Çözümlemesi

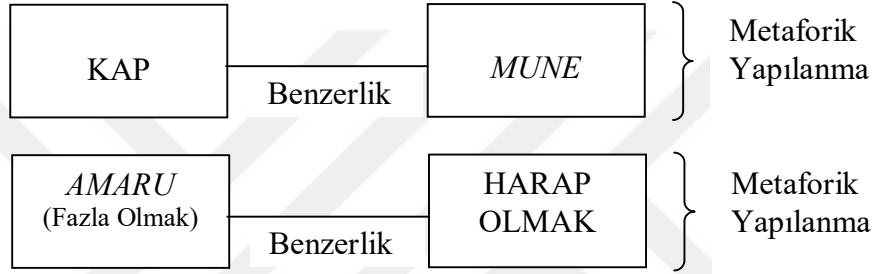
Yukarıdaki ilk şekil ile *mune* sözcüğüne ait metonimik yapılanma görülmektedir. Vücutta hafıza ile ilgili yer zihindir. Bu deyimde “göğüs” ile “zihin” kavramlaştırıldığından, yani vücudun bir parçası ile diğer parçası kavramlaştırıldığından PARÇA-PARÇA ilişkisine dayalı metonimik güdülenme mevcuttur.

İkinci şekilde ise *ataru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Çarpmak” ile “aklına gelmek” arasında “bir yere değme, kendini gösterme” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

2.3.23. *mune ni amaru* 胸に余る

“Çeşitli duygu ve düşüncelerle kendini harap etmek” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “fazla olmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda deyimini oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 189’da sunulmuştur:

Şekil 189: *mune ni amaru* 胸に余る Deyiminin Çözümlemesi

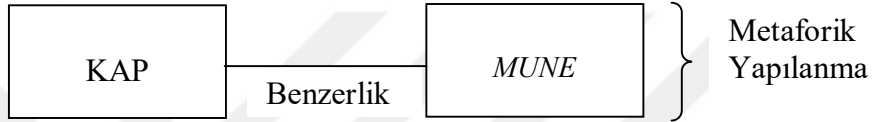
Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır.

Yukarıdaki ikinci şekilde ise, *amaru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük üzerine düşünüldüğünde, “fazla olmak” ile “kendini harap etmek” arasında “bir şeylerin fazla gelmesi” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

2.3.24. *mune ni ichi motsu (aru)* 胸に一物 (ある) ⁷⁵

“İçinde kötülük olmak, art niyetli olmak” anlamına gelen bu deyim “göğüs”, “bir”, “şey” ve “var olmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimi oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, *hara* sözcüğünün imgesel anlam taşıırken diğerlerinin prototip anlamlarını koruduğu görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 190’da sunulmuştur:

Şekil 190: *mune ni ichi motsu aru* 胸に一物ある Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir.

Bu deyimde de bu sözcük “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır.

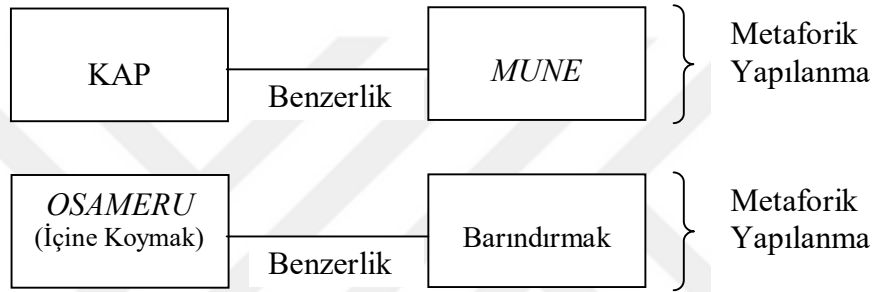
Deyimi oluşturan diğer sözcükler prototip anlamlarını koruduklarından şekilleştirilmemiştir.

⁷⁵ Bu deyim bazı sözlüklerde sadece “*mune ni ichi motsu* 胸に一物” olarak geçmektedir (bkz. NKJ, 2005: 458; DAI, 2006: 2483).

2.3.25. *mune ni osameru* 胸に納める⁷⁶

“Bildiği bir şeyi kimseye söylememek, sır olarak saklamak” anlamına gelen bu deyim, “göğüs” ve “içine koymak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, hem *mune* hem de *osameru* sözcüğünün imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 191’de sunulmuştur:

Şekil 191: *mune ni osameru* 胸に納める Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki birinci şekil ile *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde de bu sözcük “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır.

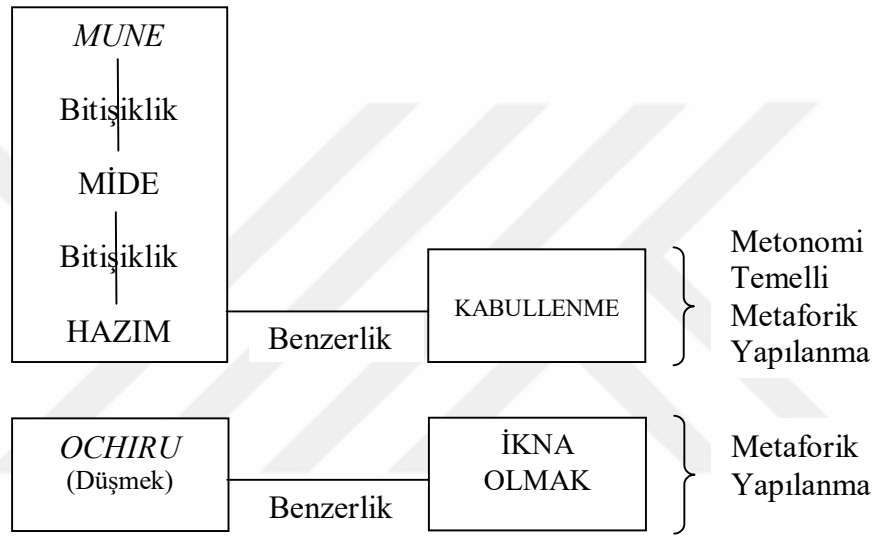
İkinci şekilde ise *osameru* sözcüğünün metaforik güdülenmesi görülmektedir. “Bir şeyi bir yerin içine koymak” ile “sırları göğüse koymak” arasında “bir şeyleri bir yere kaldırma, göz önünden kaldırma” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

⁷⁶ Bu deyim, YWKJ (2007: 375) adlı sözlüğe göre *mune ni tatamu* 胸に畳む deyimini ile aynı anlama sahiptir (*mune ni tatamu* 胸に畳む için bkz. Kōjien (2008: 2744)). Ayrıca bu deyim bazı sözlüklerde *munesanzun ni osameru* 胸三寸に納める şeklinde de görülmektedir (KKKJ, 2010: 783).

2.3.26. *mune ni ochiru* 胸に落ちる

“İkna olmak, tatmin olmak” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “düşmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi meydana getiren her iki sözcük de imgesel anlam taşımaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 192’de sunulmuştur:

Şekil 192: *mune ni ochiru* 胸に落ちる Deyiminin Çözümlemesi

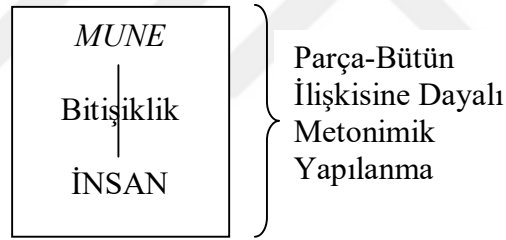
Yukarıdaki birinci şekil ile, *mune* sözcüğünün metonimi temelli metaforik yapılanması görülmektedir. “Hazmetmek” ile “kabul etmek, tatmin olmak” arasında bir benzerlik ilişkisi kurulmaktadır. Mide nasıl bazı yiyecekleri hazmedemezse ya da hazmetmekte zorlanırsa, insanoğlu da bazı sözleri, düşünceleri kabul etmekte zorlanabilir. Hazım olayı mide ile ilgili bir durum olduğundan *mune* sözcüğü öncelikle metonimik olarak güdülenmektedir. Hazım ile kabullenme arasında kurulan benzerlik ilişkisine dayalı olarak da metaforik güdülenme söz konusudur.

İkinci şekilde *ochiru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Yukarıdan aşağıya iniş anlamına gelen düşmek eylemi ile kararsızlık yaşanan düşüncelerin hazım alanına yani mideye girmesi arasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.3.27. *mune ni kiku* 胸に聞く

“Kendi içinde düşünüp değerlendirmek” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “sormak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan sözcüklerden *mune* bu deyimde imgesel anlamı ile katkıda bulunurken, *kiku* sözcüğü prototip anlamını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 193’te sunulmuştur:

Şekil 193: *mune ni kiku* 胸に聞く Deyiminin Çözümlemesi

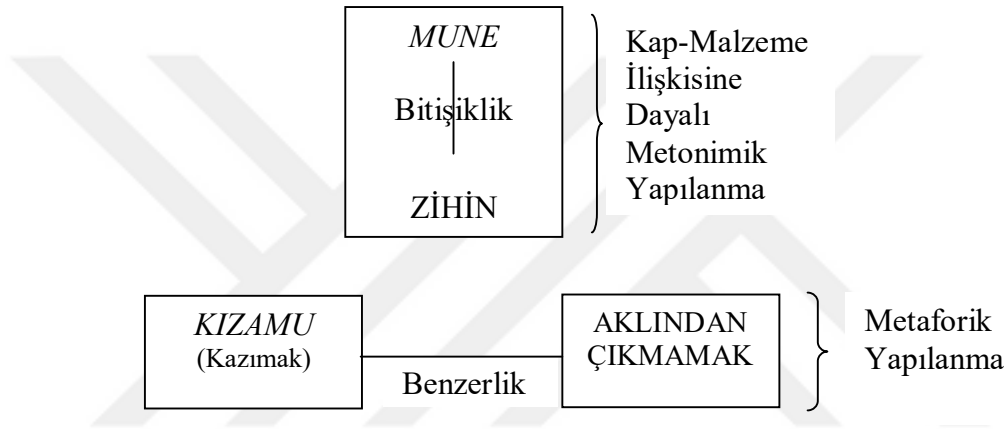
Yukarıdaki şekilde *mune* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde “insan” yerine onun bir parçası olan *mune* yani “göğüs” kullanılmıştır. Dolayısı ile bu sözcük metonimik olarak güdülenmektedir.

kiku sözcüğü ise prototip anlamını koruduğundan şekilleştirilmemiştir.

2.3.28. *mune ni kizamu* 胸に刻む

“Aklına kazımak” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “kazımak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki düşünüldüğünde, her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile bu deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 194’te sunulmuştur:

Şekil 194: *mune ni kizamu* 胸に刻む Deyiminin Çözümlemesi

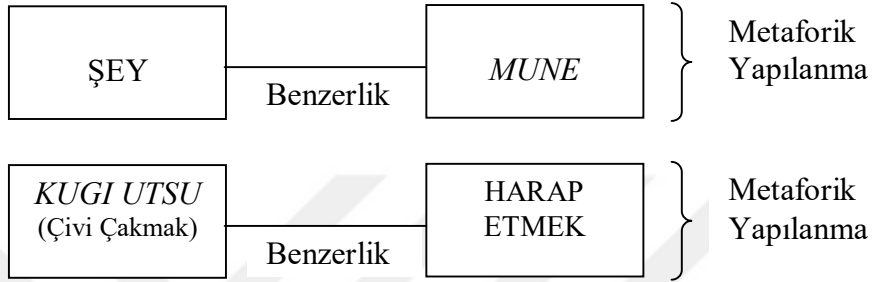
Yukarıdaki ilk şekil ile *mune* sözcüğüne ait metonimik yapılanma görülmektedir. Vücutta hafıza ile ilgili yer zihindir. Bu deyimde “göğüs” ile “zihin” kavramlaştırılmaktadır. Dolayısıyla, vücudun bir yeri ile diğer yeri kavramlaştırıldığından PARÇA-PARÇA ilişkisine dayalı metonimik güdülenme mevcuttur.

İkinci şekilde ise *kizamu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Kazımak” ile “aklından çıkmamak” arasında “sürekli belli bir yerde bulunma” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

2.3.29. *mune ni kugi utsu* 胸に釘打つ

“Üzölmek, kendini harap etmek” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “çivi çakmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan sözcüklerin her ikisi de imgesel anlamları ile deyime katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 195’te sunulmuştur:

Şekil 195: *mune ni kugi utsu* 胸に釘打つ Deyiminin Çözümlemesi

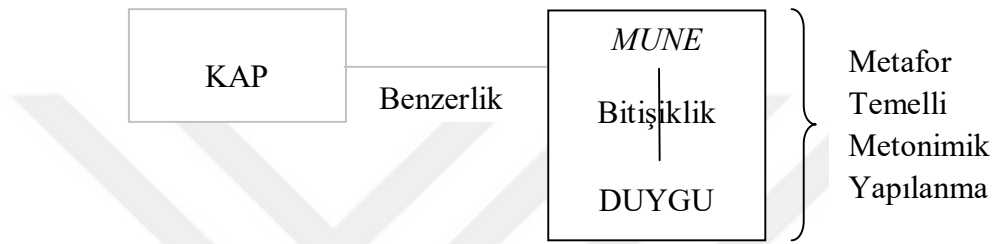
Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görölmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “GÖĞÜS BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde, *kugi utsu* ifadesinin metaforik yapılanması görölmektedir. “Çivi çakmak” ile “harap etmek” arasında “bir yere vurarak orayı zedelemek” noktasında benzerlik kurulduğu görölmektedir.

2.3.30. *mune ni kotaeru*⁷⁷ 胸にこたえる

“Duygularına hitap etmek, derinden etkilenmek” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “cevap olmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan sözcüklerden *mune* deyimde imgesel anlamı ile etki ederken *kotaeru* prototip anlamını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 196’da sunulmuştur:

Şekil 196: *mune ni kotaeru* 胸にこたえる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde *mune* sözcüğü ile içindeki “duygular” kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

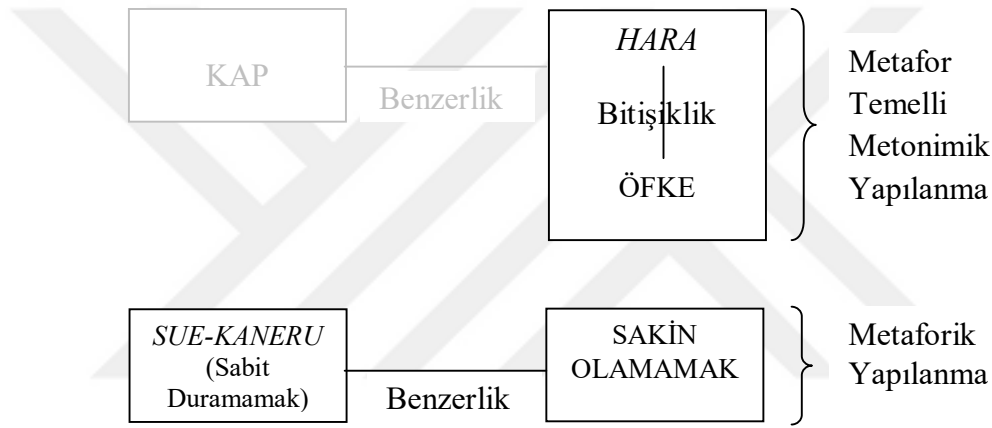
kotaeru sözcüğü prototip anlamını koruduğundan şekilleştirilmemiştir.

⁷⁷ Bu sözcük 答える olarak yazılan değil 応える olarak yazılandır. Her ikisi de *kotaeru* şeklinde okunmaktadır. Ancak ilki “*shitsumon ni kotaeru* 質問に答える soruya cevap vermek” şeklinde kullanılırken ikincisi “*kitai ni kotaeru* 期待に応える beklentilerine cevap olmak / beklentilerini karşılamak” şeklinde kullanılmaktadır.

2.3.31. *mune ni sue-kaneru* 胸に据えかねる

“Öfkesine hakim olamamak, çok kızmak, tahammül edememek” anlamlarına gelen bu deyim “göğüs” ve “sabit duramamak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyim anlamı ile deymi oluşturana sözcüklerin temel anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 197’de sunulmuştur:

Şekil 197: *mune ni sue-kaneru* 胸に据えかねる Deyiminin Çözümlemesi

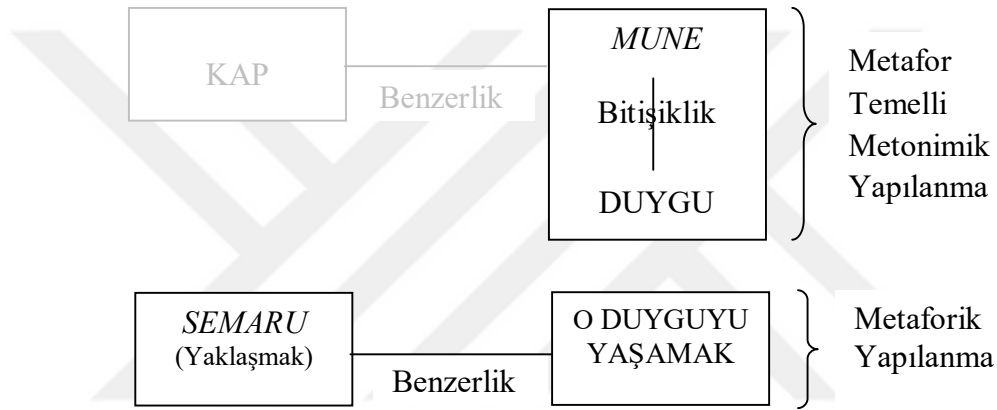
Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük “kap” olarak kavramlaştırılmıştır. Kabın içindeki şey ise öfkedir. Bu deyimde *mune* sözcüğü ile içindeki “öfke” kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

İkinci şekilde “sabit duramamak” anlamına gelen sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Sabit duramamak” ile “öfkelenmek” arasında “hareket halinde olmak” noktasında benzerlik kurulmaktadır.

2.3.32. *mune ni semaru* 胸に迫る⁷⁸

“Mutluluk ya da üzüntüden duygu yoğunluğu yaşamak” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “yaklaşmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimi oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda deyimi oluşturan her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 198’de sunulmuştur:

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde *mune* sözcüğü ile içindeki “duygular” kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

Yukarıdaki ikinci şekilde ise, *semaru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu sözcük üzerine düşünüldüğünde, “yaklaşmak” ile “(o duyguyu)

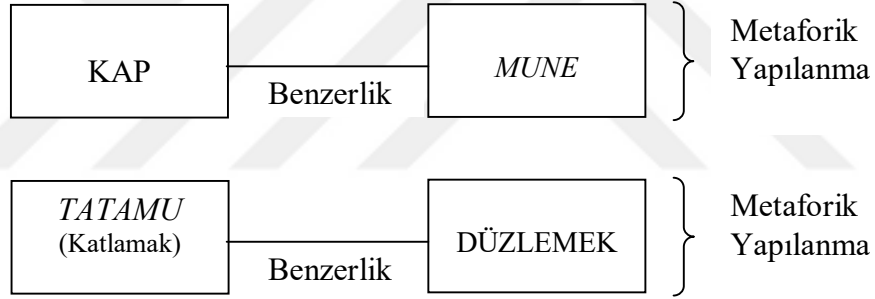
⁷⁸ Bu deyimın tümce içinde kullanımı “*bankan mune ni semaru* 万感胸に迫る duygu seline kapılmak” şeklindedir (Kōjien Dairokuhan, 2008).

yaşamak” arasında “(o şeye) yakın olmak” noktasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

2.3.33. *mune ni tatamu* 胸に畳む⁷⁹

“İçinde tutmak, sır olarak saklamak” anlamına gelen bu deyim, “ğöğüs” ve “katlamak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyim oluşturulan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, hem *mune* hem de *tatamu* sözcüğünün imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 199’da sunulmuştur:

Şekil 199: *mune ni tatamu* 胸に畳む Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki birinci şekil ile *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde de bu sözcük “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır.

⁷⁹ Bu deyim “*munesanzun ni tatamu* 胸三寸に畳む” şeklinde bir kullanımı da mevcuttur (YWKJ, 2007: 375; KKKJ, 2010: 783). Ancak “*munesanzun ni tatamu* 胸三寸に畳む” deyimini tezin giriş bölümünde belirtilen yapıya uymadığından bu çalışmada kapsam dışı bırakılmıştır.

İkinci şekilde ise *tatamu* sözcüğünün metaforik güdülenmesi görülmektedir. “Bir şeyi katlamak, dürmek” ile “sırları göğüse koymak” arasında “bir şeyleri bir yere kaldırma, göz önünden kaldırma” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.3.34. *mune ni te o ateru* 胸に手を当てる

“Sakin olmak” anlamına gelen bu deyim “göğüs”, “el” ve “koymak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Sözcüklerin tümü de prototip anlamları ile bu deyime katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 200’de sunulmuştur:

Şekil 200: *mune ni te o ateru* 胸に手を当てる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde deyim bütünsel anlamı ile deyim oluşturucu sözcükler arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. “Sakin olmak” ile “elini göğüsüne koymak” arasında SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı bir güdülenme söz konusudur. Duygusal olarak hissedilen “sakinlik” sonucunda el göğüse koyulabilir. Dolayısıyla bu deyimde sonuç söylenerek sebep kavramlaştırılmaktadır.

2.3.35. *mune ni te o oku* 胸に手を置く

Bu deyim iki farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “Sakin olmak”

“Göğüs”, “el” ve “koymak” sözcüklerinden oluşan ve “sakin olmak” anlamına gelen bu deyim de bir üstte çözümlenen “*mune ni te o ateru* 胸に手を当てる” deyimini ile aynı anlam ve yapılanmaya sahiptir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 201’de sunulmuştur:

Şekil 201: *mune ni te o oku* (1) 胸に手を置く Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde deyim bütünsel anlamı ile deyim oluşturucu sözcükler arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. “sakin olmak” ile “elini göğüsüne koymak” arasında SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı bir güdülenme söz konusudur. Duygusal olarak hissedilen “sakinlik” sonucunda el göğüse koyulabilir. Dolayısıyla bu deyimde sonuç söylenerek sebep kavramlaştırılmaktadır.

(2) “Nefes almakta zorlanmak”

“Nefes almakta zorlanmak” anlamına gelen bu deyim deyim “göğüs”, “el” ve “koymak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Sözcüklerin tümü de prototip anlamları ile bu deyime katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 202’de sunulmuştur:

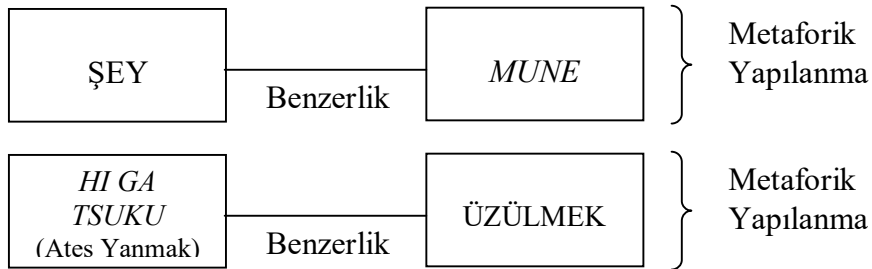
Şekil 202: *mune ni te o oku* (2) 胸に手を置く Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde deyimın bütünsel anlamı ile deyimi oluşturan sözcükler arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. “Nefes almakta zorlanmak” ile “elini göğüsüne koymak” arasında SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı bir güdülenme söz konusudur. Nefes alamama sonucunda el göğüse koyulabilir. Dolayısıyla bu deyimde sonuç söylenerek sebep kavramlaştırılmaktadır.

2.3.36. *mune ni hi ga tsuku* 胸に火が付く

“(Herhangi bir sebepten) içi yanmak” anlamına gelen bu deyim “göğüs”, “ateş” ve “yanmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan sözcüklerin tamamı imgesel anlamları ile deyime katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 203’te sunulmuştur:

Şekil 203: *mune ni hi ga tsuku* 胸に火が付く Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır.

Bu sözcüğü güdüleyen “GÖĞÜS BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

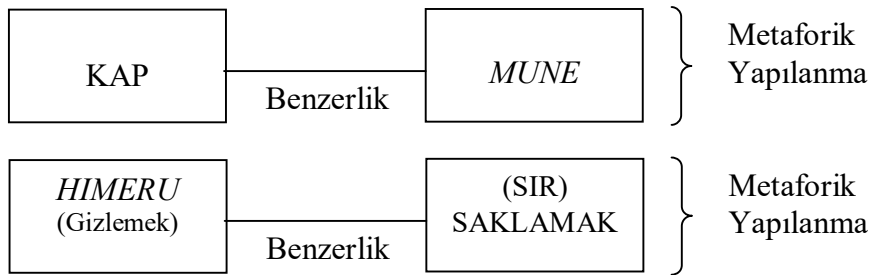
İkinci şekilde ise, *hi ga tsuku* sözcük öbeğinin metaforik yapılanması görülmektedir. “Ateş yanmak” ile “içi yanmak, üzülme” arasında “içinde bulunduğu şeye zarar verme” noktasında benzerlik kurulmaktadır.

Ayrıca bu deyimde imge metaforunun etkisi görülmektedir. İnsanoğlu deneyimleri sonucunda “ateş” kavramına ilişkin bir imgeye sahiptir. Yaşadığı durum ona göğüsteki yanma ile gerçek ateş yanması arasında ilişki kurdukmaktadır. Ancak bu deyimde de iki imge arasında değil bir imge bir kavram yani “ateş” imgesi ile “üzüntü” kavramı arasında eşleştirme söz konusudur. Dolayısıyla bu deyim, kavramsal metafor ile imge metaforu arasındadır.

2.3.37. *mune ni himeru* 胸に秘める

“Kimseye söylemeyip sadece kendi içinde saklamak” anlamına gelen bu deyim, “göğüs” ve “gizlemek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimi oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, hem *mune* hem de *himeru* sözcüğünün imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 204’te sunulmuştur:

Şekil 204: *mune ni himeru* 胸に秘める Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde de bu sözcük “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde ise *himeru* sözcüğünün metaforik güdülenmesi görülmektedir. “Gizlemek” ile “sır saklamak” arasında “bir şeyleri bir yere görünmeyecek şekilde koyma, kimseye söylememe” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.3.38. *mune ni hi o tsukeru* 胸に火を付ける

“(Aşk ya da öfke gibi sebeplerden) içi yanmak” anlamına gelen bu deyim “göğüs”, “ateş” ve “yakmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan sözcüklerin tamamı imgesel anlamları ile deyime katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 205’te sunulmuştur:

Şekil 205: *mune ni hi o tsukeru* 胸に火を付ける Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “GÖĞÜS BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

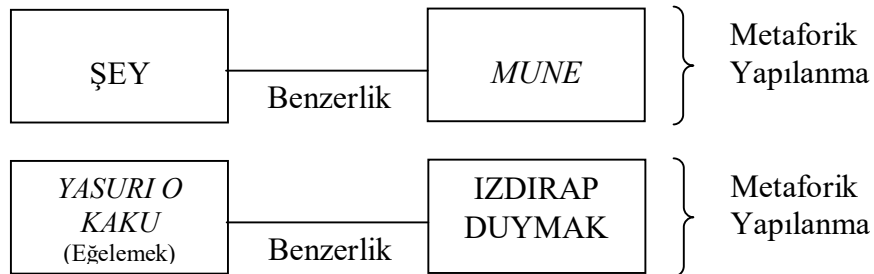
İkinci şekilde ise, *hi o tsukeru* sözcük öbeğinin metaforik yapılanması görülmektedir. “Ateş yakmak” ile “içi yanmak” arasında “yakma, zarar verme” noktasında benzerlik kurulmaktadır.

Ayrıca bu deyimde imge metaforunun etkisi görülmektedir. İnsanoğlu deneyimleri sonucunda “ateş” kavramına ilişkin bir imgeye sahiptir. Yaşadığı durum ona göğüsteki yanma ile gerçekten bir yere ateş yakmak arasında ilişki kurdukmaktadır. Ancak bu deyimde de iki imge arasında değil bir imge bir kavram yani “ateş” imgesi ile “üzüntü” kavramı arasında eşleştirme söz konusudur. Dolayısıyla bu deyim, kavramsal metafor ile imge metaforu arasındadır.

2.3.39. *mune ni yasuri o kaku* 胸に鑪を掛く

“İzdirap duymak” anlamına gelen bu deyim “göğüs”, “eğme⁸⁰” ve “yapmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyim oluşturan sözcüklerden *mune* prototip anlamını korurken, “eğlemek⁸¹” anlamına gelen *yasuri o kaku* imgesel anlamı ile deyimde katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 206’da sunulmuştur:

Şekil 206: *mune ni yasuri o kaku* 胸に鑪を掛く Deyiminin Çözümlemesi

⁸⁰ Maden, tahta vb.nin pürüzlerini düzeltmek için kullanılan, üzeri pütürüklü, sert, ensiz, çelik araç (TDK, Güncel Türkçe Sözlük).

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.54981558f26c93.46825221 (ET: 06.05.2014)

⁸¹ Eğme ile düzeltmek, aşındırmak (TDK, Güncel Türkçe Sözlük)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.549817140e39d2.79464708 (ET: 06.05.2014)

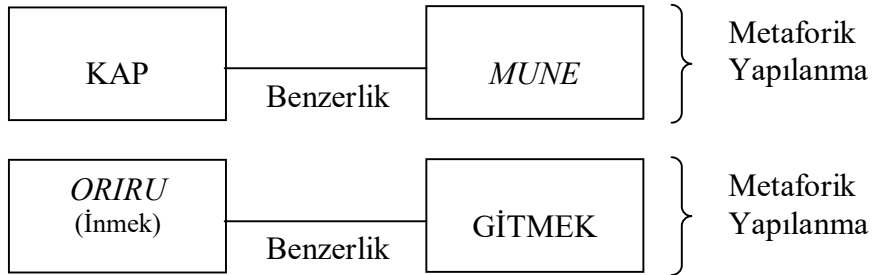
Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “GÖĞÜS BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde *yasuri o kaku* sözcük öbeğinin metaforik yapılanması görülmektedir. “Eğelemek” ile “ızdırap duymak” arasında “yontma, kazıma” noktasında benzerlik kurulmaktadır.

2.3.40. *mune no tsukae ga oriru* 胸の痞えが下りる

“Rahatlamak, içi açılmak, huzur bulmak” anlamlarına gelen bu deyim “göğüs”, “sıkıntı” ve “inmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan sözcüklerden *tsukae* sözcüğü prototip anlamını korurken *mune* ve *oriru* sözcükleri imgesel anlamları ile deyimde etki etmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 207’de sunulmuştur:

Şekil 207: *mune no tsukae ga oriru* 胸の痞えが下りる Deyiminin Çözümlemesi

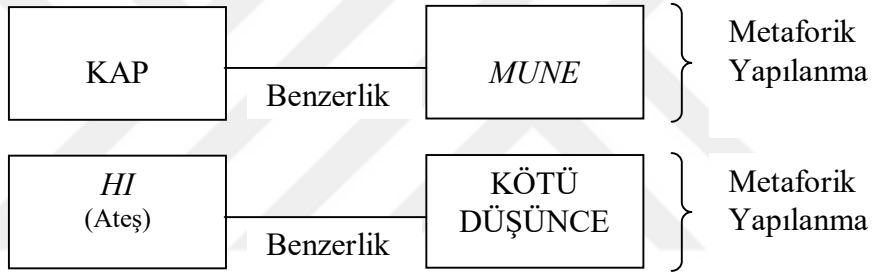
Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde de bu sözcük “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde *oriru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “İnmek” ile “gitmek” arasında “yok olma, görünürden kaybolma” noktasında benzerlik kurulmaktadır.

2.3.41. *mune no hi* 胸の火

“Sıkıntı veren kötü düşünceler” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “ateş” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan sözcüklerden *mune* prototip anlamını korurken *hi* sözcüğü imgesel anlamı ile deyimde etki etmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 208’de sunulmuştur:

Şekil 208: *mune no hi* 胸の火 Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde de bu sözcük “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde *hi* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Ateş” ile “kötü düşünceler” arasında “zarar verici olma” noktasında benzerlik kurulmaktadır.

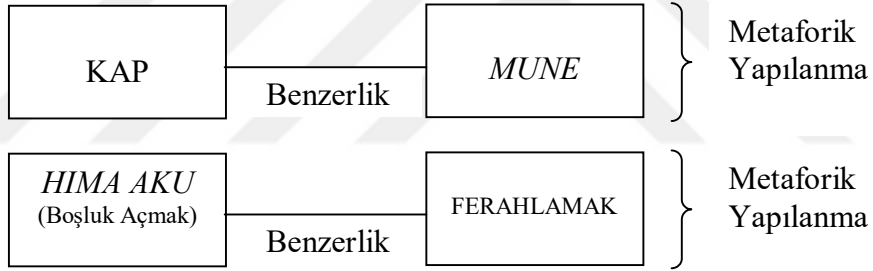
Ayrıca bu deyimde imge metaforunun etkisi görülmektedir. İnsanoğlu deneyimleri sonucunda “ateş” kavramına ilişkin bir imgeye sahiptir. Yaşadığı durum ona göğüste hissettiği sıkıntılı durum ile ateşin sıcaklığı, yakıcılığı arasında ilişki kurduktadır. Ancak bu deyimde de iki imge arasında değil bir imge bir kavram yani “ateş” imgesi ile “sıkıntı” kavramı arasında eşleştirme söz konusudur.

Dolayısıyla bu deyim, ne sadece kavramsal metafor ile ne de sadece imge metaforu ile açıklanabilmektedir.

2.3.42. *mune no hima aku* 胸の隙あく

“İçi açılmak” anlamına gelen bu deyim, “göğüs” ve “boşluk açmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, hem *mune* hem de *hima aku* sözcüğünün imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 209’da sunulmuştur:

Şekil 209: *mune no hima aku* 胸の隙あく Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde de bu sözcük “kap” olarak kavramlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde ise *hima aku* sözcüğünün metaforik güdülenmesi görülmektedir. “Boşluk açmak” ile “ferahlamak” arasında “fazlalıklardan kurtulma” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.3.43. *mune no yamai* 胸の病

“Tüberküloz” hastalığı anlamına gelen bu deyim deyim “göğüs” ve “hastalık” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan sözcüklerden *mune* imgesel anlam taşıırken; *yamai* prototip anlamını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 210’da sunulmuştur:

Şekil 210: *mune no yamai* 胸の病 Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekil ile *mune* sözcüğüne ait metonimik yapılanma görülmektedir. Bu deyimde “göğüs” ile vücudun başka bir organı olan “akciğer” kavramlaştırılmaktadır. Akciğer göğüs bölümü içinde yer aldığından KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenme söz konusudur.

2.3.44. *mune o itameru* 胸を痛める

“Endişelenmek, üzülmek” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “acıtmak” sözcüklerinden meydana gelmektedir. Deyimi oluşturan sözcüklerin ikisi de prototip anlamlarını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 211’de sunulmuştur:

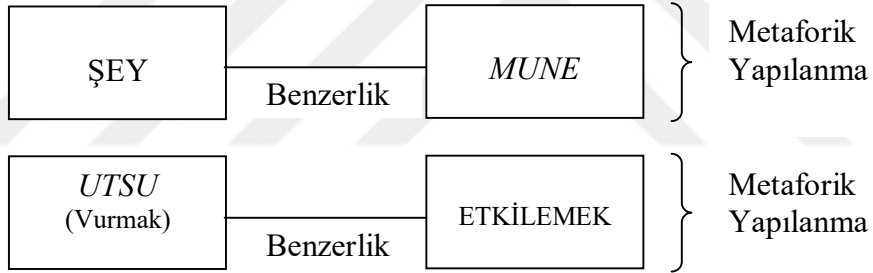
Şekil 211: *mune o itameru* 胸を痛める Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde “endişelenmek, üzülme” ile “göğsünü ağrıtmak” arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. Bu deyimde göre endişelenme, üzülme sonucunda göğüste ağrı oluşmaktadır. Dolayısıyla bu deyimde sonuç söylenerek sebep kavramlaştırılmaktadır.

2.3.45. *mune o utsu* 胸を打つ

“Duygulandırmak, derinden etkilemek” anlamına gelen bu deyim, “göğüs” ve “vurmak, (kapı) çalmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan bu sözcüklerin her ikisi de bu deyimde imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 212’de sunulmuştur:

Şekil 212: *mune o utsu* 胸を打つ Deyiminin Çözümlemesi

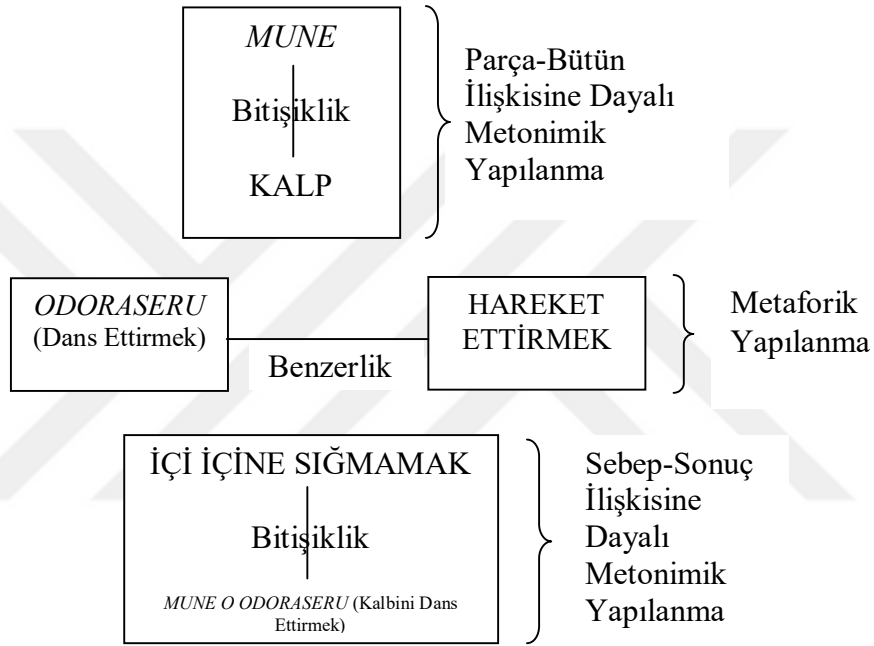
Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “KALP BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde göğüsün soyut yönü somutlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde ise *utsu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Vurmak” ile “etkilenmek” arasında “bir hareket hissetme” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.3.46. *mune o odoraseru* 胸を躍らせる

“Göğüs” ve “dans ettirmek” sözcüklerinden oluşan bu deyim “(mutluluk ve heyecandan) içi içine sığmamak” anlamına gelmektedir. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları göz önünde bulundurulduğunda, her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 213’te sunulmuştur:

Şekil 213: *mune o odoraseru* 胸を躍らせる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. Kalp göğüs bölümü içinde yer almaktadır. Dolayısı ile bütün (göğüs) söylenerek içindeki parça (kalp) kavramlaştırılmaktadır.

Yukarıdaki ikinci şekilde *odoraseru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Dans ettirmek” ve “içi içine sığmamak” arasında “yerinde duramamak, hareket etmek” noktasında benzerlik ilişkisi bulunmaktadır.

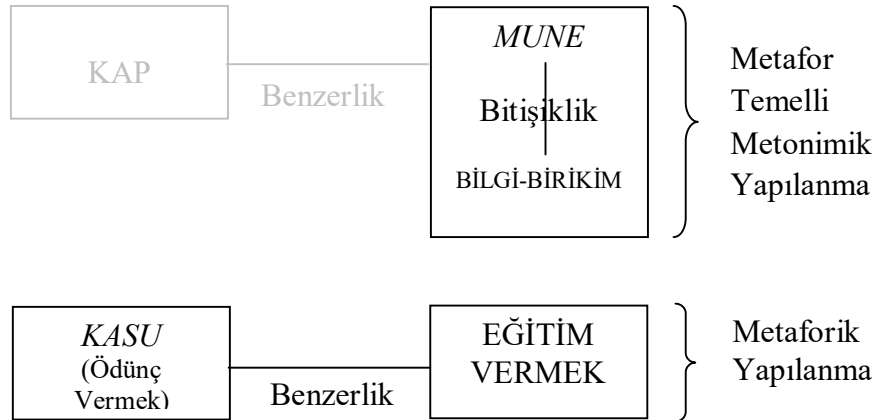
Üçüncü şekilde, “İçi içine sığmamak” ile “kalbin dans etmesi” yani “kalbin hareket içinde olması (çarpması)” arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. İnsan

mutlu, heyecanlı olduğu zamanlarda vücudunda bu mutluluğu ve heyecanı hisseder ve kalp de atış hızını arttırarak bu duruma eşlik eder. Bu deyimde “kalbin dans etmesi” şeklindeki ifade onun hızlı attığının göstergesidir. Ayrıca “dans”ın mutlu zamanlarda yapıldığı düşünülürse, kalpteki dansın da mutluluktan olduğu söylenebilir. Dolayısıyla bu deyim SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı metonimik güdülemeye sahiptir.

2.3.47. *mune o kasu* 胸を貸す

“(Sumoda) antreman yaptırmak, eğitim vermek” anlamlarına gelen bu deyim “göğüs” ve “ödünc vermek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyim oluşturulan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 214’te sunulmuştur:

Şekil 214: *mune o kasu* 胸を貸す Deyiminin Çözümlemesi

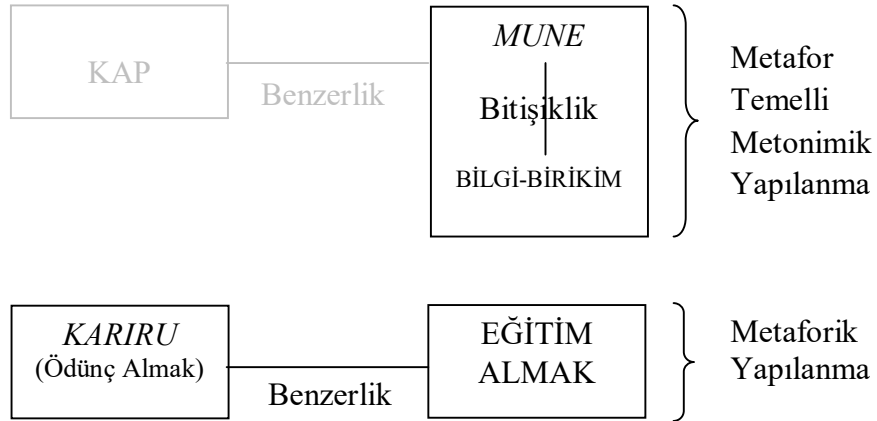
Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde *mune* sözcüğü ile içindeki “bilgi-birikim” kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

İkinci şekil “ödünç vermek” anlamına gelen *kasu* sözcüğünün metaforik yapılanmasını göstermektedir. “Ödünç vermek” ile “eğitim vermek” arasında “sahip olunan şeyi karşıya verme” noktasında benzerlik kurulmaktadır.

2.3.48. *mune o kariru* 胸を借りる

“(Sumoda) eğitim almak” anlamlarına gelen bu deyim “göğüs” ve “ödünç almak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 215’te sunulmuştur:

Şekil 215: *mune o kariru* 胸を借りる Deyiminin Çözümlemesi

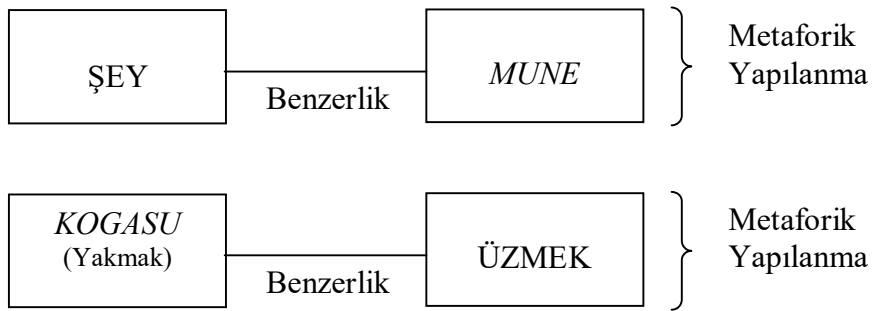
Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde *mune* sözcüğü ile içindeki “bilgi-birikim” kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

İkinci şekil “ödünç almak” anlamına gelen *kariru* sözcüğünün metaforik yapılanmasını göstermektedir. “Ödünç almak” ile “eğitim almak” arasında “karşı tarafın sahip olduğu şeyi bir süreliğine alma, kullanma” noktasında benzerlik kurulmaktadır.

2.3.49. *mune o kogasu* 胸を焦がす

“Üzmek” anlamına gelen bu deyim, “göğüs” ve “yakmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimi oluşturan sözcüklerin prototip anlamları göz önünde bulundurulduğunda, *mune* sözcüğünün prototip anlamını korurken, *kogasu* sözcüğünün imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 216’da sunulmuştur:

Şekil 216: *mune o kogasu* 胸を焦がす Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “GÖĞÜS BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde *kogasu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Yakmak” ile “üzmek” arasında “zarar vermek” noktasında benzerlik kurulmaktadır.

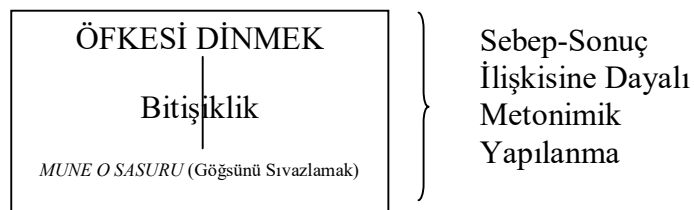
2.3.50. *mune o sasuru* 胸を摩る

Bu deyim iki farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “Öfkesi dinmek”

“Öfkesi dinmek” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “sıvazlamak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Sözcüklerin ikisi de prototip anlamları ile bu deyime katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 217’de sunulmuştur:

Şekil 217: *mune o sasuru* (1) 胸を摩る Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde deyim bütünsel anlamı ile deyim oluşturucu sözcükler arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. “Öfkesi dinmek” ile “göğsünü sıvazlamak” arasında SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı bir güdülenme söz konusudur.

Öfkenin dinmesi sonucunda, rahatlama göstergesi olarak el göğüse koyulabilir. Dolayısıyla bu deyimde sonuç söylenerek sebep kavramlaştırılmaktadır.

(2) “Rahatlamak”

“Rahatlamak” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “sıvazlamak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Sözcüklerin ikisi de prototip anlamları ile bu deyime katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 218’de sunulmuştur:

Şekil 218: *mune o sasuru* (2) 胸を摩る Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde deyim bütünsel anlamı ile deyim oluşturucu sözcükler arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. “Rahatlamak” ile “göğsünü sıvazlamak” arasında SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı bir güdülenme söz konusudur. Sıkıntılı durumun son bulması sonucunda, rahatlama göstergesi olarak el göğüse koyulabilir. Dolayısıyla bu deyimde sonuç söylenerek sebep kavramlaştırılmaktadır.

2.3.51. *mune o tatakū* 胸を叩く

“Kendine güvenmek” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “vurmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Sözcüklerin ikisi de prototip anlamları ile bu deyime katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 219’da sunulmuştur:

Şekil 219: *mune o tatau* 胸を叩く Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde deyimın bütünsel anlamı ile deyimı oluşturan sözcükler arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. “Kendine güvenmek” ile “göğsüne vurmak” arasında SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı bir güdülenme söz konusudur. Kendisine güvenen kişi göğsüne vurarak kendine olan güvenini gösterebilir. Dolayısıyla bu deyimde sonuç söylenerek sebep kavramlaştırılmaktadır.

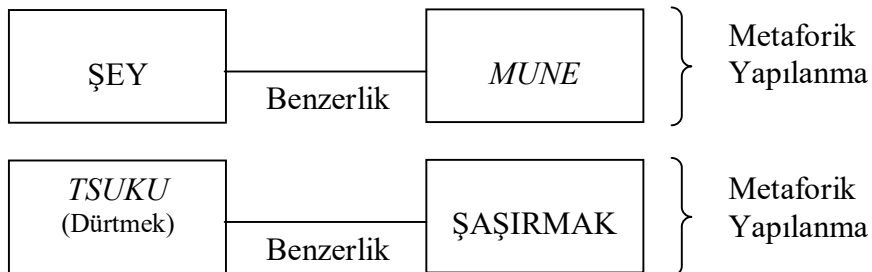
2.3.52. *mune o tsuku* 胸を突く

Bu deyimın iki farklı anlamı bulunmaktadır:

(1) “Çok şaşırmak”

“Çok şaşırmak” anlamına gelen bu deyim, “kalp” ve “dürtmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan bu sözcüklerin her ikisi de bu deyime imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 220’de sunulmuştur:

Şekil 220: *mune o tsuku* (1) 胸を突く Deyiminin Çözümlemesi

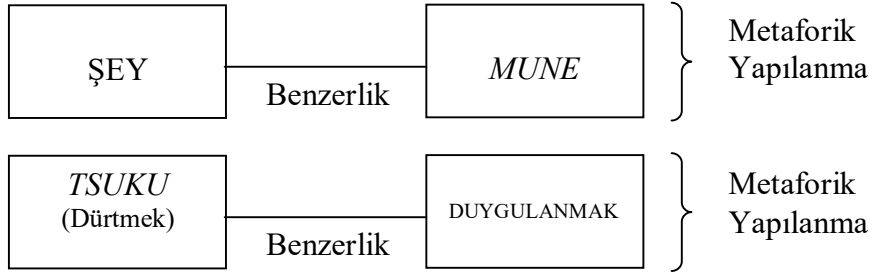
Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “GÖĞÜS BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde ise *tsuku* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Dürtmek” ile “şaşırmak” arasında “etkilenme” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

(2) “Etkilenmek, duygulanmak”

“Etkilenmek, duygulanmak” anlamına gelen bu deyim, “göğüs” ve “dürtmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan bu sözcüklerin her ikisi de bu deyimde imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 221’de sunulmuştur:

Şekil 221: *mune o tsuku* (2) 胸を突く Deyiminin Çözümlemesi

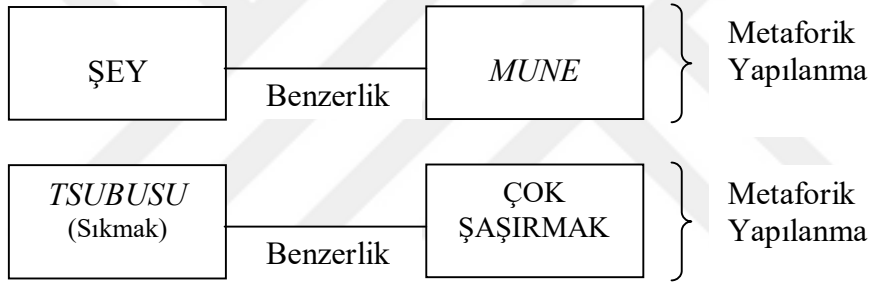
Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “GÖĞÜS BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde ise *tsuku* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Dürtmek” ile “duygulanmak” arasında “etkilenme” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.3.53. *mune o tsubusu* 胸を潰す

“Beklenmedik bir olay karşısında çok şaşırarak” anlamına gelen bu deyim, “göğüs” ve “sıkmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan bu sözcüklerin her ikisi de bu deyime imgesel anlamları ile katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 222’de sunulmuştur:

Şekil 222: *mune o tsubusu* 胸を潰す Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “GÖĞÜS BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde ise *tsubusu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Sıkmak” ile “şaşırmak” arasında “yapılan şeyden etkilenmek” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2.3.54. *mune o na de orosu* 胸を撫で下ろす

“Rahatlamak” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “sıvazlamak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Sözcüklerin tamamı prototip anlamları ile bu deyime katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 223’te sunulmuştur:

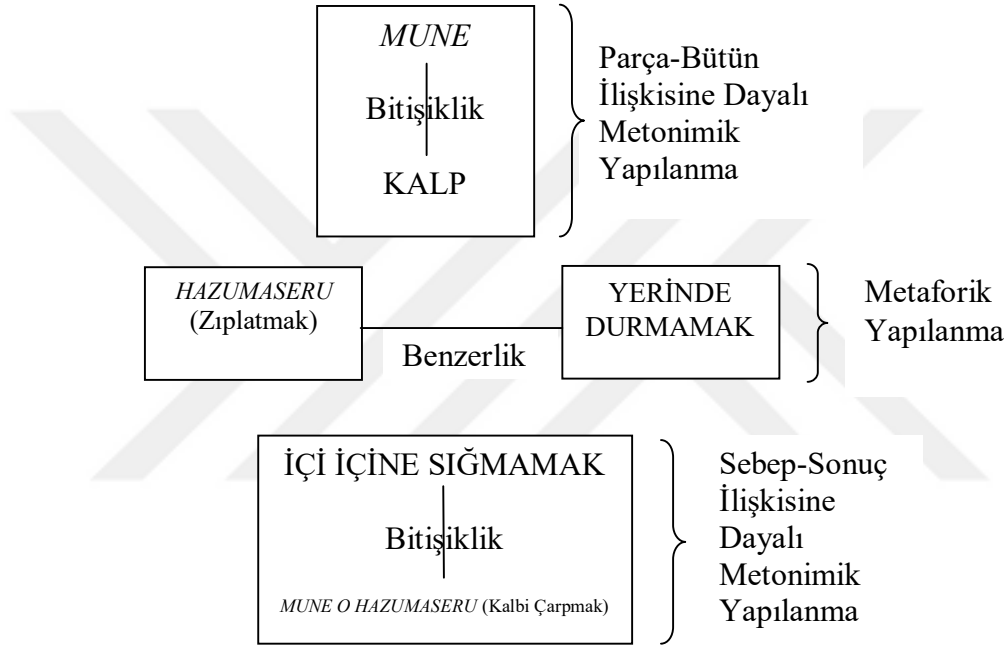
Şekil 223: *mune o na de orosu* 胸を撫で下ろす Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki şekilde deyim bütünsel anlamı ile deyim oluşturucu sözcükler arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. “Rahatlamak” ile “göğsünü sıvazlamak” arasında SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı bir güdülenme söz konusudur. Radden ve Kövecses (1999: 47), kimi fiziksel ve davranışsal tepkilerin duyguları gösterdiğini belirtmektedir. Ayrıca Kövecses (2000: 134), BİR DUYGUNUN BEDENE VE İFADEYE DAYALI TEPKİLERİ, O DUYGUYU TEMSİL EDER (THE PHYSIOLOGICAL AND EXPRESSIVE RESPONSES OF EMOTION STAND FOR THE EMOTION) kavramsal metonimisini ortaya atmıştır. Bu deyimde rahatlama sonucunda göğüsün sıvazlanması yani duygunun bedende yarattığı etki tasvir edildiğinden, bu deyim metonimik olarak yapılanmaktadır.

2.3.55. *mune o hazumaseru* 胸を弾ませる

“İçi içine sığmamak, mutluluktan kalbi çarpmak” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “zıplatmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyimini oluşturan sözcüklerin prototip anlamları göz önünde bulundurulduğunda, her iki sözcüğün de imgesel anlam taşıdığı görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 224’te sunulmuştur:

Şekil 224: *mune o hazumaseru* 胸を弾ませる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metonimik yapılanması görülmektedir. Kalp göğüs bölümü içinde yer almaktadır. Dolayısı ile bütün (göğüs) söylenerek içindeki parça (kalp) kavramlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde *hazumaseru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Zıplatmak” ve “içi içine sığmamak” arasında “yerinde duramamak, hareket etmek” noktasında benzerlik ilişkisi bulunmaktadır.

İkinci şekilde, “içi içine sığmamak” ile “kalbi zıplattmak” yani “kalbin hareket içinde olması (çarpması)” arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. İnsan mutlu, heyecanlı olduğu zamanlarda vücudunda bu mutluluğu ve heyecanı hisseder ve kalp de atış hızını arttırarak bu duruma eşlik eder. Bu deyimde “kalbin zıplaması” şeklindeki ifade onun hızlı attığının göstergesidir. Dolayısıyla bu deyim SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı metonimik güdülemeye sahiptir.

2.3.56. *mune o haru* 胸を張る

“Kendinden emin olmak” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “şişirmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Sözcüklerin ikisi de prototip anlamları ile bu deyime katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 225’te sunulmuştur:

Şekil 225: *mune o haru* 胸を張る Deyiminin Çözümlemesi

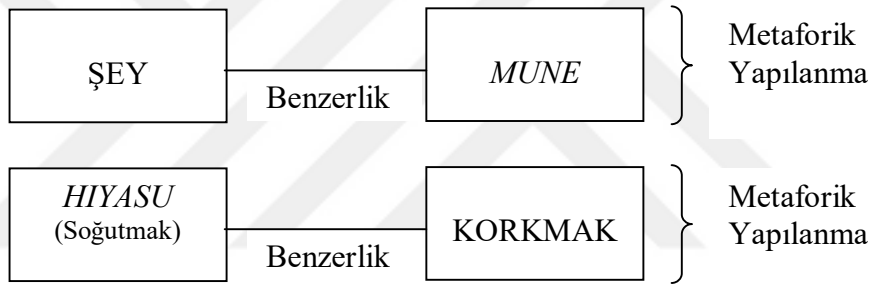
Yukarıdaki şekilde deyim bütünsel anlamı ile deyim oluşturucu sözcükler arasındaki metonimik ilişki görülmektedir. “Kendinden emin olmak” ile “gögsünü şişirmek” arasında SEBEP-SONUÇ ilişkisine dayalı bir güdülenme söz konusudur. Radden ve Kövecses (1999: 47), kimi fiziksel ve davranışsal tepkilerin duyguları gösterdiğini belirtmektedir. Ayrıca Kövecses (2000: 134), BİR DUYGUNUN BEDENE VE İFADEYE DAYALI TEPKİLERİ, O DUYGUYU TEMSİL EDER (THE PHYSIOLOGICAL AND EXPRESSIVE RESPONSES OF EMOTION

STAND FOR THE EMOTION) kavramsal metonimisini ortaya atmıştır. Bu deyimde de kendinden emin olma sonucunda göğüsün şişirilmesi yani duygunun bedende yarattığı etki kavramlaştırılmaktadır.

2.3.57. *mune o hiyasu* 胸を冷やす

“Korkmak” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “soğutmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Sözcüklerin ikisi de prototip anlamları ile bu deyime katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 226’da sunulmuştur:

Şekil 226: *mune o hiyasu* 胸を冷やす Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük somut bir “şey” olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu sözcüğü güdüleyen “GÖĞÜS BİR ŞEYDİR” ontolojik metaforudur. Bu metafor sayesinde soyut olan kalp somutlaştırılmaktadır.

İkinci şekilde ise *hiyasu* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Soğutmak” ile “korkmak” arasında “ürperti yaratmak” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır. Ayrıca VÜCUT ISISININ DÜSMESİ KORKUYU TEMSİL EDER (DROP IN BODY TEMPERATURE STANDS FOR FEAR) (Kövecses, 2000: 24) kavramsal metonimisi de bu deyimi güdülemektedir.

2.3.58. *mune o fukuramaseru* 胸をふくらませる

“Duygu yoğunluğu yaşamak” anlamına gelen bu deyim “göğüs” ve “genişletmek” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimin bütünsel anlamı ile deyim oluşturulan sözcüklerin prototip anlamları arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, her iki sözcüğün de imgesel anlamları ile deyime katkıda buldukları görülmektedir.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 227’de sunulmuştur:

Şekil 227: *mune o fukuramaseru* 胸をふくらませる Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde bu sözcük “kap” olarak kavramlaştırılmıştır.

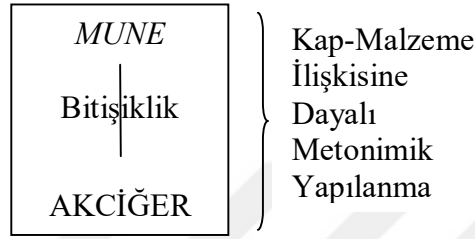
İkinci şekil “genişletmek” anlamına gelen *fukuramaseru* sözcüğünün metaforik yapılanmasını göstermektedir. “Genişletmek” ile “duygu yoğunluğu yaşamak” arasında “içi çok dolmak” noktasında benzerlik kurulmaktadır.

Tüm deyim anlamı düşünüldüğünde bu deyim güdüleyen DUYGU YOĞUNLUĞU KAP İÇİNDEKİ MADDENİN MİKTARINA BAĞLIDIR (INTENSITY OF EMOTION IS AMOUNT/QUANTITY (OF SUBSTANCE IN A CONTAINER)) (Kövecses, 2000: 41) kavramsal metaforudur.

2.3.59. *mune o yamu* 胸を病む

“Tüberküloz” hastalığı anlamına gelen bu deyim deyim “göğüs” ve “hasta olmak” sözcüklerinden oluşmaktadır. Deyimi oluşturan sözcüklerden *mune* imgesel anlam taşıırken; *yamu* prototip anlamını korumaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 228’de sunulmuştur:

Şekil 228: *mune o yamu* 胸を病む Deyiminin Çözümlemesi

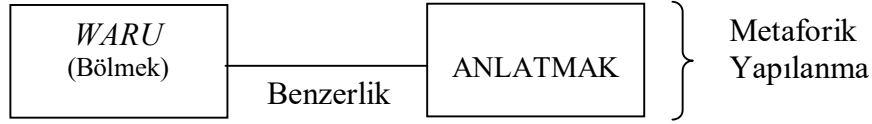
Yukarıdaki şekil ile *mune* sözcüğüne ait metonimik yapılanma görülmektedir. Bu deyimde “göğüs” ile vücudun başka bir organı olan “akciğer” kavramlaştırılmaktadır. Akciğer göğüs bölümü içinde yer aldığından KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenme söz konusudur.

2.3.60. *mune o waru* 胸を割る

“Gerçek düşünceleri gizlemeden olduğu gibi anlatmak” anlamına gelen bu deyim, “göğüs” ve “bölmek” sözcüklerinden meydana gelmektedir. Deyimi oluşturan her iki sözcük de imgesel anlamları ile deyime katkıda bulunmaktadır.

Deyimin bilişsel yapılanması şekil 229’da sunulmuştur:

Şekil 229: *mune o waru* 胸を割る Deyiminin Çözümlemesi

Yukarıdaki ilk şekilde *mune* sözcüğünün metafor temelli metonimik yapılanması görülmektedir. Bu deyimde *mune* sözcüğü ile içindeki “gerçek duygu ve düşünceler” kavramlaştırıldığından bu sözcük KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenmeye sahiptir.

İkinci şekilde ise *waru* sözcüğünün metaforik yapılanması görülmektedir. “Bölmek” ile “anlatmak” arasında “görünmeyeni, bilinmeyeni göstermek” noktasında benzerlik ilişkisi kurulmaktadır.

2. 4. Değerlendirme:

Bu bölümde yapılan çözümlemede, “*hara* 腹”, “*kokoro* 心” ve “*mune* 胸” sözcüklerinin çoğunlukla BEDEN DUYGULARIN KABIDIR (THE BODY IS A CONTAINER FOR THE EMOTIONS (Kövecses, 2002: 184; Lakoff, 1987)) kavramsal metaforundan hareketle KAP olarak kavramlaştırıldığı görülmüştür. İçlerinde bir şeyler barındırma noktasında KAP ile aralarında benzerlik ilişkisi kurulduğundan “*hara* 腹”, “*kokoro* 心” ve “*mune* 胸” sözcükleri temelde metaforik güdülenmeye sahiptir. Ancak metaforik güdülenmenin yanı sıra bu sözcükler, duygu, düşünce gibi içlerinde barındırdıkları şeyleri kavramlaştırdıkları için bu sözcüklerde aynı zamanda KAP-MALZEME ilişkisine dayalı metonimik güdülenme görülmektedir.

Bu açıklamaya göre, “*hara* 腹”, “*kokoro* 心” ve “*mune* 胸” sözcüklerinin

KAP olarak kavramlaştırıldığı deyimler aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

“<i>hara</i> 腹” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimler	“<i>kokoro</i> 心” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimler	“<i>mune</i> 胸” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimler
<i>hara ga fukureru</i> (2) 腹が膨れる (Söylemek istedikleri içinde kalmak)	<i>kokoro ni iru</i> (1) 心に入る (İçine işlemek)	<i>mune ga ippai ni naru</i> 胸が一杯になる (Duygu yoğunluğu yaşamak)
<i>hara ni ichi motsu aru</i> 腹に一物ある (İçinde kötülük olmak)	<i>kokoro ni iru</i> (2) 心に入る (İçinde tutmak, kalbinin derinliklerinde olmak)	<i>mune ga tsumaru</i> (1) 胸がつままる (Duygu yoğunluğu yaşamak)
<i>hara ni osameru</i> 腹に納める (İçinde sır olarak saklamak)	<i>kokoro ni oni o tsukuru</i> (1) 心に鬼を作る (İçinden kötü hayaller kurup korkmak)	<i>mune ga fukuramu</i> 胸が膨らむ (Duygu yoğunluğu yaşamak)
<i>hara ni motsu</i> 腹に持つ (İçinde taşımak)	<i>kokoro ni oni o tsukuru</i> (2) 心に鬼を作る (Suçluluk duymak)	<i>mune ni amaru</i> 胸に余る (Kendini harap etmek)
<i>hara no mushi ga osamaranai</i> 腹の虫が治まらない	<i>kokoro ni oni o tsukuru</i> (3) 心に鬼を作る (Acımasız Olmak)	<i>mune ni ichi motsu aru</i> 胸に一物ある (İçinde kötülük olmak)

(İçindeki öfke dinmemek)		
	<i>kokoro ni shimiru</i> 心に染 みる (İçine işlemek)	<i>mune ni osameru</i> 胸に納 める (İçinde sır olarak saklamak)
	<i>kokoro ni mo nai</i> (1) 心に もない (Gerçek olmayan hisler)	<i>mune ni tatamu</i> 胸に畳む (İçinde tutmak, sır olarak saklamak)
	<i>kokoro ni mo nai</i> (2) 心に もない (Gerçek dışı, sahte)	<i>mune ni himeru</i> 胸に秘め る (Sır olarak içinde saklamak)
	<i>kokoro no oni ga mi o semeru</i> 心の鬼が身を責 める (Vicdanen rahatsız olmak)	<i>mune no tsukae ga oriru</i> 胸の痞えが下りる (İçi açılmak)
		<i>mune no hi</i> 胸の火 (İçindeki kötü düşünceler)
		<i>mune no hima aku</i> 胸の隙 あく (İçi açılmak)
		<i>mune o fukuramaseru</i> 胸 をふくらませる

		(Duygu yoğunluğu yaşamak)
--	--	---------------------------

Tablo 8: “hara 腹”, “kokoro 心” ve “mune 胸” Sözcüklerinin KAP Olarak Kavramlaştırıldığı Deyimler

Yukarıdaki tabloda sunulan deyimlerde “hara 腹”, “kokoro 心” ve “mune 胸” sözcükleri içlerinde duygu, düşünce, kötü niyet gibi çeşitli şeyler barındırmaktadır. Ancak bu deyimlerde içlerindeki kavramlaştırmak yerine KAP durumunda olma özellikleri ön plandadır.

Aşağıdaki deyimlerde ise “hara 腹”, “kokoro 心” ve “mune 胸” sözcükleri içlerinde barındırdıkları duygu ve düşünceleri kavramlaştırmaktadır. Bu deyimler aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

“hara 腹” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimler	“kokoro 心” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimler	“mune 胸” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimler
<p><u>Öfke:</u></p> <p><i>hara ga ieru</i> 腹が癒える (Öfkesi dinmek)</p> <p><i>hara ga iru</i> 腹が居る (Öfkesi dinmek)</p> <p><i>hara ga tatsu</i> 腹が立つ (Öfkelenmek)</p> <p><i>hara ga nieru</i> 腹が煮える</p>	<p><u>İlgi:</u></p> <p><i>kokoro ga utsuru</i> 心が移る (İlgisi kaymak)</p> <p><i>kokoro ni tsuku</i> 心に付く (İlgi duymak)</p> <p><i>kokoro o utsusu</i> 心に移す (İlgisi başkasına kaymak)</p>	<p><u>Endişe:</u></p> <p><i>mune ga suku</i> 胸がすく (Sıkıntı ve endişeden kurtulmak)</p>

<p><i>hara ga nie kaeru</i> 腹が煮え返る (Öfkelenmek)</p> <p><i>hara ni sue-kaneru</i> 腹に据えかねる (Öfkesine hakim olamamak)</p> <p><i>hara o iyasu</i> 腹を癒やす (Öfkesi dinmek)</p> <p><i>hara o sueru</i> (2) 腹を据える (Öfkesi dinmek)</p> <p><i>hara o tateru</i> 腹を立てる (Öfkelenmek)</p>	<p><i>kokoro o ubau</i> 心を奪う (İlgisini çekmek)</p> <p><i>kokoro o ubawareru</i> 心を奪われる (Etkilenmek)</p> <p><i>kokoro o tsukamu</i> 心を掴む (Kendine çekmek)</p> <p><i>kokoro o toraeru</i> 心を捉える (Kendine çekmek)</p> <p><i>kokoro o hikareru</i> 心を引かれる (İlgi duymak)</p> <p><i>kokoro o hiku</i> (1) 心を引く (İlgi çekmek)</p> <p><i>kokoro o yoseru</i> (2) 心を寄せる (İlgi duymak)</p>	
<p><u>Olgunluk:</u></p> <p><i>hara ga okii</i> 腹が大きい (Geniş yürekli)</p>	<p><u>İstek:</u></p> <p><i>kokoro ga oreru</i> 心が折れる</p>	<p><u>Anlayış:</u></p> <p><i>mune ga semai</i> 胸が狭い (Anlayışsız)</p>

<p><i>hara ga futoi</i> 腹が太い (Geniş yürekli)</p>	<p>(İsteğini yitirmek) <i>kokoro ni kanau</i> 心に適う (İstediği gibi olmak) <i>kokoro ni makaseru</i> (1) 心に任せる (Kendi istediği gibi yapmak) <i>kokoro ni makaseru</i> (2) 心に任せる (Karşı tarafın isteğine bırakmak) <i>kokoro o kumu</i> 心を没む (Karşı tarafın isteklerine göre davranmak) <i>kokoro o yaru</i> (2) 心を遣る (Gönlüne göre davranmak)</p>	
<p><u>Ahlak:</u> <i>hara ga kusaru</i> 腹が腐る (Bozuk ahlaklı)</p>	<p><u>Duygu-Düşünce:</u> <i>kokoro ga kayou</i> 心が通う (Birbirini anlamak, uyuşmak) <i>kokoro ga tsüzuru</i> 心が通</p>	<p><u>Sıkıntı:</u> <i>mune ga tsumaru</i> (2) 胸がつまる (Bunalmak)</p>

	<p>ずる</p> <p>(Duygu ve düşüncelerin karşılıklı anlaşılması)</p> <p><i>kokoro o awaseru</i> (1) 心を合わせる</p> <p>(Birlik olmak)</p> <p><i>kokoro o itsu ni suru</i> 心を一にする</p> <p>(Birlik olmak)</p> <p><i>kokoro o irekaeru</i> 心を入れ替える</p> <p>(İstenmeyen düşünce ve davranışlardan kurtulmak)</p> <p><i>kokoro o kawasuu</i> 心を交わす</p> <p>(Birbirini anlamak)</p> <p><i>kokoro o hirugaesu</i> 心を翻す</p> <p>(Duygu ve düşüncelerini değiştirmek)</p> <p><i>kokoro o motte kokoro ni tsutau</i> 心を以て心に伝う</p> <p>(Uyuşmak, anlaşmak)</p>	
--	--	--

<p><u>Düşünce:</u></p> <p><i>hara ga kimaru</i> 腹が決まる (Karar vermek)</p> <p><i>hara o katameru</i> 腹を固める (Karar vermek)</p> <p><i>hara o kimeru</i> 腹を決める (Karar vermek)</p> <p><i>hara o kukuru</i> 腹を括る (Karar vermek)</p> <p><i>hara o sueru</i> (1) 腹を据える (Karar vermek)</p>	<p><u>Kötü niyet-Gizli plan:</u></p> <p><i>kokoro o awaseru</i> (2) 心を合わせる (Komplo kurmak, birlik olmak)</p>	<p><u>Öfke:</u></p> <p><i>mune ga nieru</i> 胸が煮える (Öfkelenmek)</p> <p><i>mune ni sue-kaneru</i> 胸に据えかねる (Öfkesine hakim olamamak)</p>
<p><u>Niyet:</u></p> <p><i>hara ga kuroi</i> 腹が黒い え返る (Kötü niyetli)</p>	<p><u>Cesaret:</u></p> <p><i>kokoro ga kujikeru</i> 心が挫ける (Cesaretini kaybetmek)</p>	<p><u>Duygu:</u></p> <p><i>mune ni kotaeru</i> 胸にこたえる (Duygularına hitap etmek)</p> <p><i>mune ni semaru</i> 胸に迫る (Duygu yoğunluğu yaşamak)</p>

<p><u>Endişe:</u></p> <p><i>hara ga suwaru</i> 腹が据わる</p> <p>(Endişesi dinmek)</p>	<p><u>Samimiyet:</u></p> <p><i>kokoro ga komoru</i> 心がこもる</p> <p>(İçten olmak, samimi olmak)</p> <p><i>kokoro o komeru</i> 心をこめる</p> <p>(Tüm içtenliğini katmak)</p>	<p><u>Bilgi-Birikim:</u></p> <p><i>mune o kasu</i> 胸を貸す</p> <p>(Sumoda eğitim vermek)</p> <p><i>mune o kariru</i> 胸を借りる</p> <p>(Sumoda eğitim almak)</p>
<p><u>Özgüven:</u></p> <p><i>hara ga dekiru</i> (2) 腹ができる</p> <p>(Kendine güvenmek)</p>	<p><u>Duygu:</u></p> <p><i>kokoro ni somanu</i> 心に染まぬ</p> <p>(Duygularına hitap etmemek)</p> <p><i>kokoro ni somu</i> 心に染む</p> <p>(Duygularına hitap etmek)</p> <p><i>kokoro o hiku</i> (2) 心を引く</p> <p>(Karşı tarafın duygularını tartmak)</p>	<p><u>Gerçek Duygu-Düşünce:</u></p> <p><i>mune o waru</i> 胸を割る</p> <p>(Gerçek düşünceleri gizlemeden anlatmak)</p>
<p><u>Cesaret:</u></p> <p><i>hara ga nai</i> (1) 腹がない</p> <p>(Cesaretsiz)</p>	<p><u>Dikkat-Özen:</u></p> <p><i>kokoro o ireru</i> 心を入れる</p> <p>(Dikkat etmek, özen</p>	

	<p>göstermek)</p> <p><i>kokoro o oku</i> (3) 心を置く</p> <p>(Özen göstermek)</p> <p><i>kokoro o kubaru</i> 心を配る</p> <p>(Dikkat etmek)</p> <p><i>kokoro o tomeru</i> (1) 心を留める</p> <p>(Dikkat etmek)</p> <p><i>kokoro o mochiiru</i> 心を用いる</p> <p>(Dikkat etmek, özen göstermek)</p>	
<p><u>Hoşgörü:</u></p> <p><i>hara ga nai</i> (1) 腹がない</p> <p>(Hoşgörüsüz)</p>	<p><u>Endişe:</u></p> <p><i>kokoro o oku</i> (1) 心を置く</p> <p>(Özen göstermek)</p>	
<p><u>Kötü Niyet-Gizli Plan:</u></p> <p><i>hara o awasu</i> 腹を合わす</p> <p>(Birlik olmak)</p>	<p><u>Tereddüt:</u></p> <p><i>kokoro o oku</i> (2) 心を置く</p> <p>(Tereddüt etmek, çekinmek)</p>	
<p><u>Gerçek Duygu-Düşünce:</u></p> <p><i>hara o eguru</i> 腹を挟る</p> <p>(Karşıdakinin kalbinden geçenleri anlamaya)</p>	<p><u>Maneviyat:</u></p> <p><i>kokoro o okosu</i> (2) 心を起こす</p> <p>(Manevi olarak uyanmak)</p>	

<p>çalışmak)</p> <p><i>hara o saguru</i> 腹を探る</p> <p>(Ne düşündüğünü anlamaya çalışmak)</p> <p><i>hara o mi-sukasu</i> 腹を見透かす</p> <p>(Karşıdakinin gerçek düşüncelerini bilmek)</p> <p><i>hara o mi-nuku</i> 腹を見抜く</p> <p>(Karşıdakinin gerçek düşüncelerini bilmek)</p> <p><i>hara o mirareru</i> 腹を見られる</p> <p>(Gerçek duygu ve düşüncelerin başkası tarafından anlaşılması)</p> <p><i>hara o yomu</i> 腹を読む</p> <p>(Karşı tarafın gerçek düşüncelerini tahmin etmek)</p> <p><i>hara o waru</i> 腹を割る</p> <p>(Gerçek düşünceleri</p>		
--	--	--

gizlemeden anlatmak)		
<u>Maddi Çıkar:</u> <i>hara o koyasu</i> 腹を肥やす (Yolsuzluk yapmak)	<u>Düşünce:</u> <i>kokoro o kimeru</i> 心を決める (Karar vermek)	
	<u>Sevgi:</u> <i>kokoro o tomeru</i> (2) 心を留める (Sevgi duymak) <i>kokoro o toru</i> 心を取る (Sevgisini kazanmak) <i>kokoro o yoseru</i> (1) 心を寄せる (Gönül vermek)	
	<u>Gerçek Duygu-Düşünce:</u> <i>kokoro o hiraku</i> 心を開く (Kalbini açmak, gerçek duygularını dile getirmek)	
	<u>Sükunet:</u> <i>kokoro ga midareru</i> 心が乱れる (Sakinliğini yitirmek) <i>kokoro o midasu</i> 心を乱	

	す (Sakinliğini, soğukkanlılığını yitirmek)	
	<u>Huzur:</u> <i>kokoro o yaru</i> (1) 心を遣 る (Rahatlamak, ferahlamak)	
	<u>Hatıra:</u> <i>kokoro o yaru</i> (3) 心を遣 る (Hatırlamak)	
	<u>Şüphe:</u> <i>kokoro o yurusu</i> 心を許す (Güvenmek)	

Tablo 9: “hara 腹”, “kokoro 心” ve “mune 胸” Sözcüklerinin İçlerinde Barındırdıkları Duygu ve Düşünceleri Kavramlaştırdığı Deyimler

Yapılan çözümleme sonucunda “kokoro 心” ve “mune 胸” sözcüklerinin sadece somut bir ŞEY olarak kavramlaştırıldığı deyimler tespit edilmiştir. Bu deyimlerde “kokoro 心” ve “mune 胸” sözcüklerinin ne gibi özellikler taşıdığı, dışarıdan nasıl etkilendiği görülmektedir. Bu deyimler aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

<p>“<i>kokoro</i> 心” Sözcüğü ile Oluşturulan</p> <p>Deyimler</p>	<p>“<i>mune</i> 胸” Sözcüğü ile Oluşturulan</p> <p>Deyimler</p>
<p><u>Yıkanan bir şey:</u></p> <p><i>kokoro ga arawareru</i> 心が洗われる</p> <p>(Arınmak, rahatlamak, ferahlamak)</p>	<p><u>Yanan bir şey:</u></p> <p><i>mune ga kogaru</i> 胸が焦がる</p> <p>(Acı çekmek, üzülmek, içi yanmak)</p> <p><i>mune o kogasu</i> 胸を焦がす</p> <p>(Canı sıkılmak)</p>
<p><u>Ağırlığı ölçülebilen bir şey:</u></p> <p><i>kokoro ga karui</i> 心が軽い</p> <p>(Rahat olmak, huzurlu olmak)</p>	<p><u>Yarılan / patlayan bir şey:</u></p> <p><i>mune ga sakeru</i> 胸が裂ける</p> <p>(Çok üzülmek, içi yanmak)</p> <p><i>mune ga hari sakeru</i> 胸が張り裂ける</p> <p>(Çok üzülmek)</p>
<p><u>Gemi gibi batan bir şey:</u></p> <p><i>kokoro ga shizumu</i> 心が沈む</p> <p>(İçi kararmak)</p>	<p><u>Hava gibi açan bir şey:</u></p> <p><i>mune ga hareru</i> 胸が晴れる</p> <p>(Rahatlamak, ferahlamak)</p>
<p><u>Hava gibi açan bir şey:</u></p> <p><i>kokoro ga hareru</i> 心が晴れる</p> <p>(Rahatlamak, ferahlamak)</p>	<p><u>Tıkanan bir şey:</u></p> <p><i>mune ga tsukaeru</i> (2) 胸が痞える</p> <p>(Kendini kötü hissetmek, bunalmak)</p> <p><i>mune ga fusagaru</i> 胸がふさがる</p> <p>(İçi daralmak)</p>
<p><u>Üzerine resim çizilen bir şey:</u></p> <p><i>kokoro ni egaku</i> 心に描く</p>	<p><u>Ezilen bir şey:</u></p> <p><i>mune ga tsubureru</i> 胸が潰れる</p>

(Düşlemek, hayal etmek)	(İçti sıkılmak)
<u>Çalgı gibi teli (hassas noktası) olan bir şey:</u> <i>kokoro no kinsen ni fureru</i> 心の琴線に触れる (Kalbinin en hassas noktasına dokunmak)	<u>Üzerine çivi çakılan bir şey:</u> <i>mune ni kugi utsu</i> 胸に釘打つ (Üzölmek)
<u>Top gibi vurulan bir şey:</u> <i>kokoro o utareru</i> 心を打たれる (Derinden etkilenmek) <i>kokoro o utsu</i> 心を打つ (Duygulandırmak, etkilemek)	<u>İçinde ateş yanan-yakılan bir şey:</u> <i>mune ni hi ga tsuku</i> 胸に火が付く (İçti yanmak) <i>mune ni hi o tsukeru</i> 胸に火を付ける (İçti yanmak)
<u>Kırılan bir şey:</u> <i>kokoro o kudaku</i> (1) 心を砕く (Sıkıntı çekmek, zorluk yaşamak) <i>kokoro o kudaku</i> (2) 心を砕く (Huzursuz olmak, endişe etmek)	<u>Vurulan bir şey:</u> <i>mune o utsu</i> 胸を打つ (Duygulandırmak)
<u>Temizlenen bir şey:</u> <i>kokoro o sumasu</i> 心を澄ます (Huzur bulmak, rahatlamak)	<u>Dürtölen bir şey:</u> <i>mune o tsuku</i> (1) 胸を突く (Çok şaşırmak) <i>mune o tsuku</i> (2) 胸を突く (Etkilenmek, duygulanmak)
<u>Yırtılan bir şey:</u>	<u>Sıkılan bir şey:</u>

<i>kokoro o yaburu</i> 心を破る (Moral bozmak, rahatsızlık vermek)	<i>mune o tsubusu</i> 胸を潰す (Beklenmedik bir olay karşısında şaşırarak)
	<u>Soğutulan bir şey:</u> <i>mune o hiyasu</i> 胸を冷やす (Korkmak)

Tablo 10: “*kokoro* 心” ve “*mune* 胸” Sözcüklerinin Somut Bir ŞEY Olarak Kavramlaştırıldığı Deyimler

Yukarıdaki sınıflandırmalar dışında “*hara* 腹”, “*kokoro* 心” ve “*mune* 胸” sözcükleri ile oluşturulan deyimlerde, deyim bütünsel anlamı ile deyim oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasında metaforik ve metonimik ilişkiler bulunmaktadır.

“*hara* 腹” sözcüğünün prototip anlamını koruduğu metaforik yapılanmaya sahip deyimler aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

<u>Hissedilen rahatsızlık noktasında benzerlik ilişkisi olanlar:</u> <i>hara ga itamu</i> 腹が痛む (Masrafları üstlenmek) <i>hara o itameru</i> (2) 腹を痛める (Masrafları üstlenmek)
<u>Çekilen zorluk noktasında benzerlik ilişkisi olanlar:</u> <i>hara o kiru</i> (2) 腹を切る (Sorumluluk üstlenmek)
<u>Hissedilen acı noktasında benzerlik ilişkisi olanlar:</u>

hara o kiru (3) 腹を切る (Çok gülmek)

Tablo 11: “hara 腹” Sözcüğünün Prototip Anlamını Koruduğu Metaforik Yapılanmaya Sahip Deyimler

“kokoro 心” ve “mune 胸” sözcüğünün prototip anlamını koruduğu metaforik yapılanmaya sahip deyim tespit edilmemiştir.

Aşağıda “hara 腹”, “kokoro 心” ve “mune 胸” sözcükleri ile oluşturulan, deyim bütünsel anlamı ile deyim oluşturulan sözcüklerin prototip anlamları arasında metonimik ilişki tespit edilen deyimler sunulmuştur:

“hara 腹” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimler	“kokoro 心” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimler	“mune 胸” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimler
<u>Çok gülmek yerine</u> <u>karında katlanmalar-</u> <u>bükülmeler:</u> <i>hara ga yojireru</i> 腹が振れる (Çok gülmek) <i>hara no kawa ga yojireru</i> 腹の皮が振れる (Çok gülmek) <i>hara no suji o yoru</i> 腹の筋 を繕る	<u>Sıkıntı-üzüntü-endişe gibi</u> <u> durumlar yerine kalpte</u> <u> ağrı/rahatsızlık:</u> <i>kokoro ga itamu</i> 心が痛む (Sıkıntılanmak) <i>kokoro o itameru</i> 心を痛 める (Endişelenmek) <i>kokoro o sawagasu</i> 心を騒 がす (Huzursuz olmak)	<u>Duygulanmak yerine</u> <u> göğüste ısınma:</u> <i>mune ga atsuku naru</i> 胸が 熱くなる (Duygulanmak)

<p>(Çok gülmek)</p> <p><i>hara o kakaeru</i> 腹を抱える</p> <p>(Çok gülmek)</p> <p><i>hara ga yojiru</i> 腹が振る</p> <p>(Çok gülmek)</p> <p><i>hara o yoru</i> 腹を繕る</p> <p>(Çok gülmek)</p>		
<p><u>Doğum yapmak yerine</u></p> <p><u>karında ağrı:</u></p> <p><i>hara o itameru</i> (1) 腹を痛める</p> <p>(Doğum yapmak)</p>	<p><u>İstek duymak yerine</u></p> <p><u>kalpte hareket:</u></p> <p><i>kokoro ga ugoku</i> (1) 心が動く</p> <p>(İstek duymak)</p>	<p><u>Endişe, üzüntü, vicdanen rahatsızlık yerine göğüste ağrı:</u></p> <p><i>mune ga itamu</i> (1) 胸が痛む</p> <p>(Endişelenmek)</p> <p><i>mune ga itamu</i> (2) 胸が痛む</p> <p>(Vicdanı sızlamak)</p> <p><i>mune o itameru</i> 腹を痛める</p> <p>(Endişelenmek)</p>
<p><u>Ölmek yerine karnı kesmek:</u></p> <p><i>hara o kiru</i> (1) 腹を切る</p>	<p><u>Sakinliği yitirmek yerine</u></p> <p><u>kalpte hareket:</u></p> <p><i>kokoro ga ugoku</i> (2) 心が</p>	<p><u>Öfkelenmek yerine</u></p> <p><u>göğüsün (=midenin) rahatsızlanması:</u></p>

<p>(İntihar etmek)</p> <p><i>hara o mesu</i> 腹を召す</p> <p>(İntihar etmek)</p>	<p>動く</p> <p>(Sakinliğini yitirmek)</p>	<p><i>mune ga warui</i> (2) 胸が悪 い</p> <p>(Çok kızmak)</p>
	<p><u>Mutluluk yerine kalp</u> <u>atışlarının artması:</u></p> <p><i>kokoro ga odoru</i> 心が踊 る</p> <p>(İçi içine sığmamak)</p> <p><i>kokoro ga hazumu</i> 心が弾 む</p> <p>(İçi içine sığmamak)</p> <p><i>kokoro o odoraseru</i> 心を 躍らせる</p> <p>(İçi içine sığmamak)</p>	<p><u>Sakin olmak yerine eli</u> <u>göğüse koymak:</u></p> <p><i>mune ni te o ateru</i> 胸に手 を当てる</p> <p>(Sakinleşmek)</p> <p><i>mune ni te o oku</i> (1) 胸に 手を置く</p> <p>(Sakinleşmek)</p>
	<p><u>Huzursuzluk yerine kalpte</u> <u>rahatsızlık:</u></p> <p><i>kokoro ga sawagu</i> 心が騒 ぐ</p> <p>(Huzursuz olmak)</p>	<p><u>Nefes alamamak yerine eli</u> <u>göğüse koymak:</u></p> <p><i>mune ni te o oku</i> (2) 胸に 手を置く</p> <p>(Nefes almakta zorlanmak)</p>
	<p><u>İlgi duymak yerine kalpte</u> <u>hareket:</u></p> <p><i>kokoro o ugokasu</i> (1) 心を</p>	<p><u>Öfkesi dinmek yerine</u> <u>göğüsünü sıvazlamak:</u></p> <p><i>mune o sasuru</i> (1) 胸を摩</p>

	動かす (İlgi duymak)	る (Öfkesi dinmek)
	<u>Duygulanmak yerine</u> <u>kalpte hareket:</u> <i>kokoro o ugokasu</i> (2) 心を動かす (Duygulanmak)	<u>Rahatlamak yerine göğüsü</u> <u>sıvazlamak:</u> <i>mune o sasuru</i> (2) 胸を摩る (Rahatlamak) <i>mune o na de orosu</i> 胸を撫で下ろす (Rahatlamak)
		<u>Kendine güveni</u> <u>göstermek için göğüse</u> <u>vurmak:</u> <i>mune o tataku</i> 胸を叩く (Kendine güvenmek) <i>mune o haru</i> 胸を張る (Kendinden emin olmak)

Tablo 12: Deyimin Bütünsel Anlamı ile Deyimi Oluşturan Sözcüklerin Prototip Anlamları Arasında Metonimik İlişki Tespit Edilen Deyimler

Yukarıdaki deyimlerde görüldüğü gibi, insanoğlu bazı duygu ve düşüncelerini fizyolojik değişimlerle ya davranışsal tepkilerle doğrudan ifade edebilmektedir.

Diğer taraftan, vücudun herhangi bir bölümü ile vücudun diğer bir bölümünü kavramlaştırmak mümkündür. “*hara* 腹”, “*kokoro* 心” ve “*mune* 胸” sözcükleri ile

oluşturulan deyimlerde de böyle kavramlaştırmalar tespit edilmiştir. Bunlar aşağıdaki gibidir:

“ <i>hara</i> 腹” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimler	“ <i>kokoro</i> 心” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimler	“ <i>mune</i> 胸” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimler
<p><u>Mide için <i>hara</i>:</u></p> <p><i>hara ga kita</i> 腹が来た (Acıkmak)</p> <p><i>hara ga kitayama</i> 腹が北山 (Acıkmak)</p> <p><i>hara ga dekiru</i> (1) 腹ができる (Doymak)</p> <p><i>hara ga haru</i> 腹が張る (Doymak)</p> <p><i>hara ga fukureru</i> (1) 腹が膨れる (Doymak)</p> <p><i>hara ni ochiru</i> (腹に落ちる) (İkna olmak, tatmin olmak)</p>	<p><u>Zihin için <i>kokoro</i>:</u></p> <p><i>kokoro ni ukabu</i> 心に浮かぶ (Aklına gelmek)</p> <p><i>kokoro ni ukaberu</i> 心に浮かべる (Hatırlamak)</p> <p><i>kokoro ni kakaru</i> 心に掛かる (Kişiyi/olayı aklından çıkarmamak)</p> <p><i>kokoro ni kakeru</i> 心に掛ける (Kişiyi/olayı aklından çıkarmamak)</p> <p><i>kokoro ni kizamu</i> 心に刻む (Aklına kazımak)</p>	<p><u>Kalp için <i>mune</i>:</u></p> <p><i>mune ga odoru</i> 胸が踊る (İçi içine sığmamak)</p> <p><i>mune o odoraseru</i> 胸を躍らせる (İçi içine sığmamak)</p> <p><i>mune ga sawagu</i> 胸が騒ぐ (Huzursuz olmak)</p> <p><i>mune ga taka naru</i> 胸が高鳴る (Heyecandan kalbi çarpmak)</p> <p><i>mune ga todoroku</i> 胸が轟く (Heyecandan kalbi çarpmak)</p> <p><i>mune o hazumaseru</i> 胸を</p>

<p><i>hara mo mi no uchi</i> 腹も 身の内 (Mide de bedenin önemli bir bölümü)</p> <p><i>hara o koshiraeru</i> 腹を拵 える (Karnını doyurmak)</p>	<p><i>kokoro ni tomeru</i> 心に留 める (Aklından çıkarmamak)</p> <p><i>kokoro ni nokoru</i> 心に残 る (Hafızada yer etmek)</p> <p><i>kokoro o nokosu</i> 心を残す (Aklı o kişide/o şeyde olmak)</p>	<p>弾ませる (Mutluluktan kalbi çarpmak)</p>
<p><u>Bağırsak için <i>hara</i>:</u> <i>hara ga kударu</i> 腹が下る (İshal olmak)</p> <p><i>hara o kudasu</i> 腹を下す (İshal olmak)</p>	<p><u>İnsan (insanın kendisi) için <i>kokoro</i>:</u> <i>kokoro wa yatakeni</i> <i>hayaru</i> 心は矢竹に逸る (Aceleci olmak)</p> <p><i>kokoro o itasu</i> 心を致す (Elinden geleni yapmak)</p> <p><i>kokoro o okosu</i> (1) 心を起 こす (Kendine gelmek)</p> <p><i>kokoro o oni ni suru</i> 心を 鬼にする (Katı bir tutum sergilemek)</p>	<p><u>Yemek borusu için <i>mune</i>:</u> <i>mune ga tsukaeru</i> (1) 胸が 痞える (Yemek borusu tıkanmak)</p>

	<p><i>kokoro o katamukeru</i> 心を傾ける (Kendini vermek, odaklanmak)</p> <p><i>kokoro o korasu</i> 心を凝らす (Kendini vermek, konsantre olmak)</p> <p><i>kokoro o sosoru</i> 心をそそる (Harekete geçmek)</p> <p><i>kokoro o tsukusu</i> (1) 心を尽くす (Ruhunu adamak)</p> <p><i>kokoro o tsukusu</i> (2) 心を尽くす (Sinirleri yıpranmak)</p> <p><i>kokoro o nayamaseru</i> 心を悩ませる (Endişe duymak)</p>	
<p><u>Göbek için hara:</u> <i>hara ga deru</i> 腹が出る (Göbekli)</p>		<p><u>Mide için mune:</u> <i>mune ga yakeru</i> 胸が焼ける</p>

		<p>(Midesi yanmak)</p> <p><i>mune ga warui</i> (1) 胸が悪い</p> <p>(Midesi bulanmak)</p> <p><i>mune ni ochiru</i> 胸に落ちる</p> <p>(İkna olmak, tatmin olmak)</p>
		<p><u>Zihin için mune:</u></p> <p><i>mune ni ataru</i> 胸に当たる</p> <p>(Aklına gelmek)</p> <p><i>mune ni kizamu</i> 胸に刻む</p> <p>(Aklından çıkarmamak)</p>
		<p><u>İnsan (insanın kendisi) için mune:</u></p> <p><i>mune ni kiku</i> 胸に聞く</p> <p>(Kendi içinde düşünüp değerlendirmek)</p>
		<p><u>Akciğer için mune:</u></p> <p><i>mune no yamai</i> 胸の病</p> <p>(Tüberküloz)</p> <p><i>mune o yamu</i> 胸を病む</p> <p>(Tüberküloz)</p>

Tablo 13: “hara 腹”, “kokoro 心” ve “mune 胸” Sözcükleri ile Vücudun Başka Bir Bölümünün Kavramlaştırıldığı Deyimler

Yukarıda görüldüğü gibi, “hara 腹” ve “mune 胸” çoğunlukla içinde barındırdığı organları temsil ederken, “kokoro 心”, zihni ve insanın kendisini temsil etmektedir.

“hara 腹”, “kokoro 心” ve “mune 胸” sözcükleri ile oluşturulan deyimlerde görülen kavramlaştırmalar yukarıdaki gibidir. Bunun dışında bu deyimlerin bazılarında imge metaforunun etkili olduğu tespit edilmiştir. Ancak bunlar ne sadece kavramsal metafor ile ne de sadece imge metaforu ile açıklanabilmektedir. Bu deyimler aşağıdaki gibidir:

“hara 腹” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimler	“kokoro 心” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimler	“mune 胸” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimler
<p><u>Siyah → Kötü</u></p> <p><i>hara ga kuroi</i> 腹が黒い (Art niyetli, kötü kalpli)</p>	<p><u>Seytan → Kötülük,</u> <u>acımasızlık, katılık</u></p> <p><i>kokoro ni oni o tsukuru</i> (1) 心に鬼を作る (Kötü hayaller kurup korkmak)</p> <p><i>kokoro ni oni o tsukuru</i> (2) 心に鬼を作る (Suçluluk hissetmek)</p>	<p><u>Ateş → Üzüntü</u></p> <p><i>mune ni hi ga tsuku</i> 胸に 火が付く (İçi yanmak)</p> <p><i>mune ni hi o tsukeru</i> 胸に 火を付ける (İçi yanmak)</p> <p><i>mune no hi</i> 胸の火 (İçindeki kötü düşünceler)</p>

	<p><i>kokoro ni oni o tsukuru</i></p> <p>(3) 心に鬼を作る</p> <p>(Acımasız olmak)</p> <p><i>kokoro no oni ga mi o</i></p> <p><i>semeru</i> 心の鬼が身を責める</p> <p>(Vicdanen rahatsız olmak)</p> <p><i>kokoro o oni ni suru</i> 心を鬼にする</p> <p>(Katı bir tutum sergilemek)</p>	
<p><u>Böcek → Öfke</u></p> <p><i>hara no mushi ga</i></p> <p><i>osamaranai</i> 腹の虫が治まらない</p> <p>(Öfkesi bir türlü dinmemek)</p>		

Tablo 14: İmge Metaforu İle Kavramsal Metafor Arasında Olan Deyimler

Yukarıdaki deyimlerde tespit metaforların tamamı kavramsal metafor ile imge metaforu arasındadır. İnsanoğlu sahip olduğu deneyimlere bağlı olarak zihninde bir takım imgelere sahiptir. Bu imgeler aynı zamanda ortak kültürel izler taşımaktadır.

3. BÖLÜM

“HARA 腹”, “KOKORO 心”VE “MUNE 胸” SÖZCÜKLERİ İLE

OLUŞTURULAN ORTAK EYLEMLİ DEYİMLER

Tezin örneklemini oluşturan deyim havuzu içerisinde ortak eyleme sahip 15 deyim çifti tespit edilmiştir. Bu deyim çiftlerinin sözlük anlamları doğrultusunda benzer anlamları işaret ettiklerinin görülmesi üzerine, eylemin önüne gelen “hara 腹”, “kokoro 心” ve “mune 胸” sözcüklerinin algıda bir fark yaratıp yaratmadığı sorusu oluşmuştur. Dolayısıyla bu noktadan yola çıkarak, Japonca anadil konuşucularına bu deyimlerle ilgili bir anket çalışması yapılmıştır.

Bu bölümün örneklemini oluşturan 15 deyim çifti tablo 15’te sunulmuştur:

<i>hara o kimeru</i> 腹を決める	Karar vermek
<i>kokoro o kimeru</i> 心を決める	
<i>hara ga nieru</i> 腹が煮える	Çok kızmak, öfkelenmek
<i>mune ga nieru</i> 胸が煮える	
<i>hara ni ichi motsu aru</i> 腹に一物 (ある)	İçinde kötülük olmak, art niyetli olmak
<i>mune ni ichi motsu</i> 胸に一物 (ある)	
<i>hara ni osameru</i> 腹に納める	Bildığı bir şeyi kimseye söylememek, sır olarak saklamak
<i>mune ni osameru</i> 胸に納める	
<i>hara ni ochiru</i> 腹に落ちる	İkna olmak, tatmin olmak
<i>mune ni ochiru</i> 胸に落ちる	

<i>hara ni sue-kaneru</i> 腹に据えかねる	Öfkesine hakim olamamak, çok kızmak, tahammül edememek
<i>mune ni sue-kaneru</i> 胸に据えかねる	
<i>hara o waru</i> 腹を割る	Gerçek düşünceleri gizlemeden olduğu gibi anlatmak
<i>mune o waru</i> 胸を割る	
<i>kokoro ga itamu</i> 心が痛む	Sıkıntılanmak, huzursuz olmak, endişelenmek
<i>mune ga itamu</i> 胸が痛む	
<i>kokoro o itameru</i> 心を痛める	Endişelenmek, kendini üzme
<i>mune o itameru</i> 胸を痛める	
<i>kokoro ga odoru</i> 心が踊る	Heyecanlanmak, içi içine sığmamak
<i>mune ga odoru</i> 胸が踊る	
<i>kokoro ga sawagu</i> 心が騒ぐ	Huzursuz olmak, içi rahat edememek
<i>mune ga sawagu</i> 胸が騒ぐ	
<i>kokoro ni kizamu</i> 心に刻む	Aklına kazımak, aklından çıkarmamak
<i>mune ni kizamu</i> 胸に刻む	
<i>kokoro o utsu</i> 心を打つ	Duygulandırmak, etkilemek
<i>mune o utsu</i> 胸を打つ	
<i>kokoro o odoraseru</i> 心を躍らせる	İçi içine sığmamak, içi kıpır kıpır olmak
<i>mune o odoraseru</i> 胸を躍らせる	
<i>kokoro ga hareru</i> 心が晴れる	İçi rahatlamak, huzur bulmak
<i>mune ga hareru</i> 胸が晴れる	

Tablo 15: Yapısında Aynı Eylemi Barındıran Deyimler

Anket araştırması için, çeşitli sözlüklerden ve internetten üzerinden yukarıdaki deyimler ile ilgili örnek tümceler taranarak 55 soruluk bir anket formu oluşturulmuştur. Bu anket 500 Japonca anadil konuşucusuna uygulanmıştır. Katılımcılar 20 yaş ile 60 yaş ve üzeri arasında değişmektedir. Veriler elden ve internet üzerinden gönüllülük esasına dayalı olarak toplanmıştır. Katılımcılar Nagoya, Tōkyō, Kyōto ve Okayama şehirleri başta olmak üzere Japonya'nın çeşitli şehirlerinde yaşayan kişilerdir⁸². Araştırma 2014 yılı Mart ayında başlatılıp, 2015 yılı Eylül ayında bitirilmiştir.

Ankete cevap veren Japonca anadil konuşucularının cinsiyet ve yaş dağılımı aşağıda tablo halinde sunulmuştur:

	20 – 29 yaş arası	30 – 39 yaş arası	40 – 49 yaş arası	50 – 59 yaş arası	60 yaş ve üzeri	Toplam
Kadın	96	74	82	71	83	406
Erkek	25	13	19	14	23	94
Toplam	121	87	101	85	106	500

Tablo 16: Katılımcıların Cinsiyet ve Yaş Dağılımı

Anket formunu oluşturmak için toplanan tümceler tablo 15'te sunulan 15 deyim çiftinin içerisinde geçtiği tümcelerdir. Aşağıda tek tek ele alınan bu tümcelerde, tümcede altı çizili alan araştırma sorusu olan deyimleri göstermektedir.

⁸² Bu araştırmada elde edilen sonuçlar ile katılımcıların memleketleri arasındaki ilişkiye bakılmamıştır.

Uygulanan ankette bu alanlar boş bırakılmıştır ve katılımcılardan boş alana gelecek uygun ifadeyi verilen 4 seçenek içerisinde seçmeleri istenmiştir.

Araştırmada kullanılan tümceler ile katılımcıların cevapları aşağıda ayrıntılı şekilde açıklanmaktadır.

3.1. *hara* 腹 ve *kokoro* 心 ile Oluşturulan Ortak Eylemli Deyimler

hara 腹 ve *kokoro* 心 sözcükleri ile oluşturulan deyimlere bakıldığında, ortak eyleme sahip 1 deyim çifti tespit edilmiştir. Araştırmada kullanılan tümceler ve araştırma sonuçları aşağıdaki gibidir:

3.1.1. *hara o kimeru* 腹を決める – *kokoro o kimeru* 心を決める

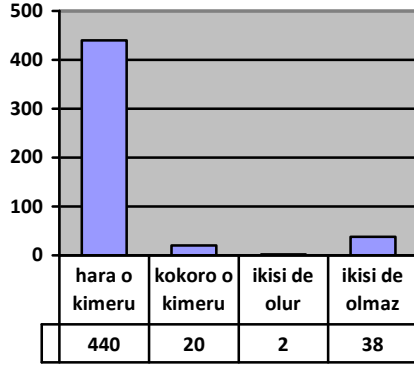
1. *Kanojo no koto wa mō akirameyō to hara o kimeru to, fushigi to kokoro ga karuku natta.*

彼女のことはもうあきらめようと腹を決めると、不思議と心が軽くなった。

Ondan (o kızdan) artık vazgeçeyim diye karar verince, tuhaftır ki hafifledim.

(RKJ, 1992: 26)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 1’de sunulmuştur:

Grafik 1: *hara o kimeru* 腹を決める – *kokoro o kimeru* 心を決める için Anket Sonuçları (1)

Grafik 1'e göre 440 (%88) kişi "*hara o kimeru* 腹を決める", 20 (%4) kişi "*kokoro o kimeru* 心を決める", 2 (%0,4) kişi "ikisi de olur", 38 (%7,6) kişi "ikisi de olmaz" seçeneğini işaretlemiştir.

Yine 2 numaralı tümcede de "*hara o kimeru* 腹を決める" deyiminin kullanıldığı başka bir tümce yer almaktadır.

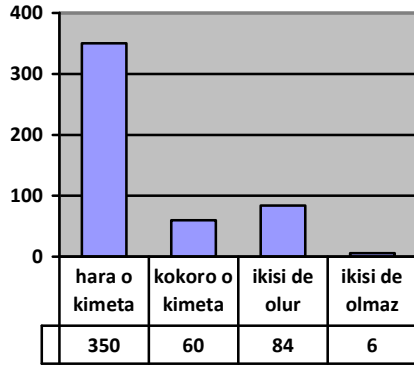
2. *Hito ni tayorazu, jibun dake de yaru shika nai to hara o kimeta.*

人に頼らず、自分だけでやるしかないと腹を決めた。

Birine rica etmek yerine, tek başıma yapmaktan başka çare yok diye karar verdim.

(YWKJ, 2007: 310)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 2'de sunulmuştur:

Grafik 2: *hara o kimeru* 腹を決める – *kokoro o kimeru* 心を決める için Anket Sonuçları (2)

Grafik 2'ye göre 350 (%70) kişi “*hara o kimeru* 腹を決めた”, 60 (%12) kişi “*kokoro o kimeru* 心を決めた”, 84 (%16,8) kişi “ikisi de olur”, 6 (%1,2) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

1 numaralı tümce için verilen cevaplarla karşılaştırıldığında “*kokoro* 心” sözcüğü ile oluşturulan deyimini işaretleyenlerin sayısı % 8 oranında artmış olsa da “karar vermek” anlamına gelen deyimini, “*hara* 腹” sözcüğü ile kavramlaştıranların oranı %70'dir. Ayrıca “ikisi de olur” seçeneğini işaretleyenler de göz önünde bulundurulduğunda bu oran %86,8'e çıkmaktadır.

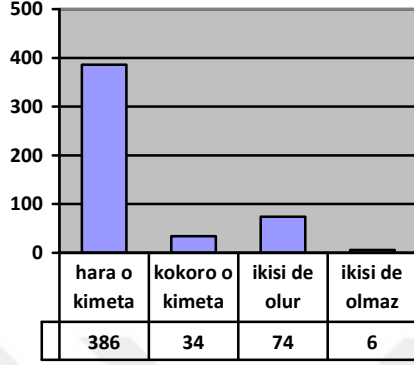
Aşağıda “*kokoro o kimeru* 心を決める” deyiminin kullanıldığı bir örnek yer almaktadır.

3. *Ningen ga seishinteki ni motto mo tsuyosa o hakki suru no wa “kokoro o kimeru” toki desu.*

人間が精神的に最も強さを発揮するのは「心を決めた」ときです。

İnsanoğlunun ruhsal açıdan en güçlü (olduğu anı) göstermesi “karar verdiği” zamandır.

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 3’te sunulmuştur:

Grafik 3: *hara o kimeru* 腹を決める – *kokoro o kimeru* 心を決める için Anket Sonuçları (3)

Grafik 3’e göre 386 (%77,2) kişi “*hara o kimeta* 腹を決めた”, 34 (%6,8) kişi “*kokoro o kimeta* 心を決めた”, 74 (%14,8) kişi “ikisi de olur”, 6 (%1,2) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Bu tümce için de “*kokoro* 心” sözcüğü ile oluşturulan deymi işaretleyenler olsa da “*hara* 腹” sözcüğü ile oluşturulan deymi işaretleyenlerin oranı %77,2’dir. “ikisi de olur” seçeneğini işaretleyenler de göz önüne alınırsa, bu oran %92’ye çıkmaktadır.

Yine 4 numaralı tümcede de “*kokoro o kimeru* 心を決める” deyiminin kullanıldığı başka bir örnek yer almaktadır.

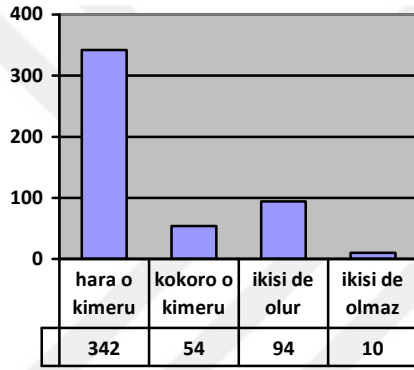
4. *Kyō, kaisha o hōmon suru made ni wa, kokoro o kimeru tsumori de ita ga, watashi wa mada mayotte ita.*

今日、会社を訪問するまでには、心を決めるつもりでいたが、私はまだ迷っていた。

Bugün, şirketi ziyaret edene kadar, karar verme niyetindeydim ama, ben hala kararsızım.

(<https://goo.gl/g491ap>)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 4’te sunulmuştur:

Grafik 4: *hara o kimeru* 腹を決める – *kokoro o kimeru* 心を決める için Anket Sonuçları (4)

Grafik 4’e göre 342 (%68,4) kişi “*hara o kimeru* 腹を決める”, 54 (%10,8) kişi “*kokoro o kimeru* 心を決める”, 94 (%18,8) kişi “ikisi de olur”, 10 (%2) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Tüm sonuçlar karşılaştırıldığında, Japonca anadil konuşucuları tarafından “karar vermek” anlamına gelen deyim için “*hara* 腹” sözcüğü ile oluşturulan deyim “*kokoro* 心” sözcüğü ile oluşturulan deyimle oranla daha fazla tercih edildiği, dolayısıyla Japonca anadil konuşucularının “karar vermek” eylemini “*hara* 腹” sözcüğü ile oluşturulan deyimle kavramlaştırdığı görülmüştür.

3.2. *hara* 腹 ve *mune* 胸 ile Oluşturulan Ortak Eylemli Deyimler

hara 腹 ve *mune* 胸 sözcükleri ile oluşturulan deyimlere bakıldığında ortak eyleme sahip 6 deyim çifti tespit edilmiştir. Araştırmada kullanılan tümceler ve araştırma sonuçları aşağıdaki gibidir:

3.2.1. *hara ga nieru* 腹が煮える – *mune ga nieru* 胸が煮える

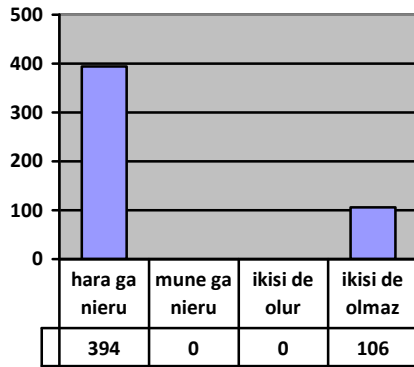
5. *Kare no yaruki no nasa ni mattaku hara ga nieru omoi ga suru.*

彼のやる気のなさに全く腹が煮える思いがする。

Onun motivasyon eksikliği tamamen sinirlerimi bozuyor.

(<http://goo.gl/0JjYUv>)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 5’te sunulmuştur:

Grafik 5: *hara ga nieru* 腹が煮える – *mune ga nieru* 胸が煮える için Anket Sonuçları (1)

Grafik 5’e göre 394 (%78,8) kişi “*hara ga nieru* 腹が煮える”, 106 (%21,2) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Yine 6 numaralı tümcede de “*hara ga nieru* 腹が煮える” deyiminin kullanıldığı başka bir örnek yer almaktadır.

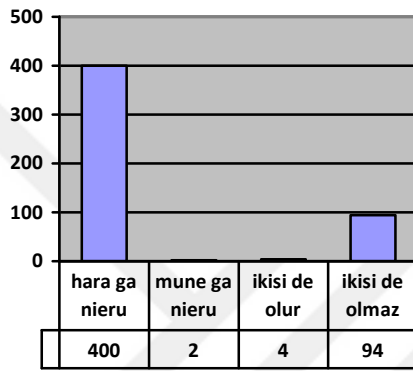
6. *Aite no ōbō na gendō o, hara ga nieru omoi de gaman shita.*

相手の横暴な言動を、腹が煮える思いで我慢した。

Onun baskıcı söz ve davranışları, beni öfkelenirse de sabrettim.

(<http://goo.gl/0JjYUv>)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 6’da sunulmuştur:

Grafik 6: *hara ga nieru* 腹が煮える – *mune ga nieru* 胸が煮える için Anket Sonuçları (2)

Grafik 6’ya göre 400 (%80) kişi “*hara ga nieru* 腹が煮える”, 2 (%0,4) kişi “*mune ga nieru* 胸が煮える”, 4 (%0,8) kişi “ikisi de olur”, 94 (%18,8) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

5 ve 6 numaralı tümceler için verilen cevaplara bakıldığında anadil konuşucuları tarafından “*hara ga nieru* 腹が煮える” deyiminin tercih edildiği görülmüştür. Ancak “ikisi de olmaz” cevabını verenlerin sayısının da az olmadığı dikkat çekmektedir.

Aşağıda “*mune ga nieru* 胸が煮える” deyiminin kullanıldığı bir örnek yer almaktadır.

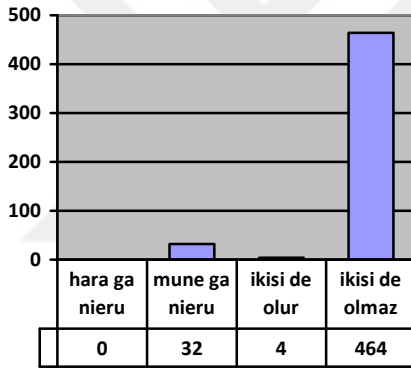
7. *Fāsuto kisu de mo nai noni, mune ga nieru yō ni doki doki doki doki shite, jibun ja nai mitai datta.*⁸³

ファーストキスでもないのに、胸が煮えるようにドキドキドキドキして、自分じゃないみたいだった。

? İlk öpücük olmamasına rağmen, öfkelenir gibi kalbim küt küt çarptı, sanki ben değildim.

(<http://goo.gl/jgAFgJ>)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 7’de sunulmuştur:

Grafik 7: *hara ga nieru* 腹が煮える – *mune ga nieru* 胸が煮える için Anket Sonuçları (3)

Grafik 7’ye göre, 32 (%6,4) kişi “*mune ga nieru* 胸が煮える”, 4 (%0,8) kişi “ikisi de olur”, 464 (%92,8) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

5 ve 6 numaralı tümcelere verilen cevaplarda “öfke”nin kavramlaştırılması sırasında “*hara* 腹” sözcüğü ile oluşturulan deyimın ortalama % 80 oranında tercih

⁸³ Sözlük ve internet taramasında “*mune ga nieru* 胸が煮える” deyiminin kullanıldığı başka bir tümce bulunamamıştır. Sözlükte, bu deyimın “öfkelenmek” anlamına geldiği belirtilmiş olsa da internet taramasında tespit edilen bu tek tümcede “*mune ga nieru* 胸が煮える” deyiminin “öfke” değil “heyecan” anlamına yakın olduğu düşünülmektedir.

edildiği görülmektedir. 7 numaralı tümcede ise “*mune* 胸” sözcüğü ile oluşturulan deyim, “ikisi de olur” diyenlerle birlikte % 7,2 oranında tercih edilmiş olsa da 464 kişi her iki deyimini de tercih etmemiştir. Bunun nedeni tümcenin içeriğinin öfke ile ilgili olmamasıdır. Dolayısıyla bu sonuçlara göre, Japonca anadil konuşucularının “öfkelenmek” eylemini “*hara* 腹” sözcüğü ile oluşturulan deyimle kavramlaştırdığı görülmektedir.⁸⁴

3.2.2. *hara ni ichi motsu aru* 腹に一物ある – *mune ni ichi motsu aru* 胸に一物ある

8. *Kare wa hara ni ichi motsu ari sō na otoko dakara, tsuki au toki wa chūi shita hō ga ii.*

彼は腹に一物あり そうな男だから、付き合うときは注意したほうがいい。

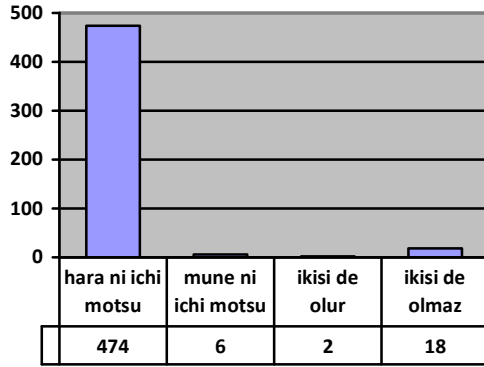
O kötü niyete sahip bir erkeğe benzediğinden, görüştüğün zaman dikkatli olmanda fayda var.

(RKJ, 1992: 285)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 8’de sunulmuştur:

---

⁸⁴ *hara ga nieru* 腹が煮える – *mune ga nieru* 胸が煮える deyimleri ile ilgili yapılan başka bir araştırmada, Japonca anadil konuşucularının *mune ga nieru* 胸が煮える deyimini duymadığı ve kullanmadığı sonucu ortaya çıkmıştır (Varoğlu, 2015). Her iki araştırmanın da sonuçlarının örtüştüğü görülmektedir.

Grafik 8: *hara ni ichi motsu* 腹に一物 – *mune ni ichi motsu* 胸に一物 için Anket Sonuçları (1)

Grafik 8'e göre 474 (%94,8) kişi “*hara ni ichi motsu* 腹に一物”, 6 (%1,2) kişi “*mune ni ichi motsu* 胸に一物”, 2 (%0,4) kişi “ikisi de olur”, 18 (%3,6) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Yine 9 numaralı tümcede de “*hara ni ichi motsu* 腹に一物” deyiminin kullanıldığı bir örnek yer almaktadır.

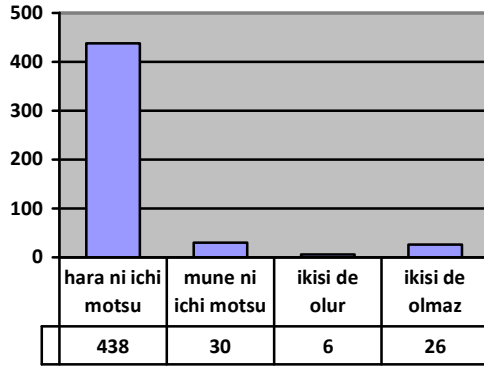
9. *Kare wa honki de chūsei o chikatte iru no ka, sore to mo hara ni ichi motsu aru no ka, hakari kaneru.*

彼は本気で忠誠を誓っているのか、それとも腹に一物あるのか、はかりかねる。

O gerçekten sadakat sözü mü veriyor, yoksa kötü (gizli) bir niyeti mi var, ölçemiyorum.

(YWKJ, 2007: 308-309)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 9'da sunulmuştur:

Grafik 9: *hara ni ichi motsu* 腹に一物 – *mune ni ichi motsu* 胸に一物 için Anket Sonuçları (2)

Grafik 9'a göre 438 (%87,6) kişi “*hara ni ichi motsu* 腹に一物”, 30 (%6) kişi “*mune ni ichi motsu* 胸に一物”, 6 (%1,2) kişi “ikisi de olur”, 26 (%5,2) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

8 ve 9 numaralı tümceler için verilen cevaplara bakıldığında anadil konuşucuları tarafından “*hara ni ichi motsu* 腹に一物” deyiminin tercih edildiği görülmüştür.

Aşağıda “*mune ni ichi motsu* 胸に一物” deyimini içeren bir örnek yer almaktadır.

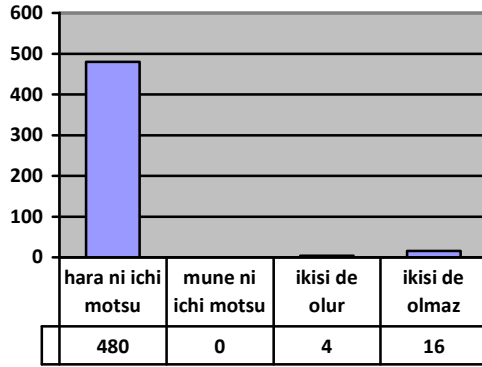
10. *Kare wa dōmo mune ni ichi motsu aru yō na, ayashige na funiki o motte iru.*

彼はどうも胸に一物あるような、怪しげな雰囲気を持っている。

O nasılsa gizli planları var gibi, şüphe uyandıran bir havaya sahip.

(YWKJ, 2007: 375)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 10'da sunulmuştur:

Grafik 10: *hara ni ichi motsu* 腹に一物 – *mune ni ichi motsu* 胸に一物 için Anket Sonuçları (3)

Grafik 10'a göre 480 (%96) kişi "*hara ni ichi motsu* 腹に一物", 4 (%0,8) kişi "ikisi de olur", 16 (%3,2) kişi "ikisi de olmaz" seçeneğini işaretlemiştir.

Yine aşağıdaki "*mune ni ichi motsu* 胸に一物" deyimi ile ilgili başka bir örneğe yer verilmiştir.

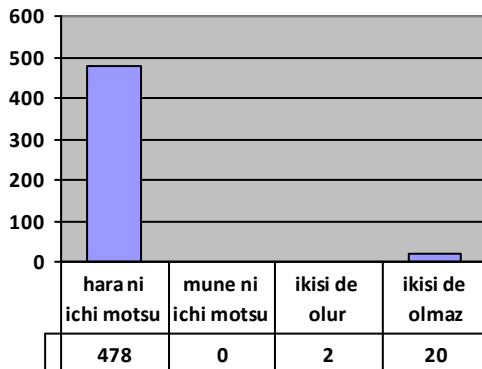
11. *Mune ni ichi motsu aru yō na hito wa, shanai de koritsu suru yo.*

胸に一物あるような人は、社内で孤立するよ。

Gizli planları (kötü niyetleri) olan kişiler, şirkette yalnız kalır.

(<http://goo.gl/eG2Xj1>)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 11'de sunulmuştur:

Grafik 11: *hara ni ichi motsu* 腹に一物 – *mune ni ichi motsu* 胸に一物 için Anket Sonuçları (4)

Grafik 11'e göre 478 (%95,6) kişi “*hara ni ichi motsu* 腹に一物”, 2 (%0,4) kişi “ikisi de olur”, 20 (%4) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Tüm sonuçlar karşılaştırıldığında, “*hara* 腹” sözcüğü ile oluşturulan deyim in ortalama % 93,5 oranında tercih edildiği anlaşılmıştır.⁸⁵

3.2.3. *hara ni osameru* 腹に納める – *mune ni osameru* 胸に納める

12. *İma no hanashi wa kimi no hara ni osamete oite moraitai.*⁸⁶

今の話は君の腹に納めておいてもらいたい。

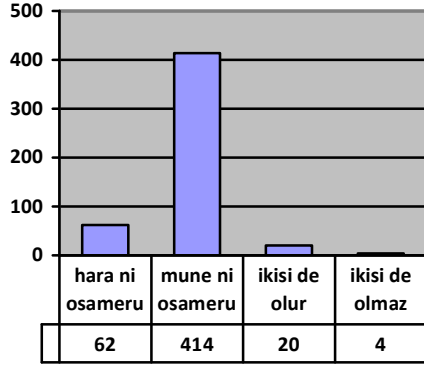
Şu anki konuşmaları sır olarak saklamanı istiyorum.

(KKKJ, 2010: 657)

Bu tümce ile ilgili araştıma sonuçları grafik 12’de sunulmuştur:

⁸⁵ *hara ni ichi motsu* 腹に一物 – *mune ni ichi motsu* 胸に一物 deyimleri ile ilgili yapılan başka bir araştırmada, Japonca anadil konuşucularının *mune ni ichi motsu* 胸に一物 deyimini kullanmadığı sonucu ortaya çıkmıştır (Varoğlu, 2015). Her iki araştırmanın da sonuçlarının örtüştüğü görülmektedir.

⁸⁶ *hara ni osameru* deyiminin kullanımı ile ilgili verilen bu örnek tümce, *Koji Kotowaza Kanyōku Jiten* (2010: 783) adlı aynı sözlükte *mune ni osameru* deyimini için de verilmektedir. Bu durum bu iki deyim in tamamen aynı anlama sahip olduğunu, aralarında nüans olmadığını, birbirleri ile yer değiştirmede sakınca olmadığını düşündürmektedir.

Grafik 12: *hara ni osameru* 腹に納める – *mune ni osameru* 胸に納める için Anket Sonuçları (1)

Grafik 12’ye göre 62 (%12,4) kişi “*hara ni osameru* 腹に納める”, 414 (%82,8) kişi “*mune ni osameru* 胸に納める”, 20 (%4) kişi “ikisi de olur”, 4 (%0,8) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Yine aşağıda “*hara ni osameru* 腹に納める” deyimini ile ilgili başka bir örnek yer almaktadır.

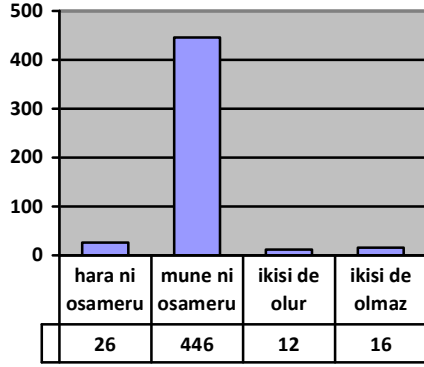
13. *Shibaraku no aida, kimitachi futari no naka wa watashi no hara ni osamete oku koto ni shiyō.*

しばらくの間、君たち二人の仲は私の腹に納めておくことにしよう。

Kısa bir süre, ikiniz arasındaki sır olarak saklayacağım.

(RKJ, 1992: 168)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 13’te sunulmuştur:

Grafik 13: *hara ni osameru* 腹に納める – *mune ni osameru* 胸に納める için Anket Sonuçları (2)

Grafik 13’e göre 26 (%5,2) kişi “*hara ni osameru* 腹に納める”, 446 (%89,2) kişi “*mune ni osameru* 胸に納める”, 12 (%2,4) kişi “ikisi de olur”, 16 (%3,2) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Aşağıda ise “*mune ni osameru* 胸に納める” deyiminin içinde geçtiği bir örneğe yer verilmektedir.

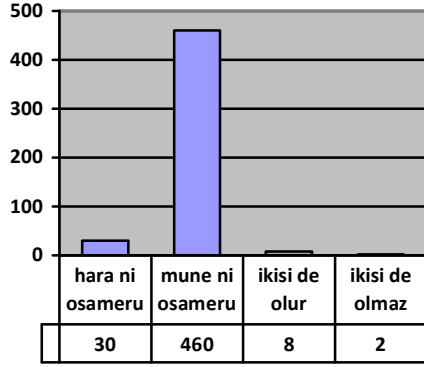
14. *Intai no koto wa, shibaraku kimi no mune ni osamete oite kure.*

引退のことは、しばらく君だけの胸に納めておいてくれ。

Emekliliğimi, bir süre sır olarak saklamamı istiyorum.

(RKJ, 1992: 168)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 14’te sunulmuştur:

Grafik 14: *hara ni osameru* 腹に納める – *mune ni osameru* 胸に納める için Anket Sonuçları (3)

Grafik 14’e göre 30 (%6) kişi “*hara ni osameru* 腹に納める”, 460 (%92) kişi “*mune ni osameru* 胸に納める”, 8 (%1,6) kişi “ikisi de olur”, 2 (%0,4) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Yine aşağıda “*mune ni osameru* 胸に納める” deyimini ile ilgili başka bir örnek yer almaktadır.

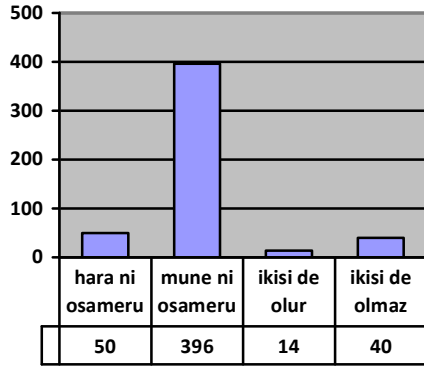
15. *Koto no shinsō o mune ni osameru.*

事の真相を胸に納める。

İşin aslını sır olarak saklıyorum.

(<https://goo.gl/Bp8Dj3>)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 15’te sunulmuştur:

Grafik 15: *hara ni osameru* 腹に納める – *mune ni osameru* 胸に納める için Anket Sonuçları (4)

Grafik 15'e göre 50 (%10) kişi "*hara ni osameru* 腹に納める", 396 (%79,2) kişi "*mune ni osameru* 胸に納める", 14 (%2,8) kişi "ikisi de olur", 40 (%8) kişi "ikisi de olmaz" seçeneğini işaretlemiştir.

Tüm sonuçlar değerlendirildiğinde, "*mune* 胸" sözcüğü ile oluşturulan deyim'in ortalama % 85,6 oranında tercih edildiği görülmektedir.⁸⁷

3.2.4. *hara ni ochiru* 腹に落ちる – *mune ni ochiru* 胸に落ちる

16. *Hara ni ochiru yō ni itte kikasete o kurennasai.*

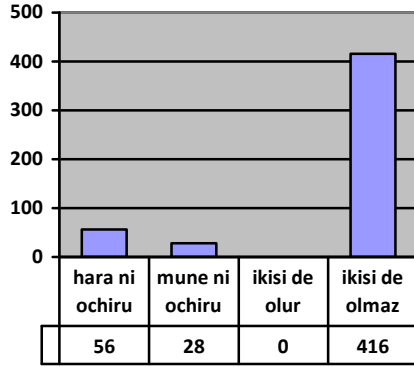
腹に落ちるように言って聞かせてお呉れんなさい。

Tatmin olacağım şekilde anlat lütfen.

(DAI, 2006: 2071)

⁸⁷ *hara ni osameru* 腹に納める – *mune ni osameru* 胸に納める deyimleri ile ilgili yapılan başka bir araştırmada, Japonca anadil konuşucularının "sır olarak saklamak" anlamında *mune ni osameru* 胸に納める deyimini kullandığı sonucu ortaya çıkmıştır (Varoğlu, 2015). Her iki araştırmanın da sonuçlarının örtüştüğü görülmektedir.

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 16’da sunulmuştur:

Grafik 16: *hara ni ochiru* 腹に落ちる – *mune ni ochiru* 胸に落ちる için Anket Sonuçları (1)

Grafik 16’ya göre 56 (%11,2) kişi “*hara ni ochiru* 腹に落ちる”, 28 (%5,6) kişi “*mune ni ochiru* 胸に落ちる”, 416 (%83,2) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Aşağıda “*hara ni ochiru* 腹に落ちる” ile ilgili başka bir örnek bulunmaktadır.

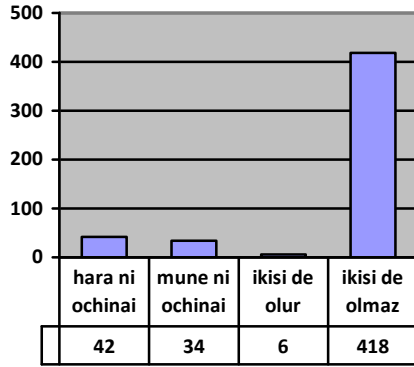
17. *Tegami o agemasu yo, kuchi de itte, anata no hara ni ochinai to komaru kara.*

手紙を上げますよ、口で言って、貴方の腹に落ちないと困るから。

Mektup veriyorum, ağızla söylediğimde, tatmin olmayacağını düşünüp endişelendiğim için.

(<http://goo.gl/EoxkjN>)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 17’de sunulmuştur:

Grafik 17: *hara ni ochiru* 腹に落ちる – *mune ni ochiru* 胸に落ちる için Anket Sonuçları (2)

Grafik 17'ye göre 42 (%8,4) kişi “*hara ni ochinai* 腹に落ちない”, 34 (%6,8) kişi “*mune ni ochinai* 胸に落ちない”, 6 (%1,2) kişi “*ikisi de olur*”, 418 (%83,6) kişi “*ikisi de olmaz*” seçeneğini işaretlemiştir.

Aşağıda ise “*mune ni ochiru* 胸に落ちる” ile ilgili bir örneğe yer verilmektedir.

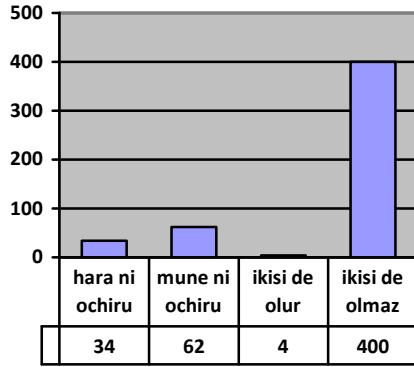
18. *Sensei no kotoba ga mune ni ochiru.*

先生の言葉が胸に落ちる。

Öğretmenin sözleri beni tatmin etti.

(<https://goo.gl/RAq36M>)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 18'de sunulmuştur:

Grafik 18: *hara ni ochiru* 腹に落ちる – *mune ni ochiru* 胸に落ちる için Anket Sonuçları (3)

Grafik 18'e göre 34 (%6,8) kişi “*hara ni ochiru* 腹に落ちる”, 62 (%12,4) kişi “*mune ni ochiru* 胸に落ちる”, 4 (%0,8) kişi “ikisi de olur”, 400 (%80) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

“*mune ni ochiru* 胸に落ちる” ile ilgili başka bir örnek ise aşağıda yer almaktadır.

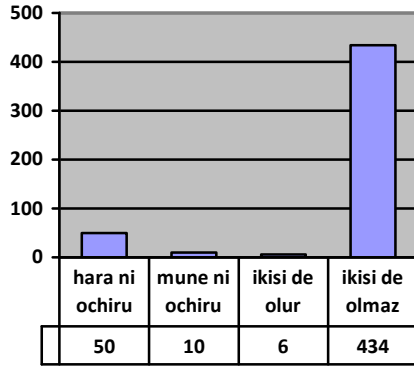
19. *Mune ni ochiru hanashi ja nēn da kara.*

胸に落ちる話じゃねえんだから。

İkna edici / tatmin edici bir konuşma olmadığı için.

(<https://goo.gl/SkmuUD>)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 19'da sunulmuştur:

Grafik 19: *hara ni ochiru* 腹に落ちる – *mune ni ochiru* 胸に落ちる için Anket Sonuçları (4)

Grafik 19’a göre 50 (%10) kişi “*hara ni ochiru* 腹に落ちる”, 10 (%2) kişi “*mune ni ochiru* 胸に落ちる”, 6 (%1,2) kişi “ikisi de olur”, 434 (%86,8) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Tüm sonuçlar değerlendirildiğinde, “*hara ni ochiru* 腹に落ちる” ve “*mune ni ochiru* 胸に落ちる” seçeneklerini işaretleyenlerin çok az olduğu, “ikisi de olmaz” diyenlerin ise ortalama % 83 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu araştırma sonucunda bu iki deyim de Japonca anadil konuşucuları tarafından pek kullanılmadığı ortaya çıkmıştır.⁸⁸

⁸⁸ *hara ni ochiru* 腹に落ちる – *mune ni ochiru* 胸に落ちる deyimleri ile ilgili yapılan başka bir araştırmada, Japonca anadil konuşucuları bu iki deyimi de kullanmadıklarını belirtmişlerdir. (Varoğlu, 2015). Her iki araştırmanın da sonuçlarının örtüştüğü görülmektedir.

3.2.5. *hara ni sue-kaneru* 腹に据えかねる – *mune ni sue-kaneru* 胸に据えかねる⁸⁹

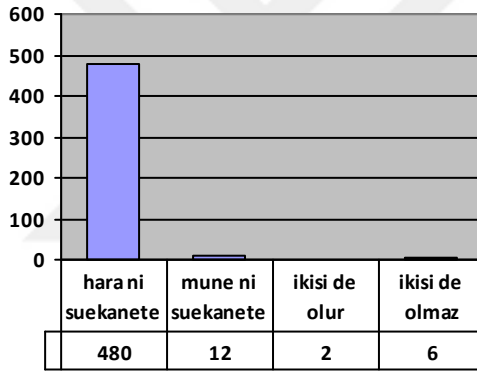
20. *Aite no seii no nai taido ga hara ni sue-kanete, hōtei de kecchaku o tsukeru koton i shita.*

相手の誠意のない態度が腹に据えかねて、法廷で決着をつけることにした。

Karşıdakinin samimi olmayan davranışlarına sinirlenip, mahkemede sonlandırmaya karar verdim.

(KKKJ, 2010: 657)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 20’de sunulmuştur:

Grafik 20: *hara ni sue-kaneru* 腹に据えかねる – *mune ni sue-kaneru* 胸に据えかねる için Anket Sonuçları (1)

Grafik 20’ye göre 480 (%96) kişi “*hara ni suekanete* 腹に据えかねて”, 12 (%2,4) kişi “*mune ni suekanete* 胸に据えかねて”, 2 (%0,4) kişi “ikisi de olur”, 6 (%1,2) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

⁸⁹ “*mune ni sue-kaneru* 胸に据えかねる” deyimini *Kōjien* (2008: 2744) adlı sözlükte bulunmasına rağmen, sözlüklerde ya da internette yapılan taramada bu deyim için örnek tümce bulunamamıştır.

Aşağıda “*hara ni suekaneru* 腹に据えかねる” deyimini ile ilgili başka bir örneğe yer verilmektedir.

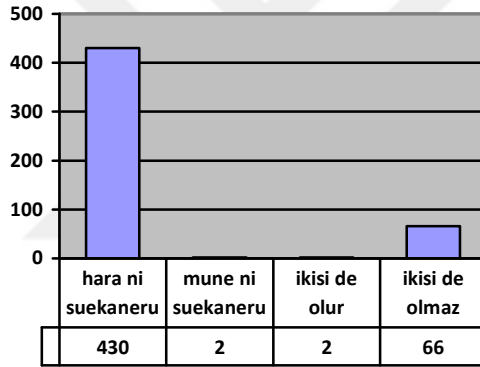
21. *Ano hatsugen wa dō ni mo hara ni sue-kaneru.*

あの発言はどうにも腹に据えかねる。

Böyle konuşmalara asla tahammül edemiyorum / çok öfkeleniyorum.

(<https://goo.gl/LvWvYZ>)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 21’de sunulmuştur:

Grafik 21: *hara ni sue-kaneru* 腹に据えかねる – *mune ni sue-kaneru* 胸に据えかねる için Anket Sonuçları (2)

Grafik 21’e göre 430 (%86) kişi “*hara ni sue-kaneru* 腹に据えかねる”, 2(%0,4) kişi “*mune ni sue-kaneru* 胸に据えかねる”, 2 (%0,4) kişi “ikisi de olur”, 66(%13,2) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

20 ve 21 numaralı tümceler için verilen cevaplar karşılaştırıldığında, Japonca’da “öfke” kavramının ortalama % 91 oranında “*hara* 腹” sözcüğü ile kavramlaştırıldığı anlaşılmaktadır.⁹⁰

⁹⁰ *hara ni sue-kaneru* 腹に据えかねる – *mune ni sue-kaneru* 胸に据えかねる deyimleri ile ilgili yapılan başka bir araştırmada, Japonca anadil konuşucuları tarafından *mune ni sue-kaneru* 胸に据え

3.2.6. *hara o waru* 腹を割る – *mune o waru* 胸を割る⁹¹

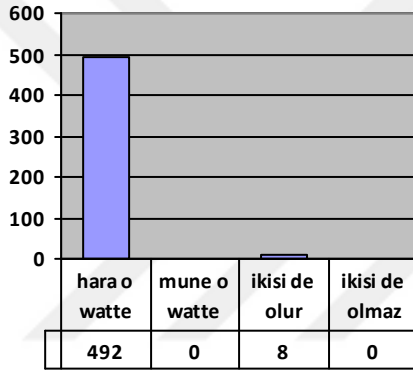
22. *Otagai ni hara o watte hanashi aeba, kono mondai wa kaiketsu suru darou.*

お互いに腹を割って話あえば、この問題は解決するだろう。

Birbirimizden gerçekleri gizlemezsek, bu problemi çözebiliriz.

(SGRN, 1992: 925)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 22’de sunulmuştur:

Grafik 22: *hara o waru* 腹を割る – *mune o waru* 胸を割る için Anket Sonuçları (1)

Grafik 22’ye göre 492 (%98,4) kişi “*hara o watte* 腹を割って”, 8 (%1,6) kişi “ikisi de olur” seçeneğini işaretlemiştir.

かねる deyiminin kullanılmadığı ortaya çıkmıştır (Varoğlu, 2015). Her iki araştırmanın da sonuçlarının örtüştüğü görülmektedir.

⁹¹ “*hara o waru* 腹を割る” deyimini ile ilgili örnek tümceler kolaylıkla bulunmuştur. Bu araştırmada kullanılanlar dışında da çeşitli örnekler mevcuttur. Ancak “*mune o waru* 胸を割る” deyimini ile ilgili örnek tümceler oldukça azdır.

Yine aşağıda “*hara o waru* 腹を割る” deyimini içeren başka bir tümce bulunmaktadır.

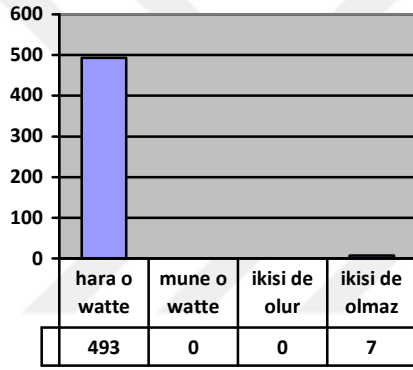
23. *Kono ken ni tsukimashite wa, hara o watte hanasu koto ni shimashō.*

この件につきましては、腹を割って話すことにしましょう。

Bu konu ile ilgili olarak, gerçekleri gizlemeden konuşalım.

(RKJ, 1992: 242)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 23’te sunulmuştur:

Grafik 23: *hara o waru* 腹を割る – *mune o waru* 胸を割る için Anket Sonuçları (2)

Grafik 23’e göre 493 (%98,6) kişi “*hara o watte* 腹を割って”, 7 (%1,4) kişi “ikisi de olur” seçeneğini işaretlemiştir.

Aşağıda ise “*mune o waru* 胸を割る” deyimini ile ilgili bir tümce yer almaktadır.

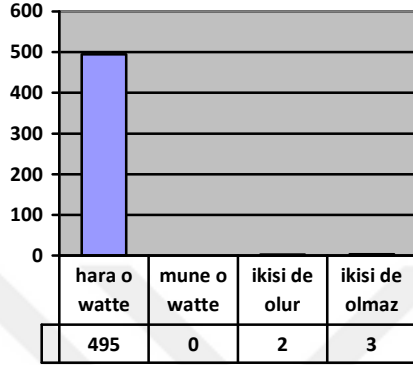
24. *Futari wa nan de mo mune o watte hanashi aeru aidagara da.*

二人は何でも胸を割って、話し合える間柄だ。

Bizim her ne olursa olsun gerçekleri gizlemeden konuşabilecek bir ilişkimiz var.

(SGRN, 1992: 124)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 24’te sunulmuştur:

Grafik 24: *hara o waru* 腹を割る – *mune o waru* 胸を割る için Anket Sonuçları (3)

Grafik 24’e göre 495 (%99) kişi “*hara o watte* 腹を割って”, 2 (%0,4) kişi “ikisi de olur”, 3 (%0,6) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Tüm sonuçlar karşılaştırıldığında “*hara o waru* 腹を割る” deyimini tercih edenlerin oranı ortalama % 98,6’dır.⁹²

3.3. *kokoro* 心 – *mune* 胸 ile Oluşturulan Ortak Eylemli Deyimler

kokoro 心 ve *mune* 胸 sözcükleri ile oluşturulan deyimlere bakıldığında, ortak eyleme sahip 8 deyim tespit edilmiştir. Araştırmada kullanılan tümceler ve araştırma sonuçları aşağıdaki gibidir:

⁹² *hara o waru* 腹を割る – *mune o waru* 胸を割る deyimleri ile ilgili yapılan başka bir araştırmada, Japonca anadil konuşucuları tarafından *mune o waru* 胸を割る deyiminin kullanılmadığı ortaya çıkmıştır (Varoğlu, 2015). Her iki araştırmanın da sonuçlarının örtüştüğü görülmektedir.

3.3.1. kokoro ga itamu 心が痛む – mune ga itamu 胸が痛む

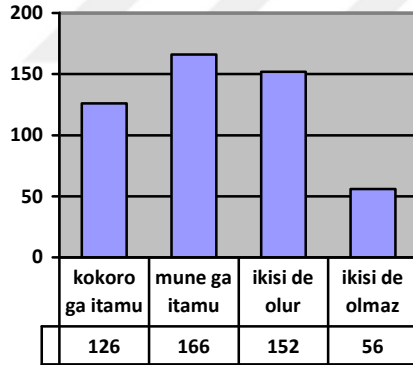
25. Demo sono koto o jibun ga shikkoku waruku kangaenakereba sorehodo kokoro ga itamu koto wa nai hazudesu.

でもそのことを自分がしつこく悪く考えなければそれほど心が痛むことはないはずです。

Ama bu konuyu tamamen olumsuz düşünmezsen, o kadar da üzülecek / endişelenecek bir şey yok aslında.

(<https://goo.gl/xCN7oL>)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 25’te sunulmuştur:

Grafik 25: kokoro ga itamu 心が痛む – mune ga itamu 胸が痛む için Anket Sonuçları (1)

Grafik 25’e göre 126 (%25,2) kişi “kokoro ga itamu 心が痛む”, 166 (%33,2) kişi “mune ga itamu 胸が痛む”, 152 (%30,4) kişi “ikisi de olur”, 56 (%11,2) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Aşağıda ise “mune ga itamu 胸が痛む” deyimini içeren bir örnek yer almaktadır.

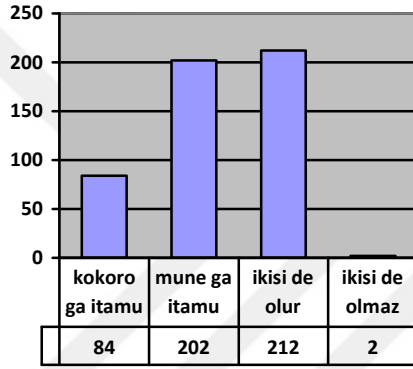
26. *Korekara saki, kare ga dore dake no kurō wo suru ka to omou to mune ga itamu.*

これから先、彼がどれだけの苦勞をするかと思うと胸が痛む。

Bundan sonra, onun ne gibi zorluklar yaşayacağını düşündükçe endişeleniyorum.

(YWKJ, 2007: 374)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 26’da sunulmuştur:

Grafik 26: *kokoro ga itamu* 心が痛む – *mune ga itamu* 胸が痛む için Anket Sonuçları (2)

Grafik 26’ya göre 84 (%16,8) kişi “*kokoro ga itamu* 心が痛む”, 202 (%40,4) kişi “*mune ga itamu* 胸が痛む”, 212 (%42,4) kişi “*ikisi de olur*”, 2 (%0,4) kişi “*ikisi de olmaz*” seçeneğini işaretlemiştir.

Yine aşağıda “*mune ga itamu* 胸が痛む” deyimini ile ilgili başka bir örnek bulunmaktadır.

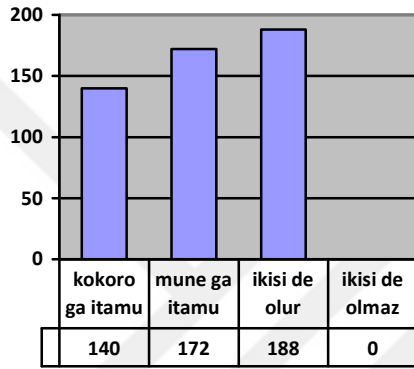
27. *Tokiori kaigai nyūsu nado de shōkai sareru, ue ni naku nanmin no kodomo-tachi o omou ni tsuke mune ga itamu.*

時折海外ニュースなどで紹介される、飢えに泣く難民の子供たちを思うにつけ
胸が痛む。

Bazen yurt dışı haberlerinde v.s. gösterilen, açlıktan ağlayan mülteci çocukları
düşündükçe üzülüyorum.

(KKKJ, 2010: 782)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 27’de sunulmuştur:

Grafik 27: *kokoro ga itamu* 心が痛む – *mune ga itamu* 胸が痛む için Anket Sonuçları (3)

Grafik 27’ye göre 140 (%28) kişi “*kokoro ga itamu* 心が痛む”, 172 (%34,4) kişi “*mune ga itamu* 胸が痛む”, 188 (%37,6) kişi “ikisi de olur” seçeneğini işaretlemiştir.

Tüm sonuçlar karşılaştırıldığında, “*kokoro ga itamu* 心が痛む” deyimini tercih edenler ortalama % 23; “*mune ga itamu* 胸が痛む” deyimini işaretleyenler ortalama % 36; “ikisi de olur” diyenler ise ortalama % 36,8’dir. Dolayısıyla bu iki deyim de Japonca anadil konuşucuları tarafından aynı kavramlaştırma için kullanıldığı sonucu ortaya çıkmıştır.

3.3.2. *kokoro ga odoru* 心が踊る – *mune ga odoru* 胸が躍る

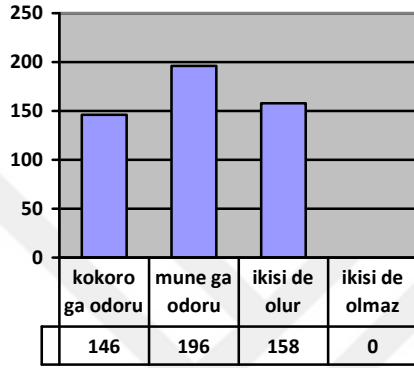
28. *Tsutsumi o akeru shunkan, kitai ni kokoro ga odoru.*

包みを開ける瞬間、期待に心が踊る。

Paketi açtığım anda, beklenti ile kalbim çarptı.

(<https://goo.gl/TVmneh>)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 28’de sunulmuştur:

Grafik 28: *kokoro ga odoru* 心が踊る – *mune ga odoru* 胸が躍る için Anket Sonuçları (1)

Grafik 28’e göre 146 (%29,2) kişi “*kokoro ga odoru* 心が踊る”, 196 (%39,2) kişi “*mune ga odoru* 胸が躍る”, 158 (%31,6) kişi “ikisi de olur” seçeneğini işaretlemiştir.

“*kokoro ga odoru* 心が踊る” deyiminin kullanıldığı başka bir tümce aşağıda yer almaktadır.

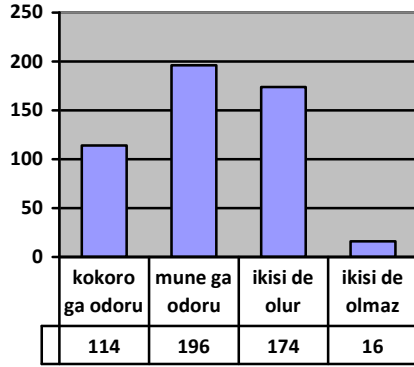
29. *Sekkaku rifōmu suru node kokoro ga odoru yōna sutekina teian ga hoshii.*

せっかくリフォームするので心が躍るような素敵な提案がほしい。

Çaba gösterip yeniden düzenleyeceğimiz için heyecanlandırın güzel öneriler istiyorum.

(<http://goo.gl/h8OvMe>)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 29’da sunulmuştur:

Grafik 29: *kokoro ga odoru* 心が踊る – *mune ga odoru* 胸が躍る için Anket Sonuçları (2)

Grafik 29’a göre 114 (%22,8) kişi “*kokoro ga odoru* 心が踊る”, 196 (%39,2) kişi “*mune ga odoru* 胸が躍る”, 174 (%34,8) kişi “ikisi de olur”, 16 (%3,2) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Aşağıda ise “*mune ga odoru* 胸が躍る” deyiminin kullanıldığı bir örneğe yer verilmektedir.

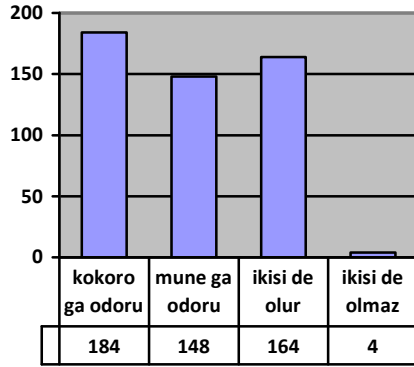
30. *Raishū no kaigai ryokō no koto o kangaeru to, ima kara mune ga odoru.*

来週の海外旅行のことを考えると、今から胸が躍る。

Gelecek haftaki yurt dışı seyahatini düşününce, şimdiden heyecanlanıyorum / içim içime sığmıyor.

(YWKJ, 2007: 374)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 30’da sunulmuştur:

Grafik 30: *kokoro ga odoru* 心が踊る – *mune ga odoru* 胸が躍る için Anket Sonuçları (3)

Grafik 30'a göre 184 (%36,8) kişi "*kokoro ga odoru* 心が踊る", 148 (%29,6) kişi "*mune ga odoru* 胸が躍る", 164 (%32,8) kişi "ikisi de olur", 4 (%0,8) kişi "ikisi de olmaz" seçeneğini işaretlemiştir.

Yine "*mune ga odoru* 胸が躍る" deyimini ile ilgili başka bir tümce aşağıda verilmektedir.

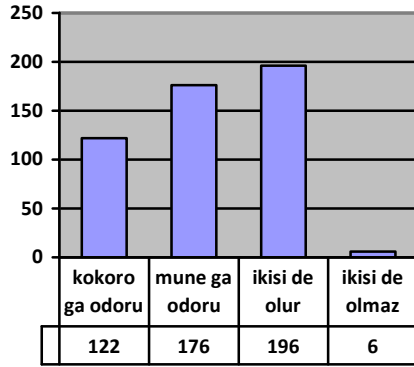
31. *Naga nen no yume de atta Amerika ryūgaku ga me mae ni semari, mune ga odoru.*

長年の夢であったアメリカ留学が目前に迫り、胸が躍る。

Uzun yıllardır hayalim olan Amerika eğitimi gözümün önüne gelince, heyecanlanıyorum / içim içime sığmıyor.

(NKJ, 2005: 456)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 31'de sunulmuştur:

Grafik 31: *kokoro ga odoru* 心が踊る – *mune ga odoru* 胸が躍る için Anket Sonuçları (4)

Grafik 31'e göre 122 (%24,4) kişi "*kokoro ga odoru* 心が踊る", 176 (%35,2) kişi "*mune ga odoru* 胸が躍る", 196 (%39,2) kişi "ikisi de olur", 6 (%1,2) kişi "ikisi de olmaz" seçeneğini işaretlemiştir.

Tüm sonuçlar karşılaştırıldığında, "*kokoro ga odoru* 心が踊る" deyimini tercih edenler ortalama % 23; "*mune ga odoru* 胸が躍る" deyimini işaretleyenler ortalama % 35,8; "ikisi de olur" diyenler ise ortalama % 34,6'dır. Dolayısıyla bu iki deyim de Japonca anadil konuşucuları tarafından aynı kavramlaştırma için kullanıldığı sonucu ortaya çıkmıştır.

3.3.3. *kokoro ga sawagu* 心が騒ぐ – *mune ga sawagu* 胸が騒ぐ

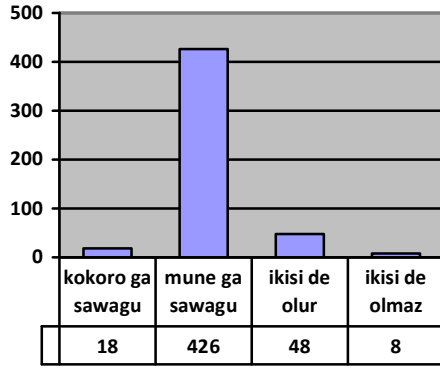
32. *Otto no kaeri ga osoi no wa itsumo no koto na noni, kyō bakari wa nan da ka kokoro ga sawagu.*

夫の帰りが遅いのはいつものことなのに、今日ばかりは何だか心が騒ぐ。

Eşimin dönüşünün geç oluşu her zamanki şey olmasına rağmen, sadece bugün biraz huzursuzum.

(KKKJ, 2010: 312)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 32'de sunulmuştur:

Grafik 32: *kokoro ga sawagu* 心が騒ぐ – *mune ga sawagu* 胸が騒ぐ için Anket Sonuçları (1)

Grafik 32'ye göre 18 (%3,6) kişi “*kokoro ga sawagu* 心が騒ぐ”, 426 (%85,2) kişi “*mune ga sawagu* 胸が騒ぐ”, 48 (%9,6) kişi “ikisi de olur”, 8 (%1,6) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

“*kokoro ga sawagu* 心が騒ぐ” deyimini ile ilgili başka bir tümce aşağıda yer almaktadır.

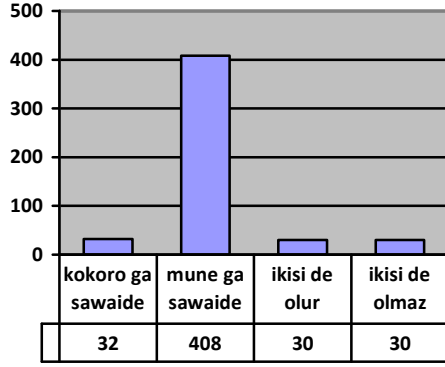
33. *Ki ni kakaru koto ga atte, sakuya wa kokoro ga sawaide nemuru koto ga dekinakatta.*

気にかかることがあって、昨夜は心が騒いで眠ることができなかった。

Aklıma bir şey takıldığından, dün gece huzursuz olup uyuyamadım.

(SGRN, 1992: 398)

Araştırma sonuçları grafik 33'te sunulmuştur:

Grafik 33: *kokoro ga sawaige* 心が騒ぐ – *mune ga sawaige* 胸が騒ぐ için Anket Sonuçları (2)

Grafik 33'e göre 32 (%6,4) kişi “*kokoro ga sawaige* 心が騒いで”, 408(%81,6) kişi “*mune ga sawaige* 胸が騒いで”, 30 (%6) kişi “ikisi de olur”, 30 (%6) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Aşağıda ise “*mune ga sawaige* 胸が騒ぐ” deyimini ile ilgili bir örneğe yer verilmektedir.

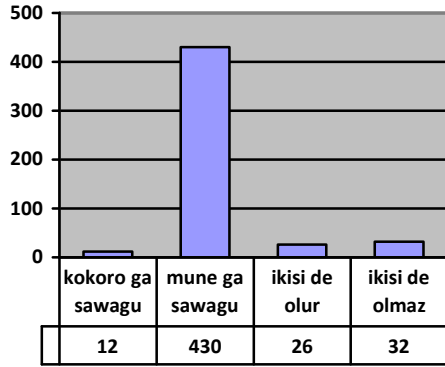
34. *Mi o anjite mune ga sawaige.*

身を案じて胸が騒ぐ。

Kendimi endişelendirip huzursuz oluyorum.

(<http://goo.gl/LbU7bJ>)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 34'te sunulmuştur:

Grafik 34: *kokoro ga sawagu* 心が騒ぐ – *mune ga sawagu* 胸が騒ぐ için Anket Sonuçları (3)

Grafik 34'e göre 12 (%2,4) kişi “*kokoro ga sawagu* 心が騒ぐ”, 430 (%86) kişi “*mune ga sawagu* 胸が騒ぐ”, 26 (%5,2) kişi “ikisi de olur”, 32 (%6,4) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Yine “*mune ga sawagu* 胸が騒ぐ” deyiminin kullanıldığı başka bir tümce aşağıdaki gibidir.

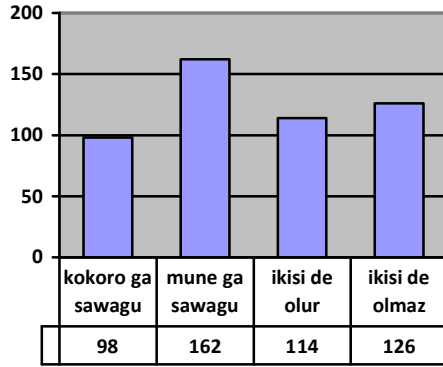
35. *Kore wa taihen na koto ni natta to, mune ga sawagu.*

これは大変なことになったと、胸が騒ぐ。

Bu çok kötü oldu diye, huzursuz oldum.

(<https://goo.gl/MuWLxy>)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 35'te sunulmuştur:

Grafik 35: *kokoro ga sawagu* 心が騒ぐ – *mune ga sawagu* 胸が騒ぐ için Anket Sonuçları (4)

Grafik 35'e göre 98 (%19,6) kişi “*kokoro ga sawagu* 心が騒ぐ”, 162 (%32,4) kişi “*mune ga sawagu* 胸が騒ぐ”, 114 (%22,8) kişi “ikisi de olur”, 126 (%25,2) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Tüm sonuçlar birbiri ile karşılaştırıldığında, 32, 33 ve 34 numaralı tümcelerde ortalama % 84,2 oranında “*mune* 胸” sözcüğü ile oluşturulan deyim tercih edildiği görülmektedir. Sadece 35 numaralı tümcede “*mune* 胸” ve “*kokoro* 心” cevapları birbirine yakındır. Bu durumda sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde “huzursuzluk” çoğunlukla “*mune* 胸 ” sözcüğü ile oluşturulan deyim ile kavramlaştırılmaktadır denebilir.

3.3.4. *kokoro ni kizamu* 心に刻む – *mune ni kizamu* 胸に刻む

36. *Gakusei-tachi wa, onshi no hagemashi no kotoba wo shikkari kokoro ni kizande shakai ni dete itta.*⁹³

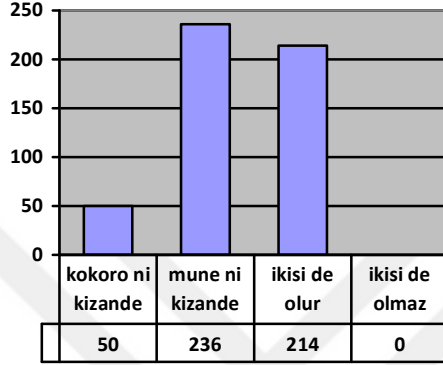
学生たちは、恩師の励ましの言葉をしっかり心に刻んで社会に出て行った。

⁹³ *Nihongo Kanyōku Jiten* (2005: 458) adlı sözlükte bu tümceye çok benzer başka bir örnek tümce *mune ni kizamu* 胸に刻む deyim için verilmektedir: “*onshi no kotoba o shikkari to mune ni kizamu*” .

Öğrenciler, öğretmenin moral verici konuşmasını sebatla akıllarına kazıyıp topluma karıştırlar.

(KKKJ, 2010: 314)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 36’da sunulmuştur:

Grafik 36: *kokoro ni kizamu* 心に刻む – *mune ni kizamu* 胸に刻む için Anket Sonuçları (1)

Grafik 36’ya göre 50 (%10) kişi “*kokoro ni kizande* 心に刻んで”, 236 (%47,2) kişi “*mune ni kizande* 胸に刻んで”, 214 (%42,8) kişi “ikisi de olur” seçeneğini işaretlemiştir.

Aşağıda “*kokoro ni kizamu* 心に刻む” deyiminin içinde geçtiği başka bir örnek yer almaktadır.

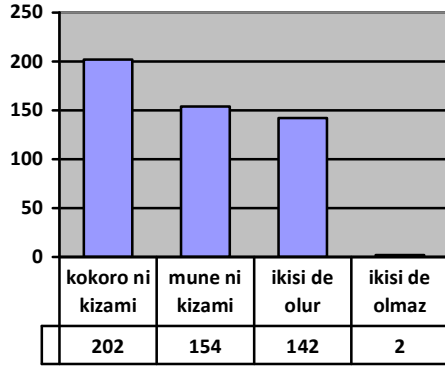
37. *Kono kyōkun o fukaku kokoro ni kizami, jikai kara no kokoromi ni ikasu koto ni shiyō.*

この教訓を深く心に刻み、次回からの試みに生かすことにしよう。

Bu dersi derinlemesine yüreğime kazıyıp, bundan sonraki denememde hayata geçirmeyi planlıyorum.

(YWKJ, 2007: 161)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonucu grafik 37’de sunulmuştur:

Grafik 37: *kokoro ni kizamu* 心に刻む – *mune ni kizamu* 胸に刻む için Anket Sonuçları (2)

Grafik 37’ye göre 202 (%40,4) kişi “*kokoro ni kizami* 心に刻み”, 154 (%30,8) kişi “*mune ni kizami* 胸に刻み”, 142 (%28,4) kişi “ikisi de olur”, 2 (%0,4) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Aşağıda ise “*mune ni kizamu* 胸に刻む” deyimi ile ilgili bir örneğe yer verilmektedir.

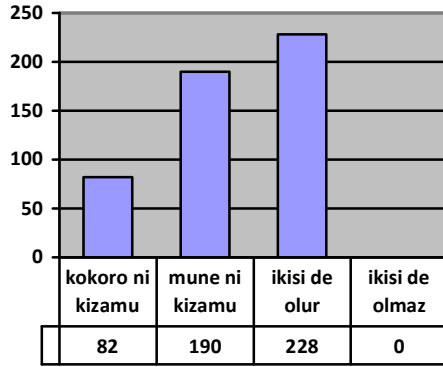
38. *Haha no rinjū no kotoba o mune ni kizamu.*

母の臨終の言葉を胸に刻む。

Annemin ölüm döşeğindeki sözlerini yüreğime kazıyorum.

(KKKJ, 2010: 783)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 38’de sunulmuştur:

Grafik 38: *kokoro ni kizamu* 心に刻む – *mune ni kizamu* 胸に刻む için Anket Sonuçları (3)

Grafik 38’e göre 82 (%16,4) kişi “*kokoro ni kizamu* 心に刻む”, 190 (%38) kişi “*mune ni kizamu* 胸に刻む”, 228 (%45,6) kişi “ikisi de olur” seçeneğini işaretlemiştir.

Yine “*mune ni kizamu* 胸に刻む” deyiminin kullanıldığı başka bir tümce aşağıda verilmektedir.

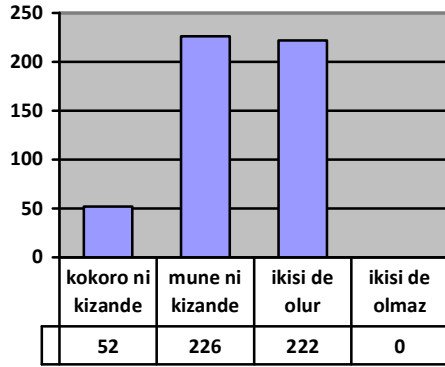
39. *Kono kuyashisa o fukaku mune ni kizande, raiki wa zehitomo yūshō shitai.*

この悔しさを深く胸に刻んで、来期は是非とも優勝したい。

Bu can sıkıntısını derinlemesine kalbime kazıyıp, gelecek dönem kesinlikle şampiyon olmak istiyorum.

(YWKJ, 2007: 376)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 39’da sunulmuştur:

Grafik 39: *kokoro ni kizamu* 心に刻む – *mune ni kizamu* 胸に刻む için Anket Sonuçları (4)

Grafik 39'a göre 52 (%10,4) kişi “*kokoro ni kizande* 心に刻んで”, 226 (%45,2) kişi “*mune ni kizande* 胸に刻んで”, 222 (%44,4) kişi “ikisi de olur” seçeneğini işaretlemiştir.

Tüm sonuçlar birbiri ile karşılaştırıldığında “*kokoro ni kizamu* 心に刻む” deyimini tercih edenler ortalama % 19,3; “*mune ni kizamu* 胸に刻む” deyimini tercih edenler ortalama % 40,3; “ikisi de olur” diyenler ise ortalama % 40,3'tür. “*mune ni kizamu* 胸に刻む” cevabı biraz daha fazla olsa da, araştırma snucunda bu iki deyiminde Japonca anadil konuşucuları tarafından aynı kavramlaştırma için kullanıldığı sonucu ortaya çıkmıştır.

3.3.5. *kokoro o itameru* 心を痛める – *mune o itameru* 胸を痛める

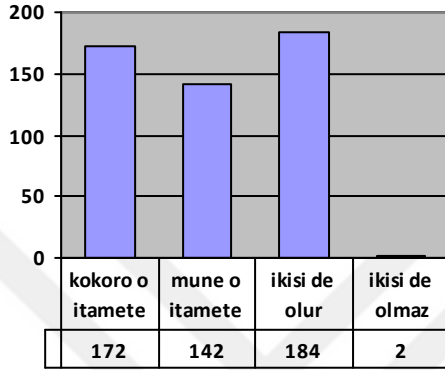
40. *Aite no fuchūi to wa ie, hito hitori no inochi o ubatte shimatta jū nen mae no jiko ni, kare wa ima de mo kokoro o itamete iru.*

相手の不注意とはいえ、人一人の命を奪ってしまった十年前の事故に、彼は今でも心を痛めている。

Karşı tarafın dikkatsizliği ile, bir insanın hayatını alan 10 yıl önceki kaza için, o bugün hala kendisini üzüyor.

(RKJ, 1992: 50)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 40'ta sunulmuştur:

Grafik 40: *kokoro o itameru* 心を痛める – *mune o itameru* 胸を痛める için Anket Sonuçları (1)

Grafik 40'a göre 172 (%34,4) kişi “*kokoro o itamete* 心を痛めて”, 142(%28,4) kişi “*mune o itamete* 胸を痛めて”, 184 (%36,8) kişi “ikisi de olur”, 2(%0,4) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Aşağıda “*kokoro o itameru* 心を痛める” deyimi ile ilgili başka bir örnek yer almaktadır.

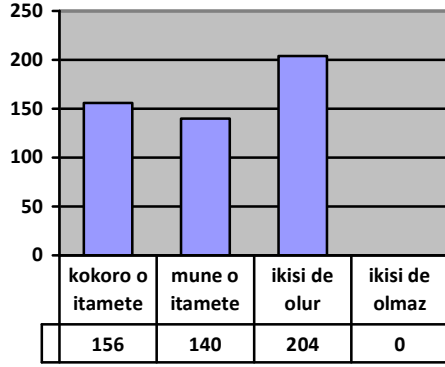
41. *Mago no byōki ni tsuite wa, sofubo mo zuibun kokoro o itamete iru.*

孫の病気については、祖父母もずいぶん心を痛めている。

Torunlarının hastalığı ile ilgili olarak, büyük anne ve büyük baba oldukça endişeliler.

(SGRN, 1992: 402)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 41'de sunulmuştur:

Grafik 41: *kokoro o itameru* 心を痛める – *mune o itameru* 胸を痛める için Anket Sonuçları (2)

Grafik 41'e göre 156 (%31,2) kişi “*kokoro o itamete* 心を痛めて”, 140 (%28) kişi “*mune o itamete* 胸を痛めて” ve 204 (%40,8) kişi “*ikisi de olur*” seçeneğini işaretlemiştir.

Aşağıda ise “*mune o itameru* 胸を痛める” deyiminin içinde geçtiği bir tümceye yer verilmektedir.

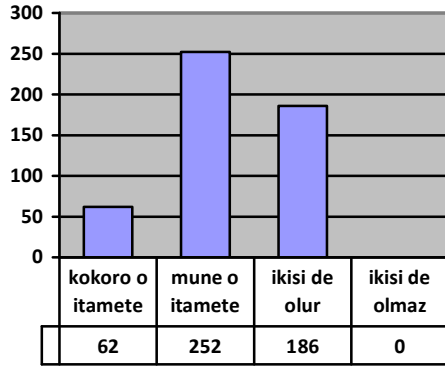
42. *Oya no fuwa o ma no atari ni shite, ano ko wa chiisana mune o itamete kita no da.*

親の不和を目の当たりにして、あの子は小さな胸を痛めてきたのだ。

Ailesinin anlaşmazlığını bire bir yaşayan, o çocuk küçücük yüreğini parçaladı.

(YWKJ, 2007: 376)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 42'de sunulmuştur:

Grafik 42: *kokoro o itameru* 心を痛める – *mune o itameru* 胸を痛める için Anket Sonuçları (3)

Grafik 42’ye göre 62 (%12,4) kişi “*kokoro o itamete* 心を痛めて”, 252(%50,4) kişi “*mune o itamete* 胸を痛めて” ve 186 (%37,2) kişi “ikisi de olur” seçeneğini işaretlemiştir.

Yine aşağıda “*mune o itameru* 胸を痛める” ile ilgili başka bir tümce bulunmaktadır.

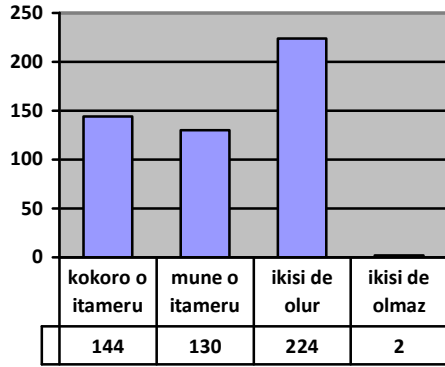
43. *Yūjin no fukō ni mune o itameru.*

友人の不幸に胸を痛める。

Arkadaşımın talihsizliğine üzülüyorum.

(<http://goo.gl/9Ts0o5>)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 43’te sunulmuştur:

Grafik 43: *kokoro o itameru* 心を痛める – *mune o itameru* 胸を痛める için Anket Sonuçları (4)

Grafik 43'e göre 144 (%28,8) kişi “*kokoro o itameru* 心を痛める”, 130 (%26) kişi “*mune o itameru* 胸を痛める”, 224 (%44,8) kişi “ikisi de olur” ve 2 (%0,4) kişi de “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Tüm sonuçlar birbiri ile karşılaştırıldığında, “*kokoro o itameru* 心を痛める” deyimini tercih edenler ortalama % 26,7; “*mune o itameru* 胸を痛める” deyimini işaretleyenler ortalama % 33,2; “ikisi de olur” diyenler ise ortalama % 39,9'dur. Dolayısıyla bu iki deyim de Japonca anadil konuşucuları tarafından aynı kavramlaştırma için kullanıldığı sonucu ortaya çıkmıştır.

3.3.6. *kokoro o utsu* 心を打つ – *mune o utsu* 胸を打つ

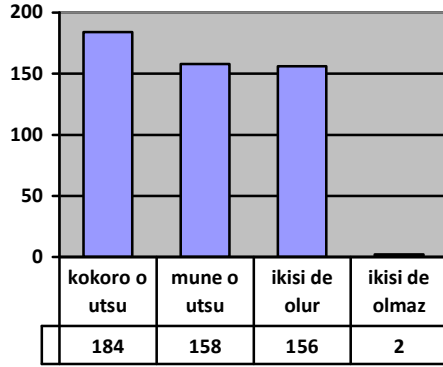
44. *İkura biji reiku o narabete mo, kokoro ga komotte inakereba, hito no kokoro o utsu supiiichi ni wa naranai.*

いくら美辞麗句を並べても、心がこもっていなければ、人の心を打つスピーチにはならない。

Ne kadar süslü söz sıralasan da, içten olmazsan, insanları etkileyen bir konuşma olmaz.

(KKKJ, 2010: 315)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 44’te sunulmuştur:

Grafik 44: *kokoro o utsu* 心を打つ – *mune o utsu* 胸を打つ için Anket Sonuçları (1)

Grafik 44’e göre 184 (%36,8) kişi “*kokoro o utsu* 心を打つ”, 158 (%31,6) kişi “*mune o utsu* 胸を打つ”, 156 (%31,2) kişi “ikisi de olur” ve 2 (%0,4) kişi de “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

“*kokoro o utsu* 心を打つ” deyimini ile ilgili başka bir tümce aşağıda yer almaktadır.

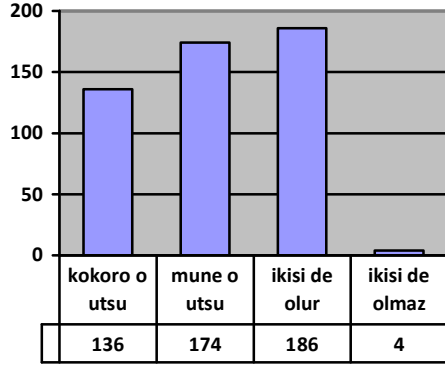
45. *Kankyaku no kokoro o utsu sutēji wa migoto na mono da.*

観客の心を打つステージは見事なものだ。

Seyircileri etkileyen sahne takdire şayandı.

(YWKJ, 2007: 161)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 45’te sunulmuştur:

Grafik 45: *kokoro o utsu* 心を打つ – *mune o utsu* 胸を打つ için Anket Sonuçları (2)

Grafik 45'e göre 136 (%27,2) kişi “*kokoro o utsu* 心を打つ”, 174 (%34,8) kişi “*mune o utsu* 胸を打つ”, 186 (%37,2) kişi “ikisi de olur” ve 4 (%0,8) kişi de “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Aşağıda ise “*mune o utsu* 胸を打つ” deyimini ile ilgili bir tümceye yer verilmektedir.

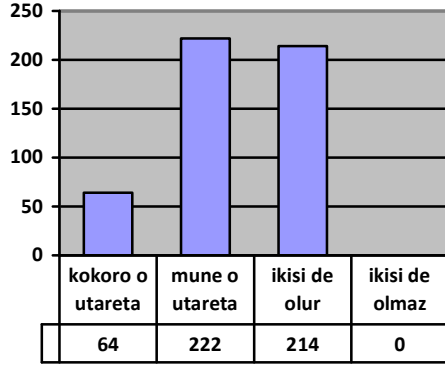
46. *Kare no yūki aru kōdō ni wa dare shimo mune o utareta.*

彼の勇氣ある行動には誰しも胸を打たれた。

Onun cesaret dolu davranışı herkesi etkiledi.

(KKKJ, 2010: 784)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları şekil 46'da sunulmuştur:

Grafik 46: *kokoro o utsu* 心を打つ – *mune o utsu* 胸を打つ için Anket Sonuçları (3)

Grafik 46'ya göre 64 (%12,8) kişi “*kokoro o utareta* 心を打たれた”, 222 (%44,4) kişi “*mune o utareta* 胸を打たれた”, 214 (%42,8) kişi “*ikisi de olur*” seçeneğini işaretlemiştir.

“*mune o utsu* 胸を打つ” deyiminin kullanıldığı başka bir tümce ise aşağıda verilmektedir.

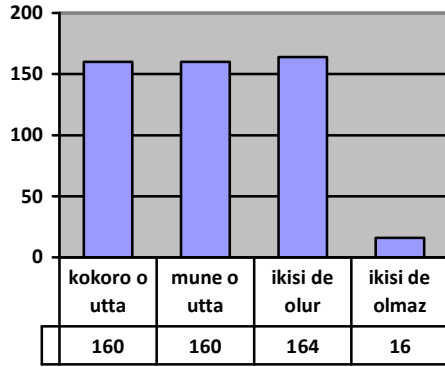
47. *Byōki ni mo makezu ni ganbaru sugata ga, ōku no hito no mune o utta.*

病気にも負けずに頑張る姿が、多くの人の胸を打った。

Hastalığa yenilmeyip çabalayan görüntüm, birçok insanı etkiledi.

(YWKJ, 2007: 377)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 47'de sunulmuştur:

Grafik 47: *kokoro o utsu* 心を打つ – *mune o utsu* 胸を打つ için Anket Sonuçları (4)

Grafik 47’ye göre 160 (%32) kişi “*kokoro o utta* 心を打った”, 160 (%32) kişi “*mune o utta* 胸を打った”, 164 (%32,8) kişi “ikisi de olur” ve 16 (%3,2) kişi de “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Tüm sonuçlar birbiri ile karşılaştırıldığında “*kokoro o utsu* 心を打つ” deyimini tercih edenler ortalama % 27,2; “*mune o utsu* 胸を打つ” deyimini işaretleyenler ortalama % 35,7; “ikisi de olur” diyenler ise ortalama % 36’dır. “*mune o utsu* 胸を打つ” deyimini tercih edenlerin oranı biraz daha fazla olsa da araştırma sonucunda bu iki deyim de Japonca anadil konuşucuları tarafından aynı kavramlaştırma için kullanıldığı sonucuna varılmıştır.

3.3.7. *kokoro o odoraseru* 心を躍らせる – *mune o odoraseru* 胸を躍らせる

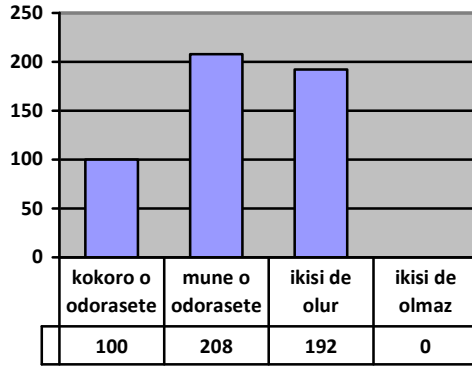
48. *Kodomo-tachi wa kurisumasu ga tanoshimi da to kokoro o odorasete iru.*

子供たちはクリスマスが楽しみだと心を躍らせている。

Çocuklar noeli sabırsızlıkla bekliyoruz derken içleri kıpır kıpır ediyor.

(YWKJ, 2007: 162)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 48’de sunulmuştur:

Grafik 48: *kokoro o odoraseru* 心を躍らせる – *mune o odoraseru* 胸を躍らせる için Anket Sonuçları (1)

Grafik 48’e göre 100 (%20) kişi “*kokoro o odorasete* 心を躍らせて”, 208 (%41,6) kişi “*mune o odorasete* 胸を躍らせて”, 192 (%38,4) kişi “ikisi de olur” seçeneğini işaretlemiştir.

“*kokoro o odoraseru* 心を躍らせる” deyiminin kullanıldığı başka bir tümce aşağıdaki gibidir.

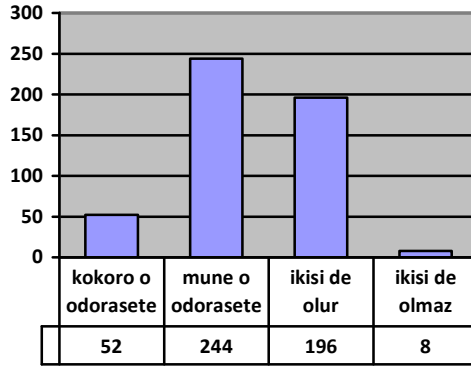
49. *Sue no musume wa, ensoku no hi ga kuru no o kokoro o odorasete matte iru.*

未の娘は、遠足の日が来るのを心を躍らせて待っている。

Küçük kızım, gezi gününün gelmesini heyecanla / kalbi çarparak bekliyor.

(SGRN, 1992: 403)

Araştırma sonuçları grafik 49’da sunulmuştur:

Grafik 49: *kokoro o odoraseru* 心を躍らせる – *mune o odoraseru* 胸を躍らせる için Anket Sonuçları (2)

Grafik 49’a göre 52 (%10,4) kişi “*kokoro o odorasete* 心を躍らせて”, 244(%48,8) kişi “*mune o odorasete* 胸を躍らせて”, 196 (%39,2) kişi “ikisi de olur” ve 8 (%1,6) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Aşağıda ise “*mune o odoraseru* 胸を躍らせる” deyimini ile ilgili bir örnek bulunmaktadır.

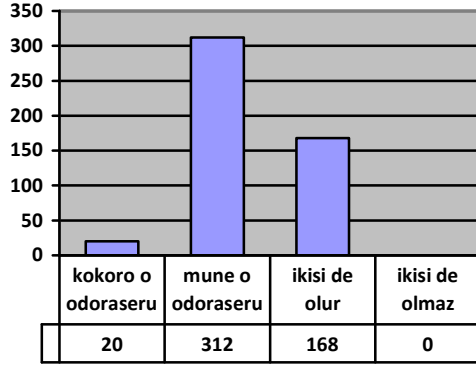
50. *Akogare no daigaku ni gōkaku shi, kitai ni mune o odoraseru.*

あこがれの大学に合格し、期待に胸を躍らせる。

Arzuladığım üniversiteyi kazandım, beklenti ile çim kırır kırır.

(YWKJ, 2007: 377)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 50’de sunulmuştur:

Grafik 50: *kokoro o odoraseru* 心を躍らせる – *mune o odoraseru* 胸を躍らせる için Anket Sonuçları (3)

Grafik 50'ye göre 20 (%4) kişi “*kokoro o odoraseru* 心を躍らせる”, 312 (%62,4) kişi “*mune o odoraseru* 胸を躍らせる”, 168 (%33,6) kişi “ikisi de olur” seçeneğini işaretlemiştir.

Yine “*mune o odoraseru* 胸を躍らせる” deyiminin kullanıldığı başka bir tümce aşağıdaki şekildedir.

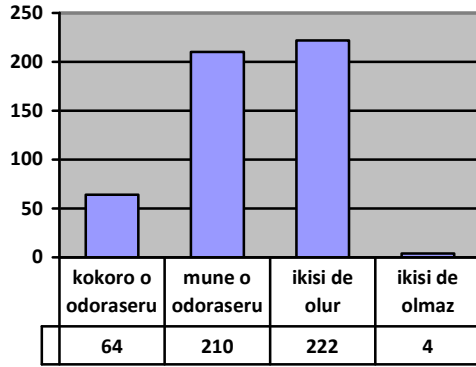
51. *Chikazuita ensoku ni mune o odoraseru.*

近づいた遠足に胸を躍らせる。

Yaklaşan gezi için heyecanlanıyorum / kalbim çarpıyor.

(<https://goo.gl/eSZaEh>)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 51'de sunulmuştur:

Grafik 51: *kokoro o odoraseru* 心を躍らせる – *mune o odoraseru* 胸を躍らせる için Anket Sonuçları (4)

Grafik 51'e göre 64 (%12,8) kişi “*kokoro o odoraseru* 心を躍らせる”, 210(%42) kişi “*mune o odoraseru* 胸を躍らせる”, 222 (%44,4) kişi “ikisi de olur” ve 4 (%0,8) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Tüm sonuçlar birbiri ile karşılaştırıldığında “*kokoro o odoraseru* 心を躍らせる” deyimini tercih edenler ortalama % 11,8; “*mune o odoraseru* 胸を躍らせる” deyimini işaretleyenler ortalama % 48,7; “ikisi de olur” diyenler ise ortalama % 38,9'dur. “*mune o odoraseru* 胸を躍らせる” deyimini tercih edenlerin oranı biraz daha fazla olsa da araştırma sonucunda bu iki deyim de Japonca anadil konuşucuları tarafından aynı kavramlaştırma için kullanıldığı sonucuna varılmıştır.

3.3.8. *kokoro ga hareru* 心が晴れる – *mune ga hareru* 胸が晴れる

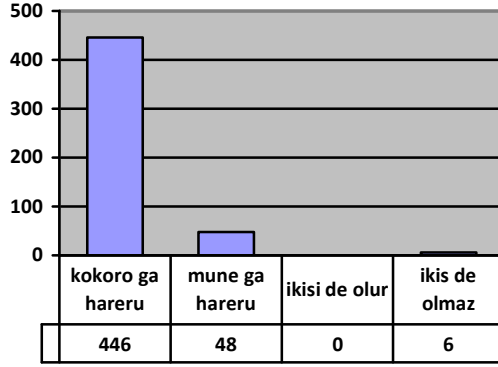
52. *Mama-tachi no koe o kiite mite. Kitto, kokoro ga hareru hazu.*

ママたちの声を聞いてみて。きっと、心が晴れるはず。

Annelerin seslerini dinle. Kesinlikle için huzur dolacak.

(<http://goo.gl/7HC6f>)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 52'de sunulmuştur:

Grafik 52: *kokoro ga hareru* 心が晴れる – *mune ga hareru* 胸が晴れる için Anket Sonuçları (1)

Grafik 52'ye göre 446 (%89,2) kişi “*kokoro ga hareru* 心が晴れる”, 48(%9,6) kişi “*mune ga hareru* 胸が晴れる” ve 6 (%1,2) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

“*kokoro ga hareru* 心が晴れる” deyiminin içinde geçtiği başka bir tümceye aşağıda yer verilmektedir.

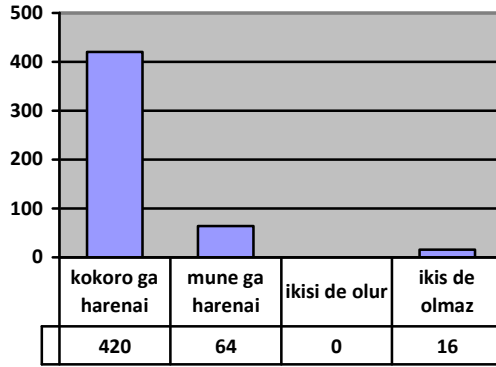
53. *Shiken no koto o omou to kokoro ga harenai.*

試験のことを思うと心が晴れない。

Sınavı düşündükçe huzursuzlanıyorum.

(<https://goo.gl/fWL02A>)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 53'te sunulmuştur:

Grafik 53: *kokoro ga hareru* 心が晴れる – *mune ga hareru* 胸が晴れる için Anket Sonuçları (2)

Grafik 53'e göre 420 (%84) kişi “*kokoro ga harenai* 心が晴れない”, 64(%12,8) kişi “*mune ga harenai* 胸が晴れない” ve 16 (%3,2) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Aşağıda ise “*mune ga hareru* 胸が晴れる” deyiminin kullanıldığı bir tümce yer almaktadır.

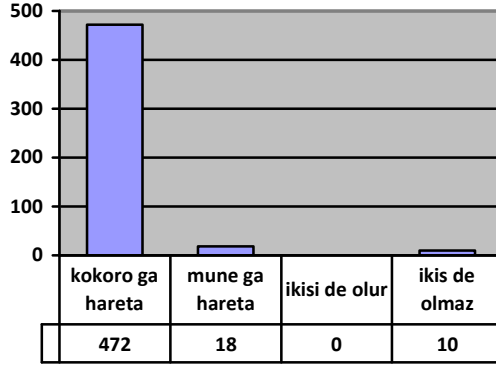
54. *Konkai no hanketsu de muzai de aru koto ga mitomerarete, yōyaku mune ga hareta.*

今回の判決で無罪であることが認められて、ようやく胸が晴れた。

Bu sefer ki yargılamada suçsuz olduğuma karar verildi; sonunda içim rahatladı.

(RKJ, 1992: 84)

Bu tümce ile ilgili araştırma sonuçları grafik 54'te sunulmuştur:

Grafik 54: *kokoro ga hareru* 心が晴れる – *mune ga hareru* 胸が晴れる için Anket Sonuçları (3)

Grafik 54'e göre 472 (%94,4) kişi “*kokoro ga hareta* 心が晴れた”, 18 (%3,6) kişi “*mune ga hareta* 胸が晴れた” ve 10 (%2) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Yine “*mune ga hareru* 胸が晴れる” deyiminin kullanıldığı başka bir tümce aşağıdaki gibidir.

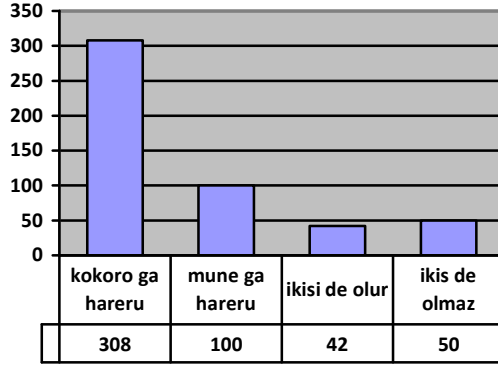
55. *İtai koto o itta node, mune ga hareru.*

言いたいことを言ったので、胸が晴れる。

Söylemek istediğimi söylediğim için, içim rahat.

(<https://goo.gl/G9pYu7>)

Araştırma sonuçları grafik 55'te sunulmuştur:

Grafik 55: *kokoro ga hareru* 心が晴れる – *mune ga hareru* 胸が晴れる için Anket Sonuçları (4)

Grafik 55'e göre 308 (%61,6) kişi “*kokoro ga hareru* 心が晴れる”, 100 (%20) kişi “*mune ga hareru* 胸が晴れる”, 42 (%8,4) kişi “ikisi de olur” ve 50 (%10) kişi “ikisi de olmaz” seçeneğini işaretlemiştir.

Tüm sonuçlar birbiri ile karşılaştırıldığında “*mune ga hareru* 胸が晴れる” deyimini tercih edenler ortalama % 11,5'tir. “*kokoro ga hareru* 心が晴れる” deyimini tercih edenler ise % 82,3'tür. Buradan hareketle, Japonca anadil konuşucuları tarafından “ferahlık” kavramının “*kokoro* 心” sözcüğü ile kavramlaştırıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

3.4. Değerlendirme

Bu bölümde, yapısında aynı eylemi barındıran 15 deyim çifti ile ilgili yapılan anket araştırmasında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- *hara o kimeru* 腹を決める – *kokoro o kimeru* 心を決める

Yapılan araştırma sonucunda, Japonca anadil konuşucuları tarafından *hara o kimeru* 腹を決める deyiminin tercih edildiği görülmüştür.

- *hara ga nieru* 腹が煮える – *mune ga nieru* 胸が煮える

Yapılan araştırma sonucunda, Japonca anadil konuşucuları tarafından “*hara ga nieru* 腹が煮える” deyiminin tercih edildiği görülmüştür.

- *hara ni ichi motsu aru* 腹に一物ある – *mune ni ichi motsu aru* 胸に一物ある

Yapılan araştırma sonucunda, Japonca anadil konuşucuları tarafından “*hara ni ichi motsu aru* 腹に一物ある” deyiminin tercih edildiği görülmüştür.

- *hara ni osameru* 腹に納める – *mune ni osameru* 胸に納める

Yapılan araştırma sonucunda, Japonca anadil konuşucuları tarafından “*mune ni osameru* 胸に納める” deyiminin tercih edildiği sonucu ortaya çıkmıştır.

- *hara ni ochiru* 腹に落ちる – *mune ni ochiru* 胸に落ちる

Yapılan araştırma sonucunda, bu iki deyim de Japonca anadil konuşucuları tarafından pek kullanılmadığı tespit edilmiştir.

- *hara ni sue-kaneru* 腹に据えかねる – *mune ni sue-kaneru* 胸に据えかねる

Yapılan araştırma sonucunda, Japonca anadil konuşucuları tarafından “*hara ni sue-kaneru* 腹に据えかねる” deyiminin kullanıldığı ortaya çıkmıştır.

- *hara o waru* 腹を割る – *mune o waru* 胸を割る

Yapılan araştırma sonucunda, Japonca anadil konuşucuları tarafından “*hara o waru* 腹を割る” deyiminin tercih edildiği görülmüştür.

- *kokoro ga itamu* 心が痛む – *mune ga itamu* 胸が痛む

Yapılan araştırma sonucunda, Japonca anadil konuşucuları tarafından her iki deyim de kullanıldığı görülmüştür.

- *kokoro ga odoru* 心が踊る – *mune ga odoru* 胸が躍る

Yapılan araştırma sonucunda, Japonca anadil konuşucuları tarafından her iki deyim de kullanıldığı görülmüştür.

- *kokoro ga sawagu* 心が騒ぐ – *mune ga sawagu* 胸が騒ぐ

Yapılan araştırma sonucunda, Japonca anadil konuşucuları tarafından “*mune ga sawagu* 胸が騒ぐ” deyiminin kullanıldığı anlaşılmıştır.

- *kokoro ni kizamu* 心に刻む – *mune ni kizamu* 胸に刻む

Yapılan araştırma sonucunda, Japonca anadil konuşucuları tarafından her iki deyim de kullanıldığı görülmüştür.

- *kokoro o itameru* 心を痛める – *mune o itameru* 胸を痛める

Yapılan araştırma sonucunda, Japonca anadil konuşucuları tarafından her iki deyim de kullanıldığı sonucu ortaya çıkmıştır.

- *kokoro o utsu* 心を打つ – *mune o utsu* 胸を打つ

Yapılan araştırma sonucunda, Japonca anadil konuşucuları tarafından her iki deyim de kullanıldığı görülmüştür.

- *kokoro o odoraseru* 心を躍らせる – *mune o odoraseru* 胸を躍らせる

Yapılan araştırma sonucunda, Japonca anadil konuşucuları tarafından her iki deyim de kullanıldığı görülmüştür.

➤ *kokoro ga hareru* 心が晴れる – *mune ga hareru* 胸が晴れる

Yapılan araştırma sonucunda, Japonca anadil konuşucuları tarafından “*kokoro ga hareru* 心が晴れる” deyiminin kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

SONUÇ

Bu tez çalışmasında, Japoncada “*hara* 腹”, “*kokoro* 心” ve “*mune* 胸” sözcükleri ile oluşturulan toplam 194 deyim bilişsel anlambilimin bakış açısıyla metaforik ve metonimik açıdan çözümlenmiş ve bu çözümlene sonucunda deyimlerin bilişsel yapılanmalarına ulaşılmıştır.

Tez çalışması için oluşturulan deyim havuzundan tespit edilen ortak eylemli 15 deyim çifti üzerine yapılan anket araştırması sonucunda deyimlerin sözlüklerdeki anlamları ile Japonca anadil konuşucularının algıları arasında farklılıklar görülmüştür.

Deyimlerin bilişsel yapılanmalarına ilişkin sonuçlar aşağıdaki gibidir:

- “*hara* 腹”, “*kokoro* 心” ve “*mune* 胸” sözcükleri ile oluşturulan bazı deyimlerde bu sözcükler KAP olarak kavramlaştırılmaktadır (bkz. Tablo 8).
- “*hara* 腹”, “*kokoro* 心” ve “*mune* 胸” sözcükleri ile oluşturulan bazı deyimlerde bu sözcükler içlerinde barındırdıkları duygu ve düşünceleri kavramlaştırmaktadır (bkz. Tablo 9).
- “*kokoro* 心” ve “*mune* 胸” sözcükleri ile oluşturulan bazı deyimlerde bu sözcükler somut bir ŞEY olarak kavramlaştırılmaktadır (bkz. Tablo 10).
- “*hara* 腹” sözcüğünün prototip anlamını koruduğu metaforik yapılanmaya sahip deyimler bulunmaktadır (bkz. Tablo 11).

- “*hara* 腹”, “*kokoro* 心” ve “*mune* 胸” sözcükleri ile oluşturulan bazı deyimlerde, deyimın bütünsel anlamı ile deyimı oluşturan sözcüklerin prototip anlamları arasında metonimik ilişki bulunmaktadır (bkz. Tablo 12).
- “*hara* 腹”, “*kokoro* 心” ve “*mune* 胸” sözcükleri ile oluşturulan bazı deyimlerde bu sözcükler vücudun başka bölümlerini kavramlaştırmaktadır (bkz. Tablo 13).
- “*hara* 腹”, “*kokoro* 心” ve “*mune* 胸” sözcükleri ile oluşturulan bazı deyimlerde sadece kavramsal metafor ile ya da sadece imge metaforu ile açıklanamayan yapılar tespit edilmiştir (bkz. Tablo 14).

Anket araştırmasından elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir:

- “*kimeru* 決める” ortak eylemine sahip “karar vermek” anlamındaki deyimın “*kokoro* 心” sözcüğü yerine “*hara* 腹” sözcüğü ile, “*nieru* 煮える” ve “*suekaneru* 据えかねる” ortak eylemlerine sahip “öfkelenmek” anlamlarındaki deyimlerin “*mune* 胸” sözcüğü yerine “*hara* 腹” sözcüğü ile ve yine “(*ichi motsu*) *aru* (一物) ある” ortak eylemine sahip “kötü niyetli olmak” anlamındaki deyim ile “*waru* 割る” ortak eylemine sahip “gerçek düşünceleri gizlemeden anlatmak” anlamındaki deyimın “*mune* 胸” sözcüğü yerine “*hara* 腹” sözcüğü ile kavramlaştırdığı görülmüştür.
- Anadil konuşucularının “*mune ga nieru* 胸が煮える” deyimini “öfkelenmek” anlamında ya da başka bir anlamda kullanmadığı anlaşılmıştır.

- “*osameru* 納める” ortak eylemine sahip “sır saklamak” anlamındaki deyim’in “*hara* 腹” sözcüğü yerine “*mune* 胸” sözcüğü ile kavramlaştırıldığı görülmüştür.
- “*hara ni ochiru* 腹に落ちる” ve “*mune ni ochiru* 胸に落ちる” deyimlerinin sözlüklerde yer almalarına rağmen anadil konuşucuları tarafından gündelik dil kullanımında yer almadığı görülmüştür.
- “*itamu* 痛む” ortak eylemi ile oluşturulan “huzursuz olmak” anlamındaki deyim’in, “*itameru* 痛める” ortak eylemi ile oluşturulan “endişelenmek” anlamındaki deyim’in, “*odoru* 踊る” ortak eylemi ile oluşturulan “heyecanlanmak” anlamındaki deyim’in, “*kizamu* 刻む” ortak eylemi ile oluşturulan “aklına kazımak” anlamındaki deyim’in, “*utsu* 打つ” ortak eylemi ile oluşturulan “duygulandırmak” anlamındaki deyim’in ve “*odoraseru* 躍らせる” ortak eylemi ile oluşturulan “içi içine sığmamak” anlamındaki deyim’in hem “*kokoro* 心” hem de “*mune* 胸” sözcükleri ile kavramlaştırıldığı görülmüştür.
- “*sawagu* 騒ぐ” ortak eylemi ile oluşturulan “içi rahat edememek” anlamındaki deyim’in ve “*hareru* 晴れる” ortak eylemi ile oluşturulan “huzur bulmak” anlamındaki deyim’in “*mune* 胸” sözcüğü yerine “*kokoro* 心” sözcüğü ile kavramlaştırıldığı görülmüştür.

Yukarıdaki sonuçlardan hareketle ortak eylemlerle oluşturulan “*kokoro* 心” ve “*mune* 胸” sözcüklerinin bazı durumları kavramlaştırmada birbirini kapsadığı

ancak “*hara* 腹” sözcüğünün tamamen farklı kavram alanına sahip olduğu söylenebilir.

Diğer taraftan, bu çalışmada her ne kadar ortak eylemler ile oluşturulan deyimlerde “*kokoro* 心” ve “*mune* 胸” arasında benzerlik tespit edilmiş olsa da, “*hara* 腹”, “*kokoro* 心” ve “*mune* 胸” sözcüklerinin çoğunlukla farklı kavramlaştırmalar için kullanıldığı anlaşılmıştır. “*hara* 腹” sözcüğü ile “öfke, olgunluk, ahlak, özgüven, hoşgörü” gibi daha çok insanın kendi kontrolü altında olan, isterse değiştirebileceği, isterse diğer insanlardan saklayabileceği özellikleri kavramlaştırılmaktadır. “*kokoro* 心” sözcüğü ile “ilgi, istek, dikkat, özen, maneviyat” gibi tamamen insanın kendi kontrolü altında olmayan, çevrenin etkisiyle değişebilen özellikleri kavramlaştırılmaktadır. “*mune* 胸” sözcüğü ile ise, daha çok “sıkıntılı durumlar” kavramlaştırılmaktadır. Ayrıca yine diğerlerinden farklı olarak bu sözcükle “bilgi ve birikim”in kavramlaştırıldığı görülmektedir.

Çözümelenen deyimler kültürel açıdan değerlendirildiğinde ulaşılan sonuçlar:

- “*hara* 腹” sözcüğünün KAP olarak kavramlaştırıldığı deyimler arasından *hara no mushi ga osamaranai* 腹の虫が治まらない (öfkesi bir türlü dinmemek) deyiminde “öfke” duygusunun *mushi* yani “böcek” sözcüğü ile kavramlaştırıldığı görülmüştür. Böcekler, genel olarak çevreye büyük zarar veren canlılar olmamasına karşın evrensel anlamda sevilmeyen, istenmeyen şeylerdir. Buradan hareketle, Japon toplumunda “öfke” istenmeyen, hoş karşılanmayan bir durumdur denebilir.

➤ “*kokoro* 心” sözcüğünün KAP olarak kavramlaştırıldığı deyimler arasından *kokoro ni oni o tsukuru* 心に鬼を作る deyimleri ile *kokoro no oni ga mi o semeru* 心の鬼が身を責める deyimini dikkat çekmektedir. Bu deyimlerde “kötü hayaller”, “suçluluk”, “acımasızlık” gibi kavramlar *oni* yani “şeytan” sözcüğü ile kavramlaştırılmaktadır. Yukarıdaki “öfke-böcek” kavramlaştırması, “şeytan” kavramlaştırması ile karşılaştırıldığında daha masumdur. Çünkü insanın içindeki öfkeyi (böceği) kontrol altında tutması daha kolaydır. Ayrıca böcek içinde olduğu kişiye zarar verirken, dışarıya etkisi daha azdır. Ancak şeytani kontrol altında tutmak zordur. O hem içinde olduğu insana, hem de başkalarına zarar verebilir. Buradan hareketle Japon toplumunda kalpteki kötülüğün şeytan kavramı ile eşdeğer tutulduğunu ve şeytan kadar tehlikeli görüldüğünü söylemek mümkündür.

➤ “*mune* 胸” sözcüğünün KAP olarak kavramlaştırıldığı deyimler arasından dikkat çeken *mune no hi* 胸の火 deyimidir. Yukarıda belirtildiği gibi “*hara* 腹” ve “*kokoro* 心” sözcükleri ile oluşturulan deyimlerde böcek (*mushi*) ve şeytan (*oni*) kavramları dikkat çekerken, burada da ateş (*hi*) kavramı görülmektedir. Göğüsteki ateş, insana üzüntü veren düşünceleri kavramlaştırmaktadır. Buradan hareketle Japon toplumunda üzüntünün ateş gibi yakıcı bir şey olarak algılandığı anlaşılmıştır.

➤ “*kokoro* 心 ” ve “*mune* 胸 ” sözcüklerinin somut bir ŞEY olarak kavramlaştırıldığı deyimlerde, kalp ve göğüsün dışarıdan etkilenen vücudun son derece hassas bölümleri olduğu görülmüştür. “*mune* 胸 ” daha çok sıkıntılı durumlar sonucunda ezilen, yanan, sıkışan bir yapıya sahipken,

“*kokoro* 心”nun yıkanan, temizlenebilen bir özelliği olması dikkat çekmektedir.

Sonuç olarak, bu çalışmada elde edilen sonuçlar Japoncadaki deyimlerin bilişsel yapılarının var olan metafor ve metonimi çalışmalarıyla kısıtlı olmadığını ve anadil konuşucularının “*hara* 腹”, “*kokoro* 心” ve “*mune* 胸” sözcüklerini kullanırken kültürel kodlamaları ile kavramsal farklılıklarını algılayarak kullandıklarını göstermiştir.

Bundan sonraki çalışmalarda öncelikli olarak metafor ve metonimi sınıflandırmasına uymayan deyimlerin çözümlenmesi deyimlerdeki kültürel kodlamanın anlaşılmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Agus, Suherman Suryadimulya, (2002), **Shintai-goi Kanyōku no Nihongo-Indoneshiago Taishō Kenkyū: Nihongo Kyōiku ni Shisuru Tame ni**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Nagoya Üniversitesi.

Akarsu, Bedia, (1975), Felsefe Terimleri Sözlüğü, Ankara: Türk Dil Kurumu.

Aksan, Doğan, (1982), **Her Yönüyle Dil – 3**, Ankara: TDK.

Aksan, Doğan, (1987), **Anlambilimi ve Türk Anlambilimi – Ana Çizgileriyle –**, 3. Baskı, Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları.

Aksan, Doğan, (2000), **Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim**, Ankara: TDK Yayınları.

Aksan, Doğan, (2005), **Türkçenin Gücü** (Genişletilmiş 9. Baskı), Ankara: Bilgi Yay.

Aksan, Doğan, (2006), **ANLAMBİLİM Anlabilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi**, Ankara: Engin Yayınevi.

Aksoy, Ömer Asım, (1984a), **Atasözleri Sözlüğü**, Ankara: TDK Yayınları.

Aksoy, Ömer Asım, (1984b), “Tek Sözcüklü Deyim Var mı?”, **Çağdaş Eleştiri**, İstanbul, s.4-6.

Aksoy, Ömer Asım, (1988a), **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 1**, İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Aksoy, Ömer Asım, (1988b), Atasözleri ve Deyimler, **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten-1962**, s. 131-166, Ankara: TDK Yayınları.

Akşehirli, Soner, (2011), “Çağdaş Metafor Teorisi”, **Ege Edebiyat**, <http://www.ege-edebiyat.org/docs/257.doc>, ET: 15.02.2011.

Aoki, Katsuhito, (2002), **Ninchi Imiron no Tetsugaku – Komyunikēshon no Shintaiteki Kiso**, Japan: Daigaku Kyōiku Shuppan.

Arıca-Akkök, Elif, (2007), “Deyimlerin Anlambilimsel ve Bilişsel Özelliklerine Göre Tahmin Edilebilirliği: Yabancı Dilde Bir Uygulama”, **Dil Dergisi**, S. 138, s. 18-33, Ankara.

Arıca-Akkök, Elif, (2008), **Yabancı Dilde İmgesel Anlamlı Dil Öğelerinin Öğretimi**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Arıca-Akkök, Elif, (2010), “Yabancı Dilde Deyimlerin Öğretimi”, **Dil Dergisi**, Sayı: 143, s. 59-77, Ankara.

Arizona, Satomi, (2005), “Shintai Bui-shi (te, kuchi) o Fukumu Kanyō Hyōgen no Imi Bunseki”, **Nihon Ninchigengogakkai Taikai Ronbun-shū**, 5: 487-497.

Arizona, Satomi, (2006), “Bunkai Kanō na Kanyō Hyōgen ni okeru Shintai Bui-shi no Imi Tokuchō”, **Nihon Ninchigengogakkai Taikai Ronbun-shū**, 6: 1-11.

Arizona, Satomi, (2007), ““atama”, “mune”, “hara” – Seishin Katsudō no Arika toshite no Shintai Bui-shi” – **Nihon Ninchigengogakkai Taikai Ronbun-shū**, 7: 310-320.

Arizona, Satomi, (2008), “Bunkai Fukanō na Kanyō Hyōgen no Kanyōteki Imi no Seiritsu – Shintai Jōtai (no Henka) kara Seishin Jōtai (no Henka)- e no Imi Kakuchō” – **Nihon Ninchigengogakkai Ronbun-shū**, 8: 263-273.

Arizona, Satomi, (2009), **Shintai Bui-shi o Kōsei Yōso ni Motsu Nihongo Kanyō Hyōgen no Ninchigengogakuteki Kenkyū**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Nagoya Daigaku, Daigaku-in Kokusai Gengo Bunka Kenkyūka.

Baba, Noriko, (2001), “Īkari no Chokusetsu Hyōshutsu Hyōgen (hara ga tatsu, atama ni kuru, mukatsuku) no Imi Bunseki”, **Sekai no Nihongo Kyōiku (Nihongo Kyōiku Ronshū)**, Kokusai Kōryūkikin Nihongo Kokusai Sentā, 11: 195-207.

Baba, Noriko, (2002), ““hara ga tatsu” no Dōkizuke ni Kansuru Ikkōsatsu”, **Kotoba to Bunka**, Nagoya Daigaku Daigakuin Kokusai Gengo Bunka Kenkyūka, 3: 31-44.

Badamdorj, D. (2006), “**Mongol Helni Ügiyn Sangiyn Utga Züy**”, Ulaanbaatar.

Barsalou, L. W. (1985), “Ideals, Central Tendency, and Frequency of Instantiation as Determinants of Graded Structure in Categories”, **Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition**, 11: 629-654.

Botoev, Igor, (2005), **Roshiago to Nihongo ni okeru Kanyōku no Taishō Kenkyū**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hokkaidō Üniversitesi.

Cacciari Cristina ve Maria Chiara Levorato, (1998) “The Effect of Semantic Analyzability of Idioms in Metalinguistic Tasks”, **Metaphor and Symbol**, Vol.13 (3), 159-177.

Carter, Ronald ve Michael McCarthy, (1988), **Vocabulary and Language Teaching**, London/Newyork: Longman.

Cheng, Changshan, (1996), “Nihongo Kanyōku no Goi-teki na Tokuchō ni Kansuru Ikkōsatsu”, **Keiei Kenkyū**, 9 / 3: 455-470.

Creswel, John W. ve Plano Clark, Vicki L. (2015), **Karma Yöntem Araştırmaları – Tasarımı ve Yürütülmesi** – , Çeviri editörleri: Yüksel Dede, Selçuk Beşir Demir, Ankara: Anı Yayıncılık.

Croft, William, (1993), “The Role of Domains in the Interpretation of Metaphors and Metonymies”, **Cognitive Linguistics**, 4: 335-370.

Croft, William and D. Alan Cruse, (2007), **Cognitive Linguistics**, Cambridge: Cambridge University Press.

Cruse, D. Alan, (1986), **Lexical Semantics**, Cambridge: Cambridge University Press.

Cüceloğlu, Doğan, (2009), **İnsan ve Davranışı**, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çalışkan, Nihal, (2010), **Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Söz Varlığını Geliştirme: Kavramsal Anahtarlar Aracılığıyla Deyim Öğretimi**, Turkish Studies, Sayı: 5/4, 258-275.

Çetinkaya, Bayram, (2006) **Türkiye Türkçesinde Mutluluk ve Üzüntü Göstergeleri**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi.

Çotuksöken, Yusuf, (1988), **Atasözlerimiz**, Varlık Yayınları.

Çotuksöken, Yusuf, (1992), **Deyimlerimiz**, Özgül Yayınları.

Demirci, Elif, (2011), “İkinci Beynimiz Hislerimizi Belirliyor”, **Bilim Teknik**, s.8.

Dobrovolskij, Dmitrij ve Elisabeth Piirinen, (2005), **Figurative Language: Cross-cultural and cross-linguistic perspectives**, Amsterdam: Elsevier.

Eker, Ümit, (2012), Tarihi Metin Aktarımlarında Deyimler (Eski Türkiye Türkçesi – Türkiye Türkçesi), **Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi**, Sayı: 1/1, s. 124-157.

Enç, Mithat, (1974), **Ruhbilim Terimleri Sözlüğü**, Ankara: Türk Dil Kurumu.

Erdemir, Ali Volkan, (2013), “Japon Toplumunda İtaat Kültürü”, **Toplumsal Tarih Dergisi**, Sayı: 240, s.84-89.

Esen, Esin, (2013), **Man'yōshū'da Kadın Şairler, Şiirleri – Bilişsel Poetika Açısından 'Okuyucu-Dinleyici' Sorumluluğu** –, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Fang, Xiaoyun, (2009), “Nihongo to Chūgokugo ni okeru Ikari no Hyōgen ni Tsuite”, **Utsunomiya Daigaku Kokusaigakubu Kenkyū Ronshū**, 27: 177-185.

Fang, Xiaoyun, (2011), **A comparative study of idioms about the human body in Japanese and Chinese: with focus on expressions of "head" from a cognitive linguistic perspective**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Utsunomiya Üniversitesi.

Fauconnier, Gilles ve Mark Turner, (2002), **The Way We Think: Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities**, Basic Books.

Fillmore, Charles, (1982), Frame Semantics, In the Linguistic Society of Korea,
Linguistics in the Morning Calm, Hanshin, 111-38.

Fraser, Bruce, (1970), “Idioms within a Transformational Grammar”, **Foundations of Language**, 6: 22-42.

Gakken Jiten Henshū-bu (2007), **Yōrei de Wakaru Kanyōku Jiten**, Japan: Gakken.

Geeraerts, Dirk, (2002), “The interaction of metaphor and metonymy in composite expressions” in René Dirven & Ralf Pörings (eds.), **Metaphor and metonymy in comparison and contrast**, 435-465, Berlin: Mouton de Gruyter.

Gibbs, Raymond, (1994), **The Poetics of Mind: Figurative thought, language and understanding**, Cambridge, England: Cambridge University Press.

Gibbs, Raymond W. ve Nandini P. Nayak, (1989), “Psycholinguistic studies on the syntactic behavior of idioms”, **Cognitive Psychology** 21(1): 100-138.

Goossens, Louis, (1990), “Metaphtonymy: The interaction of metaphor and metonymy in expressions for linguistic action”, **Cognitive Linguistics**, 1-3, 323-340.

Goossens, Louis, (1995), “Metaphtonymy: The interaction of metaphor and metonymy in expressions for linguistic action”, In Goossens, L. et al. (eds.), **By Words of Mouth: Metaphor, Metonymy and Linguistic Action in a Cognitive Perspective**, Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins, 159-174.

Güneş, Sadriye, (2009), “Yabancı Dil Öğretiminde Deyim Öğretimi: Yöntemler, Teknikler ve Uygulamalar”, <http://www.journals.istanbul.edu.tr/iudilbilim/article/view/1023001183/1023001151>, (ET: 25.10.2011).

Haruhiko, Kindaichi, Yasaburō, Ikeda, (1988), **Gakken Kokugo Daijiten**, Japan: Gakken.

Hatiboğlu, Vecihe, (1964), “Kelime grupları ve kuralları”, **TDAY-Bulleten 1963**, S. 222, s. 203-244.

Hatiboğlu, Vecihe, (1982), **Türkçenin Sözdizimi**, Ankara: DTCF Yayınları.

Hoshino, Akira, (1976), Shintaigo ni yoru Hyōgen, **Nihongo Kōza Nihongo no Imi to Hyōgen**, 4: 153-182, Taishukan.

Ikegami, Yoshihiko, (2008), “The heart – What it means to the Japanese speakers”, **Culture, Body and Language**, Berlin • New York: Mouton de Gruyter.

Inoue, Muneo, (1992), **Reikai Kanyōku Jiten**, Japan: Sōtakusha.

Ishida, Purishira, (2002), **Nihongo Kanyōku no Kenkyū: Kanyōku no Tokusei to Imi o Chūshin ni**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Tsukuba Üniversitesi.

Itō, Makoto, (2003), **Kanyōku Kenkyū – Ni-Do Kanyōku Taishō Kenkyū-**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gakushuin Üniversitesi.

Johnson, Mark, (1987), **The Body in the Mind: The Bodily basis of meaning, imagination and reason**, Chicago: University of Chicago Press.

Karasar, Niyazi, (2005), **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Ankara: Nobel Yayın.

Katz, Jerrold J. ve Postal, Paul M. (1963), “Semantic Interpretation of Idioms Sentences Containing Them”, **Quarterly Progress Report**, 70: 275-282, Massachusetts: MIT Press.

Kawakami, Seisaku, (1996), **Ninchi Gengogaku no Kiso**, Japan: Kenkyūsha.

Kirova, Svetla Ivanova, (2006), **Shintai Goi Kanyōku no Nihongo-Burugariago Taishō Kenkyū: Nihongo Kyōiku ni Shisuru Tame ni**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Nagoya Üniversitesi.

Koike, Seiji, (1997), **Nihongogaku Kiiwado Jiten**, Tokyo: Asakura Shoten.

Korkmaz, Zeynep, (1992), **Gramer Terimleri Sözlüğü**, Ankara: TDK Yayınları.

Kövecses, Zoltan, (2002), **Metaphor**, New York: Oxford University Press.

Kövecses, Zoltan ve Günter Radden (1998), “Metonymy: Developing a Cognitive Linguistic View”, **Cognitive Linguistics**, 9:1, 37-77.

Kövecses, Zoltan ve Peter Szabo, (1996), “Idioms: A View from Cognitive Semantics”, **Applied Linguistics**, 17/3: 326-355.

Kunihiro, Tetsuya, (1985), “Kanyōkuron”, **Nihongogaku**, 4 / 1: 4-14.

Labov, William, (1973), The Boundaries of Words and Their Meaning, In Bailey, C.- J. N. and R. W. Shuy (eds.), **New Ways of Analyzing Variation in English**, s. 340-73, Georgetown University Press.

Lakoff, George, (1987a), Images Metaphors, **Metaphor and Symbolic Activity**, 2-3, 219-222.

Lakoff, George, (1987b), **Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind**, Chicago: University of Chicago Press.

Lakoff, George, (1993), "The Contemporary Theory of Metaphor", **Metaphor and Thought**, s.202-251.

Lakoff, George ve Mark Johnson (1980), **Metaphors We Live By**, Chicago: University of Chicago Press.

Lakoff, George ve Mark Johnson (1999), **Philosophy in the flesh: The embodied mind and its challenge to western thought**, Basic Books.

Lakoff, George ve Mark Turner, (1989), **More than Cool Reason: A Field Guide to Poetic Metaphor**, Chicago and London: University of Chicago Press.

Lakoff George ve Mark Johson, (2010), **Metaforlar -Hayat, Anlam ve Dil-**, Çeviren: Gökhan Yavuz Demir, İstanbul: Paradigma Yayıncılık.

Langacker, Ronald W., (1987), **Foundations of Cognitive Grammar (Vol. I)**, Stanford: Stanford University Press.

Langacker, R. W., (1990), **Concept, Image and Symbol: The Cognitive Basis of Grammar**, Berlin: Mouton de Gruyter.

Langacker, R. W., (1991), **Foundations of Cognitive Grammar (Vol. II)**, Stanford: Stanford University Press.

Langacker, R. W., (2008), **Cognitive Grammar: A Basic Introduction**, Oxford University Press.

- Lee, David, (2001), **Cognitive Linguistics: An Introduction**, Oxford University Press.
- Lee, Dong Il, (2008), **Towards the contrastive study on discrepancy between Japanese and Korean in use of idioms about body vocabulary**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Beppu Üniversitesi.
- Lim, PalYoung, (2002), **Ni-Kan Ryōkokugo no Kanyōteki Hyōgen no Taishō Kenkyū – Shintai Goi Kanyōku o Chūshin Toshite**, Yayınlanmış Doktora Tezi, Meiji Shoin.
- Luczak, Hania, (2008), “Arzın Merkezinden Sinyaller”, **Geo Dergi**, 26-53.
- Lüleci, Murat, (2010), “Bilişsel Dilbilim, Şiirin Bilişsel Söylemi ve Sisler Bulvarı’nda Bilişsel Etkinleştirme”, **Turkish Studies**, Sayı: 5/4, s. 479-501.
- Makkai, Adam, (1972), **Idiom Structure in English**, The Hague: Mouton.
- Matsuki, Keiko, (1995), “Metaphors of anger in Japanese”, in J. Taylor and R. E. Maclauray (Eds.), **Language and the cognitive construal of the world** (pp. 137-151), Berlin: Mouton de Gruyter.
- Matsumoto, Yō, (2003), **Ninchi Imiron**, Cilt: 3, Taishūkanshoten.
- Matsumura, Akira, (1995), **Daijirin Dainihan**, Tōkyō: Sanseidō.
- Matsumura, Akira, (2006), **Daijirin Daisanpan**. Tōkyō: Sanseidō.
- Miyaji, Yutaka, (1982), **Kanyōku no Imi to Yōhō**, Tōkyō: Meiji Shoin.

Miyaji, Yutaka, (1985), “Kanyōku no Shūhen Rengo – Kotowaza – Fukugō Hyōgen”,
Nihongogaku, 4: 62-75.

Miyaji, Yutaka ve Kai, Mutsurō, (1994), **Seisen Kokugo Jiten**, Tōkyō: Meiji Shoin.

Momiyama, Yōsuke, (1997), Kanyōku no Taikei-teki Bunrui – Inyu • Kanyu • Teiyu
motodzuku Kanyōteki Imi no Seiritsu o Chūshin ni –, **Nagoya Daigaku**
Kokusai Kokubungaku, 80: 29-43.

Momiyama, Yōsuke, (2002), **Ninchi Imiron no Shikumi**, Tokyo: Kenkyūsha.

Momiyama, Yōsuke, (2009), **Nihongo Hyōgen de Manabu Nyūmon kara no**
Ninchi Gengogaku, Japan: Kenkyūsha.

Momiyama, Yōsuke, (2010), **Ninchi Gengogaku Nyūmon**, Tokyo: Kenkyūsha.

Morita, Yoshiyuki, (1989), “Ningen Kankei o Arawasu Kanyō Hyōgen”, **Gengo**,
Iwanami Shoten, 18: 35-41.

Murphy, G. L., (2004), **The Big Book of Concepts**, Cambridge, MA: MIT Press.

Nakagawa, Junko, (2006), **Kanyōku no Henkei Taipu to Kontekusuto Kōka:**
Shintai Buishi o Fukumu Kanyōku no Kōpasu Bunseki ni Motozuite,
Yayınlanmamış Doktora Tezi, Tōkyō Üniversitesi.

Nabeshima, Kōjirō, (2011), **Nihongo no Metafā**, Japan: Kuroshio Shuppan.

Newmeyer, Frederick J., (1974), “The regularity of idiom behavior”, **Lingua**, 34/4:
327–342.

Nunberg, Geoffrey, (1978), **The Pragmatics of Reference**. Bloomington: Indiana University Linguistics Club.

Nunberg, Geoffrey ve diğ. (1994), “Idioms”, **Language**, Vol. 70 No. 3 (491- 509).

Ōki, Hayashi, Akihiko Ikegami, Chizuko Ando, (2004), **Nihongo Bunpō ga Wakaru Jiten**, Japan: Tōkyōdoshuppan.

Onoe, Kanehide (ed.), (1992), **Seigorin Koji Kotowaza Kanyōku**, Japan: Obunsha.

Ou, Chinni, (2010), **Nihongo Kanyō Hyōgen Kenkyū**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Nara Joshi Üniversitesi.

Pala, İskender, (2004), **İki Dirhem Bir Çekirdek**, İstanbul: Kapı Yayınları.

Parlatır, İsmail, (2008), **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü – II**, Ankara: Yargı Yayınevi.

Radden, Günter ve Zoltan Kövecses, (1999). “Towards a Theory of Metonymy”, **Metonymy in Language and Thought**, Klaus Uwe Panther ve Günter Radden (ed.), 17-59, Amsterdam: John Benjamins Publishing.

Radaporn, Saisomboon, (2010), **Shintai-bui o Arawasu Nihongo-Taigo no Kanyō Hyōgen no Taishō Kenkyū: İmi Kakuchō no Kanten kara**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ōsaka Üniversitesi.

Rosch, Eleanor, (1973), On the internal structure of perceptual and semantic categories, T.E. Morre (ed.), **Cognitive development and acquisition of language**, s. 111-141, New York: Academic Press.

Rosch, Eleanor, (1978), Principles of categorization, In E. Rosch and B. B. Lloyd (Eds.), **Cognition and Categorization**, (pp. 27-48), Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.

Rosch, Eleanor, (1981), Prototype classification and logical classification: The two systems, **New trends in cognitive representation: Challenges to piaget's theory**, (E. Scholnick), s. 73-76.

Sanseidō Henshūsho (ed.), (2010), **Koji Kotowaza – Kanyōku Jiten**, Tōkyō: Sanseidō.

Satō, Nobuo, (1992), **Retorikku Kankaku**, Tōkyō: Kōdansha.

Seto, Kenichi, (1995), **Kūkan no Retorikku**, Japan: Kaimeisha.

Seto, Kenichi, (1997), **Ninshiki no Retorikku**, Japan: Kaimeisha.

Seto, Kenichi, (2005), **Yoku Wakaru Hiyu**, Japan: Kenkyūsha.

Shinmura, Izuru, (2008), **Kōjien Dairokuban**, Japan: Iwanami Shoten.

Shō, Sei, (2012), **Ni-Chū Ryōgengo ni okeru Karada Kotoba ni Kansuru Kanyō Hyōgen no Taishō Kenkyū**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kansai Gaikokugo Üniversitesi.

Sinan, Ahmet Turan, (2008) **Deyim Kavramı Üzerine Notlar**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 18, S. 2, s. 91-98, Elazığ.

Surenjav, Oyunzul, (2014), **Nihongo to Mongorugo ni okeru Shintaigoi Kanyōku no Taishō Kenkyū – Me o Fukumu Kanyōku o Chūshin ni –**,

Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hiroshima Daigaku, Daigakuin, Kokusai Kōryū Kenkyūka.

Takamura, Yoko, (1995), **Japonca ile Türkçe Arasında Anlambilim Açısından Bir Karşılaştırma (Vücut Organları ile İlgili Deyimler)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tanaka, Harumi ve diğerleri, (1988), **Gendai Gengogaku Jiten**, Tokyo: Seibido.

Tanaka, Satoko, (2003), “Kokoro toshite no Shintai – Kanyō Hyōgen kara Mita Atama - Hara - Mune –”, **Gengo Bunka Ronshū**, 24 / 2: 111-124.

Taniguchi, Kazumi ve diğ. (2003), **Ninchi Imiron no Shin Hatten Metafā to Metonimii**, Eigogaku Monogurafu Shiri-zu 20, Kenkyūsha.

Tekmen, Ayşe Nur ve Akiko Takano, (2007), **Japonca Dilbilgisi**, Ankara: Engin Yayınevi.

Tekmen, Ayşe Nur ve Gonca Varoğlu, (Haziran 2016), **Natsume Sōseki'nin “Kokoro” Adlı Eserinde “Hara 腹” ve “Mune 胸”** (Bildiri), 3. Türkiye’de Japonya Çalışmaları Konferansı, İstanbul.

Tōgō, Yoshio, (2003), **Karada Kotoba Jiten**, Tōkyōdō Shuppan.

Tsuji, Yukio, (2002), **Ninchigengogaku Kiiwādo Jiten**, Japan: Kenkyūsha.

Tsuji, Yukio, (2013), **Ninchigengogaku Kiiwādo Jiten**, Japan: Kenkyūsha.

- Turrini, Giovanna, Claudia, Alberti, Maria L. Santullo, Giampiero Zanchi, (1995),
Capire l'Antifona: Dizionario dei Modi di Dire con Esempi d'Autore,
Bologna: Zanichelli.
- Tülbentçi, Feridun Fazıl, (1977), **Türk Atasözleri ve Deyimleri**, İstanbul: İnkılâp ve
Aka Kitabevleri.
- Uzun, Leyla, (1988), **Dilbilim Açısından Deyim Kavramı ve Türkiye
Türkçesindeki rneklerin İncelenmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,
Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Vardar, Berke, (1998), **Dil bilimin Temel Kavram ve İlkeleri**, İstanbul:
Multilingual.
- Varoğlu, Gonca, (2011), Varoğlu, Gonca, (2011), "Japoncada "ki" Sözcüğünü Temel
Alan Deyimlerdeki namlarda Görülen Metaforik Kullanımlar", **I.
Uluslararası Asya Dilleri ve Edebiyatları Sempozyumu Bildiriler Kitabı**,
Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- Varoğlu, Gonca, (2013), "Japoncada "hara" Türkçede "karın" Sözcüğü ile Oluşan
Deyimlerin Kavramsal/Anlamsal Karşılaştırması", **Dil Dergisi**, Vol. 161, s.34-
49.
- Varoğlu, Gonca, (2015), "Yapısal ve Anlamsal Açından Benzerlik Gösteren Japonca
Deyimlerin ğretiminde Ortaya ıkabilecek Sorunlar zerine – *hara* ve *mune*
Sözcükleri ile Oluşan Deyimlerden Yola ıkarak –", **Japon Dili İncelemeleri**,
s.23-40.

Weinreich, Uriel, (1969), “Problems in the Analysis of Idioms”, in Puhvel J. (ed.), **Substance and Structure of Language**, 23-81, Los Angeles: University of California Press.

Yamanashi, Masaaki, (2000), **Ninchi Gengogaku Genri**, Tōkyō: Kuroshio Shuppan.

Yamanashi, Masaaki, (2012), **Ninchi Imiron Kenkyū**, Tōkyō: Kenkyūsha.

Yaycı, Levent, (2005), Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi, **Gelişim ve Öğrenme**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, s. 101-122.

Yaylagül, Özen, (2006) **Divânu Lugâti't-Türk'teki Yer Ad Aktarmalı (Metonymic) Yapılar**, Modern Türklük Araştırmaları Dergisi, Cilt:3, S:1.

Yaylagül, Özen, **Divânu Lugâti't-Türk'te Yer Alan Atasözlerindeki Metaforlar**, http://www.millifolklor.com/tr/sayfalar/85/13_.pdf, ET: 05.12.2011.

Yonekawa, Akihiko ve Ōtani, Itsuko, (2005), **Nihongo Kanyōku Jiten**, Japan: Tōkyōdō.

İnternet Kaynakları:

https://dbr.nii.ac.jp/infolib/meta_pub/G9200001CROSS (ET: 13.10.2014)

http://www.aozora.gr.jp/cards/000148/files/773_14560.html (ET: 15.05.2012)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.56ea9892e3e7e5.36071818 (ET: 18. 10. 2013)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.56ea9896cd28a4.20244193 (ET: 18.10.2013)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.54e32c0620c600.37603898 (ET: 18.10.2013)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.56ea9d4b27a009.18845746 (ET: 18.10.2013)

<http://goo.gl/Ak3miK> (ET: 12.01.2014)

<https://goo.gl/g491ap> (ET: 12.01.2014)

<http://goo.gl/0JjYUv> (ET: 12.01.2014)

<http://goo.gl/jgAFgJ> (ET: 12.01.2014)

<http://goo.gl/eG2Xjl> (ET: 12.01.2014)

<https://goo.gl/Bp8Dj3> (ET: 12.01.2014)

<http://goo.gl/EoxkjN> (ET: 12.01.2014)

<https://goo.gl/RAq36M> (ET: 12.01.2014)

<https://goo.gl/SkmuUD> (ET: 12.01.2014)

<https://goo.gl/LvWvYZ> (ET: 12.01.2014)

<https://goo.gl/xCN7oL> (ET: 12.01.2014)

<https://goo.gl/TVmneh> (ET: 12.01.2014)

<http://goo.gl/h8OvMe> (ET: 12.01.2014)

<http://goo.gl/LbU7bJ> (ET: 12.01.2014)

<https://goo.gl/MuWLxy> (ET: 12.01.2014)

<http://goo.gl/9Ts0o5> (ET: 12.01.2014)

<https://goo.gl/eSZaEh> (ET: 12.01.2014)

<http://goo.gl/7HC6f> (ET: 12.01.2014)

<https://goo.gl/fWL02A> (ET: 12.01.2014)

<https://goo.gl/G9pYu7> (ET: 12.01.2014)

ÖZET

“HARA”, “KOKORO”, “MUNE” SÖZCÜKLERİ İLE OLUŞTURULAN JAPONCA DEYİMLERDE METAFORİK VE METONİMİK YAPILANMA

Gonca Varoğlu

Doktora Tezi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Ayşe Nur Tekmen

Mayıs 2016, 431 Sayfa

Bu çalışmada, Japoncada *hara* 腹, *kokoro* 心 ve *mune* 胸 sözcükleri ile oluşturulan deyimlerin, bilişsel anlambilimin bakış açısıyla metaforik ve metonimik açıdan çözümlenmesi ve Japoncada hangi durumların *hara* 腹, hangi durumların *kokoro* 心 ve hangi durumların *mune* 胸 sözcükleri ile kavramlaştırıldığının ortaya konması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, “*hara* 腹” sözcüğü ile oluşturulmuş 53 deyim, “*kokoro* 心” sözcüğü ile oluşturulmuş 81 deyim ve “*mune* 胸” sözcüğü ile oluşturulmuş 60 deyim olmak üzere toplam 194 deyim çözümlenmiştir. Çözümleme sonucunda, bu deyimlerin hangi bilişsel süreçler sonucunda ortaya çıktığı belirlenmiştir. Bununla birlikte, *hara* 腹, *kokoro* 心 ve *mune* 胸 sözcükleri ile gerçekleştirilen benzer ve farklı kavramlaştırmalar ortaya konmuştur. Ayrıca çözümlenen deyimlerde Japon toplumuna ait kültürel izler tespit edilmiştir. Bunların yanı sıra bu çalışmada, bugüne kadar üzerinde pek durulmayan imge metaforu konusu ele alınarak, bazı deyimlerin imge metaforuna yakın olduğu ama sadece bununla açıklanamayacağı sonucuna ulaşılmıştır. Ek olarak bu çalışmada,

Çözümlenen deyimler arasından tespit edilen, ortak eyleme sahip 15 deyim çifti üzerine bir anket araştırması gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma sonucunda, bazı deyimlerin sözlüklerdeki açıklamaları ile günlük hayattaki kullanımlarının örtüşmediği anlaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Deyimler, *hara* 腹, *kokoro* 心, *mune* 胸, bilişsel anlambilim, metafor, metonimi

要旨

「腹」・「心」・「胸」を含む日本語慣用句における

メタファー的・メトニミー的構造化

ゴンジャ・ヴァルオール

博士論文、東洋言語学・文学科

指導教師：アイシェヌール・テキメン 教授

2016年5月、431ページ

本論文の目標は、認知意味論の観点から日本語の「腹」・「心」・「胸」を含む慣用句をメタファー・メトニミーの両方の視点から分析し、日本語ではどのような状況が「腹」・「心」・「胸」などの語を使って概念化されているかを明らかにすることである。そのため、本論文では、「腹」を含む 53 慣用句、「心」を含む 81 慣用句、「胸」を含む 60 慣用句、全部で 194 の慣用句について分析を行った。この分析により、これらの慣用句がどの認知構造に基づいて生じたかを明らかにした。また、「腹」・「心」・「胸」を用いて行われる概念化のうちそれぞれの類似点・相違点が実証し、明らかにした。これらの成果に加えて、本論文で分析を行った慣用句は、日本文化に関するイメージを反映していることも明らかにした。さらに本論文では、先行研究であまり触れられてこなかったイメージメタファーを取り上げ、いくつかの慣用句についてイメージメタファーに近いものであるが、それだけでは意味を完全に捉えきれないことを明らかにした。最後に本論文では、分析された慣用句の中から、構成要素に同じ動詞を含む 15 の慣用句ペアを出し、この慣用句に関して実施したアンケート調査の分析を行った。この調査の結果、いくつ

かの慣用句の辞書における説明と日常生活での使用は一致していないことが明らかになった。

キーワード：慣用句、腹、心、胸、認知意味論、メタファー、メトニミー

SUMMARY

METAPHORICAL and METONYMYCAL STRUCTURING OF JAPANESE IDIOMS FORMED WITH THE WORDS “HARA”, “KOKORO”, “MUNE”

Gonca Varoğlu

Doctoral Thesis, Department of Oriental Languages and Literatures

Supervisor: Prof. Dr. Ayşe Nur Tekmen

May 2016, 431 pages

In this study, it is aimed to analyze, the Japanese idioms, which are formed with *hara* 腹, *kokoro* 心 and *mune* 胸, from the perspective of cognitive semantics, metaphorically and metonymically. It is aimed to determine which situations are conceptualized with *hara* 腹, *kokoro* 心 and *mune* 胸 in Japanese. For this purpose, the total of 194 idioms were analyzed, that 53 of them are formed with *hara* 腹, 81 of them are formed with *kokoro* 心 and 60 of them are formed with *mune* 胸. As a result of this analysis, it is determined that these idioms occur through the cognitive process. However, similar and different conceptualizations performed with *hara* 腹, *kokoro* 心 and *mune* 胸 have been demonstrated. Besides, the traces about Japanese culture in analyzed idioms have been detected. Also, in this study, image metaphor that is ignored in recent studies has been emphasized. It is concluded that, some idioms are close to image metaphor but can not completely be explained with it. In addition, a survey was carried out about 15 pairs of idioms which contains the same verb in its structure. The survey results showed that the idioms' descriptions in dictionaries and their use in everyday life are incompatible.

Key Words: Idioms, *hara* 腹, *kokoro* 心, *mune* 胸, cognitive semantics, metaphor, metonymy

“hara 腹” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimler ve Türkçe Anlamları

No	Deyim	Anlam
1	<i>hara ga ieru</i> 腹が癒える	Öfkesi dinmek, kızgınlığı geçmek, yatışmak, sakinleşmek
2	<i>hara ga itamu</i> 腹が痛む	Masrafları üstlenmek, kendi cebinden ödemek
3	<i>hara ga iru</i> 腹が居る	Öfkesi dinmek, sakinleşmek
4	<i>hara ga ōkii</i> 腹が大きい	Küçük şeyleri dert edinmeyen, geniş yürekli
5	<i>hara ga kita</i> 腹が来た	Acıkmak
6	<i>hara ga kitayama</i> 腹が北山	Acıkmak
7	<i>hara ga kusaru</i> 腹が腐る	Aşağılık ruhlu
8	<i>hara ga kudaru</i> 腹が下る	İshal olmak
9	<i>hara ga kimaru</i> 腹が決まる	Kendinden emin olmak, kararlı olmak
10	<i>hara ga kuroi</i> 腹が黒い	Art niyetli, kötü kalpli
11	<i>hara ga suwaru</i> 腹が据わる	Sakin olmak, endişeden kurtulmak
12	<i>hara ga tatsu</i> 腹が立つ	Öfkelenmek, sinirlenmek
13	<i>hara ga dekiru</i> (1) 腹ができる	Karnı doymak, açlığını gidermek

	<i>hara ga dekiru</i> (2) 腹ができる	Kendinden emin olmak, kendine güvenmektir
14	<i>hara ga deru</i> 腹が出る	Göbekli
15	<i>hara ga nai</i> (1) 腹がない	Cesareti olmayan, cesaretsiz
	<i>hara ga nai</i> (2) 腹がない	Hoşgörüsü olmayan
16	<i>hara ga nieru</i> 腹が煮える	Öfkelenmek
17	<i>hara ga nie kaeru</i> 腹が煮え返る	Öfkelenmek
18	<i>hara ga haru</i> 腹が張る	Karnı doymak, açlığını gidermek, karnı şişmek, karnında şişkinlik olmak
19	<i>hara ga fukureru</i> (1) 腹が膨れる	Karnı doymak
	<i>hara ga fukureru</i> (2) 腹が膨れる	Söylemek istediğini söyleyememek, içinde kalmak
20	<i>hara ga futoi</i> 腹が太い	Küçük şeyleri dert edinmeyen, geniş yürekli, olgun
21	<i>hara ga yojureru</i> 腹が振れる	Çok gülmek
22	<i>hara ni ichi motsu aru</i> 腹に一物 (あ る)	İçinde kötülük olmak, art niyetli olmak
23	<i>hara ni osameru</i> 腹に納める	Bildiği bir şeyi kimseye söylememek, sır olarak saklamak
24	<i>hara ni ochiru</i> 腹に落ちる	İkna olmak, tatmin olmak
25	<i>hara ni sue-kaneru</i> 腹に据えかねる	Öfkesine hakim olamamak, çok kızmak, tahammül

		edememek
26	<i>hara ni motsu</i> 腹に持つ	Kalbinde taşımak, kalbine kazımak, asla unutmamak
27	<i>hara no kawa ga yojireru</i> 腹の皮が振れる	Çok gülmek
28	<i>hara no suji o yoru</i> 腹の筋を繕る	Çok gülmek
29	<i>hara no mushi ga osamaranai</i> 腹の虫が治まらない	Duyduğu kızgınlık uzun süre devam etmek, bir türlü sakinleşmemek
30	<i>hara mo mi no uchi</i> 腹も身の内	Karın da bedenin önemli bir parçası olduğundan beslenmeye dikkat edilmeli anlamına gelen bir ifade
31	<i>hara o awasu</i> 腹を合わす	Birlik olmak, gizlice anlaşmak
32	<i>hara o itameru</i> (1) 腹を痛める	Doğum yapmak
	<i>hara o itameru</i> (2) 腹を痛める	Masrafları üstlenmek, kendi cebinden ödemek
33	<i>hara o iyasu</i> 腹を癒やす	Öfkesi dinmek, kızgınlığı geçmek
34	<i>hara o eguru</i> 腹を抉る	Karşıdakinin kalbinden geçenleri anlamaya çalışmak
35	<i>hara o kakaeru</i> 腹を抱える	Çok gülmek, gülmekten kırılmak, kahkahalarla gülmek
36	<i>hara o katameru</i> 腹を固める	Kesin kararını vermek

37	<i>hara o kimeru</i> 腹を決める	Kesin kararını vermek
38	<i>hara o kiru</i> (1) 腹を切る	Karnını keserek intihar etmek
	<i>hara o kiru</i> (2) 腹を切る	Sorumluluk üstlenmek
	<i>hara o kiru</i> (3) 腹を切る	Çok gülmek
39	<i>hara o kukuru</i> 腹を括る	Kendini her türlü sonuca hazırlamak, her şeyi göze alarak karar vermek
40	<i>hara o kudasu</i> 腹を下す	İshal olmak
41	<i>hara o koshiraeru</i> 腹を拵える	Karnını doyurmak, açlığını gidermek
42	<i>hara o koyasu</i> 腹を肥やす	Yolsuzluk yapmak, hoş olmayan yollardan maddi çıkar sağlamak
43	<i>hara o saguru</i> 腹を探る	Ne düşündüğünü anlamaya çalışmak, ağız aramak
44	<i>hara o sueru</i> (1) 腹を据える	Kesin karar vermek
	<i>hara o sueru</i> (2) 腹を据える	Öfkesi dinmek
45	<i>hara o tateru</i> 腹を立てる	Kızmak, öfkelenmek
46	<i>hara o mi-sukasu</i> 腹を見透かす	Karşıdakinin gizlediği gerçek düşüncelerini, planlarını bilmek
47	<i>hara o mi-nuku</i> 腹を見抜く	Karşıdakinin gizlediği gerçek düşüncelerini, planlarını bilmek

48	<i>hara o mirareru</i> 腹を見られる	Kalbenden geenlerin, gerçek duygu ve düşüncelerin başkası tarafından anlaşılması
49	<i>hara o mesu</i> 腹を召す	Karnını keserek intihar etmek
50	<i>hara o yojiru</i> 腹を振る	çok gülmek
51	<i>hara o yomu</i> 腹を読む	Karşı tarafın gerçek düşüncelerini, kalbenden geçirdiklerini tahmin etmek
52	<i>hara o yoru</i> 腹を繕る	çok gülmek
53	<i>hara o waru</i> 腹を割る	Gerçek düşünceleri gizlemeden olduğu gibi anlatmak

“kokoro 心” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimler ve Türkçe Anlamları

No	Deyim	Anlam
1	<i>kokoro ga arawareru</i> 心が洗われる	Arınmak, rahatlamak, ferahlamak
2	<i>kokoro ga itamu</i> 心が痛む	Sıkıntılanmak, huzursuz olmak
3	<i>kokoro ga ugoku</i> (1) 心が動く	İstek duymak
	<i>kokoro ga ugoku</i> (2) 心が動く	Sakinliği yitirmek
4	<i>kokoro ga utsuru</i> 心が移る	İlgisi kaymak (özellikle kadın erkek ilişkilerinde başkasına ilgi duymaya başlamak)
5	<i>kokoro ga odoru</i> 心が踊る	(mutluluk ve istekten dolayı) Heyecanlanmak, içi içine sığmamak
6	<i>kokoro ga oreru</i> 心が折れる	(zorluk karşısında herhangi bir şeye duyulan) İsteği yitirmek
7	<i>kokoro ga kayou</i> 心が通う	Birbirini anlamak, uyuşmak, duyguların karşılıklı anlaşılması
8	<i>kokoro ga karui</i> 心が軽い	Rahat olmak, huzurlu olmak
9	<i>kokoro ga kujikeru</i> 心が挫ける	Herhangi bir nedenden dolayı cesaretini, enerjisini kaybetmek
10	<i>kokoro ga komoru</i> 心がこもる	İçten olmak, samimi olmak

11	<i>kokoro ga sawagu</i> 心が騒ぐ	Huzursuz olmak, içi rahat edememek
12	<i>kokoro ga shizumu</i> 心が沈む	İçi kararmak
13	<i>kokoro ga tsūzuru</i> 心が通ずる	Duygu ve düşüncelerin karşılıklı anlaşılması
14	<i>kokoro ga hazumu</i> 心が弾む	İçi içine sığmamak
15	<i>kokoro ga hareru</i> 心が晴れる	İçi rahatlamak, huzur bulmak
16	<i>kokoro ga midareru</i> 心が乱れる	Sakinliği yitirmek, endişe duymak, tedirgin olmak
17	<i>kokoro ni iru (1)</i> 心に入る	İçine işlemek, hoşuna gitmek
	<i>kokoro ni iru (2)</i> 心に入る	Kalbinin derinliklerinde olmak
18	<i>kokoro ni ukabu</i> 心に浮かぶ	Hatırlamak, aklına gelmek
19	<i>kokoro ni ukaberu</i> 心に浮かべる	Zihninde canlandırmak, hatırlamak
20	<i>kokoro ni egaku</i> 心に描く	Düşlemek, hayal etmek
21	<i>kokoro ni oni o tsukuru (1)</i> 心に鬼を作る	Gereksiz hayaller kurup korkmak
	<i>kokoro ni oni o tsukuru (2)</i> 心に鬼を作る	Suçluluk hissetmek
	<i>kokoro ni oni o tsukuru (3)</i> 心に鬼を作る	Acımasız olmak
22	<i>kokoro ni kakaru</i> 心に掛かる	(birisi-bir olay için) Endişelenmek, (kişiyi-olayı)

		aklından çıkarmamak
23	<i>kokoro ni kakeru</i> 心に掛ける	(birisi-bir olay için) Endişelenmek, (kişiyi-olayı) aklından çıkarmamak
24	<i>kokoro ni kanau</i> 心に適う	İstediği şekilde olmak, beklentisi gerçekleşmek
25	<i>kokoro ni kizamu</i> 心に刻む	Yüreğine, aklına kazımak
26	<i>kokoro ni shimiru</i> 心に染みる	İçine işlemek
27	<i>kokoro ni somanu</i> 心に染まぬ	Duygularına hitap etmemek, hoşa gitmemek
28	<i>kokoro ni somu</i> 心に染む	Duygularına hitap etmek, hoşa gitmek
29	<i>kokoro ni tsuku</i> 心に付く	Hoşa gitmek, ilgi duymak
30	<i>kokoro ni tomeru</i> 心に留める	Aklından çıkarmamak, değer vermek
31	<i>kokoro ni nokoru</i> 心に残る	Hafızada yer etmek
32	<i>kokoro ni makaseru</i> (1) 心に任せる	Kendi istediği gibi yapmak/olmak
	<i>kokoro ni makaseru</i> (2) 心に任せる	Karşı tarafın isteğine bırakmak
33	<i>kokoro ni mo nai</i> (1) 心にもない	Gerçek hislerim değil
	<i>kokoro ni mo nai</i> (2) 心にもない	Gerçek dışı, sahte
34	<i>kokoro no oni ga mi o semeru</i> 心の鬼が 身を責める	Vicdanen rahatsız olmak

35	<i>kokoro no kinsen ni fureru</i> 心の琴線に触れる	kalbin en hassas noktasına dokunmak
36	<i>kokoro wa yatake ni hayaru</i> 心は矢竹に逸る	Aceleci olmak, sabırsız olmak
37	<i>kokoro o awaseru</i> (1) 心を合わせる	(aynı amaç uğruna) Birlik olmak
	<i>kokoro o awaseru</i> (2) 心を合わせる	Komplot kurmak, birlik olmak
38	<i>kokoro o itasu</i> 心を致す	Kendini vermek, elinden geleni yapmak
39	<i>kokoro o itameru</i> 心を痛める	Endişelenmek, kendini üzme
40	<i>kokoro o itsu ni suru</i> 心を一にす	Fikir birliği yapmak, birlik olmak
41	<i>kokoro o irekaeru</i> 心を入れ替える	kendine çeki düzen vermek, istenmeyen düşünce ve davranışlardan kurtulmak
42	<i>kokoro o ireru</i> 心を入れる	Özen göstermek, dikkat etmek
43	<i>kokoro o ugokasu</i> (1) 心を動かす	İlgi duymak, merak etmek
	<i>kokoro o ugokasu</i> (2) 心を動かす	Duygulanmak, duygulandırmak
44	<i>kokoro o utareru</i> 心を打たれる	Derinden etkilenmek, duygulanmak
45	<i>kokoro o utsu</i> 心を打つ	Duygulandırmak, etkilemek
46	<i>kokoro o utsusu</i> 心を移す	İlgisi başkasına kaymak (özellikle kadın erkek ilişkilerinde başkasına ilgi

		duymaya başlamak)
47	<i>kokoro o ubau</i> 心を奪う	Dikkatini, ilgisini çekmek, büyülemek
48	<i>kokoro o ubawareru</i> 心を奪われる	Başka bir şeyi gözü görmeyecek kadar etkilenmek, büyülenmek
49	<i>kokoro o oku</i> (1) 心を置く	Endişe hissi devam etmek
	<i>kokoro o oku</i> (2) 心を置く	Tereddüt etmek, çekinmek
	<i>kokoro o oku</i> (3) 心を置く	Özen göstermek
50	<i>kokoro o okosu</i> (1) 心を起こす	Kendine gelmek
	<i>kokoro o okosu</i> (2) 心を起こす	Manevi olarak uyanmak, iman getirmek
51	<i>kokoro o odoraseru</i> 心を躍らせる	(mutluluk ve heyecandan) İçi içine sığmamak
52	<i>kokoro o oni ni suru</i> 心を鬼にする	(karşı tarafın iyiliği için) Katı bir tutum sergilemek
53	<i>kokoro o katamukeru</i> 心を傾ける	Tek bir şeye odaklanmak, kendini vermek
54	<i>kokoro o kawasu</i> 心を交わす	Birbirini anlamak
55	<i>kokoro o kimeru</i> 心を決める	Karar vermek
56	<i>kokoro o kudaku</i> (1) 心を砕く	Sıkıntı çekmek, zorluk yaşamak
	<i>kokoro o kudaku</i> (2) 心を砕く	Huzursuz olmak, endişe etmek

57	<i>kokoro o kubaru</i> 心を配る	(ufak ayrıntılara kadar, hata çıkmayacak şekilde) Dikkat etmek, ilgi göstermek
58	<i>kokoro o kumu</i> 心を汲む	Karşı tarafın isteklerine göre davranmak, anlayışlı olmak, duyarlılık göstermek
59	<i>kokoro o komeru</i> 心をこめる	Tüm içtenliğini, sevgisini katmak
60	<i>kokoro o korasu</i> 心を凝らす	Konsantre olmak, kendini vermek
61	<i>kokoro o sawagasu</i> 心を騒がす	Huzursuz olmak
62	<i>kokoro o sumasu</i> 心を澄ます	Huzur bulmak, rahatlamak
63	<i>kokoro o sosoru</i> 心をそそる	Heyecanlanmak, harekete geçmek
64	<i>kokoro o tsukamu</i> 心を掴む	Kendine çekmek, büyülemek
65	<i>kokoro o tsukusu</i> (1) 心を尽くす	Ruhunu adamak
	<i>kokoro o tsukusu</i> (2) 心を尽くす	Sinirleri yıpranmak
66	<i>kokoro o tomeru</i> (1) 心を留める	Dikkat etmek
	<i>kokoro o tomeru</i> (2) 心を留める	Sevgi duymak
67	<i>kokoro o toraeru</i> 心を捉える	Kendine çekmek, büyülemek
68	<i>kokoro o toru</i> 心を取る	Sevgisini kazanmak, gözüne girmek
69	<i>kokoro o nayamaseru</i> 心を悩ませる	Acı çekmek, endişe duymak

70	<i>kokoro o nokosu</i> 心を残す	Sonuna kadar akli o kişide / o şeyde olmak
71	<i>kokoro o hikareru</i> 心を引かれる	İlgi duymak
72	<i>kokoro o hiku</i> (1) 心を引く	İlgi çekmek
	<i>kokoro o hiku</i> (2) 心を引く	Karşı tarafın duygularını tartmak
73	<i>kokoro o hiraku</i> 心を開く	Kalbini açmak, gerçek duygularını dile getirmek
74	<i>kokoro o hirugaesu</i> 心を翻す	Şu ana kadarki duygu ve düşünceleri tamamen değiştirmek
75	<i>kokoro o midasu</i> 心を乱す	Sakinliğini, soğukkanlılığını yitirmek
76	<i>kokoro o mochiiru</i> 心を用いる	Dikkat etmek, özen göstermek
77	<i>kokoro o motte kokoro ni tsutau</i> 心を以て心に伝う	Uyuşmak, anlaşmak
78	<i>kokoro o yaburu</i> 心を破る	Moral bozmak, rahatsızlık vermek
79	<i>kokoro o yaru</i> (1) 心を遣る	Rahatlamak, ferahlamak
	<i>kokoro o yaru</i> (2) 心を遣る	Gönlüne göre davranmak, kalbinin sesini dinlemek
	<i>kokoro o yaru</i> (3) 心を遣る	Hatırlamak, aklından geçirmek
80	<i>kokoro o yurusu</i> 心を許す	Güvenmek, itimat etmek

81	<i>kokoro o yoseru</i> (1) 心を寄せる	Gönül vermek
	<i>kokoro o yoseru</i> (2) 心を寄せる	İlgi duymak

“*mune* 胸” Sözcüğü ile Oluşturulan Deyimler ve Türkçe Anlamları

No	Deyim	Anlam
1	<i>mune ga atsuku naru</i> 胸が熱くなる	Duygulanmak
2	<i>mune ga itamu</i> (1) 胸が痛む	Endişelenmek, üzülme
	<i>mune ga itamu</i> (2) 胸が痛む	Vicdanı sızlamak
3	<i>mune ga ippai ni naru</i> 胸が一杯になる	(üzüntü yada mutluluktan) Duygulanmak, duygu yoğunluğu yaşamak
4	<i>mune ga odoru</i> 胸が踊る	İçi içine sığmamak
5	<i>mune ga kogaru</i> 胸が焦がる	Acı çekmek, üzülme, içi yanmak
6	<i>mune ga sakeru</i> 胸が裂ける	Çok üzülme, içi yanmak
7	<i>mune ga sawagu</i> 胸が騒ぐ	Huzursuz olmak
8	<i>mune ga suku</i> 胸がすく	Sıkıntı ve endişeden kurtulup huzur bulmak
9	<i>mune ga semai</i> 胸が狭い	Anlayışsız
10	<i>mune ga taka naru</i> 胸が高鳴る	İsteklerinin gerçekleşmesi ya da gerçekleşecek gibi olması sonucunda heyecandan kalbi çarpmak
11	<i>mune ga tsukaeru</i> (1) 胸が痞える	Yenen yemeğin yemek borusunda kalması

	<i>mune ga tsukaeru</i> (2) 胸が痞える	Kendini çok kötü hissetmek, bunalmak
12	<i>mune ga tsubureru</i> 胸が潰れる	Şaşkınlık, üzüntü ve endişeden içi sıkılmak, kalbi sıkışmak
13	<i>mune ga tsumaru</i> (1) 胸がつまる	Duygu yoğunluğu yaşamak
	<i>mune ga tsumaru</i> (2) 胸がつまる	Bunalmak, daralmak
14	<i>mune ga todoroku</i> 胸が轟く	(heyecandan) Kalbi çarpmak
15	<i>mune ga nieru</i> 胸が煮える	Çok kızmak, öfkelenmek
16	<i>mune ga hari sakeru</i> 胸が張り裂ける	Çok üzülme
17	<i>mune ga hareru</i> 胸が晴れる	Rahatlamak, ferahlamak
18	<i>mune ga fukuramu</i> 胸が膨らむ	Duygu yoğunluğu yaşamak
19	<i>mune ga fusagaru</i> 胸がふさがる	İçi daralmak, kasvet çökmek
20	<i>mune ga yakeru</i> 胸が焼ける	Midesi rahatsız olmak, midesi yanmak
21	<i>mune ga warui</i> (1) 胸が悪い	Midesi bulanmak
	<i>mune ga warui</i> (2) 胸が悪い	Çok kızmak
22	<i>mune ni ataru</i> 胸にあたる	Aklına gelmek
23	<i>mune ni amaru</i> 胸に余る	Kendini harap etmek
24	<i>mune ni ichi motsu</i> 胸に一物	Art niyetli olmak
25	<i>mune ni osameru</i> 胸に納める	Sır olarak saklamak
26	<i>mune ni ochiru</i> 胸に落ちる	ikna olmak, tatmin olmak

27	<i>mune ni kiku</i> 胸に聞く	Kendi içinde düşünüp değerlendirmek
28	<i>mune ni kizamu</i> 胸に刻む	aklından çıkarmamak
29	<i>mune ni kugi utsu</i> 胸に釘打つ	Üzölmek, kendini harap etmek
30	<i>mune ni kotaeru</i> 胸にこたえる	Duygularına hitap etmek, derinden etkilenmek
31	<i>mune ni sue-kaneru</i> 胸に据えかねる	Öfkesine hakim olamamak, çok kızmak
32	<i>mune ni semaru</i> 胸に迫る	Mutluluk ya da üzüntüden duygu yoğunluğu yaşamak
33	<i>mune ni tatamu</i> 胸に畳む	İçinde tutmak, sır olarak saklamak
34	<i>mune ni te o ateru</i> 胸に手を当てる	Sakin bir şekilde
35	<i>mune ni te o oku (1)</i> 胸に手を置く	Sakin bir şekilde
	<i>mune ni te o oku (2)</i> 胸に手を置く	Nefes almakta zorlanmak
36	<i>mune ni hi ga tsuku</i> 胸に火が付く	(herhangi bir sebepten) İçi yanmak
37	<i>mune ni himeru</i> 胸に秘める	Kimseye söylemeyip sadece kendi içinde saklamak
38	<i>mune ni hi o tsukeru</i> 胸に火を付ける	(aşk ya da öfke gibi sebeplerden) İçi yanmak
39	<i>mune ni yasuri o kaku</i> 胸に鑪を掛く	Izdırıp duymak
40	<i>mune no tsukae ga oriru</i> 胸の痞えが下りる	Rahatlamak, içi açılmak, huzur bulmak

41	<i>mune no hi</i> 胸の火	Sıkıntı veren kötü düşünceler
42	<i>mune no hima aku</i> 胸の隙あく	İçi açılmak
43	<i>mune no yamai</i> 胸の病	Tüberküloz
44	<i>mune o itameru</i> 胸を痛める	Endişelenmek, kendini üzmemek
45	<i>mune o utsu</i> 胸を打つ	Duygularlandırmak, derinden etkilemek
46	<i>mune o odoraseru</i> 胸を躍らせる	İçi içine sığmamak, içi kıpır kıpır olmak
47	<i>mune o kasu</i> 胸を貸す	(sumoda) Antreman yaptırmak, eğitim vermek
48	<i>mune o kariru</i> 胸を借りる	(sumoda) Eğitim almak
49	<i>mune o kogasu</i> 胸を焦がす	Canı sıkılmak
50	<i>mune o sasuru</i> (1) 胸を摩る	Öfkesi dinmek
	<i>mune o sasuru</i> (2) 胸を摩る	Rahatlamak
51	<i>mune o tataku</i> 胸を叩く	Kendine güvenmek
52	<i>mune o tsuku</i> (1) 胸を突く	Çok şaşırarak
	<i>mune o tsuku</i> (2) 胸を突く	Etkilenmek, duygulanmak
53	<i>mune o tsubusu</i> 胸を潰す	Beklenmedik bir olay karşısında çok şaşırarak
54	<i>mune o na de orosu</i> 胸を撫で下ろす	Rahatlamak
55	<i>mune o hazumaseru</i> 胸を弾ませる	İçi içine sığmamak, mutluluktan kalbi çarpmak

56	<i>mune o haru</i> 胸を張る	Kendinden emin olmak
57	<i>mune o hiyasu</i> 胸を冷やす	Korkmak
58	<i>mune o fukuramaseru</i> 胸をふくらませ る	Duygu yoğunluğu yaşamak
59	<i>mune o yamu</i> 胸を病む	Tüberküloz
60	<i>mune o waru</i> 胸を割る	Gerçek düşünceleri gizlemeden olduğu gibi anlatmak

「腹・心・胸」を含む慣用句について

私は、国際交流基金・フェローシッププログラム・博士論文執筆者として名古屋大学に滞在し、特に日本語の身体語彙を含む表現について研究しています。

このアンケートは、体の部分である「腹・心・胸」に関するものです。目的は、意味的に類似している「腹・心・胸」の表現は日常生活ではよく使われているかどうかを明らかにすることです。

いただいた回答は研究のためだけに使用し、それ以外には使用しません。

ご協力をお願い申し上げます。

ヴァルオール・ゴンジャ（トルコ）

A. 性別と年齢を教えてください。

(1) 性別を教えてください。

女性   男性

(2) 年齢を教えてください。

20代   30代   40代   50代   60代以上

B. 以下の文の (.....) の中に入れる最も自然な表現を選んでください。

1. 彼女のことはもうあきらめようと.....と、不思議と心が軽くなった。

腹を決める   心を決める   両方ともできる   両方ともできない

2. 人に頼らず、自分だけでやるしかない.....。

腹を決めた   心を決めた   両方ともできる   両方ともできない

3. 人間が精神的に最も強さを発揮するのは「.....」ときです。

腹を決めた   心を決めた   両方ともできる   両方ともできない

4. 今日、会社を訪問するまでには、.....つもりでいたが、私はまだ迷っていた。

腹を決める   心を決める   両方ともできる   両方ともできない

5. 彼のやる気のなさに全く.....思いがする。

腹が煮える   胸が煮える   両方ともできる   両方ともできない

6. 相手の横暴な言動を、.....思いで我慢した。

腹が煮える   胸が煮える   両方ともできる   両方ともできない

7. ファーストキスでもないのに、.....ようにドキドキドキして、自分じゃないみたいだった。

腹が煮える   胸が煮える   両方ともできる   両方ともできない

8. 彼は.....ありそうな男だから、付き合うときは注意したほうがいい。

腹に一物   胸に一物   両方ともできる   両方ともできない

9. 彼は本気で忠誠を誓っているのか、それとも.....あるのか、はかりかねる。

腹に一物   胸に一物   両方ともできる   両方ともできない

10. 彼はどうも.....あるような、怪しげな雰囲気を持っている。

腹に一物   胸に一物   両方ともできる   両方ともできない

11. ....あるような人は、社内で孤立するよ。

腹に一物   胸に一物   両方ともできる   両方ともできない

12. 今の話は君の.....おいてもらいたい。

腹に納めて   胸に納めて   両方ともできる   両方ともできない

13. しばらくの間、君たち二人の仲は私の.....おくことにしよう。

腹に納めて   胸に納めて   両方ともできる   両方ともできない

14. 引退のことは、しばらく君だけの.....おいてくれ。

腹に納めて   胸に納めて   両方ともできる   両方ともできない

15. 事の真相を.....。

腹に納める   胸に納める   両方ともできる   両方ともできない

16. ....ように言って聞かせてお呉れんなさい。

腹に落ちる   胸に落ちる   両方ともできる   両方ともできない

17. 手紙を上げますよ、口で言って、貴方の.....と困るから。

腹に落ちない   胸に落ちない   両方ともできる   両方ともできない

18. 先生の言葉が.....。
☐ 腹に落ちる ☐ 胸に落ちる ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
19. ....話じゃねえんだから。
☐ 腹に落ちる ☐ 胸に落ちる ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
20. 相手の誠意のない態度が.....、法廷で決着をつけることにした。
☐ 腹に据えかねて ☐ 胸に据えかねて ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
21. あの発言はどうにも.....。
☐ 腹に据えかねる ☐ 胸に据えかねる ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
22. お互いに.....話あえば、この問題は解決するだろう。
☐ 腹を割って ☐ 胸を割って ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
23. この件につきましては、.....話すことにしましょう。
☐ 腹を割って ☐ 胸を割って ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
24. 二人は何でも.....、話し合える間柄だ。
☐ 腹を割って ☐ 胸を割って ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
25. でもそのことを自分がしっこく悪く考えなければそれほど.....ことは ないはずです。
☐ 心が痛む ☐ 胸が痛む ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
26. これから先、彼がどれだけの苦勞をするかと思うと.....。
☐ 心が痛む ☐ 胸が痛む ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
27. 時折海外ニュースなどで紹介される、飢えに泣く難民の子供たちを思うにつけ .....。
☐ 心が痛む ☐ 胸が痛む ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
28. 包みを開ける瞬間、期待に.....。
☐ 心が踊る ☐ 胸が躍る ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
29. せっかくリフォームするので.....ような素敵な提案がほしい。
☐ 心が踊る ☐ 胸が躍る ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
30. 来週の海外旅行のことを考えると、今から.....。
☐ 心が踊る ☐ 胸が躍る ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない

31. 長年の夢であったアメリカ留学が目前に迫り、.....。
☐ 心が踊る ☐ 胸が躍る ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
32. 夫の帰りが遅いのはいつものことなのに、今日ばかりは何だか.....。
☐ 心が騒ぐ ☐ 胸が騒ぐ ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
33. 気にかかることがあって、昨夜は.....眠ることができなかった。
☐ 心が騒いで ☐ 胸が騒いで ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
34. 身を案じて.....。
☐ 心が騒ぐ ☐ 胸が騒ぐ ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
35. これは大変なことになったと、.....。
☐ 心が騒ぐ ☐ 胸が騒ぐ ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
36. 学生たちは、恩師の励ましの言葉をしっかり.....社会に出て行った。
☐ 心に刻んで ☐ 胸に刻んで ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
37. この教訓を深く.....、次回からの試みに生かすことにしよう。
☐ 心に刻み ☐ 胸に刻み ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
38. 母の臨終の言葉を.....。
☐ 心に刻む ☐ 胸に刻む ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
39. この悔しさを深く.....、来期は是非とも優勝したい。
☐ 心に刻んで ☐ 胸に刻んで ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
40. 相手の不注意とはいえ、人一人の命を奪ってしまった十年前の事故に、彼は今でも.....いる。
☐ 心を痛めて ☐ 胸を痛めて ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
41. 孫の病気については、祖父母もずいぶん.....いる。
☐ 心を痛めて ☐ 胸を痛めて ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
42. 親の不和を目の当たりにして、あの子は小さな.....きたのだ。
☐ 心を痛めて ☐ 胸を痛めて ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
43. 友人の不幸に.....。

☐ 心を痛める ☐ 胸を痛める ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
44. いくら美辞麗句を並べても、心がこもっていなければ、人の.....スピーチにはならない。
☐ 心を打つ ☐ 胸を打つ ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
45. 観客の.....ステージは見事なものだ。
☐ 心を打つ ☐ 胸を打つ ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
46. 彼の勇気ある行動には誰も.....。
☐ 心を打たれた ☐ 胸を打たれた ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
47. 病気にも負けずに頑張る姿が、多くの人の.....。
☐ 心を打った ☐ 胸を打った ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
48. 子供たちはクリスマスが楽しみだと.....いる。
☐ 心を躍らせて ☐ 胸を躍らせて ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
49. 末の娘は、遠足の日が来るのを.....待っている。
☐ 心を躍らせる ☐ 胸を躍らせて ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
50. あこがれの大学に合格し、期待に.....。
☐ 心を躍らせる ☐ 胸を躍らせる ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
51. 近づいた遠足に.....。
☐ 心を躍らせる ☐ 胸を躍らせる ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
52. ママたちの声を聞いてみて。きっと、.....はず。
☐ 心が晴れる ☐ 胸が晴れる ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
53. 試験のことを思うと.....。
☐ 心が晴れない ☐ 胸が晴れない ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
54. 今回の判決で無罪であることが認められて、ようやく.....。
☐ 心が晴れた ☐ 胸が晴れた ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない
55. 言いたいことを言ったので、.....。
☐ 心が晴れる ☐ 胸が晴れる ☐ 両方ともできる ☐ 両方ともできない

お忙しい中、どうもありがとうございました。

“Hara”, “Kokoro”, “Mune” Sözcükleri ile Oluşturulan Deyimler Üzerine

Doktora tezi araştırmam için Japon Vakfı (Japan Foundation) tarafından sağlanan Fellowship bursu ile Nagoya Üniversitesi’nde bulunmaktayım. Özellikle beden sözcükleri ile oluşturulan Japonca deyimler konusunda araştırma yapmaktayım.

Bu anket, bedenın birer parçası olan “hara (karın)”, “kokoro (kalp)” ve “mune (göğüs)” sözcükleri ile ilgilidir. Bu anketle, anlamsal açıdan benzerlik gösterdiği düşünülen bu üç sözcük ile oluşturulan deyimlerin anadil konuşucuları tarafından günlük hayatta sıkça kullanılıp kullanılmadığının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Alınan cevaplar araştırmam için kullanılacak, başka hiçbir yerde kullanılmayacaktır.

Katkınız için teşekkür ederim.

Gonca Varoğlu (Türkiye)

A. Cinsiyetinizi ve yaşınızı belirtiniz.

(1) Cinsiyetiniz

Kadın Erkek

(2) Yaşınız

20-29 30-39 40-49 50-59 60 ve üzeri

B. Aşağıdaki tümcelerde boş bırakılan yere gelecek en uygun ifadeyi seçiniz.

1. *Kanojo no koto wa mō akirameyō to ..... to, fushigi to kokoro ga karuku natta.*

hara o kimeru *kokoro o kimeru* İkisi de olur İkisi de olmaz

2. *Hito ni tayorazu, jibun dake de yaru shika nai to .....*

hara o kimeta *kokoro o kimeta* İkisi de olur İkisi de olmaz

3. *Ningen ga seishinteki ni motto mo tsuyosa o hakki suru no wa ..... toki desu.*

hara o kimeta *kokoro o kimeta* İkisi de olur İkisi de olmaz

4. *Kyō, kaisha o hōmon suru made ni wa, ... tsumori de ita ga, watashi wa mada mayotte ita.*

hara o kimeru *kokoro o kimeru* İkisi de olur İkisi de olmaz

5. <i>Kare no yaruki no nasa ni mattaku ..... omoi ga suru.</i>
☐ hara ga nieru ☐ mune ga nieru ☐ İkisi de olur ☐ İkisi de olmaz
6. <i>Aite no ōbō na gendō o, ... omoi de gaman shita.</i>
☐ hara ga nieru ☐ mune ga nieru ☐ İkisi de olur ☐ İkisi de olmaz
7. <i>Fāsuto kisu de mo nai noni, ... yō ni doki doki doki doki shite, jibun ja nai mitai datta.</i>
☐ hara ga nieru ☐ mune ga nieru ☐ İkisi de olur ☐ İkisi de olmaz
8. <i>Kare wa ..... ari sō na otoko dakara, tsuki au toki wa chūi shita hō ga ii.</i>
☐ hara ni ichi motsu ☐ mune ni ichi motsu ☐ İkisi de olur ☐ İkisi de olmaz
9. <i>Kare wa honki de chūsei o chikatte iru no ka, sore to mo ..... aru no ka, hakari kaneru.</i>
☐ hara ni ichi motsu ☐ mune ni ichi motsu ☐ İkisi de olur ☐ İkisi de olmaz
10. <i>Kare wa dōmo ..... aru yō na, ayashige na funiki o motte iru.</i>
☐ hara ni ichi motsu ☐ mune ni ichi motsu ☐ İkisi de olur ☐ İkisi de olmaz
11. <i>..... aru yō na hito wa, shanai de koritsu suru yo.</i>
☐ hara ni ichi motsu ☐ mune ni ichi motsu ☐ İkisi de olur ☐ İkisi de olmaz
12. <i>İma no hanashi wa kimi no ..... oite moritai.</i>
☐ hara ni osamete ☐ mune ni osamete ☐ İkisi de olur ☐ İkisi de olmaz
13. <i>Shibaraku no aida, kimitachi futari no naka wa watashi no ..... oku koto ni shiyō.</i>
☐ hara ni osamete ☐ mune ni osamete ☐ İkisi de olur ☐ İkisi de olmaz
14. <i>İntai no koto wa, shibaraku kimi no ..... oite kure.</i>
☐ hara ni osamete ☐ mune ni osamete ☐ İkisi de olur ☐ İkisi de olmaz
15. <i>Koto no shinsō o ..... .</i>
☐ hara ni osameru ☐ mune ni osameru ☐ İkisi de olur ☐ İkisi de olmaz
16. <i>..... yō ni itte kikasete o kurennasai.</i>
☐ hara ni ochiru ☐ mune ni ochiru ☐ İkisi de olur ☐ İkisi de olmaz
17. <i>Tegami o agemasu yo, kuchi de itte, anata no ..... to komaru kara.</i>

☐ <i>hara ni ochinai</i>	☐ <i>mune ni ochinai</i>	☐ İkisi de olur	☐ İkisi de olmaz
18. <i>Sensei no kotoba ga .....</i>			
☐ <i>hara ni ochiru</i>	☐ <i>mune ni ochiru</i>	☐ İkisi de olur	☐ İkisi de olmaz
19. .... <i>hanashi ja nēn da kara.</i>			
☐ <i>hara ni ochiru</i>	☐ <i>mune ni ochiru</i>	☐ İkisi de olur	☐ İkisi de olmaz
20. <i>Aite no seii no nai taïdo ga ....., hōtei de kecchaku o tsukeru koto ni shita.</i>			
☐ <i>hara ni suekanete</i>	☐ <i>mune ni suekanete</i>	☐ İkisi de olur	☐ İkisi de olmaz
21. <i>Ano hatsugen wa dō ni mo .....</i>			
☐ <i>hara ni suekaneru</i>	☐ <i>mune ni suekaneru</i>	☐ İkisi de olur	☐ İkisi de olmaz
22. <i>Otagai ni ..... hanashi aeaba, kono mondai wa kaiketsu suru darou.</i>			
☐ <i>hara o watte</i>	☐ <i>mune o watte</i>	☐ İkisi de olur	☐ İkisi de olmaz
23. <i>Kono ken ni tsukimashite wa, ... hanasu koto ni shimashō.</i>			
☐ <i>hara o watte</i>	☐ <i>mune o watte</i>	☐ İkisi de olur	☐ İkisi de olmaz
24. <i>Futari wa nan de mo ..... hanashi aeru aidagara da.</i>			
☐ <i>hara o watte</i>	☐ <i>mune o watte</i>	☐ İkisi de olur	☐ İkisi de olmaz
25. <i>Demo sono koto o jibun ga shikkoku waruku kangaenakereba sorehodo ..... koto wa nai hazudesu.</i>			
☐ <i>kokoro ga itamu</i>	☐ <i>mune ga itamu</i>	☐ İkisi de olur	☐ İkisi de olmaz
26. <i>Korekara saki, kare ga dore dake no kurō wo suru ka to omou to .....</i>			
☐ <i>kokoro ga itamu</i>	☐ <i>mune ga itamu</i>	☐ İkisi de olur	☐ İkisi de olmaz
27. <i>Tokiori kaigai nyūsu nado de shōkai sareru, ue ni naku nanmin no kodomo-tachi o omou ni tsuke .....</i>			
☐ <i>kokoro ga itamu</i>	☐ <i>mune ga itamu</i>	☐ İkisi de olur	☐ İkisi de olmaz
28. <i>Tsutsumi o akeru shunkan, kitai ni .....</i>			
☐ <i>kokoro ga odoru</i>	☐ <i>mune ga odoru</i>	☐ İkisi de olur	☐ İkisi de olmaz
29. <i>Sekkaku rifōmu suru node ..... yōna sutekina teian ga hoshii.</i>			
☐ <i>kokoro ga odoru</i>	☐ <i>mune ga odoru</i>	☐ İkisi de olur	☐ İkisi de olmaz
30. <i>Raishū no kaigai ryokō no koto o kangaeru to, ima kara .....</i>			

☐ kokoro ga odoru ☐ mune ga odoru ☐ Īkisi de olur ☐ Īkisi de olmaz
31. <i>Naga nen no yume de atta Amerika ryūgaku ga me mae ni semari, ...</i>
☐ kokoro ga odoru ☐ mune ga odoru ☐ Īkisi de olur ☐ Īkisi de olmaz
32. <i>Otto no kaeri ga osoi no wa itsumo no koto na noni, kyō bakari wa nan da ka .....</i>
☐ kokoro ga sawagu ☐ mune ga sawagu ☐ Īkisi de olur ☐ Īkisi de olmaz
33. <i>Ki ni kakaru koto ga atte, sakuya wa ..... nemuru koto ga dekinakatta.</i>
☐ kokoro ga sawaide ☐ mune ga sawaide ☐ Īkisi de olur ☐ Īkisi de olmaz
34. <i>Mi o anjite .....</i>
☐ kokoro ga sawagu ☐ mune ga sawagu ☐ Īkisi de olur ☐ Īkisi de olmaz
35. <i>Kore wa taihen na koto ni natta to, ...</i>
☐ kokoro ga sawagu ☐ mune ga sawagu ☐ Īkisi de olur ☐ Īkisi de olmaz
36. <i>Gakusei-tachi wa, onshi no hagemashi no kotoba wo shikkari ..... shakai ni dete itta.</i>
☐ kokoro ni kizande ☐ mune ni kizande ☐ Īkisi de olur ☐ Īkisi de olmaz
37. <i>Kono kyōkun o fukaku ....., jikai kara no kokoromi ni ikasu koto ni shiyou.</i>
☐ kokoro ni kizami ☐ mune ni kizami ☐ Īkisi de olur ☐ Īkisi de olmaz
38. <i>Haha no rinjū no kotoba o .....</i>
☐ kokoro ni kizamu ☐ mune ni kizamu ☐ Īkisi de olur ☐ Īkisi de olmaz
39. <i>Kono kuyashisa o fukaku ....., raiki wa zehitomo yūshō shitai.</i>
☐ kokoro ni kizande ☐ mune ni kizande ☐ Īkisi de olur ☐ Īkisi de olmaz
40. <i>Aite no fuchūi to wa ie, hito hitori no inochi o ubatte shimatta jū nen mae no jiko ni, kare wa ima de mo ..... iru.</i>
☐ kokoro o itamete ☐ mune o itamete ☐ Īkisi de olur ☐ Īkisi de olmaz
41. <i>Mago no byōki ni tsuite wa, sofubo mo zuibun ..... iru.</i>
☐ kokoro o itamete ☐ mune o itamete ☐ Īkisi de olur ☐ Īkisi de olmaz
42. <i>Oya no fuwa o ma no atari ni shite, ano ko wa chiisana ..... kita no da.</i>
☐ kokoro o itamete ☐ mune o itamete ☐ Īkisi de olur ☐ Īkisi de olmaz
43. <i>Yūjin no fukō ni .....</i>

☐ kokoro o itameru	☐ mune o itameru	☐ İkişi de olur	☐ İkişi de olmaz
44. İkura biji reiku o narabete mo, kokoro ga komotte inakereba, hito no ..... supiichi ni wa naranai.			
☐ kokoro o utsu	☐ mune o utsu	☐ İkişi de olur	☐ İkişi de olmaz
45. Kankyaku no ..... sutēji wa migoto na mono da.			
☐ kokoro o utsu	☐ mune o utsu	☐ İkişi de olur	☐ İkişi de olmaz
46. Kare no yūki aru kōdō ni wa dare shimo			
☐ kokoro o utareta	☐ mune o utareta	☐ İkişi de olur	☐ İkişi de olmaz
47. Byōki ni mo makezu ni ganbaru sugata ga, ōku no hito no			
☐ kokoro o utta	☐ mune o utta	☐ İkişi de olur	☐ İkişi de olmaz
48. Kodomo-tachi wa kurisumasu ga tanoshimi da to ..... iru.			
☐ kokoro o odorasete	☐ mune o odorasete	☐ İkişi de olur	☐ İkişi de olmaz
49. Sue no musume wa, ensoku no hi ga kuru no o ..... matte iru.			
☐ kokoro o odorasete	☐ mune o odorasete	☐ İkişi de olur	☐ İkişi de olmaz
50. Akogare no daigaku ni gōkaku shi, kitai ni .....o.			
☐ kokoro o odoraseru	☐ mune o odoraseru	☐ İkişi de olur	☐ İkişi de olmaz
51. Chikazuīta ensoku ni .....o.			
☐ kokoro o odoraseru	☐ mune o odoraseru	☐ İkişi de olur	☐ İkişi de olmaz
52. Mama-tachi no koe o kiite mite. Kitto, ... hazu.			
☐ kokoro ga hareru	☐ mune ga hareru	☐ İkişi de olur	☐ İkişi de olmaz
53. Shiken no koto o omou to			
☐ kokoro ga harenai	☐ mune ga harenai	☐ İkişi de olur	☐ İkişi de olmaz
54. Konkai no hanketsu de muzai de aru koto ga mitomerarete, yōyaku			
☐ kokoro ga hareta	☐ mune ga hareta	☐ İkişi de olur	☐ İkişi de olmaz
55. İtai koto o itta node, ...			
☐ kokoro ga hareru	☐ mune ga hareru	☐ İkişi de olur	☐ İkişi de olmaz

Vakit ayırdığınız için teşekkür ederim.